

KOCAELİ

engelsiz şehir

ŞURASI

8 HAZİRAN 2022
KOCAELİ

KOCAELİ ENGELSİZ ŞEHİR ŞÜRASİ VE ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

8 HAZİRAN 2022, Uluslararası Kongre Merkezi, KOCAELİ

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi

Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN

Genel Koordinatör

Balamir GÜNDOĞDU

Yönetici Editör

Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL

SOSYAL POLİTİKALAR KURULU (YÜRÜTME KURULU)

Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL

Dr. Ebubekir ARDIÇ

Dilek KILIÇKIRAN

Mutlu YAMAN

Prof. Dr. Elif KARAGÜN

Prof. Dr. Meral ELÇİ

Sedat KÖSE

Rümeysa ŞEN

Dr. Merve ÇALHAN

Aynur HACİFETTAHOĞLU

Handan KÜMELİ

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Kocaeli Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Kocaeli İl Göç Müdürlüğü

Kocaeli Üniversitesi

Gebze Teknik Üniversitesi

Kocaeli Kent Konseyi

Kocaeli Kent Konseyi

MARKA Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Kocaeli Sanayi Odası

Kocaeli Ticaret Odası

DÜZENLEME KURULU

Ayhan VAROL

Menekşe SÖZEN

Sezer CEYHAN

Büşra DURU

Yasemin DİLEK

Kadir ÇETİN

Ufuk KOÇAK

Hülya ÇAYDAR

Mehmet YAVUZ

Şaziye GENÇ ÇELEBİ

Nurşen GÜNEŞ

Serkan BAKIROĞLU

Müge DENİZ

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

MARKA Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

MARKA Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Kocaeli Ticaret Odası

Kocaeli Kent Konseyi

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

EDİTÖR KURULU

Hasan YILMAZ

Dr. Burcu CİNER

Selahattin Ensar KOMUT

Sami TÜMÜÇ

Ömer Bora NAMLI

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Kapak Tasarım

Enes Fehim OCAKLI

Kocaeli Engelsiz Şehir Şûrası ve Çalıştayı; Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ŞûRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi koordinasyonunda paydaş kurumlarla birlikte 8 Haziran 2022 tarihinde 10:30 - 17:00 saatleri arasında iki oturum şeklinde yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi - Kozluk Mahallesi Mehmet Ali Kağıtçı Sokak No: 71 İzmit/ Kocaeli
Telefon: 0 262 271 01 01 www.surakocaeli.com.tr surakocaeli@surakocaeli.com.tr

İçindekiler

05 **SUNUŞ**

06 **AÇILIŞ KONUŞMALARI**

19 **ÇALIŞTAY MASA BAŞLIKLARI**

101 **GENEL DEĞERLENDİRME**

KOCAELİ ULUSLARARASI KONGRE MERKEZİ

Sunuş

Kocaeli Engelsiz Şehir Şûrası ve Çalıştayı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ŞÛRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi tarafından 8 Haziran 2022 tarihinde Kocaeli Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Engelsiz bir kent vizyonu-na sahip ve bu anlamda kendini dönüştürerek yeniden yapılandırmak isteyen Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Engelsiz Şehir Şûrası'nı düzenleyerek önemli bir adım atmış bulunmaktadır.

Kent yaşamının giderek popüler hale gelmesiyle birlikte nüfusun arttığı, demografinin değiştiği ve kent paydaşlarının çeşitlendiği görülmektedir. Modern kentler, paydaşlarını davet eden, buluşturan, tanış kılan, koruyan, kollayan ve onların farklılıklarıyla zenginleşen kentlerdir. Bu sebeple bugünün kentleri, kapasiteleri ne olursa olsun, paydaşlarına kentli olmanın ayrıcalığını, o kentte yaşıyor, çalışıyor ve üretiyor olmanın kıyıcını yaşıtan kentler olmalıdırlar.

Herhangi bir paydaşını diğerinden ayırmayan ve kesintisiz çalışan güncel sistemlerini her daim hazır tutmak durumunda olan kent idarelerinin, özel gereksinimli bireyler ile yaşlı kimseler söz konusu olduğunda daha kapsamlı girişim ve faaliyetlerde bulunması amaçlanmaktadır. Anayasa'nın 10. ve 61. maddeleri özel gereksinimli bireyler ve yaşlılar için ayrıntılı hükümler barındırmaktadır. Bu sebeple, özel gereksinimli bireylerin dezavantajlarını avantaj, kısıtlarını ise harekete geçirici fonksiyonlara dönüştürecek olan kent idareleri yapısal olarak da engelsiz şehir konseptine uygun olmalıdırlar. Kentsel dönüşüm açısından bakıldığında bu yapısal dönüşüm düşük maliyetlerle yüksek getiriler sağlayabilmektedir. Kent idarelerinin şehirleri engelsiz hale getirmesi, tüm paydaşları harekete geçirecek girişimlere öncülük etmesiyle mümkün olacaktır.

Kentin bütün paydaşları Şûra çatısı altında bir araya gelerek; "Özel Gereksinimli Birey ve Aile, Sosyal Hayat ve Toplumsal Farkındalık, Erişilebilirlik ve Kentsel Tasarım, Eğitim, İstihdam ve İş Hayatı, Sağlık ve Spor, Kültür ve Sanat, Teknoloji ve Akıllı Uygulamalar, Aktif Yaşlılık" konu başlıklarına katkılarını ayrıntılı olarak sunmuşlardır. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Engelsiz Şehir Şûra'sının sonuçları doğrultusunda üretilecek stratejilerin hedefi tüm bu ihtiyaçlara karşılık vermesidir.

Engelsiz Şehir Şûra'sı sonuçlarını kapsayan bu raporun, politika yapıcılar ve diğer tüm paydaşlar için bir yol haritası niteliğinde olması hedeflenmektedir. Katılım sunan tüm paydaşlarımıza teşekkür eder, kent yaşamının önemli bir parçası olan özel gereksinimli bireyler ve yaşlılar gibi dezavantajlı tüm grupların, sorunlarına kalıcı ve sürdürülebilir çözümler üretmesini temenni ederiz.

**Kentsel dönüşüm
açısından bakıldığında
bu yapısal dönüşüm
düşük maliyetlerle**

**yüksek getiriler
sağlayabilmektedir.**

**Kent idarelerinin şehirleri
engelsiz hale getirmesi,
tüm paydaşları harekete
geçirecek girişimlere
öncülük etmesiyle
mümkün olacaktır.**

Seddar YAVUZ

Kocaeli Valisi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde özellikle toplumumuzun dezavantajlı gruplarına yönelik devrim niteliğinde değişiklikler gerçekleştirilmiş ve engelli kardeşlerimiz evlerine hapis olmaktan kurtularak rehabilitasyon merkezleri başta olmak üzere hayatın her alanında daha fazla görünür hale gelmişlerdir. Özellikle engelli kardeşlerimizin başta spor, kültür, sanat, bilim gibi alanlarında son dönemde göstermiş oldukları başarıların hiçbirinin tesadüf olmadığını, büyük bir emeğin ve gayretin bir sonucu olduğunun altını çizmek istiyorum.

Güncel verilere baktığımızda, Kocaeli’de İŞKUR’a kayıtlı 10.579 engelli bireyimiz bulunuyor ve 9.113’ünün istihdam

edilmiş olduğu görülüyor. 1.466 kardeşimizin de özel sektör ve kamuda işe yerleştirme çalışmalarını Valilik olarak yakinen takip ediyoruz. Özellikle toplumun dezavantajlı gruplarına yönelik önemli faaliyetler gerçekleştirmekteyiz. Mayıs 2022 tarihi itibarıyla 10.707 kardeşimize evde bakım hizmeti verilmekte, 10.323 bakıcıya da gerekli ödemeler yapılmaktadır. 2022 yılında evde bakım hizmeti için 123 milyon TL

ödenek tahsis edilmiş ve ödemeler gerçekleştirilmiştir. 2005 yılından başlamak üzere engelli kimlik kartı uygulaması hayata geçirilmiş ve 2022 Mayıs ayı itibarıyla ilimizde 26.589 kişiye engelli kimlik kartı verilmiştir. Bunun hizmetlere ek olarak, yatılı ve gündüzlü bakım hizmetlerini gerçekleştirdiğimiz önemli bir alt yapıya sahibiz. Erişilebilirlik konusunda kanunda yapılan düzenlemelere istinaden mimar, mühendis ve şehir plancılarımızın kenti yeni baştan ele alması gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet binalarını, kaldırımları, yolları ve diğer

tüm alanları erişilebilirlik standartlarına uygunluğuna göre yeniden gözden geçirerek denetleyip, belgelendiriyoruz. Valilik olarak özellikle

“Gönülden Gönüle Projesi” ile şu ana kadar 10.500 aileyi evlerinde ziyaret ettik.

dezavantajlı gruplara yönelik yoğun faaliyetler yürütüyoruz. Örneğin, “Gönülden Gönüle Projesi” ile şu ana kadar 10.500 aileyi evlerinde ziyaret ettik. 1.336 engelli birey ve ailesini bizzat kendim, eşim ve kaymakamlarımız ziyaret ederek ihtiyaç ve sorunlarını gidermeye yönelik çalışmalar gerçekleştirdik. Tüm samimiyetimle söylemek isterim ki; Kocaeli il ve büyükşehir olarak kurumsal kapasitesi yüksek,

sorun çözme beceri ve iradesine sahip, Türkiye’de model olabilecek nitelikte hizmetlere sahiptir. Kocaeli Büyükşehir Belediyemizin bütün büyükşehirlere ve il belediyelerine örnek olabilecek çalışmalarından biri de engelli kardeşlerimizin ihtiyaç duymaları halinde evinden alınıp istediği yere götürülmesi hizmetidir. Bu şehirde yalnız başına yaşayan 65 yaş üstü 72.000 insanımızın sorunlarını ve ihtiyaçlarını 2 yıldır Büyükşehir belediyemiz ile birlikte gideriyoruz. “Vefa Sosyal Destek Grupları” kapsamında kentimiz genelindeki 1,5 milyona yakın talebi karşılamış bulunuyoruz. Ev temizliğinden kişisel bakıma kadar birçok hizmeti, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Büyükşehir Belediyemiz ile birlikte koordineli şekilde yürütüyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın dezavantajlı gruplara yönelik, “hiçbir dezavantajlı kardeşinizi hiçbir engelle yalnız bırakmamak” üzere net bir politikası var ve biz de Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımız ve kıymetli ekibi ile beraber çok güzel bir çalışma yapıyor ve her zaman daha iyisini yapmanın yollarını arıyoruz. Engelsiz Şehir Şûra’sında paylaşılan görüş ve öneriler doğrultusunda eksiklerimizi gidererek yeni çözümler üretmeyi hedefliyoruz. Bu sebeple, bu şûranın gerçekleşmesinde emeği olan çok kıymetli Büyükşehir Belediye Başkanımıza, Kent Konseyine, üniversite rektörlerimize ve katkısı bulunan herkese ve bir kez daha çok teşekkür ediyorum.

**Doç. Dr. Tahir
BÜYÜKKAKIN**

Kocaeli Büyükşehir
Belediye Başkanı

Şûraların yapılış amacı ihtiyaç duyulan projeleri ve buralara harcanacak kaynakları doğru şekilde belirlemeye yardımcı olmaktır. Büyükşehir Belediyemizin bünyesindeki Kent Tarihi ve Tanıtımı Dairesi Başkanlığı; diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerimiz ile beraber tüm paydaşları bir araya getirerek eksikliklerimizi görüp

yeni çözüm önerileri üretmek için çalışıyor. Şûraların ana kriterlerinden biri de tüm paydaşları bir araya getirmektir. Engelsiz Şehir Şûrası'nda da özel gereksinimli vatandaşlarımıza dair yapılması gerekenleri hep birlikte yapmak için bir araya geldik. Önemli olan hep daha iyiye doğru olan yolculukta aşama kaydetmek, kendimizi ve uygulamalarımızı geliştirmek.

Devlet yazıyla işler, söz uçar yazı kalır. Dolayısıyla burada konuşulanlar genelgelere, kanunlara, yönetmeliklere esas teşkil edecekler. Şûrada dile getirilen hususlar doğrultusunda engelleri ortadan kaldıracak düzenlemelerin yapılması ve çıkartılacak genelgelerle

somutlaştırılması hedeflenmektedir. Kamu kurumlarımız, belediyelerimiz, sivil toplum kuruluşları bu yönergeleri uygulayarak hayata geçirecekler. Bu çalıştayda engel kavramının içeriği, doğal engellerin nasıl iyileştirileceği, yapay olanların yani bizim sebep olduğumuz engellerin nasıl ortadan kaldırılacağı ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Engelleri kaldırmak bizim elimizde ve bunu da daha az engel oluşturan bir yaşam biçimi tasarlayarak başarabiliriz. Engeli kaldırmanın yolu da yüreklerimizden geçiyor, bazen korkuyu yenmekten, bazen de merhametle bakmaktan geçiyor. Bunları yerli yerine oturttuğumuzda mesele gerçekten hallolacak. Korkmadığımızda başarı gerçekleşecek. Hepinize teşekkür ediyorum saygılarımı sunuyorum.

Bu çalıştayda engel kavramının içeriği, doğal engellerin nasıl iyileştirileceği, yapay olanların yani bizim sebep olduğumuz engellerin nasıl ortadan kaldırılacağı ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

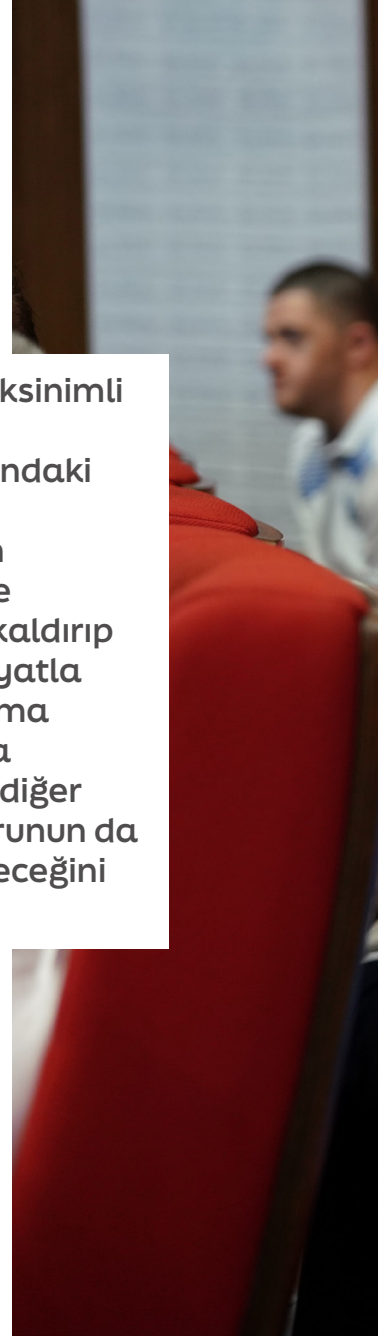

**Prof. Dr. Sadettin
HÜLAGÜ**

Kocaeli Üniversitesi
Rektörü

Dünyadaki engelli sayısının toplam nüfusun %15'i olduğu düşünüldüğünde kent yaşamında yöneticilere çok ciddi sorumluluklar düşüyor. Kocaeli'de bu yönetsel sorumluluğu taşıyan bir yönetim kadrosuna sahibiz. Bu vesileyle de hepsine çok teşekkür ediyorum. İnsanların; çevresindekilere, hayvanlara ve bitkilere karşı bile sorumluluklarının olduğunu, onlarla bir paylaşım içerisinde olmaları gerektiğini unutmaması gerekir. Bugün sağlıklı olan kişilerin yarın nelerle karşılaşabileceğini önceden kestirmek mümkün değil, bu nedenle de hepimizin engelliler konusunu tekrar düşünüp daha duyarlı olması gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylerin hayatlarındaki engelleri elimizden geldiğince ortadan kaldırıp onları hayatla barışık olma noktasına getirerek diğer birçok sorunun da çözülebileceğini biliyoruz. Eskilerin güzel bir sözü vardır; "Sevmek için emek gerekir." Burada bütün bunları başarabilecek tecrübeli bir kadro var. Kocaeli Üniversitesi olarak, Kocaeli Büyükşehir Belediyemizin ve Valiliğimizin başkanlığı ve koordinasyonunu yaptığı bu çalışmalarda her zaman görev sorumluluğumuzla yanlarında olduğumuzu belirterek hepinizi hürmet ve saygı ile selamlıyorum.

**Özel gereksinimli
bireylerin
hayatlarındaki
engelleri
elimizden
geldiğince
ortadan kaldırıp
onları hayatla
barışık olma
noktasına
getirerek diğer
birçok sorunun da
çözülebileceğini
biliyoruz.**

**Prof. Dr. Muhammed
Hasan ARSLAN**

Gebze Teknik Üniversitesi
Rektörü

Kentler; yaş, cinsiyet, köken, eğitim, gelir, engellilik durumu farklı nitelikteki bireylerin bir arada yaşamını sürdürdüğü mekânlardır. Dolayısıyla kent planlamada fiziki, ekonomik ve sosyal anlamda düzenlemelerin devamlılığı esas alınmalıdır. Kentler planlanırken halka sunulan hizmetlerin adil ve eşit erişilebilirlik özelliğine sahip olması çok önemli bir konudur. Özellikle dezavantajlı kesimlerin bu hizmetlerden faydalanma durumundaki eşitlik kavramının toplumsal gündem konularından birisi haline gelmesi ile iyileştirmeler ve gerekli düzenlemenin yapıldığı aşîkârdır.

Büyükşehir Belediye Başkanımız; Sayın Valimiz ve diğer kamu kurum kuruluşları ile beraber engelsiz bir kente doğru büyük çalışmalar yapmaktadırlar. Daha yaşanabilir kentsel mekânların oluşmasında dezavantajlı kesimin yaşam kalitesinin değerlendirilmesi toplumsal adalet anlayışı açısından da önemlidir. Avrupa kentsel şartı ve kentli hakları deklarasyonu gibi metinlerde yer alan "erişilebilirlik" olgusu yerini giderek "eşit erişilebilirliğe" ve "engelsiz kent yaklaşımına" bırakmıştır. Engelsiz kentler, doğru hedef ve stratejiler ile yaşam alanlarını daha yaşanabilir kılmaktadır. Bu sebeple Engelsiz Şehir

Şurası'nda ortaya konacak sorunlar ve çözüm önerileri herkes için eşit yaşanabilir düzeydeki kentlerin tasarımı açısından büyük önem arz etmektedir.

Şûramızın hayata geçmesini vesile olan Kocaeli Büyükşehir Belediyemize ve onun liderliğindeki tüm belediye çalışanlarımıza, kamu kurum ve kuruluşlarına teşekkür ediyorum.

**Engelsiz Şehir
Şûrası'nda
ortaya konacak
sorunlar ve
çözüm önerileri
herkes için eşit
yaşanabilir
düzeydeki
kentlerin tasarımı
açısından
büyük önem arz
etmektedir.**

Ufuk KOÇAK

Yazar-Dünya Serbest
Dalış Rekortmeni

Kocaeli Kent Konseyi
Engelliler Meclisi Başkanı

Engelli olmak...

Doğanın (depremin, selin, yangının), toplumun (kavganın, silahın, nefretin, acımasızlığın, insanlığın (iç savaş, bölgesel savaş, küresel savaş) etkileriyle başta insan olmak üzere, çok sayıda canlının olağan organlarıyla yaşama şansından yoksun yaşamak zorunda kalmasıdır, engelli olmak.

Engelli yaşamının hangi yaşta başlayacağını bilmek, saptamak neredeyse olanaksızdır, çünkü insanı engelli yapan nedenlerin kontrolü, insanda değildir.

Ancak, insan, gizil gücü nedeniyle, engel tanımayan, engele takılmayan, engeli kabullenmeyen, engeli aşan, engeli yenen bir varlıktır.

Ben Ufuk, Dünya Serbest Dalış Rekortmeniyim.

Yürüme "engelliyim", bacaklarımı, 99 Kocaeli Depremi'nde günlerce kaldığım yıkıntılar arasında yitirdim. 14 yıldır bacaksız, tekerlekli sandalyede, sonraları ise gittikçe gelişen mekanik cansız bacaklarla engelleri aşı aşı, "engelli"

olmanın engellerini neredeyse aştım.

"Engelsizlerin" başaramadıkları çok şeyi başarıyorum. Yaşıyorum, haz alarak, güç alarak, yaşam sevinci üreterek yaşıyorum.

Dünya, yönetenler ve insanlar öyle engeller içindeler ki; henüz engellinin yaşamını engelsiz duruma getirmek gibi bir sorumluluğu yüklenemedikleri için aslında dünya ve insanlar engellidir diyebiliriz.

Ben Ufuk, su altı sporları, doğa sporları yapıyorum, deprem vb. doğa olaylarında insanlara yardım kurslarına katıldım.

Benim için engel yok. Engelleyenler var. Engelli otobüs, kaldırım ve yollar var. Bu engellerin ardında ENGELLENEN olsam da içinde bulunduğumuz fiziki problemlere rağmen özgür ve güzel bir dünyada yaşama ve yaşatma hırsım var.

Hayat onu yaşamayı bilen cesur insanlarındır.

**"Engelsizlerin"
başaramadıkları
çok şeyi
başarıyorum.
Yaşıyorum,
haz alarak, güç
alarak, yaşam
sevinci üreterek
yaşıyorum.**

KOCAELİ
engelsiz şehir
ŞÛRASI

KOCAELİ

engelsiz şehir ŞÛRASI

KOCAELİ
engelsiz şehir
ŞÛRASI

KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

KOCAELİ
engelsiz şehir
ŞÛRASI

ÇALIŞTAY MASA BAŞLIKLARI

1 NO'LU MASA	Sf. 20
ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREY VE AİLE	
2 NO'LU MASA	Sf. 32
SOSYAL HAYAT VE TOPLUMSAL FARKINDALIK	
3 NO'LU MASA	Sf. 40
ERİŞİLEBİLİRLİK VE KENTSEL TASARIM	
4 NO'LU MASA	Sf. 50
EĞİTİM	
5 NO'LU MASA	Sf. 56
İSTİHDAM VE İŞ HAYATI	
6 NO'LU MASA	Sf. 64
SAĞLIK VE SPOR	
7 NO'LU MASA	Sf. 72
KÜLTÜR VE SANAT	
8 NO'LU MASA	Sf. 80
TEKNOLOJİ VE AKILLI UYGULAMALAR	
9 NO'LU MASA	Sf. 90
AKTİF YAŞLILIK	

MASA

1

Özel Gereksinimli Birey ve Aile

KOCAELİ
engelsiz şehir
SÜRASI

 **KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

1 NO'LU MASA

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREY VE AİLE

Moderatör

Prof. Dr. Meral ELÇİ

Kurum/ Unvan

Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi

Raportörler

Arş. Gör. Aşkın ŞENTÜRK
Merve BİRDEM

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Masa Koordinatörü

Mehmet COŞKUN

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN
Melek ÖZÇAKIR
Tanju EKİNCİ
Özlem DİNÇ
Nazmi ONGUR
Nurşen GÜNEŞ
Elif FARIMAZ
Didem KURAR
Nihal Çuhadar DEMİR
Yusuf ÇELİK
Ayşe KURTİPEK
Sümbül YAŞAYAN ZARARSIZ
Fatma ÇALIŞKAN
Aslıhan AYTEMİZ
Nazife KURT
Memiş ÖZDEMİR
Necat İŞLER
Prof. Dr. Yusuf GENÇ
Tuba Aydın KURAL
Alper ALPAL
Servet YALÇIN
Ebru GÜCİN
Ömer YİĞİT
Fatma MENGÜ
Nur AYDIN SEZİ
Ali AKTAŞ
Cüneyt ÇAKAR
Öğr. Gör. Tuba YILMAZ BULUT
Arş. Gör. Işıl AR
Fatma YAZICI

Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Bolu Halime Hatun Özel Eğitim Ana Okulu / Özel Eğitim Öğretmeni
Özel Kocaeli Aile Danışma Merkezi / Kurucu Müdür
TÜİK / İstatistikçi
Kandıra Belediyesi
Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü / Sosyolog
Darıca Belediyesi / Sosyolog
İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
Sakarya Büyükşehir Belediyesi / Sosyolog
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü / Sosyolog
Gebze Teknik Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım / Öğr. Gör.
İzmit Zihinsel Engelli Beceri Geliştirme Derneği / Psikolog
Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi / Çocuk Gelişimci
Değirmen Otizm Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği / Başkan
Kent Konseyi / KOSEPDER Başkanı
Marmara Engelliler Derneği / Dernek Başkanı
İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Özel Tuba Aydın Özel Eğitim Ve Reh. Mer. / Özel Eğitim Öğretmeni
İl Sağlık Müdürlüğü
Kocaeli İl Müftülüğü
Su Akademi Sağlıklı Yaşam Ve Spor Merkezi / Kurucu
Üsküdar Belediyesi / Müdür
Elele Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi / Psikolog
Kocaeli Bahçeşehir Koleji / Öğretmen
Sosyolog
Symbol Avm / Teknik Müdür.Yrd.
Kocaeli Üniversitesi / Hemşirelik
Kocaeli Üniversitesi / Hemşirelik
Kocaeli Barosu Engelli Hakları Barosu / Avukat

Özel gereksinimli bireylerin ve ailelerinin hakları konusunda bilgilendirme ve farkındalık geliştirme hususunda neler yapılıyor veya neler yapılabilir? Bunlar yeterince yaygın, kapsayıcı ve etkili çalışmalar mı? Özel gereksinimli çocuğu olan ailelere doğumdan itibaren genel danışmanlık ve doğru bilgilendirme yapılıyor mu? Başka neler yapılabilir?

Özel gereksinimli bireylerin ve ailelerinin hakları konusunda;

- Bilgilendirme yapılıp yapılmadığını,
- Farkındalık geliştirmeye dönük girişimlerde bulunulup bulunulmadığını,
- Bu gibi çalışmalar yapılıyorsa bunların yaygın, kapsayıcı ve etkili olup olmadığını belirlemek ile
- Özel gereksinimli çocuğu olan ailelere doğumdan itibaren genel danışmanlık ve doğru bilgilendirme yapılıp yapılmadığını ve
- Bu doğrultuda başkaca neler yapılabileceğine dair önerileri belirlemek genel amaçlar olarak düşünülmüştür.
- Özel gereksinimli bireylerin ve ailelerin, (özel gereksiniminin doğurduğu) haklarını doğruca öğrenmelerini sağlamak,
- Bahse konu haklar kapsamında farkındalık oluşturmak, bu hakların talep edilmesini, diğerleri tarafından da bilinmesini ve uygulanmasını sağlamaya ön ayak olmak,
- Haklar konusunda yapılan çalışmaların (eğer değilse) yaygınlaştırılmasına, daha geniş kitleleri kapsamasına ve etkililiklerinin artırılmasına katkı sağlamak,
- Özel gereksinimi olan ailelere başlangıçtan itibaren doğru ve gerekli danışmanlık hizmetlerinin verilip verilmediğini belirlemek ve bu konuda eksiklerin giderilmesini sağlamak,
- Genel olarak konu hakkında başkaca öneriler mevcut olacak ise bunları tedarik edip işlemek gibi etkilerin

çalışma sonucunda elde edilebileceği değerlendirilmektedir.

- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerin sahip oldukları hakları yeterince bilemeyebilecekleri,
- Bu haklar konusunda doğruca (yaygın, kapsayıcı ve etkili bir şekilde) bilgilendirilmemiş olabilecekleri,
- Özel gereksinimi olan bireylerin ailelerine özel gereksinimli birey ve hakları ile ilgili yeteri düzeyde danışmanlık yapılamamış olabileceği sorun alanı olarak belirlenmiştir.

Özel gereksinimi olan bireyler ile ailelerinin hakları konusunda yeteri kadar bilgilendirilmemesinin nedenleri;

- Görevlilerin ilgisiz ve bilgisiz olması,
- Ailelerin, durumlarını kabullenememesi, sorunları aktarmaya fırsat bulamaması ve farkındalıklarının olmaması,
- İlgili hakların hiç veya yeterince tanımlanmamış olması,
- Bilgilendirme ve farkındalık konusunda imkan olmaması,
- Yapılan çalışmaların yetersiz olması,
- Danışmanlık konusunda yasal düzenleme olmaması, görevlendirme yapılmaması ve olanakların yeterli olmaması gibi nedenler sıralanabilir.
- Özel gereksinimli bireyler konusunda mevcut (yerel ve merkezi) kamu örgütleri,
- Özel gereksinimli bireylere dönük hizmet sunan sivil toplum örgütleri,
- Bu konuya mahsus yasal düzenlemeler,
- Uluslararası kuruluşların sunduğu fonlar, projeler gibi kaynakların sorunların hallinde kullanılabileceği düşünülmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin aileleri ile doğumdan itibaren kurulan iletişim süreçleri psikolog aracılığıyla sağlanmalıdır. Ayrıca bu durum, özel gereksinime sahip olunduğunun ilk öğrenildiği safhada değil, engelli bireylerle iletişime geçilen tüm süreçlerde psikolog eşliğinde yürütülmelidir.
- Özel gereksinimli birey haklarının ulusal ve uluslararası düzeyde savunulması ve sürdürülebilmesi için özel gereksinimli bireylere yönelik hukuki destek süreçlerinin sağlanması adına yeni bir kanunun oluşturulması veya var olan kanunların revize edilmesi, tekrardan düzenlenmesi düşünülmelidir.
- Ailelerin özel gereksinimli çocuklarının durumunu kabullenememesi nedeniyle bazı ailelerin çocukları-

nın durumlarını sakladığı, bu girişimin de var olan özel gereksinimli birey popülasyonuna gereken desteklerin doğru anda, erken vadede sunulamamasına neden olduğu değerlendirilmektedir. Ailelere bu bilinci aşılayacak ve koşullarıyla mücadele edebilmelerini sağlayacak bilinç, okullar düzeyinde eğitimle kazandırılmalıdır. Ailelerce, sağlığa ilişkin bir raporun, "etiketlenme" olarak görülmesinden ziyade, özel gereksinimli bireyin haklarına ve kendi şartlarına uygun ortam koşullarına kavuşacağı gerçeği doğrultusunda bilgilendirme-bilinçlendirme yapılmalıdır. Ayrıca bu ailelere dönük seminer, sunum gibi bilgi aktarılması faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.

- Ailelere özel gereksinimlilik hakkında psikolojik ve sosyal destek sağlanmalıdır. Ailenin durumu kabullenmesi ve bununla birlikte yaşamayı öğrenerek sürdürülebilir hizmet süreçleri oluşturabilmesi için gerekli destekler sağlanmalıdır. Buna dönük olarak ailelerin, evlerinde ziyaret edilerek uzmanlar tarafından bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca kendilerine psiko-sosyal destekler mahremiyete uygun olarak uzmanlarca sunulmalıdır.
- Özel gereksinimi olan bireylere, durumları tespit edilir edilmez şahsi olarak bir danışman atanmalı ve engelli bireylerin, engel düzeyleri, yaşam kaliteleri danışman tarafından takip edilmelidir.
- Bölgesel, yerel, ulusal düzeyde özel gereksinimli bireylere sağlanan desteklerin, projelerin tanıtım eksikliği görülmektedir. 153 numaralı telefon hatından özel gereksinimli bireylere yönelik sağlanan desteğin; duyuru, afiş, pano, mesaj, kamu spotu içeren reklamlar ile daha fazla tanıtımı yapılmalıdır.

Özel gereksinimli çocuğu olan bir aile hangi konularda sorun yaşıyor? Kamu kurumlarında ve diğer kuruluşlarda nerede zorluk yaşıyor? Ne tür bir hizmet sunulsa daha sağlıklı ve erişilebilir bir ilde yaşadığını hissederdi? Özel gereksinimli çocuğu olan bir ailenin refahını dengelemeye yönelik çalışmalar yapılıyor mu? Neler yapılabilir?

Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin;

- Sorun yaşadıkları alanları,
- Kamu kurumları ile diğer kuruluşlarda yaşadıkları zorlukları,
- Daha sağlıklı ve erişilebilir bir ilde yaşadığını hissedebilmek için kendilerine sunulabilecek hizmetleri,
- Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin refahlarını dengelemeye dönük olarak yapılacak çalışmaları ve
- Varsa başkaca önerileri belirlemek genel amaçlar olarak belirlenmiştir.

Geliştirilecek önerilerin;

- Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin yaşadıkları sorunları mümkünse ortadan kaldırması, değilse yönetilebilir kılması,
- Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin kamu kurum ve kuruluşları ile diğer kuruluşlarda yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi, ilgilileriyle paylaşılması, müstereken yönetilebilmesi için stratejilerin belirlenmesi,
- Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin hem kendileri hem de özel gereksinime sahip evlatlarının daha müreffeh bir kentte yaşadıklarını hissedebilmelerinin sağlanması, bu amaçla politika geliştirilmesi, yatırım yapılması, olanakların geliştirilmesi,
- Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin ferahlarının diğerleri ile aynı düzeye taşınması için girişimlerde bulunulması, yatırım yapılması,
- Bütün bu alanlara dönük olarak görevliler, aileler ile diğer vatandaşlarda duyarlılık oluşturulması gibi sonuçlar üretmesi beklenmektedir.
- Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin yeterince bilinememesi,
- Kendilerine dönük ilgi ve farkındalığın düşük olması,
- Kendileri için yeteri kadar kaynak ayırlamıyor ve refah üretilmiyor olması,
- Refah dağılımında adaletsizliklerin olması,
- Kent tasarımı ve projelerin oluşturulmasında özel gereksinimli bireylerin yeteri kadar düşünülmemesi,
- Bu konuya dönük tatmin edici politikaların geliştirilmemesi, yeteri kadar yatırım yapılmaması gibi problemlerin sorunların çözümüne mani olabildiği değerlendirilmektedir.

Sıralanan problemlerin nedenleri ise;

- Özel gereksinimli birey sayısının, diğerlerine oranla düşük olması münasebetiyle önceliklendirilmelerinin ihmal edilmesi,

- Her alana yeteri kadar yatırım yapılmasını sağlayacak kaynağa sahip olunamaması,
- Kamu örgütlerinin özel gereksinimli bireyler konusunda politikalarının olmaması veya yeteri kadar farkındalıklarının mevcut olmaması,
- Refah üretimindeki genel zafiyetler nedeniyle üretilen refahın dağıtılmasında dengesizliklerin oluşabilmesi,
- Kentlerin tasarımında geleneksel modellerin daha çok tercih edilmesi ve özel gereksinimli bireylerin bu nedenle ihmal edilebilmesi gibi nedenlerinin olabileceği değerlendirilmiştir.
- Yeni gelişen kent tasarımlarının özel gereksinimli bireyleri de kapsayıcı niteliğe sahip olması,
- Yerel ve merkezi idare kuruluşlarında özel gereksinimli bireylere dönük farkındalığın gelişiyor olması,
- Özel gereksinimli bireylere sahip ailelerin giderek daha fazla hak arayan bir niteliğe sahip olması,
- Bu konulardaki ulusal ve uluslararası projelendirme, fon bulma ve üretme çalışmalarının giderek artması,
- Konuyla ilgili yeni uzmanlık dallarının, uzmanlık kuruluşlarının ve uzmanların gelişmesi,
- Yerel ve merkezi düzeyde kamu otoritelerinin özel gereksinimli bireyler için oluşturdukları politikalar ve uygulamalar gibi kaynakların alanda mevcut olduğu kabul edilmiştir.
- Özel gereksinimli bireylere yönelik fizik tedavi sürecinin sağlanamaması, maddi imkânsızlıklar doğrultusunda ailelerin evde hizmet alamamaları, evde jeneratör gibi araçların var olmaması, engelli aileler için ciddi problemler oluşturmaktadır. Engelli bireylerin bakım süreçlerinde, ailelere engelli bakımı konusunda refakatçiler/meslek elemanları ve uzmanlar tarafından destek sağlanmalıdır. Bilhassa otizmli çocukların bakımı konusunda aileler, günlük aktivitelerini sürdürememekte, çocuklarını kimseye emanet edemeyip, alışveriş, sosyal ihtiyaç, mesleki seminer, sunum, toplum içi etkinlikler, sosyal projeler gibi hiçbir sosyal, kültürel veya diğer etkinliklere katılamamaktadırlar. Ailede, anne-baba arasında özel gereksinimli bireyin bakımı noktasında problemler meydana gelmektedir. Aileleri çocuklarının bakımı konusunda uzmanlar eliyle rahatlatmak, maddi ve manevi yönlerden desteklemek gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin kısıtlı bir süre de olsa bırakılabileceği, özel gereksinimli birey yaşam merkezleri oluşturulabilir. Ailelere bu hususta dinlenme, kendine zaman ayırma ve iyileşme ortamı sağlanabilir.
- Özel gereksinimli bireylere sahip aileler için belediyeler, kamu kurum ve kuruluşları gibi kamu otoriteleri aracılığıyla sosyal hizmet çalışanı ataması yapılabilir. Bu atamalar her aileye olmasa bile birbirine yakın olanlar gruplandırılıp belirli bir çalışma takvimine bağlanarak işlevsel hale getirilebilir. Ailelere özel gereksinimli çocukların bakımı konusunda bu çalışanlar veya bakım uzmanları ile eğitim sağlanmalı, ailelerin bu konudaki ihtiyaçları giderilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetler, tek engel grubuna yönelik değil, farklı engel gruplarına yönelik olmalıdır. Tek engel grubu için yapılacak çalışmalar, diğerlerinde ayırım veya dışlanmışlık duygusuna neden olmaktadır. Örneğin verilen/verilecek eğitim/destek tüm engel gruplarını kapsamalı, engellilere ihtiyaçlarına yönelik kapsayıcı, ihtiyaçlarına özgü eğitim ve destekler sunulmalıdır.
- Tüm bireylere özel gereksinimlilik ve özel gereksinimli bireyler ile yaşama hakkında bilgi-bilinç kazandırılması, farkındalık oluşturulması engelli bireylerin de toplumda dışlanmış hissetmemesi adına oldukça önemlidir. Bu bakımdan bilinçlendirme, farkındalık oluşturma çalışmaları yapılmalıdır.
- Binalar ve yapıların tasarımı, özel gereksinimli bireylerin erişimine yönelik mevzuat ile desteklenmelidir. Özel gereksinimli bireylere özgü, erişilebilir yapıların var olması için binalar, yapılar ve diğer eklentileri yapılmadan önce bu gibi yasal düzenlemelere göre yapıların inşa edilmesi sağlanmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında, özel gereksinimli bireyler özelinde erişilebilirlik sorunu yaşandığı değerlendirilmektedir. En azından ilk etapta tadil edilmesi gereken veya yeni yapılan binaların özel gereksinimli bireylerin erişimine uygun olarak tasarlanması ve inşa edilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca uzun vadede tüm kurum ve kuruluşların özel gereksinimli bireylere uygun hale getirilmesi gerekmektedir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında özel gereksinimli bireyler için özel danışmanlar (görevliler) bulundurulmalıdır. Bunlar ve/veya aileleri kurumla iletişimlerini bu görevliler üzerinden mümkünse kuruma gelmeden; mümkün değilse, kuruma geldiklerinde kendilerine mahsus oluşturulmuş kolaylaştırıcı süreçler vasıtasıyla iş/işlem yapmaları sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli birey merkezleri yerelden bölgele yayılmalı, sayıları artırılmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere yönelik doğa ile ilgili

etkinlikler, fiziksel aktiviteler planlanmalı ve yaygınlaştırılmalı, kalıcı hale getirilmelidir. Bu konuda üniversite ve resmi kurumlardan, ayrıca alan uzmanı sivil toplum örgütlerinden, sosyal girişim ve girişimcilerden destek sağlanmalıdır.

- Kentlerde ulaşım araçları, yolları, rekreasyon alanları ve özel gereksinimli bireylere özgü diğer donatılar üretilmeli ve bu açıdan örneğin özel ve sosyal girişimler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
- Özel gereksinimi olan bireyler ve aileleri için sürdürülebilir sosyo-ekonomik ve kültürel destek paketleri geliştirilmeli ve bu anlamda sosyal girişimlerin oluşturulması teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
- Yerel ve merkezi kamu otoritelerinin özel gereksinimli bireylerin refahını artırma konusunda girişimleri artırılmalı ve kalıcı hale getirilecek politikaların üretilmesi sağlanmalıdır.

Özel gereksinimliliğe dair yaygın olumsuz algı, tutum ve davranışların özel gereksinimli birey ve ailesi ile yakın çevresi üzerinde oluşturduğu sosyal dışlama/dışlanma etkisini azaltmak amacıyla hangi çalışmalar yapılıyor? Bunlar yeterince yaygın, kapsayıcı ve etkili çalışmalar mı? Başka neler yapılabilir?

Özel gereksinimliliğe dair yaygın olumsuz algı, tutum ve davranışların;

- Özel gereksinimli birey ve ailesi ile yakın çevresi üzerinde oluşturduğu sosyal dışlama/dışlanma etkisini azaltmak amacıyla çalışma yapılıp yapılmadığını, yapılıyor ise, bunların neler olduğunu,
- Bu çalışmaların yaygın, kapsayıcı ve etkili çalışmaları olup olmadıklarını ve
- Bu anlamda başkaca neler yapılabileceğini belirlemek ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimliliğe dair yaygın olumsuz algı, tutum ve davranışların aileler üzerindeki negatif etkileri ile bunlara mani olmak üzere yapılan çalışmaların nitelikleri belirlenerek;

- Ailelerin özel gereksinimli bireylerle olan münasebetlerinin güçlendirilmesi ile bakım ve rehabilitasyon motivasyonları artırılması,
- Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin özel gereksinimli bireylere ve ailelerine ilgileri ile farkındalıklarının artırılması,
- Yeni çalışmalara olanak sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin sosyal olarak kapsamı bakımından yeni yol, yöntem ve araçların keşfedilmesi ve kullanılması,
- Geleneksel veya faydası olmadığı düşünülen yaklaşımların terk edilmesi,
- Sosyal dışlama/dışlanmayı üreten etkenlerin ortadan kaldırılması,
- Politik aktörlerin sosyal dışlama/dışlanmayı ortadan kaldıracak politik enstrümanları geliştirmelerine olanak sağlanması gibi etkiler çalışmadan beklenmektedir.

Özel gereksinimliliğe dair yaygın olumsuz algı, tutum ve davranışların aileler üzerindeki negatif etkileri ile bunlara mani olmak üzere yapılan çalışmaların nitelikleri bakımından;

- Toplumda her ne kadar oldukça azalmış ve daha çok münferit olsa da özel gereksinimi olan bireylere karşı bir dışlama potansiyelinin mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireyler ile bunların gereksinimlerine karşı farkındalık ve bilinç oluşturma çalışmalarında yetersizliklerin mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylerin kamusal yaşamında, kamu kurum ve kuruluşlarının birtakım zafiyetlere sahip olması,
- Alanla ilgili aktörler arasında yeterli koordinasyon ve işbirliğinin mevcut olmaması, bu anlamda zafiyetlerin mevcut olması gibi sorunların mevcut olduğu değerlendirilmiştir.

Yukarıda sıralanan sorunların;

- Toplumu oluşturan fertlerde özel gereksinimli bireyler bakımından mevcut olan geleneksel ve olumsuz algılar,
- Özel gereksinimli birey sayısının görece düşük olması münasebetiyle bunlara olan ilgi, yatırım ve farkındalığın düşük olması,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının daha kalabalık olan özel gereksinimi olmayan nüfusa daha çok odaklanmış olması,
- Alandaki ilgili aktörlerin kendi çalışmalarına daha

çok odaklanmış olmaları nedeniyle diğerleriyle çalışma kapasitelerinin düşük olması gibi nedenlere dayalı olarak gelişmiş olabileceği değerlendirilmiştir.

Bahse konu sorunların çözümünde;

- Alanın gelişmeye açık olması,
- Özel gereksinimli bireylere sahip ailelerde örgütlülük ve farkındalık düzeyinin yüksek olması,
- Alandaki sivil toplum kuruluşlarının aktif olması ve giderek güçlenmesi, üye hakları için inisiyatif üstlenmesi,
- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak yeni yönetim tekniklerinin, yaklaşımlarının geliştirilmiş olması,
- Alandaki aktörler arasındaki işbirliği zaruretinin artması ve bu konuda kamu otoritelerinin giderek daha fazla inisiyatif üstlenmesi gibi kaynakların alanda mevcut olduğu anlaşılmıştır.
- Toplumun tümüne yayılan bir özel gereksinimli birey politikası güdülmelidir. Bu amaçla; engellilik sürecini yaşayan insanların hayatını daha yaşanabilir ve anlaşılabilir kılmak adına, toplumun engelli olmayan kesiminde özel gereksinimli bireylere dönük bilinç oluşturulmalı ve farkındalıkları artırılıp dışlanma yaşayan kesime destek olunmalıdır.
- Toplumun tümünü kapsayan “sosyal iş uzmanları” desteği ile engellilerin yaşadığı veya yaşaması olası sosyal dışlanma durumuna yönelik bilgilendirme yapılmalı, engelli bireylerin hakları ve onlara gösterilmesi gereken yaklaşımlar hakkında okullar boyutunda eğitimler yürütülmelidir.
- Toplumun tüm gruplarını kapsayan sosyal sınıf ayrımı içermeyen bütünlleştirici politikalar geliştirilmesi ve uygulanmalıdır. Toplumun ve farklı olanların birbiri ile kaynaştırılması, toplumda kişi kavramının sahip olunan engelliliklerden ayrı olarak ele alınması gerekmektedir.
- Okullarda özel gereksinimli bireylere yönelik anlayış geliştirerek özel gereksinimli bireylerin yaşamlarına ilişkin sorunları anlatmak adına, diğer bireylere okullarda özel gereksinimli bireyler gibi tekerlekli sandalye ile bir yere gitme, rampa çıkma veya görme engelli bir birey gibi gözleri kapatılarak bir süre yaşam deneyimi edinmeleri sağlanmalıdır. Engellileri anlamak adına okullarda yılda bir gün de olsa engelli simülasyonları yürütülmeli, öğrencilere uygulamalı olarak eğitim verilmelidir.
- Engelli kavramı yerine özel gereksinimli kavramının toplumsal düzene, yasaya yerleştirilmesi özel gereksinimli bireyler için, psikolojik anlamda daha fazla fayda sağlayacaktır.
- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak gerek kamu kurum ve kuruluşları ve gerekse sivil toplum örgütleri daha fazla inisiyatif almalıdır. Bu açıdan işbirliği çalışmaları ile özel gereksinimli bireylere dönük yerel ve ulusal ağlar oluşturulmalıdır. Bu ağlar vasıtasıyla yardımlaşma, danışma ve ortaklaşma olanakları geliştirilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin sosyal olarak dışlanmalarının önüne geçmek amacıyla özel uzmanlık birimleri oluşturulmalı ve bu birimlerin katkı ve katılımları ile dışlanmanın önüne geçmek adına yeni yol ve yöntemler, araç ve donanımlar üretilmelidir.

Kocaeli’de özel gereksinimli bireyler ve özel gereksinimleri bireylerin aileleri arasında dayanışmayı geliştirecek sivil toplum oluşumları (dernek, vakıf, platform, sosyal medya oluşumları vd.) mevcut mudur? Var olanlar, yeterli midir? Başka hangi oluşumlara ihtiyaç vardır? Bunların oluşturulması, yaygınlaştırılması, özel gereksinimli birey ve ailelerine ulaşmaları, etkinlik ve verimliliklerinin artırılması kapsamında ne gibi kaynaklara ve ne gibi desteklere ihtiyaç vardır?

Kocaeli ilinde özel gereksinimli bireylere hizmet etmek amacıyla kurulan;

- Sivil toplum örgütlerinin mevcut olup olmadığını,
- Mevcut olanların yeterlik düzeyini,
- İhtiyaç duyulması olası başkaca sivil toplum örgütü olup olmadığını,
- Mevcut sivil toplum örgütlerinin etkin ve verimli olabilmesi için neler yapılması gerektiğini belirlemek ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

- Belirlenecek sivil toplum örgütlerinin daha işlevsel olmalarının sağlanması,
- Kurulması fayda getirecek sivil toplum örgütleri konusunda gerekli çalışmaların yapılması,
- Alanda mevcut sivil toplum örgütlerinin daha işlevsel ve etkin olmalarının sağlanması için yapılabileceklerin belirlenmesi muhtemel etkiler arasında değerlendirilmiştir.
- Kocaeli ilinde özel gereksinimli bireylere dönük nitelik ve/veya nicelik açısından yeteri kadar sivil toplum örgütünün olmaması,
- Mevcut sivil toplum örgütlerinin etkinliklerinin yeteri kadar yüksek olmaması,
- Mevcut sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin izlenmemesi ve buna istinaden değerlendirmede karşılaşılan güçlüklerin olması,
- Sivil toplum örgütleri kapsamında bilgi paylaşımı kültürü ve platformlarının mevcut olmaması,
- Sivil toplum örgütlerine ilişkin arzu edilen verinin mevcut olmaması gibi sorunlar tanımlanmaktadır.

Özel gereksinimi olan bireylerle alakalı sivil toplum örgütlerine ilişkin problemlerin nedenlerine bakıldığında;

- Sivil toplum örgütlenmesinin genel olarak ülkemizde görece yeni zamanlara denk gelmesi ve bu nedenle faydasının çok fazla içselleştirilememesi,
- Sivil toplum örgütlerinin zaman zaman politize olması münasebetiyle sosyal teveccühe yeterince mazhar olamaması,
- Mevcut sivil toplum örgütlerine dönük kayıtların sağlıklı tutulamaması,
- Sivil toplum örgütleri arasında koordinasyon ve işbirliği sağlayacak bir merkezi yapının olmaması, her örgütün münferit hareket etme eğiliminde olması gibi nedenler sıralanabilir.
- Kocaeli ilinin işçi/emekçi kesiminin yoğunlaştığı bir il olması dolayısıyla sivil toplum örgütlenmesinde (özellikle çalışan kesim için) bir birikime sahip olması,
- Yerel yönetimlerin sivil toplum örgütlerini destekleme noktasında arzulu ve girişken olmaları, YEDEP gibi projeler geliştirerek sivil örgütlenmelere destek sunmaları,
- Kocaeli'nin bir metropol olarak çok kesimlerden gelen çok çeşitli insan ve topluluk profiline sahip olması,
- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak faaliyet gösteren belirli bir miktarda da olsa sivil toplum ör-

gütlerinin Kocaeli'nde mevcut olması gibi kaynakların sorunların çözümü için alanda var olduğu ifade edilebilir.

- Sivil toplum örgütleri mali ve araç-gereç, donanım açısından desteklenirse, her açıdan topluma daha fazla destek sağlayabilirler.
- Sivil toplum örgütlerinin varlıklarını ve projelerini yürütmeleri adına belediyelerce sunum, kongre veya diğer toplantıları ile etkinliklerini yapılabilecekleri ortak bir merkez bina veya seminer salonu tahsis edilebilir.
- Sivil toplum örgütlerine belediyelerce belirli merkezlerde temsilcilik odası verilebilir.
- Sivil toplum örgütleri tek çatı altında toplanabilir ve böylece daha planlı, düzenli, maliyetine katlanılabilir ve güçlü etkinlik ve faaliyetler gerçekleştirilebilir.
- Sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin izlenmesi amacıyla merkezi bir birim oluşturulması ve böylece etkinliklerin kayıt altına alınarak dokümantasyonunun yapılması sağlanmalıdır. Ancak böyle bir girişimin oluşturabileceği kaygıların da giderilmesi ve karşılıklı güven ilişkisine dayalı olarak bu faaliyetin gerçekleştirilmesi düşünülmelidir.
- Özel gereksinimli bireylere dönük yeni sivil toplum örgütlerinin kurulmasına ilişkin talep veya ihtiyaçların belirlenmesi ve eğer gerçekten ihtiyaç var ise buna ön ayak olunması gerekir.
- Mevcut sivil toplum örgütlerinin performans ve memnuniyet ölçümleri yapılarak eksik veya zafiyette sahip olanların iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için gereken girişimler yapılmalıdır.
- Sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerine ilişkin bilgi paylaşımlarını sağlamak adına bilgi paylaşım platformu ve kültürünün oluşturulması beklenmektedir.

Özel gereksinimli çocuk sahibi olan tek ebeveynler için ilave hizmet ve destekler neler olmalıdır? Çalışmak isteyen veya çalışmak zorunda olan ebeveynler için nasıl bir düzenleme yapılabilir? Ebeveynleri çalışan özel gereksinimli bireylerin gün içerisinde bakımını ve sosyal olarak vakit geçirmesini sağlamak için neler yapılabilir?

Kocaeli ilinde özel gereksinimli bireylerin ebeveynleri sunulacak hizmet ve desteklerin;

- Neler olabileceğinin,
- Çalışmak isteyen veya çalışma zarureti olan ebeveynlerinin beklentilerinin,
- Ebeveynleri çalışan özel gereksinimli bireylerin bakım ve sosyal olarak vakit geçirmelerine ilişkin olanakların belirlenmesi genel amaçlar olarak düşünülmüştür.
- Ebeveynlere destek ve hizmet sunarak özel gereksinimli bireylerin konforlu bir yaşama kavuşması,
- İlgililerin ebeveynlerinin sosyal yaşamlarını bir düzene bağlı olarak oluşturması ve sürdürmesi,
- Toplumsal birtakım rahatsızlıklara mani olunması,
- Gerek özel gereksinimli bireyler ve gerekse ebeveynlerine dönük olarak sosyal donatı ve yenilenme alanlarının üretilmesi,
- Sivil toplum örgütleri ile kamu kurum ve kuruluşlarının da sorumluluk üstlenmesinin sağlanması gibi etkiler çalışmanın neticesinde elde edilebilecektir.
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin beklenti ve taleplerinin tam olarak bilinmemesi,
- Bunlarla ilgili gerçekleştirilecek faaliyetlerde daha çok merkezi planlama yapılması, yerindenliğin göz ardı edilmesi,
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerine sunulacak hizmetler ve desteklere ilişkin seyrek de olsa ölçek ve fayda/maliyet karşılaştırmalarının yapıyor olması,
- Yeteri kadar kaynak üretilmemesi gibi problemlerin özel gereksinimli bireylerin ailelerine hizmet ve destek üretmede birtakım zafiyetlere neden olabileceği değerlendirilmektedir.

Yukarıda sıralanan problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireyler hizmet alanının görece daha yeni yapılandırılmaya çalışılması,
- Kamusal aktörlerin özel gereksinimli bireylere ve ailelerine yeteri kadar kaynak tahsis edememesi,
- Tahsis edilen kısıtlı kaynakların talep edilen projelerin üretilmesinde yeterli gelmemesi,
- Özel gereksinimli bireyler konusunda geleneksel algı ve anlayışların çok az da olsa devam ediyor olması gibi başlıklar altında sıralanabileceği ifade edilebilir.
- Özel gereksinimli bireyler ve ailelerine hizmet üretmek üzere kurulmuş sayısı çok fazla olmasa da sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Kamusal aktörlerin kendi ölçekleri nispetinde gerekli müdahalelerin yapılması amacıyla finansal kaynak aktarması,
- Zaman içerisinde kent genelinde birtakım rekreasyon alanlarının ve diğer sosyal donatı olanaklarının üretilmesi veya üretiminin planlanması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu değerlendirilmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler için gündüz bakım servisleri ve mahalleri artırılmalıdır. Her düzeyden eğitim kurumu bünyesinde merkezler oluşturularak özel gereksinimli bireylerin buralarda meşgul edilmesi sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin ailelerinin büyük çoğunluğu ekonomik durumları itibarıyla çocuklarının yaşam kalitelerini arttırmak, çocuklarının sosyal ihtiyaçlarını karşılamak noktasında yeterli olamamaktadır. Kendilerine bu açıdan destek ve teşviklerin artırılarak sunulması beklenmektedir. Ayrıca sunulan teşvik ve desteklerin de denetlenmesi önerilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetler dışında birebir eğitim, özel eğitim veya ders gereken bireyler için resmi kurumlarca gerekli destek sağlanırsa veya özel eğitim ücretlerinde bir standart oluşturulabilirse engelli aileleri için büyük kolaylık sağlanabilir.
- Özel gereksinimi olan bireylerin ailelerine sosyal ve psikolojik danışmanlar ile manevi danışmanlar tayin edilerek onların da destek almaları sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli aileler için Kocaeli ilinde turistik olarak bilinen Kandıra, Karamürsel ve Darıca gibi yerlerde ücretsiz veya cüzi ücret karşılığında tatil imkanı sağlayacak ve özel gereksinimliler için her türlü olanağın mevcut olduğu otel, motel veya konaklama tesisleri oluşturulması önerilmektedir. Bu olanağın

üretilememesi durumunda, en azından mevcut iş-letmelerin engellilerden daha düşük ücret almalarını sağlayacak anlaşmalar yoluyla ilgililerine dinlenme ve yenilenme fırsatı sunulmalıdır.

- Gün içinde işi olan veya özel gereksinimli bireyi ile doğrudan ilgilenemeyecek olan ebeveynler için merkezi bir birim oluşturularak buradan “yardımcı hizmetlilerin” ilgililerine sevk edilmesi sağlanabilir.

Ailelerin acil rahatsızlıklarında özel gereksinimli bireylerin bakımını üstlenmek için neler yapılabilir? Acil afet durumlarında evlerinde çıkma ihtimali bulunmayan özel gereksinimli bireyler için ne gibi planlamalar yapılmalıdır? Özel gereksinimli bireylerin parklarda kendilerine uygun salıncak vs. erişilebilir park oyuncakları yapılabilir mi? Özel gereksinimli bireylerin eğlenebilmesi için neler yapılabilir? Özellikle yaz aylarında okulların kapalı olduğu dönemlerde özel gereksinimli bireyler için ne tarz etkinlik alanları planlanabilir. Bunu sağlamak için kimler, nasıl bir koordinasyon oluşturabilir?

Özel gereksinimli bireylerin acele ve riskli hallerde;

- Bakımlarının üstlenilmesi,
- Evlerinden tahliye edilmeleri gibi hususlar ile
- Rekreasyon alanları ile sosyal donatı merkezlerinde eğlenebilmeleri,
- Kendilerine mahsus oyuncak gruplarının oluşturulması,
- Okulların kapalı olduğu yaz dönemleri gibi zaman dilimlerinde yapılabilecek etkinlikler ile bunların kimlerin koordinasyonu ile yapılabileceğinin belirlenmesi hususları çalışmanın temel amaçlarını oluşturmaktadır.
- Özel gereksinimli bireylerin acele hallerde herhangi bir zarar görmelerine mani olunması,
- Ailelerinin bu gibi hallerde kendileriyle ilgili kaygılanmalarının önüne geçilmesi,
- Yeni ve yenilikçi oyun grupları ile özel gereksinimli bireylerin nitelikli vakit geçirmelerinin sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin okul dışı zamanlarını kendilerine ve topluma fayda sağlayacak şekilde organize edebilmesi,
- Bütün bu amaçlara erişebilmek adına kamusal aktörlerin harekete geçirilmesi gibi neticeler elde edilmesi beklenmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler için acele hallere münhasıran bir eylem planının oluşturulamaması olması,
- Bu bireylerin ikamet ettikleri mahallerin kayıt altına alınamaması ve risk analizlerinin yapılamaması olması,
- Özel gereksinimli bireyler için acele hallere mahsus olmak üzere özel danışman planlamasının yapılmaması olması,
- Özel gereksinimli bireylerin sayıca az olmaları münasebetiyle hususi oyun gruplarına sahip olmamaları (Bu gibi bir meselenin bir diğer tarafının da özel gereksinimli bireylerin kapsanması adına hususi bazı hizmetlerin kendilerine tahsis edilmiyor olması olabilir),
- Okul dışı zamanlarda özel gereksinimli bireylerin yapacakları faaliyetlere ilişkin planlama yapılmaması,
- Bu açıdan yeteri kadar kaynağa sahip olunmaması gibi problemlerin alanda mevcut olduğu değerlendirilmiştir.

Yukarıda sayılan problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireylere dönük hizmetlerde daha çok geleneksel mantıkların hakim olması,
- Yeni ve yenilikçi yatırımların yapılmasında ilgililerin yeteri kadar özen göstermemesi ve yeteri kadar kaynağın mevcut olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamlarına ilişkin planlama ve uygulamaların ağırlık olarak aileler tarafına daha çok bırakılmış olması,
- Özel gereksinimli bireylerin ailelerinin yeteri maddi olanaklara sahip olmamaları,
- İlgili kamu otoritelerinden kaynaklanan birtakım zafiyetlerin mevcut olması ve
- Diğerlerine oranla özel gereksinimli birey sayısının daha az olması gibi hususların öne çıktığı görülebilmektedir.

- Özel gereksinimli bireylerle ilgili farkındalığın gide-rek artması,
- Özel gereksinimli bireylere hizmet etme arayışındaki idari otorite ve aktörlerin mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireyler için mücadele eden sivil toplum örgütlerinin mücadeleleri ve sayılarının art-ması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu ifade edilebilir.
- Özel gereksinimli bireyler durumlarına göre oluşt-u-rulacak elektronik bir takip uygulaması ile (sağlık, güvenlik vb. hususlarda) takip edilmelidir. Acil du-rumlarda özel gereksinimli bireylere ulaşmak adına kamu kurumları eliyle bu takip uygulaması aktive edilmelidir.
- Engellilere yönelik eğitimleri sunan eğitmenler, pe-dagojik eğitim süreçlerini tamamlamış bireylerden oluşmalıdır. Eğitimi veren kişilerin engelli bireylere karşı gerçekleştirecekleri hatalı bir tutumun, yakla-şımın sağlanacak faydadan çok daha büyük bir zara-ra sebebiyet verebileceği göz önünde tutulmalıdır.
- Oyun alanları ve lunaparklar gibi alanlar özel gerek-sinimli bireylere dönük olarak mimari açıdan tasar-lanmalıdır. Toplumun tüm bireyleri için entegre bir sistem oluşturulmalı ve özellikle özel gereksinimli bireylerin diğerlerine göre ayrıma tabi tutulduğu iz-lenimi verilmemelidir.
- Acele hallere özgü olmak üzere özel gereksinimli bi-reylerin gereksinim durumlarına göre tahliye edile-bilmeleri maksadıyla başından sonuna değin durum-larının kontrol altında tutulması sağlanmalıdır.
- Özel durumu olup ikametlerinden ayrılamayacak bireyler için kendi ikametlerinde zarar görmelerine mani olacak özel odalar (yaşam odaları) yapılarak muhafazaları cihetine gidilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin daha nitelikli ve keyifli bir yaşam sürdürülebilmeleri amacıyla kendilerine özel tema parkları oluşturulmalıdır. Bu parklar, po-pülasyon dikkate alınarak belirli mahaller merkez ol-mak üzere taşınabilir bir sistemle de işletilebilir olarak düşünülmelidir.
- Yaz dönemi etkinlikleri için taşınabilir (portatif) eğ-lence olanakları ve araçları yine özel gereksinimli birey nüfusuna göre bir lokasyonda merkezleşme sağlanarak tesis ve tahsis edilmelidir.
- Acil durumlar için özel yaşam üçgeni oluşturulma-lıdır. Burada aileler ile özel gereksinimli bireylerin korunması sağlanmalıdır.

Yalnız yaşayan özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duyduğu ilave hizmet ve destekler var mıdır? Bu kapsamda ne gibi çalışmalar yapılmalıdır ve kim tarafından ne şekilde organize edilmelidir?

Kocaeli ilinde özel gereksinimli bireylere hizmet etmek amacıyla kurulan;

- Yalnız yaşayan özel gereksinimli bireyleri ihtiyaç du-yacakları sair hizmet ve desteklerin belirlenmesi,
- Bu destek ve hizmetlerin sunulması bakımından rol alacak aktörlerin belirlenmesi ve sorumlulukların ta-nımlanması, sorumluların tayin edilmesi ana amaç-lar olarak belirlenmiştir.
- Özel gereksinim olan ve yalnız yaşayan bireylerin ya-şamsal risklerinin azaltılması,
- Değerlendirme dışı kalabilecek taleplerinin karşılan-ması,
- Bu kişilere katkı verecek, yardımcı olabilecek görev-lilerin belirlenmesi,
- İlgililerin yalnızlık hislerinin giderilmesi ve toplum-dan dışlanmışlık izlenimi edinmelerinin önüne geçil-mesi gibi etkilerin ortaya çıkacağı değerlendirilmiş-tir.

Yukarıda ifade edilen problemlerin ana nedenleri ise;

- Yalnız yaşayan özel gereksinimi olan bireyleri tespit etme güçlüğü,
- Özel gereksinimi olup yalnız yaşayan bireylerin di-ğerleriyle irtibatlanmaya açık olmaması,
- Yalnız yaşayan özel gereksinimli bireylerin talep ve beklentilerinin belirlenmenin zor olması gibi problemlerin mevcut olduğu düşünülmektedir.
- Yalnız yaşayan özel gereksinimli bireylerin dışa ka-palı olma eğilimi göstermeleri,
- Özel gereksinimi olup yalnız yaşayan bireylerin sayı-ca az olmaları münasebetiyle dikkat çekmemeleri,
- Kamusal aktörlerin yeteri kadar duyarlı olmaması ve kaynak aktaramaması,
- Sosyal çevreleri itibarıyla yalnız yaşayan özel gerek-sinimli bireylerin çok fazla dikkat çekmemesi gibi başlıklarda sıralanması mümkündür.
- Yerel ve merkezi aktörler ile sivil toplum örgütlerinin

yalnız yaşasın veya yaşamasın özel gereksinimli bireylere giderek daha fazla ilgi göstermesi,

- Toplumda da farkındalık ve bilinç düzeyinin artıyor olması,
- Yabancı fon kaynaklarından proje bazlı kaynaklar üretilebilmesi gibi kaynakların alanda mevcut olabileceği değerlendirilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal hizmet görevlileri gibi kişisel yardımcılarının tayin edilmesi gerekmektedir. Daha evvelce de değinildiği üzere, bu görevliler belirli bir merkez eliyle görevlendirilmeli ve işgücünden tasarruf amacıyla “kümeleme” yöntemiyle istihdam edilmeleri düşünülmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler için bir envanter oluşturulup, il, ilçe, ülke boyutunda sayılar belirlenip, engellilerin evleri ziyaret edilebilir. İhtiyaçları belirli döngülerde sorulup, giderilebilir, destek sağlanabilir.
- Özel gereksinimli bireyler için daha önce önerilen elektronik uygulama vasıtasıyla kendilerinin ihtiyaçları, istekleri ve beklentileri hızlılıkla toplanıp giderilebilir. Ayrıca yine bu uygulama özellikle yalnız yaşamakta olan özel gereksinimli bireyler için acil durumlarda kullanılmak üzere programlanabilir.
- Şehrin etkin şekilde yönetilmesi için tüm şehrin kurum ve paydaşlarının destek vermesi gerektiği değerlendirildi.

Sosyal Hayat ve Toplumsal Farkındalık

KOCAELİ
engelsiz şehir
ŞURASI

 **KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

2 NO'LU MASA

SOSYAL HAYAT VE TOPLUMSAL FARKINDALIK

Moderatör

Prof. Dr. Elif KARAGÜN

Kurum/ Unvan

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Raportörler

Ceren ÇİÇEK

Aydan ÖZKUL

Kocaeli Üniversitesi

Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi

Masa Koordinatörü

Selahattin Ensar KOMUT

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Arş. Gör. Nur KARDELEN ÖZTÜRK

Neriman AKBULUT

Hasan BAT

Dursun KARAMAN

Hüseyin ÇETİNKAYA

Şaziye GENÇ ÇELEBİ

Yasemin DİLEK

Figen SOYLU

Saim ONAR

Bilal YILDIZ

Zerin ÇINAR

Zeynep MERİH ÖZÇELİK

Simden ÇINAR

Burcu ÖZDE ÇETİN

Selma ÖTER

Mert TEPEKIRAN

Belgin ABANOZ

Selver BEYAZ

Türker ERŞAH

Niyazi KURAL

Şevki AKPINAR

Merve KARAKOÇ

İbrahim TEKE

Aylin BAŞARAN

Bengisu AKSOY

Rasim ATALAR

Uğur ERSAN

Nesrin ATAR

Gebze Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama

Dünya Kromozom Kardeşliği Derneği / Dernek Başkanı

Gölcük Engelliler Dayanışma Derneği / Dernek Başkanı

Görme Engelliler Dayanışma Derneği / Dernek Başkanı

TÜİK / İstatistikçi

Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü / Sosyolog

MARKA / Uzman

Darıca Belediyesi / Öğretmen

Türkiye Belediyeler Birliği / Proje ve Finansman Uzmanı

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi / Şube Müdürü

AFAD / Tekniker

İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen

Sakarya Büyükşehir Belediyesi / Sosyolog

Aile, Çalışma Ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü/ Sosyolog

İzmit Zihinsel Engelliler Beceri Geliştirme Derneği / Uzman Sosyolog

Kocaeli Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü / Müdür

Gölcük Engelliler Derneği / Başkan

KOMEK / İşaret Dili Uzmanı

İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen

Özel Tuba Aydın Özel Eğitim ve Reh. Mer. / Özel Eğitim Öğretmeni

İl Sağlık Müdürlüğü / EBB Koordinasyon Sorumlusu

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, İstihdam Ofisi

Kocaeli İl Müftülüğü / Şube Müdürü

Özel İlgi Çocuk Tıp Merkezi / Uzman Dil ve Konuşma Terapisti

Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci

Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci

Sembol AVM / Müdür

Kocaeli Çölyak ve PKU Yaşam Derneği / Başkan

Toplumda özel gereksinimlilik nasıl algılanıyor? Bu algı nasıl şekillenmektedir? Olumsuz algıların önüne nasıl geçilebilir?

- Toplumda özel gereksinimliliğin nasıl algılandığını,
- Oluşan bu algının nasıl şekillendiğini,
- Olası olumsuz algıların önüne nasıl geçilebildiğini müzakere etmek ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

Bu amaçlara erişilmesi durumunda;

- Toplumda özel gereksinimliliğe ilişkin algının yönlendirilmesi,
- Olası olumsuz algıların giderilmesi ve pozitif yönlü olarak yeniden yapılandırılması,
- Özel gereksinimli birey algısının şekillenmesindeki negatif öğelerin ortadan kaldırılması,
- Özel gereksinimli bireylere hak ettikleri toplumsal statünün verilmesi gibi etkiler beklenmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere ilişkin algının bilinmemesi,
- Bu algının ilgi gösterilecek bir unsur olarak görülmemesi,
- Özel gereksinimli bireylere yönelik toplumsal algının nasıl şekillendiğinin bilinmemesi,
- Özel gereksinimli bireylere yönelik algının yönetilmek istenmemesi,
- Olumsuz algıların giderilmek istenmemesi veya giderilmek istense bile zahmet ve maliyetine katılmaktan kaçınılması gibi problemler mevcuttur.

Yukarıda sıralanan problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Toplumdaki özel gereksinimli birey algısının önemsenmemesi,
- Bu algı önemsenmezse bile bunun münferit kalması,
- Özel gereksinimli bireylere ilişkin özellikle olumsuz algıların yönetilmesi konusunda isteksiz olunması,
- Özel gereksinimli bireylere dair toplumsal algının yönetilmesi ile elde edilecek faydanın kestirilememesi,
- Algı yönetimi konusundaki genel yetersizlikler gibi hususlar öne çıkmaktadır.
- Algı yönetiminin giderek daha fazla ilgi çekmesi ve bu konuda uzmanlıklar oluşması,
- Kentte iletişim ve algı yönetimi konusunda uzmanlık örgütlerinin (üniversiteler gibi) mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylere dönük algı konusunda has-

sasiyete sahip sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,

- Kamusal aktörlerin giderek daha fazla olarak özel gereksinimli bireylere dönük yatırım yapmak üzere kaynak aktarması gibi maddi ve maddi olmayan kaynağın alanda mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Özel gereksinimlilik algısı ve bunun şekillenışı ile olumsuz algıların yönetilmesine dair önerilen eylemler:

- Özel gereksinimli bireylere algıyı şekillendirme konusunda toplumun bakış açısını değiştirmek gerekiyor. Seminerler eğitimler basında bilgilendirmeler bunları sadece farkındalık aylarında değil sürekli yapılmalı. Özel gereksinime sahip bireylere toplum nasıl davranacağını bilemiyor. Toplumun kişiye nasıl yaklaşması gerektiğini göstermek gerekiyor. Afişler, yazılar ve diğerleriyle özel gereksinimi olmayan bireylere, özel gereksinimli bireylere dönük algılarını yapılandırmaları konusunda yardım edilebilir.
- Yerel yönetimler özel gereksinimli bireylere dönük algı konusunda çok etkili. Her ilde özel gereksinimli bireylerle ilgili birim oluşturulmalıdır. Sosyal hizmetler ve belediyeler bu konuda birleşerek, küçük yaşlardan itibaren özel gereksinimli bireylere yönelik gereken farkındalıkların oluşturulması için eğitim vermelidir. Çocuk yaştan itibaren bu farkındalığın geliştirilmesi daha etkili olabilir. Özel gereksinimi olmayan bireylerin her şeyi yaşamaya hakkı varsa, özel gereksinimi olan bireylerin de yaşamaya hakkı olduğu kabul edilmelidir. Sadece okullarda değil, sosyal hayatın içinde olan herkes eğitilmeli: Minibüs şoförleri, veliler dahil olacak şekilde toplumdan her kesime eğitim verilmeli. Çocuk yaştan itibaren değerler eğitimi dersinde özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim verilmelidir. Özel gereksinimli bireylere her yerde eşit şekilde davranılmalıdır. Kurum/kuruluşlarda çalışanların ücretsiz işaret dili eğitimi alması da sağlanmalıdır.
- Eğitim alanında öğretmenlerde de eksik var. Öğretmenlerin de özel gereksinimli bireyler konusunda eğitim alması önemli. Eğitim temelden başlamalı. Yaşam içerisinde olmalı. Akraba evliliklerinin, genetik hastalıkların yol açabileceği durumlarla ilgili bilinçlendirilmeli.
- Daha önceki yıllara göre özel gereksinimli bireyler daha kabul edilebilir durumdadırlar. Artık neredeyse birçok insanın ailesinde özel birey var ve daha görünür durumdadırlar. Bu olumlu olabilir. Özel gereksinimli bireylerin, diğer insanlar kadar toplumun içinde olması, görünür olması çok önemli.

- Toplumun algısındaki en büyük sorun; özel gereksinimli bireylere, kendilerinden çok farklı olduklarını düşündükleri için özel gereksinimi olmayan insanlar farklı davranırlar. Özel gereksinimli bireylerin durumlarının, bir farklılık olmadığı ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Toplumda çok ön yargı var ve bunun en büyük etkenlerinden biri dizi ve filmler. Dizi ve film içeriklerinde özel gereksinimli bireylere yapılan muameleler toplumun bakış açısını etkilemektedir. Bu içeriklere bir düzenleme getirilmesi gerekmektedir.
- Eğitim, istihdam ve sosyal hayat en büyük sorunların başında geliyor. Bunlar olmayınca, özel gereksinimi olan bireyler toplumsal katılım konusunda çok zorlanıyor. Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilmeleri ve olanaklar ile durumları elverdiğince kendi başlarına yaşamlarını idame ettirmeleri için çalışmalar yapılmalıdır.
- Bireyler büyüdükçe sağlık ve bakım açısından sorunlar yaşamaktadırlar. Bu konuda planlama ve uygulama yapılmalıdır. Kurumlar arasında koordinasyon kurularak faaliyetler gerçekleştirilmelidir.
- Özel bireylerin eğitimde materyallere ulaşmasında da sorunlar var. Yaşam özel bireyler için de özel gereksinimi olmayan bireyler için olduğu kadar ergonomik olmalı. Bu şekilde tasarımlar, uygulamalar yapılmalıdır.

Özel gereksinimli birey ve ailelerinin sosyal hayata katılımında en büyük sorun nedir? Özel gereksinimli bireylere yönelik toplumsal farkındalık çalışmaları neler olmalıdır?

- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin sosyal hayata katılmalarında ana sorunlarını belirlemek ve
- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak yapılabilecek toplumsal farkındalık çalışmalarını saptamak ana amaçlardır.

Yukarıdaki amaçlara erişilmesi durumunda;

- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin sosyal hayata katılmalarının önündeki engellerin kaldırılması,
- Böylece ailelerin daha fazla olarak sosyalleşmelerinin

sağlanması,

- Özel gereksinimli bireyler için yapılabilecek toplumsal farkındalık çalışmalarının belirlenmesi ve
- Özel gereksinimli bireyler konusunda toplumsal farkındalığın artırılması gibi etkilerin ortaya çıkması beklenmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin yeterince dikkat çekememesi,
- Bu anlamda sosyalleşmelerinin önemsenmemesi,
- Sosyalleşmeleri önemsenmese bile bunun yapılması için gerekli desteklerin sunulmaması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin sosyalleşmekten kaçınması,
- Özel gereksinimli bireyler için yapılabilecek toplumsal farkındalık çalışmalarının belirlenmesindeki nitelik ve niceliksel sorunlar gibi problemlerin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Bu problemlerin nedenlerine bakıldığında;

- Kamu yönetiminde egemen olan kamu hizmeti mantığının özel gereksinimli bireylere yeterince hassasiyet ve önem vermemesi,
- Toplum ile kamu görevlileri arasında özel gereksinimli bireylere karşı sürdürülebilir hizmet anlayışının oluşmamış olması,
- Özel gereksinimli bireyler yaklaşımların standardize edilmemiş olması veya bu konuda tam olarak ne yapılabileceğini bilinemiyor olması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin içinde bulundukları koşullar nedeniyle anti-sosyal bir yaklaşım izlemeleri,
- Toplumdaki geleneksel yaklaşımlar nedeniyle özel gereksinimli bireylerin zarar göreceğinin düşünülmesi gibi başlıkların öne çıktığı anlaşılmaktadır.
- Özel gereksinimli bireyler konusunda çalışan sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylere giderek daha fazla kamusal pay aktarılması,
- Bu konuda çalışan kamusal aktörlerin giderek artması ve girişimlerinin çeşitlenmesi,
- Ulusal ve uluslararası anlamda özel gereksinimli bireyler için fonların oluşturulması ve alana sunulması gibi kaynakların mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin katılımları ve bunlara dönük farkındalık bakımından önerilen eylemler:

- Sosyal hayat üçgeni olarak değerlendirilen (eğitim-sağlık-istihdam) unsurların herhangi birinde yaşanan bir sorun diğerlerini de etkiler. Özel gereksinimli birey daha anne karnındayken, aileye eğitim programları sunulup ve seminerler verilerek aile özel gereksinimli bireye hazırlanmalıdır. Özel gereksinimli birey ailelerini bir araya getirerek bunun doğal olduğu gösterilmelidir. Bebek daha doğmadan anne ve babalar duruma hâkim olmalıdır. Bebeklik dönemi çok kritik. Bilişsel duyuşsal ve psiko-motor açısından eksik olanlar belirlenip onlara odaklanmalıdır. Bu dönem yeterince desteklenmezse, diğer alanlarda direk eksiklikler meydana gelmektedir. Ayrıca özel gereksinimli bireylere de mahremiyet eğitimi verilmelidir.
- Psikologlar sosyal hizmet uzmanları anne karnındayken anneyi doğuma hazırlamalı. Annenin sağlığı ve psikolojisini buna hazırlamalı. Bebek doğduğunda annenin kucağına verildiğinde anne zaten psikolojik olarak sarsılmış durumda oluyor baba da öyle, buna alışabilmeleri çok uzun sürüyor. Anne babaya verilen eğitim sonucunda çocuğu daha rahat büyütebilecek. Aile birliğini de ayakta tutabilmek adına aileye destek verilmesi çok önemli. Sosyal hizmetlerde çalışanlar, dernekler bu işler için var. Aile destekleri, doğum öncesinden itibaren anneye ve babaya destek, çocuğa destek ve çocuk okula başladığında bir yandan da çocuklara okulda eğitim veriliyorsa orda da daha rahat ilerleme sağlanabilir. Belirli gün ve haftalar daha verimli kutlanabilir. Bir apartmanda özel gereksinimli bir birey varsa o apartmana bile bir eğitim verilebilir. Aile hekimleri de bu konuda destekler verebilir. Postaneler, toplu taşıma araçları, komşular, öğretmenler, öğrenciler vs. çocuk yaşta alınan eğitim çok önemli. Çocuklar öğrendikleri konu ile ilgili hemen aileye ve çevrelerine uyarıda bulunabiliyor. Erişilebilirlik dersi olmalı. Kısaca eğitim önemli bir nokta.
- Okullarda özel gereksinimli bireylerle ilgili eğitim verilmeli. Kardeş okul projesi düşünülebilir. Özel bireyler ve diğer bireyler arasında iletişimi artırmak için sürdürülebilirliği olan projeler yapılabilir. Belli bir zaman diliminde tüm TV yayınları işaret dilinde verilebilir veya sadece sesli verilebilir. Diğer bireylerin empati kurması açısından. Empati özel gereksinimlilikten farkındalık açısından çok önemli.
- Bebeklik döneminde çocukların gelişimlerine destek çok önemli. Belediyeler nezdinde hidroterapiye ulaşmanın artırılması gerekir. Beslenme ve gelişimi sağlayacak ek takviyelerin alınması sağlanmalı, bu anlamda aile desteklenmelidir.
- Sağlık konusunda özel gereksinimli bireylerin (özellikle otizmlili bireylerin) hizmet alması zorlaşabilmektedir. Özel gereksinimli bireyler için, ayrı bir sağlık kuruluşu kurulabilir ve bu kuruluş özel gereksinimli bireylere özgü sağlık sorunlarını önceden tespit edebilir. Belki yeni bir sağlık kuruluşu olmasa da özel gereksinimli bireylere özel hizmet verecek şekilde mevcut sağlık kuruluşları yapılandırılabilir.
- Toplumdaki bireyler özel gereksinimliliğin ne demek olduğunu bilmiyorlar. Özellikle tüm branşlarda ve tüm kurumlarda çalışan öğretmenler bu konuda eğitim almalıdır. Öğretmenlik bölümlerinde okuyan öğrencilerin özel gereksinimli bireylerle ilgili staj görmeleri ve konu ile ilgili daha iyi bir eğitim almaları da gereklidir. Özel gereksinimli bireylerle ilgili eğitimle ilgili MARKA da eğitim ve danışmanlık programı var. Eğitimcilerin eğitimi programı var. Bunların kamusallaştırılması, daha büyük kitlelere ulaşması gerekir.
- Özel gereksinimli bireylere farkındalık günleri yetersiz kalmaktadır. Her kurum ve kuruluş bu günleri haftada 1-2 gün olacak şekilde yapmalıdır. Ailelere yardım ve destek amaçlı, gönüllü bireyler için belirli saatlerde ailelerle bir araya gelme toplantıları ve uygulamaları yapılmalıdır. Çünkü bir yandan aile bireyle ilgilenmekte zorluk çektiğinde, çocuk da mutsuz olabiliyor; bir yandan da ailenin bunalıma girmesi söz konusu olabiliyor.
- Toplumda özel gereksinimli bireylerle ilgili bir izolasyon var. Sosyal hayata katılmada temas eksikliği var. İnsanların özel gereksinimli bireylere nasıl davranacaklarını bilmeleri için, önce özel gereksinimli bireylerle karşılaşmaları gerekiyor. Özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata katılmalarının önünde engellerin kaldırılması gerekiyor.
- Uzun vadede bir çözüm için çocuklara küçük yaştan itibaren özel gereksinimli bireyler hakkında eğitim verilmeli ve çocuklar iç içe yaşamalı. İnsanların ön yargıları aşılmalı ve daha sonra erişilebilirlik ön plana alınmalı. Özel gereksinimli bireylerle toplumdaki diğer bireyler iç içe yaşamalı.
- ÇÖLYAK hastalığı ile ilgili toplumda farkındalık yapılmalı. ÇÖLYAK hastalığı olan bireyler için sosyal hayatta yemek yiyebilmeleri için yerler açılmalı. Belediyeler bu konuda hizmet vermeli. Genel olarak yeme içme hizmeti veren yerlerde ÇÖLYAK hastalarına özel besinler bulundurulmalı. Gıda tüzüğünde de ÇÖLYAK ile ilgili bir şeyler eklenmeli. ÇÖLYAK tanısı alanlar sosyal hayatta ömür boyu çok zorlanıyor. Kocaeli'nde sadece Derince'de buna uygun kafeler var.

Ama Kocaeli merkezinde bu çok yok. Bütün restoranların bilinçlendirilmesi ve bu menülerin zorunlu hale getirilmesi gerekir. Belediyenin kar amacı gütmeyen bu tanı konulmuş bireyler için yemeklerin ulaşılabilir olması çok önemli. Gıda bankacılığı adı altında market kurularak bu hastalığı olanlar için uygun fiyatlı besinlere ulaşım sağlanmalı. ÇÖLYAK hastalarının yiyebileceği besinler çok yüksek fiyatlı.

- ÇÖLYAK hastaları için mobil gezen mutfak doğal afetler durumunda. Bu mutfak gezerek bireylere eğitimler de verebilir. Hangi yemeklerin yendiği, nasıl yapıldığı ve bütçe ile ilgili destek olunması çok önemli. İnsanlar ÇÖLYAK konusunda bilinçlendirilmeli. Bazı yeme sorunu olan diğer hastalıklarla ilgili de bilinçlendirilmeli. Öte yandan bu çalışmaların sürdürülebilirliği de oldukça önemlidir.
- Staj yerlerinde görme gereksinimi bulunanlara, özel bireylere uygun bilgisayar programları yapılmalı. Bireylere uygun ortamlar sağlanmalı. Yayın evleri görme gereksinimi olan bireyler için sesli kitaplar konusunda girişimlerde bulunmalı. Sesli kitap kütüphanesinin daha zenginleştirilmesi önemli.
- Büyükşehir belediyesinde özel gereksinimli bireyler için temsilciler görevlendirilmelidir. Özel gereksinimli bireylere hizmet eden sivil toplum örgütlerinin istekleri önemlidir.
- Kent içi ulaşımında yer alan durakların erişilebilirliği önemli. Bunlar yeniden düzenlenmeli, yapılandırılmalıdır.

Toplumsal farkındalık sağlanmasında ve ailelerin sosyal yaşama katılımında gönüllülük çalışmalarının yeri nedir? Özel gereksinimli bireylerin toplumsal hayata katılımını sağlamaya yönelik politikalar neler olmalıdır?

- Toplumsal farkındalık sağlanmasında ve ailelerinin sosyal yaşama katılmalarında gönüllülük çalışmalarının yerini ve
- Özel gereksinimli bireylerin toplumsal hayata katılımı sağlayacak politikaları belirlemek ve müzakere etmek ana amaçtır.

Bu amaçlara erişildiğinde;

- Gönüllülük çalışmalarının artırılması,
- Gönüllü kuruluş ve kişilerin artması,
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin daha fazla olarak sosyalleşmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin toplumsal hayata katılımlarını sağlayacak politikaların belirlenmesi ve
- Politikacıların bu açıdan harekete geçirilmesi gibi etkiler beklenmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler için yapılacak gönüllülük çalışmalarının tam olarak bilinmemesi,
- Bu çalışmaları yapabilecek gönüllülerin kurumsal ve/veya kişisel bazda bulunamaması,
- Gönüllülük çalışmalarının bir maliyet gerektirmesi ve buna katlanılmak istenmemesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sosyal katılımlarının politik bir faaliyet alanı olarak görülmemesi, bu anlamda politik ilgisizliğin mevcut olması gibi problemlerin mevcut olduğu değerlendirilmektedir.
- Ülkemizde hemen her alanda gönüllülük çalışmalarının tam olarak olgunlaşmaması,
- Gönüllü bulmanın zor ve bunları yönetmenin zahmetli ve masraflı olması,
- Politikacıların özel gereksinimli bireylere dönük özen ve ilgilerinin olmaması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Bu problemlerin nedenlerine bakıldığında;

- Gönüllü çalışmalarının ve gönüllülerin artması, toplumsal farkındalığın giderek çoğalması
- Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri gibilerinin gönüllü çalışmalarının teşvik etmesi,
- Yabancı birçok kuruluşun gönüllü çalışmalarını mad-di veya eylemsel olarak desteklemesi gibi kaynakların alanda mevcut olduğu düşünülmektedir.

Özel gereksinimli bireylere dönük hizmetlerde gönüllülük ve politikaların etkisi konusunda önerilen eylemler:

- İş olanakları, eğitim olanaklarının artırılması ile özel gereksinimli bireylerin arkadaş edinip sosyalleşmelerinin artırılması gerekir. İstihdam çok önemli bu sayede hem sosyal ortama girip daha pozitif olabiliyor hem de aileden uzaklaşabiliyor ve aile de bundan mutlu oluyor.
- Toplumda bilgisizlik var, ama bilgi kirliliği de yoğunlukta. Yanlış öneriler veriliyor. İşinde bilgili kişilerden

yardım alınmalı. Kocaeli belediyesi sosyal medyayı aktif kullanıyor. Bununla ilgili belediye sosyal medyada uzmanlar tarafından yapılan paylaşımlarla hem bilgi kirliliği önlenabilir hem de farkındalık yaratılabilir.

- Özellikle insanlar özel gereksinimli bireyler konusunda neden gönüllü olduklarını anlamıyorlar. İnsanların bu durumu içselleştirmesi lazım. Özel bireyler toplumun gerçeğidir ve özel gereksinimi olmayanların sahip olduğu tüm haklara sahiptir. Sosyal ortamdaki herkes buna göre davranmalıdır.
- Sorun STK'ların gönüllü olarak ceplerinden gerekirse para vermeleri. Bu derneklere bir yer verilmeli. Dernekler iç içe olmalı. Çözüm için toplu olarak tüm dernekler konferansta buluşabilir. Özellikle velilerin nasıl yönlendirilmesindeki problemleri aşmak için dernekler ve okullar birlikte hareket edebilirlerse iyi olabilir.
- Gönüllü insanların desteklenmesi önemli. Yurtdışında olduğu gibi ülkemizde de gönüllülüğün bir yaşam biçimi olabilmesi gerekir. Bu anlamda belediyelerin gönüllülere destek vermesi gerekiyor. Çevrenin de buna destek vermesi gerekir. Ailelere destek olarak yapılabileceklerin önceden belirlenmesi gerekir. Başarı desteklenip dernekler birbirini desteklerse gönüllülük devam eder. Özel bireylerle ilgili yapılan projeler çok önemlidir ama devlet desteği de şarttır.
- Politika önerileri kapsamında ifade edilen öneriler şunlardır:
- Özel gereksinimli bireylerin bağımsız yaşayabilmesi için eğitilmesi de çok önemlidir. Özel gereksinimli bireylerin tüm sosyal sağlık istihdam tüm alanlarda var olabilmesi için hep beraber çalışılmalıdır. 7'den 70 tüm bireylerin eğitim alması, yanı sıra özel gereksinimli bireylerin eğitim alması da çok önemlidir. Özel gereksinimli bireyler konusunda eğitim ihtiyacı var ve bu küçük yaştan verilmelidir. Bu anlamda eğitim atölyeleri kurulmalıdır.
- Derneklerle iş birliği yapılmalı ve gönüllülerle iş birliği olanakları artırılmalıdır.
- Belediyeler, veliler ve Milli Eğitim Bakanlığı okuldan mezun olan öğrencilerin yönlendirilmesi için koordinasyon geliştirilmelidir.
- Beslenme, temel ihtiyaçlar, sağlık ve eğitimi çok iyi organize eden bir sistemin olması sağlanmalıdır.
- Çocukların kendi becerilerine göre istihdam edilmesi sağlanmalıdır.
- Glütensiz besin ihtiyacı olan çocuklar, istihdam ihtiyacı olan çocuklar için ortak bir proje geliştirilebilir.

- Özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata katılımını evlilik olarak gören bazı aileler var. Bunların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylerin kendi ailelerini kurmaları önemlidir, ancak bunun sürdürülebilir olup olmadığı ve özel gereksinimli bireyin bundan nasıl etkileneceği daha büyük öneme sahiptir.
- Evde bakım ücretlerinin gerçekten özel birey için kullanılıp kullanılmadığının takip edilmesi gerekmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata katılmaları için bir proje üretiyor olsanız ne yapardınız?

- Katılımcıların özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata katılmaları için önerebilecekleri projelerin belirlenmesi ve bunların müzakere edilmesi genel amaçtır.

Çalışma ile bahse konu amaca erişildiğinde;

- Özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata katılımını sağlayacak yenilikçi çalışmaların belirlenip uygulanması,
- Böylece özel gereksinimli bireylerin daha fazla sosyalleşmeleri gibi etki üretilebileceği değerlendirilmektedir.
- Katılımcıların özel gereksinimli bireyler konusunda proje geliştirecek ilgi ve bilgilerinin olmaması,
- Katılımcıların proje önermemesi gibi problemlerin ortaya çıkabileceği anlaşılmaktadır.

Yukarıda izah edilen problemlerin;

- Özel gereksinimli bireyler konusunda yenilikçi projelerin maliyet ve uygulamadaki güçlükleri nedeniyle çokça tercih edilmemesi,
- Katılımcıların hazırlıklı olmaması,
- Proje geliştirmenin zor ve maliyetli olması,
- Proje geliştirilse bile uygulanmasının güçlüklerle dolu olması,
- Geçmişteki olumsuz deneyimler nedenlere bağlı olarak ortaya çıktığı değerlendirilmektedir.
- Proje geliştirilmesi konusunda kentte akademik örgütlerin ve uzmanların mevcut olması,
- Katılımcılar arasında proje geliştirme ile özel gereksinimli bireyler konusunda uzmanlığa sahip bireylerin olması gibi kaynaklara sahip olunduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata katılımlarına dönük önerilen projeler:

- Her ay engel gruplarına dönük bilgilendirmeler yapılmalıdır. Bu anlamda yerel yönetimlerin sosyal medya hesaplarının kullanılması önerilmektedir. Ayrıca toplu taşıma araçlarında özel gereksinimli bireylere dönük görseller ile video klipler sunulmalıdır.
- Mahalle evleri gibi yerler açarak buralarda özel gereksinimli bireylerin akranları ve komşuları gibi gruplarla kaynaşması, sosyalleşmesi sağlanabilir.
- Özel gereksinimli bireylerin yaşadıkları bina yöneticilerinin komşulara binada mevcut özel gereksinimli bireyler konusunda bilgi aktarması sağlanabilir.
- Özel gereksinimli birey ailelerine destekler sunulmalıdır. Bunlar yalnız bırakılmamalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerle ilgili kurulan dernekler, okullar, özel kurumlar, devlet kurum/kuruluşları ve diğer paydaşlar birbirleriyle iletişim halinde olmalıdır.
- ÇÖLYAK, diyabet, fenilketonüri gibi hastalıkları olan bireyler için yerel yönetimlerce farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Yeme-içme yerlerinde bu gibi hastalar için özel menüler bulundurulması sağlanmalıdır. Bu hastalar için gezici mutfaklar oluşturulması düşünülmelidir.
- Yerel yönetimlerin özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duyduğu gıdaları üretmesi sağlanarak bu bireylere uygun fiyat ve kaliteden eriştirilmesi sağlanmalıdır. Bu anlamda GIDABANK gibi yerler kurularak buralardan ilgili bireylerin özel kartlarla alış-veriş yapmaları sağlanabilir.
- Özel gereksinimli bireylerle ilgili iş olanakları az olduğundan bunlar için istihdam olanakları üretilmelidir. Mezun olan özel gereksinimli bireylerin işe yerleştirilebilmesi için kayıt altına alınması ve takibi yapılmalıdır. Herhangi bir yerde çalışan özel gereksinimli bireylerin haklarını bilmeleri adına iş hukukunu ve diğer yasal haklarını danışabilecekleri danışmanlar görevlendirilmelidir. Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri bu konuda işbirliği yapmalıdır.
- Özel gereksinimli birey ailelerinin de kontrolü yapılmalıdır. Bunları elde ettikleri bakım gelirlerini gerçekçi olarak kullanıp kullanmadıkları belirlenmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin yasa dışı evlilik yapıp yapmadıkları araştırılmalı ve böylesi durumlar için özel projeler üretilmelidir. Ayrıca akraba evliliklerinin önüne geçilebilmesi için bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Hamilelikte ilgili hastalıkların öğrenilebilmesi için tanı testlerinin de zorunlu hale

getirilmesi gerekmektedir.

- TV yayınlarında özel gereksinimi olan bireylerle ilgili verilen mesajlara özen gösterilmelidir. TV yayınlarında özel gereksinimi olan bireylerle ilgili olumlama, empati, farkındalık, gönüllülük gibi hususlarla ilgili mesajlar verilmeli ve toplumdaki olumsuz yaklaşımlar yönetilmelidir.

Eğitimle ilgili;

- Kardeş okul projesi,
- Öğretmenlere eğitim verilmesi,
- Öğretmenlik stajlarında özel gereksinimli bireylere dönük eğitimlere yer verilmesi,
- Tüm kurumlarda işaret dili eğitimi verilmesi (kurumlarda en az 1 kişinin işaret dilini bilmesi gerekir),
- Toplu taşıma şoförlerine eğitim verilmesi,
- Meslek atölyeleri kurularak bu atölyelerde iş öğrenmek isteyen özel bireylerin eğitilmesi sağlanmalıdır.

Erişilebilirlik ve Kentsel Tasarım

KOCAELİ
engelsiz şehir
SÜRASI

 **KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

3 NO'LU MASA

ERİŞİLEBİLİRLİK VE KENTSEL TASARIM

Moderatör

Doç. Dr. Didem ERTEN BİLGİÇ

Kurum/Unvan

Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi

Raportörler

Arş. Gör. Buğra ELVAN
Büşra ŞAHİN

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Masa Koordinatörü

Dilek KUVVET ÖZTÜRE

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Müberra KAVAK KARA
Yüksel PEHLEVAN
Arş. Gör. Emre SÖYLEMEZ
Tümay KADIOĞLU
Zeynep KÖROĞLU
Hasan KOYUNLU
Hakan KÜTÜK
Mehmet YAVUZ
Mehmet Murat SEVİNDİK
Koray KONDAKÇI
Emir Yalçın AKSOP
Mehmet BULUT
Ayşe Nur KÜÇÜK
Merve TERCAN
Alper DÜLGER
Hikmet SAKA
Şakir BİTMEZ
Sinan KİLİT
Pınar ÇATALYA
Serhat KÜÇÜKERDAL
Mehmet Emre KALAYCI
Cengiz UZUN
Ömer Faruk ÖZBERK
Dr. Özden Senem EROL
Muhammed TURAN
Ahmet SAĞDIÇ
Semra Göz İPEK
Hürkan TOPUZ
Esmâ DOŞKAYA
Müge ÖLMEZ
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Alp AKER
Yunus EMRE
Ebru BATTAL
Şeyma BÜYÜKURVAY
Dr. Öğr. Üyesi Özgür ÜNSAL
Şeyma CİBELEK

T.C. Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı / Bakan Müşaviri
İl Sağlık Müdürü
Gebze Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama
ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi
TÜİK / İstatistikçi
KBB İtfaiye Dairesi Başkanlığı / Öğretmen
İSU / Daire Başkanı
Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü / Sosyolog
Kocaeli İç Mimarlar Odası / Yönetim Kurulu Üyesi
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Md. / İnşaat Mühendisi
Ulaşım Dairesi Başkanlığı / Ulaşım Planlama Şefi
AFAD / Mühendis
Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü / İç Mimar
İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
Kocaeli Mimarlar Odası / Mimar
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü / Sosyolog
Mimar/Şehir Plancısı
Kocaeli Hürgör Spor Kulübü Derneği / Yönetim Kurulu Üyesi
Kocaeli Hürgör Spor Kulübü Derneği / Başkan
Mayalar Mimarlık / Mimar
İŞKUR / Avukat
Kocaeli Kent Konseyi / Dasep Dernek Başk.
İl Erişilebilirlik İzleme Ve Denetleme Üyesi / Mühendis
KBB Yapı Kontrol Dairesi Başkanlığı / Mimar
Yüksek Peyzaj Mimarı Ve İnşaat Mühendisi
Yatırım İzleme Ve Koordinasyon Başkanlığı / Jeofizik Yüksek Mühendisi
KOMEK / İşaret Dili Uzmanı
Kocaeli Mimarlar Odası / Mimar
Symbol AVM / Pazarlama Uzmanı
Kocaeli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü / Mimar
Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi / İnşaat Teknikeri
Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Psikolojik Danışman
İzmit Ram / Psikolojik Danışman
Gebze Teknik Üniversitesi, Endüstri Mühendisliği
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci

Kamusal iç mekanlarda erişilebilirlikte özel gereksinimli bireyler (fiziksel) için mekan tasarımına dahil edilen rampa/asansör/lift vb. düşey sirkülasyon araçlarının kullanıcıları tarafından rastlanma sıklığı/uygulanmaların doğruluğu/düzenli çalışırılığının sağlanması/tadilatlarının yapılması vb. ne durumdadır? Görülen aksaklıklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

- Kamusal iç mekanlarda erişilebilirlik açısından özel gereksinimli bireyler (fiziksel) için mekan tasarımına dahil edilen rampa/asansör/lift vb. düşey sirkülasyon araçlarının kullanıcıları tarafından rastlanma sıklığı/uygulanmaların doğruluğu/düzenli çalışırılığının sağlanması/tadilatlarının yapılmasına ilişkin mevcut durumu ve
- Görülen aksaklıklara ilişkin çözüm önerilerini belirlenmesi genel amaçlardır.

Yukarıda sıralanan amaçlara erişilmesi durumunda;

- Kamusal iç mekanlarda özel gereksinimli bireylerin arzu edilen şekilde erişilebilirliklerinin sağlanması,
- Bu mekanlarda bulunan rampa, asansör veya lift gibi araçların kontrol edilmesi ve kullanılabilir durumda muhafaza edilmesi,
- Kullanıcıların kamusal hizmetlere erişilebilirliklerinin sağlanması,
- Bu araçlar kapsamında ortaya çıkabilecek aksaklıkların giderilmesi gibi etkilerin meydana gelebileceği değerlendirilmektedir.
- Kamusal alanlarda bahse konu araçların mevcut olmaması,
- Araçların bakım ve onarımlarının yapılmaması,
- İlgili araçların kullanıma uygun olmaması veya kullanılamıyor olması gibi sorunların mevcut olduğu belirlenmiştir.

Bu sorunların nedenlerine bakıldığında;

- Erişilebilirlik sağlayacak araçlar için yeteri kadar yatırım yapılmaması,
- Mevcut kaynakların yatırıma elverişli olmaması,

- İlgili araçların kullanıma elverişli olmaması,
- Mevcut binaların bahse konu erişilebilirlik araçlarını yerleştirmeye uygun olmaması gibi başlıklar altında toplandığı ifade edilmektedir.

Bahse konu sorunları çözmek bakımından;

- Kamusal alanlarda erişilebilirlik araçlarını temin etmeye gönüllü kurum veya sosyal girişimcilerin varlığı,
- Kamusal aktörlerde özel gereksinimli bireylere hizmet mantığının gelişmekte olması,
- Az da olsa- bazı kamu kurum ve kuruluşlarının özel gereksinimli bireyler için erişilebilirlik araçlarına yatırım yapabilmesi (böylece diğerlerini etkileyebilmesi) gibi kaynakların mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Kamusal iç mekanlarda erişilebilirlikle ilgili önerilen eylemler:

- İç mekanlarda kılavuz çizgiler bulunmamaktadır. Braille alfabesi tabelası ve her yerde uygulaması bulunmamaktadır.
- İç mekanlarda yönlendirme yapabilecek personel bulunmamaktadır. Sürdürülebilir bir plan çerçevesinde personelin eğitilmesi sağlanmalıdır. Görevlilerden sadece yardım alınmamalı, alternatif destekler sunmaları da sağlanmalıdır. Herhangi bir olumsuz duruma karşı, ilgili özel duruma göre görevlilerin vaziyet almaları için gerekli donanıma sahip olmaları sağlanmalıdır.
- Ekran okuyucuları erişilebilir olmalıdır. Bu şekilde tasarlanmalı ve kullanıma sunulmalıdır.
- İnternet sitelerinde betimleyici metin ve sesli metinler bulundurulmalıdır. Kamu kurumlarındaki genel yapı ve haritalar ile diğerlerinin de sesli betimleme ile yapılması sağlanmalıdır.
- Asansör yanlarına kat planı konulmalıdır. Asansörlerde sesli uyarılar ile Braille alfabesi yardımıyla gerekli uyarılar yer almalıdır. Braille alfabesi ile erişilebilir her yerde destek sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler için sağlanan sarı çizgiler yerine navigasyonda akıllı sistemler uygulamasına geçilmelidir.
- 2105 yılında tamamlanması gereken kamu kurum/kuruluşlarındaki erişilebilirlik çalışmaları, ancak %30 düzeyinde gerçekleştirilebilmiştir. Bunların tamamlanması takip edilmelidir.
- Yüksek katlı binalar, asansör zorunluluğu olmadan yapılıyor. Böylece mekandan daha fazla kar edilmesi planlanıyor. Genelde binalarda rampa ve asansör ol-

muyor. Bu bir maliyet olarak görülüyor. Bunlar anayasal eşitliğe de aykırıdır.

- Özel gereksinimli bireylerin tuvalet gibi ihtiyaçlarının kamu kurumlarında sağlıklı bir şekilde uygulanması gerçekleştirilmelidir.
- Yeni yapılan projelerin erişilebilirlik açısından da denetlenmesi gerekir. İç mekan tasarımına göre yer değişimine dikkat edilmesi gerekir.
- İdarecilerin farkındalıklarının artırılması gerekir. Bilgi olanın yetkisi de olmalıdır.
- Kurumlarda erişilebilirlik birimleri aktif hale getirilmelidir. Erişilebilirlik Daire Başkanlığı kurulmalıdır.
- Sorunlar mevzuattan daha çok uygulamada olmaktadır. Uygulamaların erişilebilirliğe uygun olması beklenmektedir.

Görme yetersizliği olan bireyler için iç mekânlarda yönlendiricilerin bulunmasının önemi nedir? Nasıl sağlanmalıdır? Görülen aksaklıklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

- Görme yetersizliği olan bireyler için iç mekânlarda yönlendirici bulunmasının öneminin,
- Bu yönlendiricilerin nasıl sağlanması gerektiğinin ve
- Yönlendiriciler için görülen aksaklıklara karşı sunulabilecek çözüm önerilerinin belirlenmesi genel amaç olarak belirlenmiştir.

Yukarıda ifade edilen amaçlara erişildiğinde;

- Görme yetersizliği olan bireylerin iç mekânlarda rahatlıkla hareket edebilmeleri,
- İç mekânlarda görme yetersizliği olan bireyler için yönlendirici bulundurmaya kurum ve kuruluşların eksikliklerini gidermesi,
- İç mekan yönlendiricileri hakkında diğer bireylerde farkındalık oluşturulması,
- İç mekan yönlendiricileri için kurum ve kuruluşların bütçe ayırması gibi etkilerin oluşması beklenmektedir.

İç mekan yönlendiricileri hususunda;

- Kurum ve kuruluşların iç mekan yönlendiricileri konusunda yeterince hassas olmaması,
- Görme yetersizliği olan bireyler açısından iç mekan

yönlendiricilerin öneminin diğerlerince yeterince anlaşılamaması,

- İç mekan yönlendiriciler için yeteri kadar bütçe ayrılmaması,
- İç mekan yönlendiricilerin işlevsel olarak tasarlanmaması gibi önemli problem alanların mevcut olduğu belirlenmiştir.

Yukarıda ifade edilen problemlerin nedenlerine bakıldığında;

- İç mekan yönlendiricilerin fonksiyonunun tam olarak bilinmemesi,
- Görme yetersizliği olan bireylerle empati kurulamaması,
- Diğer yatırım alanlarına daha fazla kaynak ayırma gerekliliği,
- Görme yetersizliği olan birey sayısının görece düşük olması ve/veya kurum ve kuruluşlarda sürekli (veya çok fazla) ilişkilerinin olmaması,
- İç mekan yönlendiricilerin tasarlanmasında mühendislik hizmeti alınmaması gibi nedenler müzakere edilen problemleri ortaya çıkarmıştır.
- Görme yetersizliğine sahip bireyler için alanda faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Tarafı olunan uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin getirdiği zorunluluklar ile düzenlediği demokratik haklara riayet etme gerekliliği,
- Özellikle yerel yönetimlerde özel gereksinimli bireylere dönük duyarlılık ve farkındalıkların artması ve buna bağlı olarak özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için bütçe ayrılması gibi önemli kaynakların sorunların çözümü konusunda mevcut olduğu belirlenmiştir.

İç mekan yönlendiricilerle ilgili olarak sunulan eylem önerileri:

- Bina tasarımlarında yönlendiricilerin oluşturulması, sesli uyarı sistemlerinin kurulması,
- İç mekânlarda kılavuz çizgilerin Braille alfabesi ile yapılması,
- İç mekan görevlilerinin özel gereksinimli bireylere özel hizmetler sunması,
- Bu görevlilerin özel gereksinimli bireylere dönük olarak eğitilmesi ve geliştirilmesi,
- Başka amaçlarla yapılan binaların farklı birimlere devredilmesi durumunda, binaların özel gereksinimli bireyler açısından yeniden tasarlanması,

- İç mekanlarda özel gereksinimli bireylere özgü işaretleme, sesli, dokunmatik ve görsellerle desteklenmiş dijital platformlar oluşturulması,
- Erişilebilirlik verilen kurum sayısının artırılması,
- İç mekanlarda görme özel gereksinimli bireyler için elektronik bastonlar bulundurulması.

Açık alanlarda erişilebilirlik için araç parklarının düzenlenmesi ve sayıları yeterli midir? Görülen aksaklıklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

- Açık alanlarda erişilebilirlik için araç parklarının düzeni ve sayılarının yeterli olup olmadığı ile
- Bu hususlarda meydana gelen aksaklıkların ortadan kaldırılması için geliştirilecek çözüm önerilerinin belirlenmesi genel amaçlar olarak düşünülmüştür.

Belirlenen amaçlara erişilmesi durumunda;

- Açık alanlardaki araç parklarının fonksiyonel olarak düzenlenmesi,
- Erişilebilirlik açısından açık alan araç parklarının sayısı yeterli hale getirilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin açık alan araç parklarından gereği gibi yararlanması,
- Açık alan parklarının erişilebilirlik açısından zafiyetlerinin giderilmesini sağlayacak projelerin geliştirilmesi,
- Açık alan araç park alanlarına ilişkin erişilebilirlikle ilgili şikayetlerin ortadan kaldırılması gibi etkilerin ortaya çıkması beklenmektedir.

Erişilebilir açık alan araç parkları ile ilgili;

- Sayıca yeterli açık alan araç parkının mevcut olması,
- Mevcut açık alan araç parklarının erişilebilirliğe nitelik olarak katkı sağlayamaması gibi problemlerin mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Yukarıda ifade edilen problemlerin ise;

- Daha çok özel gereksinimi olmayan bireyler için açık alan araç parklarının düzenlenmesi,
- Düzenlenen araç parklarının özel gereksinimi olan bireylerin beklenti ve talepleri toplanarak oluşturulmaması,

- Özel gereksinimli bireyler için açık alan araç parklarının yeterince önemsenmemesi,
- Özel gereksinimli bireylerin erişilebilirlikleri için açık alanda araç parkı oluşturmaya elverişli alan üretilmemesi gibi nedenlerin öne çıktığı değerlendirilmektedir.

Bahis konusu edilen problemlerin çözümü için;

- Özel gereksinimli bireylerin araç parkı açısından görünür hale gelmesi,
- Yerel yönetimlerin özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılamaya dönük girişimlerde bulunması,
- Bu açıdan çeşitli yatırımların yapılıyor olması gibi kaynaklar erişilebilir durumdadır.

Açık alan araç parkları için önerilen eylemler:

- Açık alanda erişilebilir park alanlarının sayısı artırılmalıdır.
- Bu alanlarda sesli, görüntülü ve Braille alfabesi marifetiyle işaretlemeler ve yönlendirmeleri yapılmalıdır.
- Özel gereksinimli olmayan bireyler için oluşturulmuş açık alan parklarında özel gereksinimli bireylere mahsus düzenlemeler yapılmalıdır. Ancak bu düzenlemeler geniş özel gereksinimli birey grupları dikkate alınarak çeşitlenmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler için yapılmış olan park alanları hep dolu oluyor. Özel gereksinimli bireyler yürümekte zorlanıyorlar. Ücret ödemek istemiyorlar. Eskiden plakalarda engelli işareti vardı. Annesi babası adına engelli aracı alanlar o ibareler görünmesin diye kaldırttı.
- Açık alan parklarında navigasyon gibi teknoloji tabanlı uygulamalar geliştirilmelidir.

Açık alanlarda yaya erişilebilirlik için rampa, asansör/lift vb. düşey sirkülasyon araçlarının kullanıcıları tarafından rastlanma sıklığı/ uygulanmaların doğruluğu/ düzenli çalışırılığının sağlanması/ tadilatlarının yapılması vb. ne durumdadır? Görülen aksaklıklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

- Açık alanlarda özel gereksinimli bireylerin kullanımına tahsis edilecek rampa/asansör/ lift gibi araçların, kullanıcılar açısından mevcut durumlarının belirlenmesi ile
- Bu araçların kullanımında görülen aksaklıklara ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesi ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

İfade edilen amaçlara erişilmesi durumunda;

- Açık alanlarda özel gereksinimli bireyler için oluşturulan rampa, asansör ve lift gibi araçların daha efektif kullanımı,
- Bu araçlarda meydana gelmesi olası işlevsizliklerin veya bozuklukların ortadan kaldırılması,
- İhtiyaç olan yerlerde yeni araçların yapılandırılması veya revizyonu,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamlarının kolaylaştırılması gibi etkilerin oluşturulması beklenmektedir.

Özel gereksinimli bireyler için oluşturulan rampa/lift/ asansör gibi araçlarla ilgili;

- Araçların kullanıcı dostu olmaması,
- Talep edilen mahal ve alanlarda bu gibi araçların tam talep edildiği şekliyle yerleştirilmemesi,
- Asansör/lift/rampa gibi araçların maliyet unsuru oluşturması ve bu alanda yeteri kadar yatırım olanağının bulunmaması,
- İlgili araçların tamir ve bakımlarının yapılmasındaki aksaklıklar gibi problemlerin mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda sıralanan problemlerin nedenlerinin ise;

- Özel gereksinimli bireylerin kullanabileceği asansör/ rampa veya lift gibi araçların yüksek maliyete katlanmayı gerektirmesi,
- İlgili araçlara ihtiyaç duyan özel gereksinimli birey sayısının görece düşük olması,

- İlgili araçların geleneksel usullerle yapılandırılması ve gerekli özenin gösterilmemesi,
- Özel gereksinimli bireylerin kullanımına açık asansör, rampa ve lift gibi araçların tamir ve bakımları için yeteri kadar yatırım olanağı bulunmaması,
- Tamir ve bakım elemanı olabilecek uzman personel yetersizliği,
- Özel gereksinimli bireylerin taleplerini iletmekteki yetersizlikleri veya iletilen taleplerin karşılanmasındaki duyarsızlıklar gibi başlıklar altında toplandığı anlaşılmaktadır.

Açık alanlarda;

- Kentte teknik akademik birimlere sahip iki ayrı üniversite bulunması,
- Ayrıca özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için mücadele eden sivil toplum örgütlerinin bulunması,
- Kamu otoritelerinin giderek daha fazla olarak özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına kaynak ayırmaya başlaması,
- Uluslararası fon kuruluşlarının özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük projelere kaynak ayırması/aktarması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Açık alanlarda yaya erişilebilirliğini sağlamaya dönük bulunan donanımın dair önerilen eylemler:

- Açık alanlarda bulunan rampa/asansör/lift gibi araçların sürekli bakımlarının yapılması,
- Bu araçların kullanımına dönük görevlilerin yardımcı olmak üzere görevlendirilmesi,
- Açık alanlarda daha fazla erişilebilirlik donanımının sağlanması,
- Bunların kullanımını göstermek üzere sesli, görüntülü ve Braille alfabesi ile yardımcı enstrümanlar bulundurulması,
- Bu araçlar için şikayet modüllerinin erişilebilir yerlerde bulundurulması,
- Binaların evsafı ne olursa olsun mutlaka rampa/ asansör veya lift bulundurulması, bunun zorunluluk olarak uygulanması,
- Asansörlerin yanında mutlaka kat planlarının da bulundurulması,
- Asansörlerde sesli uyarı sistemlerinin bulundurulması,
- Acil durum butonlarının mutlaka bir donanım olarak ilgili araçlara eklenmesi,

- Eski veya sistemsel olarak yenilenmeyen asansör ve benzerlerinin devre dışı bırakılarak yerlerine yenilerinin hizmete alınması.

Kent içi ulaşımda toplu taşıma araçlarının duraklarında görülen aksaklıklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

- Özel gereksinimi olan bireylerin kenti içi ulaşımda toplu taşıma araçlarının durakları ile ilgili sorunlarını belirleyip çözüm önerileri üretmek ana amaç olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki amaca erişildiğinde;

- Kent içinde faaliyet gösteren toplu taşıma araçlarının özel gereksinimli bireyler tarafından daha efektif kullanımının söz konusu olması,
- Toplu taşıma araçlarının duraklarına özel gereksinimli bireylerin erişmesinin önündeki engellerin kaldırılması,
- Daha kullanıcı dostu ve modern durakların yapılması,
- Özel gereksinimli bireylerin seyahat açısından konforlarının sağlanması gibi etkilerin oluşması beklenmektedir.

Çalışma konusunun problem oluşturan yönleri ise;

- Kent içi toplu taşıma araçlarının duraklarının özel gereksinimli bireylere uygun olarak tasarlanmamış olması,
- Duraklardaki konfor sağlayacak (oturak, bilgi levhası gibi) olanakların yetersizliği,
- Durak yerlerinin elverişsizliği gibi başlıklar altında sıralanabilir.

Bahsi geçen problemlerin gerekçelerine bakıldığında;

- Durakların daha çok özel gereksinimi olmayan bireyler için tasarlanmış olması,
- Kent içi durakların kurulduğu zamandan beri değiştirilmemesi, bu anlamda ihtiyaç olduğunun farkında olunmaması,
- Durak yerlerinin değiştirilmesi veya yeni durak yerleri belirlenmesindeki yavaşlıklar,
- Duraklarda konfor sağlayacak enstrümanlara ihtiyaç olabileceğinin düşünülmemesi veya düşünülse

bile bunun maliyetine katlanılmak istenmemesi gibi nedenlerin öne çıktığı ifade edilebilir.

- Toplu taşıma sektöründeki örgütlü aktörler,
- Özel gereksinimli bireyler için çalışan sivil toplum örgütleri,
- Akademik kuruluşlardan ve diğer teknik uzmanlığa sahip kurum/kuruluş ve bireylerden teknik destek alınabilecek durumda olunması gibi kaynaklar bu anlamda mevcuttur.

Kent içi ulaşımda toplu taşıma durakları ile ilgili önerilen eylemler:

- Yoğunluğun az olduğu duraklarda görünebilirliğin artırılması,
- Az görenler için durak tabelalarının daha büyük yapılması,
- Duraklarda özel gereksinimli bireylerin oturabileceği eklentilere yer verilmesi,
- Duraklarda özel gereksinimli bireylere özgü sesli, görüntülü ve Braille alfabesi ile uyarı ve bilgilendirme sistemlerinin oluşturulması,
- Durakların erişilebilirlik dikkate alınarak tasarlanması,
- Durak yerlerinin seçiminde kişisel risk ve tehdit oluşmayacak alanların tercih edilmesi,
- Sokak hayvanlarının sığındığı duraklara özel gereksinimli bireylerin girememesi nedeniyle bahse konu durakların sokak hayvanlarından korunması.

Kent içi ulaşımda toplu taşıma araçlarına inip binerken ve yolculuk esnasında görülen aksaklıklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

- Özel gereksinimli bireylerin kent içi ulaşımda toplu taşıma araçlarına inip binerken veya yolculuk esnasında karşılaştıkları yahut karşılaşmaları muhtemel sorunları belirleyip çözüm önerileri üretmek ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki amaçlar gerçekleştirildiğinde;

- Özel gereksinimli bireylerin kent için ulaşımının kolaylıkla sağlanması,

- Toplu ulaşım araçlarında gerekli revizyonun yapılabilmesi,
- Özel gereksinimi bulunmayan kişilerin oluşabilecek şikayetlerinin de giderilmesi gibi etkilerin oluşması beklenmektedir.

Çalışma konusunun problem oluşturan yönleri ise;

- Toplu ulaşım araçlarının özel gereksinimli bireylere göre donanımlara sahip olmaması,
- Özel gereksinim gruplarının farklılaşması nedeniyle her özel gereksinim grubuna yönelik donanım sağlanamaması,
- Özel gereksinimli gruplar için toplu ulaşım araçlarına eklenecek donanımların belirli bir maliyete katlanmayı gerektirmesi,
- Toplu ulaşım araçlarına inip binmede veya seyahat etmede karşılaşılan güçlükler için duyarlık ve farkındalık oluşmamış olması,
- Toplu ulaşım araçlarına inip binme veya yolculuk etme esnasında karşılaşılan sorunların bilinmemesi,
- Bu gibi sorunların yararlanıcıların çoğunluğunu oluşturan özel gereksinimli olmayan bireyleri ilgilendirmemesi nedeniyle dikkatle izlenmemesi gibi başlıklar altında sıralanabilir.

Bahsi geçen sorunların gerekçelerine bakıldığında;

- Toplu ulaşım araçlarına inip binme ve seyahat etmede özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duyduğu donanımların yatırım gerektirmesi,
- Farklı özel gereksinim gruplarına göre toplu ulaşım araçlarını tasarlamada güçlüklerin olması veya buna imkan olmaması,
- İlgili araçların yeni donanım eklemeye yapısal olarak uygun olmaması,
- Gerek özel gereksinimli bireylerin ve gerekse ilgili diğer insanların sorunları bildirmede isteksiz kalması veya olanak bulamaması,
- Toplu ulaşım hizmeti sunmanın da geleneksel yol ve yöntemlerle, anlayışlarla sürdürülüyor olması gibilerinin öne çıktığı ifade edilebilir.
- Toplu ulaşım araçlarının özel gereksinimli bireylere özgü donanımla üretilmeye başlanması,
- Toplu ulaşım araçlarına özgü kooperatiflerin özel gereksinimli bireylerin taleplerine karşılık verme arayışında olması,
- Özel gereksinimli bireylerin haklarını savunan alan düzeyinde aktörlerin mevcut olması,

- Yerel yönetimler örneğinde kamu otoritelerinin de özel gereksinimli bireylerin toplu ulaşımına özgü taleplerini dikkatle izlemesi, politika ve çözüm üretmesi gibi kaynaklar bu anlamda mevcuttur.

Kent içi ulaşım araçlara binip inerken ve yolculuk esnasında görülen aksaklıklarla ilgili önerilen eylemler:

- Araçlara binmek ve inmek için şoföre özel sinyal gönderen uygulamalar üretilmelidir.
- Şoförlerin özel gereksinimli birey gruplarına göre eğitilmesi gerekmektedir.
- Ulaşım bilişim sistemleri uygulaması yapılmalıdır. Bu uygulamaların Büyükşehir Belediyesi tarafından yönetilmesi sağlanmalıdır.
- Araçlara binip inerken rampa/lift gibi donanımların mutlaka araçlarda bulundurulması ve kullanılması sağlanmalıdır.
- Seyahat esnasında meydana gelebilecek aksilikler için şoförlerin eğitilmesi ve müteyakkız bulundurulması sağlanmalıdır.
- Seyahatlerde meydana gelebilecek acil durumlar için acil durum butonları oluşturulmalıdır.
- Kent kartlar iki kere okutulmalıdır. Refakatçi kartları, iki kişinin kart basabilmesini sağlayacak şekilde güncellenmelidir.
- Durağına gelen özel gereksinimli bireylerin indirilmesi veya durağını kaçıranların ilgili yerlere aktarılması sağlanmalıdır.
- Araçlara binip inerken meydana gelebilecek kazalara karşı gerekli güvenlik tedbirleri alınmalıdır.

Kent içi ulaşımında bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimde görülen aksaklıklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

- Kent içi ulaşımında bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimde görülen aksaklıklar ile
- Bu aksaklıkların ortadan kaldırılmasını sağlayacak çözüm önerilerinin belirlenmesi ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki amaçlar gerçekleştirildiğinde;

- Kent içi ulaşımında bilgi ve iletişim teknolojilerine özel

gereksinimli bireylerin erişiminin sağlanması,

- Özel gereksinimli bireyler yanı sıra özel gereksinimi olmaya bireylerin de aynı hizmetten yararlanmalarının mümkün olması,
- Özel gereksinimli bireylerin konforlu bir yolculuk deneyimi yaşamalarının sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin toplumsal tanınma ve katılımlarına olanak sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylere özgü sorunlara katılımlı bir yöntemle çözüm üretilebilmesi gibi etkilerin oluşması beklenmektedir.

Çalışma konusunun problem oluşturan yönleri ise;

- Kent içi ulaşım araçlarının bilgi ve iletişim teknolojilerini sunma donanım ve kabiliyetine sahip olmaması,
- Toplu ulaşım araçlarında sunulacak teknolojik hizmetlerin belirli bir maliyete katlanmayı gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin bilgi ve iletişim olanaklarına erişimlerine göre daha önemli görülebilecek toplu ulaşım problemlerinin mevcut olması,
- Toplu ulaşım araçlarının bilgi ve iletişim teknolojilerini sunma yönlü dönüşümlerinde birtakım güçlüklerin olması,
- Özel gereksinimli bireylerin toplu ulaşımında bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim yönlü yoğun taleplerinin olmaması gibi başlıklar altında sıralanabilir.

Bahsi geçen sorunların gerekçelerine bakıldığında;

- Toplu ulaşım araçlarının eski olmaları veya yeni teknolojiye uygun olmamaları,
- Toplu ulaşım araçlarının bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunumunu gerektirecek dönüşümlerinin bir maliyet gerektirmesi, işletmecilerin bu maliyete katlanmayı tercih etmemesi,
- Toplu ulaşım araçlarında özellikle kent içinde uzun süre seyahat edilmemesi,
- Toplu ulaşım araçlarında bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim olanağı sunulmasına ilişkin farkındalığının olmaması gibilerinin öne çıktığı ifade edilebilir.
- Giderek daha fazla olarak toplu ulaşım araçlarına bilgi ve iletişim teknolojilerinin uygulamasına özgü olanakların, donanımların gelişmesi,
- Gelişen donanım ve olanakların ileri dönemlerde maliyetlerinin düşmesi,
- Alanda özel gereksinimli bireylere hizmet veren sivil toplum kuruluşlarının mevcut olması,

- Kamusal otoritelerin de özel gereksinimli bireyler için bilgi ve iletişim teknolojilerine erişmelerini sağlayacak teknolojilere yatırım yapması veya bunları bedelsiz sağlama yönünde politika geliştirmesi gibi kaynaklar bu anlamda mevcuttur.

Kent için ulaşımında bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim bakımından önerilen eylemler:

- Bilişim teknolojilerinin sadece özel gereksinimi olmayan bireyler için tasarlanmaması gerekmektedir. Özel gereksinimli bireyler için de ergonomik olan teknolojik olanaklar sağlanmalıdır.
- Bir kere uygulanan teknolojik olanakların zamanlar güncellenmesi sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin bilişim teknolojilerini kullanabilmelerini sağlayacak sesli, görüntülü, Braille alfabesi ile oluşturulmuş yardımcı olanaklar da sağlanmalıdır.
- Duraklar ile geçilen bölgelerle ilgili sesli tanıtım mesajları araçlar içerisinde sağlanmalıdır.

Kent ölçeğinde yaya ya da araç ile hareket edebilme aşamasında belirlenen sorunlara ilişkin üretilen çözüm önerileri hangi içeriklere sahip stratejilere dönüştürülerek topluma yayılması sağlanmalıdır?

- Özel gereksinimli bireylere özgü ulaşım veya erişim sorunları için üretilen çözümlerin uygun stratejilere dönüştürülmesi ile
- Bunların topluma yayılmasına ilişkin politikaların belirlenmesi ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki amaçlar gerçekleştirildiğinde;

- Özel gereksinimli bireylerin sahip olduğu yaya veya araçlı ulaşım sorunlarına kalıcı çözüm üretilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin hizmetlere erişim olanağı elde edebilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin topluma dahil olma olanaklarının artırılması,
- Özel gereksinimli bireylere özgü -özel de olsa- sorunlara müşterek çözüm üretilmesi, sorunların ve çözümlerinin herkesçe kabullenilmesi,

- Geliştirilen çözüm önerilerinin soyut ve uygulamadan uzak kalmaması, uygulanabilir hale getirilmesi gibi etkilerinin olması beklenmektedir.

Çalışma konusunun problem oluşturan yönleri ise;

- Özel gereksinimli bireylerle ilgili özel gereksinimliğe ilişkin problemler nedeniyle genel stratejilerin oluşturulmaması,
- Özel gereksinimli bireyler için çözüm üretmedeki isteksizlik ve yetersizlikler,
- Özel gereksinimli bireylerin taleplerinin özel gereksinimi olmayan bireyler tarafından değerlendirilmesinde nesnel yaklaşım sergilenmemesi,
- Üretilen çözümler ile politikaların toplum tarafından benimsenmesindeki güçlükler,
- Toplumun tamamında özel gereksinimli bireyler ve talepleri konusunda mutabakat oluşmamış olması,
- İlgili stratejiler ile uygulamalarının kim(ler) tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğine özgü kafa karışıklıklarının mevcut olması gibi başlıklar altında sıralanabilir.

Bahsi geçen sorunların gerekçelerine bakıldığında;

- Toplumun özel gereksinimli bireylere geleneksel bakış açısıyla yaklaşması,
- Strateji üretecek aktörlerdeki yetersizlikler ve yetkin olmama durumları,
- Özel gereksinimli bireylerin farklı özel gereksinim gruplarına ayrılması nedeniyle tek tip çözüm önerileri ile stratejilerin geliştirilememesi,
- Stratejilere özgü içeriklerin oluşturulmasındaki güçlükler,
- Stratejileri geliştirecek kamusal veya sivil topluma özgü aktörlerin belirlenmesindeki güçlükler ve arasındaki koordinasyonsuzluklar gibilerinin öne çıkması ifade edilebilir.

- Kentte bulunan akademik örgütler,
- Özel gereksinimli bireylere hizmet etmek üzere kurulu bulunan sivil toplum örgütleri,
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması konusunda yerel yönetimlerin inisiyatif üstlenmesi ve yatırım yapması gibi kaynaklar bu anlamda mevcuttur.

Kent içinde yaya veya hareket halinde meydana gelebilecek sorunların çözümü için düşünülen çözümlerin stratejiye dönüştürülmesi bakımından önerilen eylemler:

- Özel gereksinimli bireylerin erişimine açık özel teknolojik olanakları sağlamak,
- Özel gereksinimli bireylere toplumsal destek sağlamak adına bireylerin özel gereksinimlilik konusunda eğitilmesi, bilinç ve farkındalığının artırılması,
- Özel gereksinimli bireylere hizmet sunumunda AB modelinin uygulanması,
- Birimler arası koordinasyon sağlanarak müşterek karar alınıp uygulanması,
- Kocaeli Engelsiz Şehir Master Planı'nın yapılması,
- Kamu kuruluşları erişilebilirlik düzenlemesinin hayata geçirilmesi,
- Yeni uygulamaların sürekli takip ve kontrolünün sağlanması,
- Acil durumlar için özel gereksinimli bireyler ile aile bireyleri ve diğer kişilerin eğitilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sokak hayvanlarından korunması,
- Binalarda özel gereksinimli bireylere uygun standartlar oluşturulmalı, yasal olarak düzenlenmeli ve uygulamada takip edilmelidir.

Eğitim

KOCAELİ
engelsiz şehir
SÜRASI

 KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

4 NO'LU MASA EĞİTİM

Moderatör

Doç.Dr.Gülşah TURA

Kurum/Unvan

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Raportörler

Arş. Gör. Canan ALDIRMAZ
Kevser BULUT

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Masa Koordinatörü

Özcan MUMCU

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Mehmet ÖZÇAKIR
Arş. Gör. Samet Göç
Öğr. Gör. Nehir TAŞTAN
Dilek KARACA
Atilla TÜRKAL
Melek ARIKAN
Asiye ARSLAN
Mehmet Volkan ALKAN
Derya GÜNEŞ
Esra AĞYAR
Recep YAYLA
Hülya ALP
Serkan BAKIROĞLU
Aliye KÜÇÜKKAYA ÖREN
Fatma ŞAHİN
H. Necdet GÜMÜŞ
Nurten KIBARKAYA
Suna MUSAOĞLU
Özlem TOPAL
Çiğdem ERSADİÇ ALİOĞLU
Fatih EKİNCİ
Cansu KAYA
Şenol YILDIZ
Şinasi BİRİŞİK
Gamze ALDEMİR
Özlem ŞENOL
İlyas Hakkı KAVALCI
Aytül ÖZŞEN
Sümeyye AKFON
Türker ERŞAH
Öğr. Gör. İkrametdin KARAMAN
Kübra AYDUVAN
Yunus AKFON

Bolu Emine Mehmet Baysal Özel Eğitim Okulu / Öğretmen
Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Gebze Teknik Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım
Kocaeli Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
İzmit Rehberlik ve Araştırma Merkezi / Müdür
Darıca Bir Umut Engelliler Derneği / Başkan
Darıca Bir Umut Engelliler Derneği / Başkan Yardımcısı
İzmit Nuh Çimento Özel Eğitim Meslek Okulu / Öğretmen
Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi / Çocuk Gelişimci
TÜİK / İstatistikçi
KBB İtfaiye Dairesi Başkanlığı / Eğitim Birim Sorumlusu
KBB İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı / Eğitim Şube Müdürü
Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi / Sosyolog
Konya Büyükşehir Belediyesi / Engelli Ve Yaşlı Hiz. Şube Müd.
Bağcılar Belediyesi / Memur
KOÇDER / Başkan
AFAD / Mühendis
İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü/ Sosyolog
Özel Mürüvvet Evyap Özel Eğitim Okulu / Okul Müdürü
Gün Gelişim Rehabilitasyon Merkezi / Kurucu
İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
İl Sağlık Müdürlüğü / Uzman
İzmit Müftülüğü / İmam Hatip
Elele Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi / Psikolog
KOMEK / İşaret Dili Uzmanı
İstanbul Ayşe Ege Çok Programlı Anadolu Lisesi / Grafik ve Fotoğrafçılık
Gülen Yüzler Engelliler Merkezi / Öğretmen
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
Kocaeli Üniversitesi / Güzel Sanatlar Fakültesi
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci

Eğitim çağındaki özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesi konusunda önerileriniz nelerdir?

- Eğitim çağındaki özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesi konusunda sorunları belirlemek ile
- Bu sorunların yönetimi bakımından üretilecek çözüm önerilerini ortaya çıkarmak ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

Eğitim çağındaki özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesine ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesi ile;

- Özel gereksinimli bireylerin eğitime ilişkin sorunlarının aşılması,
- Özel gereksinimli bireylerin sosyal katılımlarının desteklenmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin iş hayatına kazandırılması,
- Toplumsal gelişim ve ilerlemeye destek verilmesi,
- Farklı çalışma grupları arasında işbirliği ve koordinasyon sağlanması, gibi etkilerin ortaya çıkması beklenmektedir.

Eğitim çağındaki özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesi bakımından;

- Özel gereksinimli bireylerin eğitsel sorunlarının bilinmemesi,
- Farklı tip özel gereksinimlerin farklı eğitim programları gerektirmesi nedeniyle standart çözümlerin olmaması, kişiye özel program hazırlanmasındaki zorluklar,
- Özel gereksinimli birey eğitimlerinin belirli bir maliyete katlanmayı gerektirmesi,
- Özel gereksinimli birey popülasyonunun görece düşük olması nedeniyle genelleştirilmiş programların uygulanmasında güçlüklerin olması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitsel sorunlarına dönük ilginin düşük olması gibi problemlerin yaşandığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli birey eğitimlerinin ciddi planlama ve yatırım gerektirmesi,

- Eğitim sisteminde genel olarak sorunların mevcut olması ve bu sorunlardan özel gereksinimli bireylerin de etkilenmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin yerleşimlerinin dağınık olması nedeniyle birlikte eğitimlerine ilişkin olanak geliştirilememesi,
- Özel gereksinimli bireylere özel eğitim programları düzenlemede yeterli uzmanların olmaması gibilerinin öne çıktığı değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin eğitsel sorunlarının yönetilmesinde;

- Alanında uzman akademik personelin ve akademik kurumların kentte mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylere dönük eğitim veren özel sektör kuruluşlarının mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine dönük faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Kamusal aktörlerin özel gereksinimli bireylerin eğitime dönük olarak yatırım bütçelerini artırması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Eğitim çağındaki bireylerin eğitim süreçlerinin desteklenmesine dönük eylem önerileri:

- Kaynaştırma öğrencilerinin sınıftaki öğrencilerin ailelerine bilgilendirici eğitimler verilmelidir.
- Özel ve kamu olarak MEB'e bağlı tüm okullarda zihinsel ve işitme gereksinimi olan bireyler için kadrolu öğretmen bulundurulmalıdır.
- Okullarda destek eğitim ders saatlerinin artırılması gereklidir.
- Destek eğitim veren öğretmenin yeterliliği denetlenmeli, hizmet içi eğitim alınmalıdır.
- Teorik derslerde başarılı olmayan öğrenci, uygulamalı eğitimlerde çok başarılı olabilmektedir. Bu nedenle uygulamalı eğitimlerin artırılması gerekmektedir.
- Geleneksel olarak ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilecek Özel Eğitim Günleri düzenlenmelidir.
- Sınavlarda, örneğin e-KPSS, özel gereksinimli bireylerin tamamı engel durumuna bakılmaksızın aynı havuza dahil edilmektedir. Zihinsel engelli bireyler, sadece bedensel engeli olan bireylerle aynı sınava giriyor. Bu sistemde düzenlemeye gidilmelidir.
- Spor Bilimleri Fakültelerinde özellikle öğretmenlik bölümlerinde verilen özel eğitim derslerinin içeriği güncellenmelidir. Uygulamaya daha çok yer verilmelidir.
- Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri özel eğitim okulla-

rında uygulamalı staj eğitimi almalı, staj süreleri uzatılmalıdır.

- Evde eğitim alan çocuklar için eğitim destek paketi gerekli. Çocuğun ihtiyacına uygun olarak aileye materyal desteği sağlanmalıdır.

Eğitim çağındaki özel gereksinimli bireylerin ailelerinin eğitimlerinin desteklenmesi/ailelerin eğitim sürecine katılımı konusunda önerileriniz nelerdir?

- Eğitim çağındaki özel gereksinimli birey ailelerinin eğitim sürecine katılımlarına ilişkin olanak ve diğer fırsatların belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Bahsi geçen amaca erişildiğinde;

- Özel gereksinimli bireylerin ailelerinin eğitim ve farkındalık düzeyinin yükseltilmesi,
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin sosyal katılımlarının sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine katkı verilmesini sağlayacak etkilere ulaştırılması beklenmektedir.

Özel gereksinimli birey ailelerinin eğitim sürecine katılımlarını sağlayacak önerilerin belirlenmesi açısından;

- Ailelerin istekli ve gönüllü olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin özel uzmanlık gerektiren eğitim programlarına ihtiyaç duyması,
- Özel gereksinimli birey eğitimlerinin belirli bir maliyete katlanmayı gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin farklı özel gereksinimleri nedeniyle eğitimlerinde farklı programların uygulanma zorunluluğunun olması,
- Ailelerin bu gibi programları takip etmelerinde güçlüklerin olması,
- Ailelerin kendi kişisel yaşamlarına ilişkin kaygılarının olması gibi problemlerin olduğu değerlendirilmiştir.

Yukarıda sıralanan problemlerin nedenlerine bakılacak olursa;

- Özel gereksinimliliğin tek tip olmaması,
- Farklı özel gereksinimler için farklı eğitim programları hazırlanmasındaki (mali veya teknik) güçlükler,
- Ailelerin kendi geçimlerini sağlayacak faaliyetlere

daha fazla zaman ayırmaları gibi başlıkların öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Bahse konu problemlerin yönetilmesinde;

- Kentte özel gereksinimli bireyler için özel programlar hazırlayacak akademik örgütlerin ve uzmanların mevcut olması,
- Ailelere sosyal ve mali desteklerin kamu idarelerince sunulması,
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları ile ilgilenen sivil toplum örgütlerinin faaliyette olması gibi kaynakların mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Özel gereksinimli birey ailelerinin eğitim sürecine katılımı için önerilen eylemler:

- Evde eğitim alan çocuklar için eğitim destek paketi gereklidir. Çocuğun ihtiyacına uygun olarak aileye materyal desteği sağlanmalıdır.
- Ayrıştırılmış eğitim kurumları yerine, kaynaştırılmış eğitim kurumları oluşturulmalıdır. Özel eğitim sınıfı azaltılıp, kaynaştırma sınıfları artırılmalıdır. Aileler de eğitimin dışında bırakılmaktadır. Onları da eğitim sürecine dahil edecek bir model oluşturulmalıdır.
- Tanılamadan sonra çocuğun eğitime dahil edilmesi problemi oluşmaktadır. Aileler çocuğun durumlarını kabul etmekte zorlanmaktadır. Fakat erken dönemde yoğun eğitim alındığında çocukta ciddi ilerlemeler görülebilmektedir. Bu nedenle ailelere psiko-sosyal destekler sunulmalıdır.
- Her ailenin çocuğunun ulaşımını sağlayacak aracı yoktur. Bu nedenle özel eğitim ihtiyacı olan ve maddi imkanı yeterli olmayan ailelere ulaşım desteği sağlanmalıdır.
- Maddi sorunlar yaşayan ailelerin çocukları tanılamadığında eğitim alamıyor. Bu noktada kamu otoritelerinin ailelere tanılama desteği sağlaması gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler ve aileleri için afet durumları ekstra risk yaratabilmektedir. Kurumlara tahliye tatbikatları ve afet eğitim farkındalık eğitim çalışmaları verilmelidir.
- Ailelere, çocukları kabullenme süreci ve çocuğun eğitimi noktasında destek ve eğitim verilmelidir. Genellikle aileler çocuklarının özel gereksinimliliğini kabullenmede zorlanmakta veya yakıştıramamaktadır.
- RAM'larda çocuklara oyun terapisi alanı ve yukarıda ailelere grup psikolojik destek ortamı oluşturulmalıdır. Yerel yönetimler bu konuda destek sağlamalıdır.

- Aileler çocuklarını bırakacak yer bulamadıkları için kendi sorunlarıyla veya günlük işleriyle ilgilenememektedirler. Hastaneye veya acil işlerine gidememektedirler. Kendileri için özel vakit ayıramamaktadırlar. Aileler kendilerini yalnız hissetmektedirler. Buna istinaden "Mola Evleri" ismiyle aileler için dinlenme, yenilenme olanağı sağlayan mekanlar devreye sokulmalı ve ailelere destek olunmalıdır.
- Ailenin bütün bireyleri aynı bilgiye sahip olmadığı için çocuğun eğitimi sekteye uğramaktadır. Bu nedenle ailedeki anne-baba dışında mevcut diğer bireylerin de özel gereksinimli birey için eğitilmesi gerekmektedir.
- İşitme engelli bireylerin aileleri genellikle işaret dili bilmemektedir. Bu konuda ailelere eğitim verilmelidir.
- En çok ihmal edilen kişiler özel gereksinimi olan bireylerin kardeşleridir. Kardeşler hem ihmal edilmekte hem de üzerlerine ekstra sorumluluk yüklenmektedir. Bu nedenle kardeşlere de gerekli destekler sağlanmalıdır.

Eğitim sistemi dışında kalan, eğitimden yararlanamayan özel gereksinimli bireylerin (evde eğitim, kronik hastalıklar, sürekli devamsızlık vb.) eğitim sürecine kazandırılmaları konusunda önerileriniz nelerdir?

- Eğitim sistemi dışında kalan özel gereksinimli bireylerin eğitim sürecine kazandırılmaları konusundaki sorunlar ile
- Bu sorunlara özgü çözüm önerilerinin geliştirilmesi ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

Yukarıda izah edilen amaçlara erişilmesi durumunda;

- Eğitim sistemi dışında kalan özel gereksinimli bireylerin eğitim sistemine dahil edilmesi,
- Bu gibi özel gereksinimli bireylerin sosyal katılımının sağlanması,
- Özel gereksinimli birey olup eğitim sistemi dışında kalan bireylerin aileleri için konfor üretilmesi ve ilgili bireylerin eğitim sorunlarına ortak olunması,
- Özel gereksinimi olmayan bireylerde farkındalık oluşturulması gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir.

Eğitim sistemi dışında kalan özel gereksinimli bireylerin eğitim sistemine kazandırılmaları bakımından;

- Özel gereksinimli bireyin eğitim bakımından sahip olduğu kişisel kısıtlar,
- Ailelerin istekli ve gönüllü olmaması,
- Eğitim sistemi dışında kalan özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin güç ve maliyetli olması,
- Eğitim sistemine özgü kapsama sorunları,
- Bu kişiler için genel ve müşterek programların hazırlanmasındaki güçlükleri gibi problemlerin mevcut olduğu belirlenmiştir.

Bahse konu problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Eğitim sistemi dışında kalan bireylerin eğitime elverişlilik açısından sahip oldukları dezavantajlar,
- Özel gereksinimli bireylerin dahil edilmesine ilişkin eğitim sistemindeki sorunlar,
- Ailelerin bireysel sorunlarıyla daha çok ilgili olma zureti gibilerinin öne çıktığı anlaşılmaktadır.

İlgili problemlerin çözülmesi amacıyla;

- Eğitim sisteminin dinamikliği,
- Eğitim örgütlerinin ve diğer kamusal aktörlerin eğitim sistemi dışında kalan özel gereksinimli bireyleri dahil etme yönündeki istekliliği,
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için çabalayan sivil toplum örgütlerinin mevcudiyeti,
- Eğitim sistemi dışında kalan bireyler için geliştirilen politikalar, projeler ve bu amaçla ayrılan maddi kaynaklar gibi kaynakların alanda mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Eğitim süreci dışında kalan özel gereksinimli bireyler için önerilen eylemler:

- Ailelerin sosyo-ekonomik durumları nedeniyle evlerde materyal ve donanım veya malzeme bulunmamaktadır. Çocuk merkeze uzak bir yerde oturuyorsa ulaşım sorunu yaşanmaktadır. Ulaşımın sağlanması için yerel yönetimlerin girişimleri olmalıdır.
- Evde eğitim veren öğretmenler için de ulaşım ücreti, malzeme ve materyal desteği yapılmalıdır.
- Eğitim sistemi dışında kalan özel gereksinimli bireylerin büyük bir çoğunluğu ağır engellilerdir. Birincil derece bakıcıları, çoğunlukla anneleridir. Bu kişiler çok zor şartlarda ve zorlayıcı bir yaşantı sürdürmektedirler. Ailelerin "Bakım Merkezlerine" ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu merkezde bir bakım hemşiresi, bir bakım

sosyal hizmet uzmanı yer almalıdır. Gün içerisinde özel gereksinimli birey burada bakım almakta, aile de kamera sistemi ile çocuğunu izleyebilmektedir.

- Kocaeli’nde büyük, her türlü ihtiyacın karşılanabileceği “engelsiz yaşam merkezine” ihtiyaç var. Kocaeli’nde de büyük tüm engellilik alanında verilerin toplanacağı bir merkeze ihtiyaç vardır. Mola evleri de her ilçede olmalıdır.

Çalışan özel gereksinimli bireylerin (kamu ya da özel teşebbüs) hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi konusunda önerileriniz nelerdir?

- Çalışan özel gereksinimli bireylerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine dönük önerilerin belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Çalışan özel gereksinimli bireylerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına dönük önerilerin belirlenmesi ile;

- Bu kişilerin eğitim eksikliklerinin giderilmesi,
- Eğitim eksikliği giderilen özel gereksinimli bireylerin iş yaşamında kalıcılıklarının sağlanması,
- Eğitim eksiklikleri giderilen özel gereksinimli bireylerin alternatif kariyer olanaklarına erişebilmesi,
- Özel gereksinimli bireyleri ekonomiye ve topluma katılımlarının sağlanması,
- Kendilerini kıymetli hissetmelerinin sağlanması,
- Toplumsal bütünlüğe katkı verilmesi,
- İş yaşamında ihtiyaç duyulan iş gücünün üretilmesi gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir.

Çalışan özel gereksinimli bireylerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına dönük olarak;

- Bu kişilerin ekstra eğitim almaya gönüllü ve istekli olmaması,
- İlgili işletmelerin hizmet içi eğitim olanağı sunmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin iş yaşamında çok fazla yer almaması, yer alanların ise kısıtlı sahalarda çalışabiliyor olması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarının tam olarak belirlenememiş/bilinmiyor olması gibi problemler belirlenmiştir.

Bu sorunların ana nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireylerin eğitimden daha çok işe odaklı olması,

- Özel gereksinimli bireylerin çalıştığı iş yerlerinin ilgili bireylerin sunduğu emeğe daha çok önem atfetmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sahip olduğu bireysel kısıtlar,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarının çok fazla ilgi çekmiyor olması gibi başlıklar altında sıralandığı anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına ilişkin;

- Kentte özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarına karşılık verebilecek akademik kurumların olması,
- Bu kurumlarda alanında uzman akademik personelin olması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesini sağlayacak araştırma şirketlerinin olması,
- Özel gereksinimli bireylerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya dönük yerel yönetimler gibi kamusal aktörlerin olanak sağlaması,
- Özel işletmelerin hizmet içi eğitimler için maddi olanak sunması gibi kaynakların alanda görünür nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışan özel gereksinimli bireylerin hizmet için eğitim ihtiyaçları konusunda önerilen eylemler:

- Belediye bünyesinde çalışan özel gereksinimli bireyler hizmet içi eğitim alırken özel gruplar oluşturulup, MEB ile yapılacak bir protokol neticesinde o hizmet içi eğitimler esnasında alan öğretmeninin yanında bir de özel eğitim öğretmeni destek alırsa çok daha faydalı olacaktır.
- Destek eğitim veren öğretmenin yeterliliği denetlenmeli, hizmet içi eğitim alınmalı.
- Geleneksel olarak ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilecek Özel Eğitim Günleri düzenlenmeli.
- İş Koçu uygulaması Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin kendi birimleri tarafından sağlanmalı.
- Uygulamalı davranış analizi her alanda uygulanmalıdır.
- Çalışmakta olan özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçları analiz edilerek buna uygun hizmet içi eğitimler kendilerine sunulmalıdır.
- Hizmet içi eğitimler sonucunda sertifika gibi belgelendirmeler yapılarak özel eğitilmiş bireylerin aldıkları eğitimi daha sonra da kullanmaları sağlanmalıdır.
- Hizmet içi eğitimler sadece iş yerinde değil gereken iş dışı mekanlarda da verilmelidir.

İstihdam ve İş Hayatı

KOCAELİ
engelsiz şehir
ŞURASI

 KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

5 NO'LU MASA

İSTİHDAM VE İŞ HAYATI

Moderatör

Prof. Dr. Bilsen BİLGİLİ

Kurum/Unvan

Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi

Raportörler

Arş. Gör. E. Elif AYHAN
Ebrar YILDIZ

Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi
KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Masa Koordinatörü

Dr. Burcu CİNER

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ
Arş. Gör. Ahmet Furkan KELEŞ
Sadık ERSOY
Duygu Kalaycı ÇELİK
Ayşe METİN
Necat İŞLER
Büşra Duru GÜNEŞ
Yücel YILDIZ
Emrullah ÇAKIR
Hasan GÜLER
Mazlum GÜL
Hüseyin GEZER
Aydın KILIÇ
Hüsnü BAYRAKTAR
Erdal POLAT
Semih GÜN
Müge DENİZ
Fikriye SARI
Zeynep KAHRAMAN
Abdulmelik BİRİNCİ
Selman KASAP
Gülşah ÖZEKLİ
Beraat ÖZEKLİ
Öğr. Gör. Filiz AKGENÇ
Aykut BALABAN
Dr. Öğr. Üyesi Nihan AKDEMİR
Arş.Gör.Dr.Muratcan AKBIYIK

Bolu İzzet Baysal Üniversitesi
Gebze Teknik Üniversitesi
Makine Teknikeri
Kocaeli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü / Sosyal Güvenlik Denetmeni
TÜİK / İstatistikçi
İl Millî Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
MARKA / Uzman
İZAYDAŞ / Şef
SEKAPARK AŞ. / Sorumlu
Gebze Belediyesi / Müdür
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü/ Sosyal Çalışmacı
Ticaret Odası / Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Sanayi Odası / İnsan Kaynakları Sorumlusu
Bizim Köy Engelliler Üretim Merkezi Vakfı / Müdür
KBB İstihdam Ofisi / Şube Müdürü
KBB İstihdam Ofisi / Büro Personeli
Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü / İşaret Dili Uzmanı
KOÇDER
Gülen Yüzler Engelliler Merkezi
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği
Kocaeli İŞKUR İl Müdürlüğü / İş ve Meslek Danışmanı
Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi
Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özel gereksinimli bireyler ve işverenler açısından özel gereksinimli bireyleri istihdam etmenin önündeki engeller ve bu bireylerin istihdam edilebileceği alanlar ve koşullar nelerdir?

- Özel gereksinimli bireyleri istihdam etmenin önündeki işverene ve özel gereksinimli bireye özgü engeller ile
- Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilebileceği alan ve koşulların belirlenmesi ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Bu amaçların gerçekleştirilmesi ile;

- Özel gereksinimli bireylerin istihdamının artırılması,
- İşverenlerin daha fazla özel gereksinimli birey çalıştırma olanağına kavuşması,
- Özel gereksinimli bireylerin sosyal katılımlarının artırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin ekonomiye katkılarının sağlanması,
- Belirli bir gelir elde etme olanaklarının sunulması,
- Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilebilecekleri özel alanlara yönlendirilmeleri,
- Bu kişilerin istihdamına ilişkin koşulların belirlenmiş olması gibi etkiler görülebileceği değerlendirilmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdamına ilişkin olarak;

- Özel gereksinimli bireyleri istihdam etmeye gönüllü ve istekli çok fazla iş yerinin olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin çalışmaya hevesli olmaları veya bu açıdan sahip oldukları kısıtlar,
- Özel gereksinimli bireylerin her koşulda çalışmaya elverişli olmamaları,
- Özel gereksinimli birey istihdamının yeterli olmaması, bu açıdan araştırmaların yapılmamış olması, projelerin geliştirilmemiş olması,
- İş yerlerinin özel gereksinimli bireylerin erişimi-ne uygun olmaması, lokasyon sorunları gibi temel problemlere dayalı olarak ortaya çıktığı değerlendirilmektedir.

Bu sorunları belirleyen nedenler ise;

- İstihdamda daha çok verimlilik ve iş gücünden maksimum düzeyde faydalanma gibi motivasyonların olması,

- Özel gereksinimli bireylerin sahip oldukları kısıtlar,
- Özel gereksinimli bireylere özgü geleneksel kabuller ve anlayışlar,
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamlarına özel ilgi gösterilmemesi,
- İş yerlerinin daha çok özel gereksinimi olmayan bireylere uygun olarak tasarlanması ve yapılandırılması gibi başlıklar altında sıralamak mümkün olmuştur.
- Özel gereksinimli birey istihdamını düzenleyen yasaların mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamına özgü işletmelerin de alanda mevcut olması,
- Kamu otoritelerinin özel gereksinimli birey istihdamını desteklemesi,
- İnsan hakları konusunda meydana gelen önemli gelişmeler,
- Kamusal aktörlerin iş yerlerine sundukları özendiriciler gibi birtakım kaynakların sorunları çözme potansiyeline sahip olduğu değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdamı bakımından önerilen eylemler:

- İstihdam bakımından yaşanan sorunlardan birisi herhangi bir yönlendirme olmamasıdır. Nerden ve nasıl başlanacağı bilinmemektedir. Staj programları hakkında bilgi edinilememektedir. İş dünyası hakkında yol haritası yoktur. Özel gereksinimli bireylerin hangi alanlarda çalışabilecekleri konusu oldukça karmaşık ve bulanıktır. Bunların aşılması talep edilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin asıl sorunu aslında oryantasyon eksikliğidir. Özel gereksinimi olmayan insanlar ve kuruluşlar özel gereksinimi olanların yaşayışına alışkın değildir. Özel gereksinimliler de bu grupta olmaya alışkın değildir. Bu nedenle oryantasyon süreci geliştirilmeli ve özel gereksinimlileri yönlendirme süreci gündeme gelmelidir.
- Bir özel gereksinimli grubu herhangi bir alanda istihdam edilmesi veya edilmemesi o kişinin becerilerine bağlıdır. Bu becerilere uygun zorunlu staj gibi oryantasyon süreci de oluşturulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamında işverenlerin güçlendirilmesi gerekir. Özellikle damgalama konusuyula mücadele edilmesi elzemdir. İş yerinde daha çok fiziksel ve ruhsal problemleri olanlar birbirinden ayrıştırılmaktadır. İşvereni bu problemler konusunda bilgilendirmek gerekir.

- Çocukları aileden başlayarak istihdama hazır hale getirmek gereklidir. Şu anda nasıl bir oryantasyona girebilirim diye özel gereksinimli bireyler düşünülmektedir. Oysa birçok alanda çalışabilmeleri mümkündür. Yazılımcı veya idareci, olabilirler. Daha eğitim aşamasında kategorilere ayırıp eğitilirse özel gereksinimli bireylerin istihdamı konusundaki sorun büyük ölçüde çözülür.
- Özel gereksinimli bireyler hakkındaki en büyük engellerden biri işverenlerin yapamaz, çalışamaz gibi ön yargılarıdır. Bu önyargıları kırmak gerekir. Başarılı özel gereksinimli bireylerin hayatları, onlara örnek gösterilmelidir. İş başında özel gereksinimli bireyler için eğitimler verilmeli ve bu bireyler yeteneklerine göre ayrılmalıdır.
- Üst eylem planlarında sosyal entegrasyonun sağlanabilmesi için istihdama yönelik yaptırım ve cezaların caydırıcı olması gerekiyor. Ülke ekonomisi genellikle KOBİ yapısına dayalıdır. Buralarda 50 kişi çalıştırılmaktadır. Daha fazla kişi çalıştırılarak özel gereksinimli bireylere istihdam alanı oluşturulmalıdır.
- Teknoloji programları da özel gereksinimli bireyler için çok elzem bir konu. Ek bir müfredat gereklidir.
- İşverenler özel gereksinimli bireyleri, iş sağlığı açısından ek bir külfet olarak görmektedir. Bunun önüne yasal olarak geçilmelidir.
- İşverenler özel gereksinimli bireylerin verimli olmadığını ve işyerindeki huzuru bozabileceklerine dair önyargılarını ifade etmektedir. Bu önyargıların önüne geçilmesi ve işverenler bilinçlendirilmelidir. İşverenlerle belediye, sivil toplum örgütleri arabulucu köprü oluşturmalarıdır. Yerel yönetimler yönlendirme yapmalıdır.
- Çalışacak engelli bulunsun bile işyeri hekiminin denetimi bunu engellemektedir. Üniversite mezunu da olsa işyeri hekimi engeli işin yapılmasına uygun değildir şeklinde değerlendirme yapmaktadır. Bu nedenle kişilerin işe alınmada sağlık denetimleri için başka bir kuruma daha sorumluluk verilmeli, kişiler sadece iş yerin hekiminin insafına terk edilmemelidir.
- Özel gereksinimli bireyin bir kamu kurumunda istihdam edilmesi için o binanın erişilebilir olması gerekir. Firmalar, mimarlar erişilebilirlik kurallarına uygun şekilde binalar tasarlamalıdır. İşyerleri özel gereksinimli bireylerin konforuna dönük olarak tasarlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler kapsamlı bir taramadan geçirilmelidir. Bütün kurumlar birleşmelidir. İstihda-

mı gerektiren birtakım beceriler var: Sosyal beceriler, akademik beceriler, teknik beceriler vs. Özel gereksinimli bireylerin bu konularda yeterli hale getirilmesi gerekmektedir. Engelli bir bireyi sunarken yeteneği kabiliyeti öne çıkarılmalıdır. Destek hizmetlerinin de sağlanması gerekmektedir.

- Devlet özel gereksinimli bireylerin çalışmasındaki işveren üzerindeki yükümlülükleri kaldırmalıdır. Özel gereksinimli birey çalıştırma zorunluluktan ziyade gönüllük esas alınarak yapılmalıdır. İşveren açısından özel gereksinimli bireyin maddi yükü tamamen kaldırılıp alınmalı ve masrafsız bir şekilde çalıştırması gerekmektedir.
- Sanayici veya işveren kar elde etmek için iş yapmak tadır. Devlet özel gereksinimli birey çalıştırma kota uygulamasını ortadan kaldırmıyorsa, en azından özel gereksinimli bireyin mesuliyetini almalıdır. Cezai yükümlülüklerden dolayı işveren engelli çalıştırmak istemektedir. Bu uygulama mecburi olduğundan arzu edilen sonucu vermekten uzaktır. İşveren zihinsel engellileri çalıştırmaktan kaçınmaktadır. Bu durumda, özel gereksinimli bireyin fiziksel olarak çalışabilmesi tespit edilmeli ve ortak yol bulunmalıdır.
- Şu an engelsiz ve engelliler birlikte çalıştırılarak oryantasyonları, ortaklaşmaları ve birbirlerine katkıları sağlanmalıdır.

İş görüşmesi, işbaşı eğitimleri, iş kurma ve proje yazma eğitimleri ve kariyer günleri gibi organizasyonlarda özel gereksinimli bireyler için sunulan imkanlar yeterli mi? Özel çalışmalar yapılması gerekiyor mu? Bu çalışmalar nasıl olmalıdır?

- İstihdam edilebilirliğe ilişkin organizasyonlarda özel gereksinimli bireyler için sunulan imkanların yeterli olup olmadığının ve
- İstihdam edilebilirlik için özel çalışmalara ihtiyaç olup olmadığı ile eğer var ise,
- Bu çalışmaların nasıl yapılması gerektiğinin belirlenmesi genel amaçlar olarak belirlenmiştir.

Yukarıda sıralanan amaçlara erişilmesi durumunda;

- Özel gereksinimli bireylerin iş bulmalarının kolaylaştırılması,

- İş hayatına kazandırılmaları ve toplumsal katılıma açık hale getirilmeleri,
- Ekonomik anlamda geliştirilmeleri ve katkı sağlamaları,
- İstihdama dönük organizasyonların özel gereksinimli bireyler dikkate alınarak tasarlanması ve düzenlenmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamına ilişkin duyarlılık oluşturulması,
- Özel gereksinimli bireylerin iş yaşamına kazandırılmaları için yapılması gerekenler, sorumluluklar ve sorumluların belirlenmesi mümkün olabilecektir.

Bahse konu amaçlara erişilmesi bakımından;

- Özel gereksinimli bireylerin her iş kolunda istihdam edilebilirliklerinin mümkün olmaması,
- Özel gereksinimliliğin, özel iş koşulları gerektirmesi,
- Özel gereksinimli birey istihdamının diğerlerine göre daha az tercih edilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin istihdama dönük etkinlik ve organizasyonlara katılım olanaklarının sınırlı olması,
- Bu organizasyonlara katılım açısından gönüllü ve istekli olmamaları,
- Etkinlik ve organizasyonlarda özel gereksinimli bireyler için ayrı program ve modüller üretilmemesi,
- Etkinlik ve organizasyonların istihdam garantili olmaması nedeniyle özel gereksinimli bireylerce tercih edilmemesi gibi sorunların öne çıktığı ifade edilebilir.

Bahse konu problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli birey popülasyonunun diğerlerine oranla daha düşük olması nedeniyle ayrıca programlara dahil edilmemesi,
- Özel gereksinimli bireyler için düzenlenecek etkinlik ve organizasyonların standardize uygulamalara uygun olmaması nedeniyle ayrı maliyetlere katlanmayı gerektirmesi,
- Özel gereksinimliliğin doğası,
- Özel gereksinimli istihdam edilebilirliğine ilişkin etkinlik ve organizasyonların ayrıca maliyet gerektirmesi,
- Özel gereksinimli istihdamında geleneksel anlayış ve yaklaşımların halen etkili olması gibilerinin öne çıktığı değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilebilirliklerine dönük düzenlenen etkinlik ve organizasyonlarla ilgili;

- Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilebilirliklerini sağlamaya dönük kamusal teşvik ve özendiriciler,
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya matuf sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Uluslararası kurum/kuruluşlarca özel gereksinimli istihdamını desteklemek üzere organizasyon ve etkinliklere teşvik sunulması, ödenek aktarılması gibi kaynakların hazır olduğu değerlendirilmektedir.

İstihdama dönük etkinlik ve organizasyonlarda özel gereksinimli bireyler için önerilen eylemler:

- Özel gereksinimli birey aileleri maddi ve manevi olarak desteklenmelidir. Çocuklarını yalnız bırakamayan ailelere evde iş olanakları sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyleri hayata hazırlayan faaliyetlerin daha yoğun olması gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylere proje yazma eğitimi okullarında verilmelidir. MARKA bünyesinde yer alan proje yazma eğitimlerine özel gereksinimli bireylerin de dâhil edilmesi düşünülmelidir. Özel gereksinimli bireyler için staj bir zorunluluk olarak düşünülmelidir.
- Özel gereksinimli bireylere yönelik istihdamla ilgili haberler bir mobil yazılım altında paylaşılabılır.
- Aile hekimleri veya muhtarlar işverenler ile özel gereksinimli olup iş arayanlar arasında aracı olabilirler.
- Özel gereksinimli bireyler için devlet tarafından verilen teşvikler bulunmaktadır. Bunu aile bireylerine yansıtarak bir iş kurulması konusunda girişimler yapılabilir. Normal eğitimin haricinde engellilere yönelik istihdam garantisi sunan bir sertifika programı açılabilir. İstihdam garantisi olan bir sertifika ile sonuç daha iyi olabilir.
- Engelli çocukların okul sonrasını hedef alan etkinlikler yapılabilir. Çocukların çıkarına uygun olarak iş başı eğitimlere ağırlık verilmelidir.
- İŞKUR ile özel gereksinimli bireylere yönelik 65000 liraya kadar hibe veriliyor. Özel gereksinimli bireylere gerekli bilgilendirme sunumları yapılıyor. Toplu iş görüşmeleri yapılıyor. İş verenler birebir özel gereksinimli bireyler ile görüşüp istihdam edecekleri kişileri seçebiliyorlar.
- Aile bireylerinin de eğitim almaları gerekmektedir. Bu ailenin ne tür hakları var? Bu aileler önceden eğitilmeli, bilgilendirmeli ve haklarını bilmeli. Böylece özel gereksinimli birey veya ailesinin istihdamında daha sağlam temeller atılır.

- Zorunlu temel eğitim sürecindeki bireylerin özel yetenekleri keşfedilerek belirli alanlara yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin istihdam sürecindeki zorluklar ile ilgili saha çalışmaları yapılmalıdır. İki boyutlu bir şekilde saha araştırmaları yapılmalıdır. Aileleri bu konuda bilinçlendirmek çok önemli. Burada muhtarlar çok iş düşünüyor. Teknolojik araçlarla bu bilgilendirmeler çok daha kolay yapılabilir.
- Yapılan etkinlikler sonuç odaklı, yani istihdam odaklı olmalıdır. Kişilere verilen eğitimler neticesinde kişiye iş olanağı da sunulmalıdır.
- Özel gereksinimli birey ve ailelerini psikolojik ve sosyolojik olarak desteklemek gerekmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilmesi için koşulların oluşturulması nasıl sağlanabilir? Kamu ve özel sektör açısından neler yapılması gerekmektedir?

- Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilmesi için gerekli koşulların oluşturulması ile
- Bu açıdan kamu ve özel sektör açısından yapılabileceklerin belirlenmesi genel amaçlar olarak belirlenmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilmesi için koşulların oluşturulması ve bu açıdan yapılabileceklerin belirlenmesi ile;

- Özel gereksinimli birey istihdamının artırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin iş yaşamına ve nihayet sosyal yaşama dahil edilmesi,
- Özel gereksinimli bireyler için konfor ve refah üretilmesi gibi etkilerin ortaya çıkması beklenmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilmesi için koşulların oluşturulması bakımından;

- İş yerlerinin özel gereksinimli birey istihdam etmeye hazır ve istekli olmaması,
- Özel gereksinimli birey istihdamı amacıyla sağlanan kamusal teşvik ve özendiricilerin yeterli olmaması,
- Özel gereksinimli istihdamına ilgili paydaşların gereği gibi ilgi göstermemesi,
- Özel gereksinimli birey istihdamının ekstra maliyetlere katlanmayı gerektirmesi,

- Geleneksel iş yerlerinde fiziksel ve mental anlamda değişiklikler yapılmasındaki güçlükler gibi problemlerin alanda mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Bu problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- İş yerlerinin özel gereksinimli birey istihdamı için değişiklik yapılmasını sağlayacak yatırımı yapmadığı kısıtlar,
- Kamusal aktörlerin özel gereksinimli birey istihdamı için sunduğu teşvik ve destekleri güncellememesi, çekici hale getirmemesi,
- Özel gereksinimli istihdamı açısından alanda mevcut sivil toplum örgütlerinin yeteri kadar baskı oluşturmaması,
- İş yerlerinde hususi değişiklikler yapmanın güç olması gibilerinin öne çıktığı belirlenmiştir.

Bu problemlerin çözümünde ise;

- Uluslararası kuruluşların özel gereksinimli birey istihdamı için sunduğu proje olanakları ile maddi kaynakların mevcut olması,
- Kamusal aktörlerin giderek daha fazla olarak özel gereksinimli birey istihdamı için olanak sunması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu düşünülmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdamı bakımından önerilen eylemler:

- Öncelikle özel gereksinimli bireyler için istihdam garantisi sağlayacak şekilde eğitimler verilmelidir. Bu yapılmadan evvel özel gereksinimli bireyin yetenek ve kısıtları tam olarak belirlenmeli ve buna göre bu eğitim programına alınması sağlanmalıdır. Eğitime başlamadan evvel özel gereksinimli bireyin istihdam edileceği alan ve kuruluş belirlenmiş olmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamında zorunluluklar kaldırılmalıdır. Bunun yerine gerçekten özel sektör kuruluşlarına katkı verebilecek şekilde özel gereksinimli bireyler eğitilmelidir.
- E-KPSS'de açılan kadrolar çeşitlenmeli ve çoğaltılmalıdır.
- Özel gereksinimi olan bireylerden, özel gereksinimi olmayanlardan beklenen performans beklenmemelidir. Bunun için yasal düzenlemeler ve zorlamalar artırılmalıdır.
- Meslek edindirme teşvik edilmelidir. Özel sektör kuruluşlarına bu anlamda daha fazla teşvik ve özendirici sunulmalıdır.
- Her şey yasal mevzuatla olmuyor. Sosyal sorumluluk almak gerekiyor. Karmaşık beceriler gerektiren işlerde fabrikasyon ve otomasyon işlerini yapmak üzere öğrenciler geliştirilmeli

- Sendikalar ve STK'lar da olanak var, kamu ile birleştirilerek çok işler yapılabilir. Böylece engelliler işsiz kalmaz. Engelliler ile ilgili eğitimler zorunlu hale getirilebilir mi? Çünkü herkes işçi arıyor, işçi yok.

Özel gereksinimli bireylerin istihdamında kamu kurumlarının yasal sorumlulukları, imkanları, yetkileri ve perspektifleri ne durumdadır?

- Özel gereksinimli birey istihdamı için kamu kurumlarının yasal sorumluluklarının, imkanları ile yetki ve bakış açılarının belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimli birey istihdamı açısından kamu kurumlarının sorumluluklar, imkanlar, yetki ve bakış açılarının incelenmesi ile;

- Özel gereksinimli birey istihdamının teşvik edilmesi ve artırılması,
- Bu anlamda kamu örgütlerinin sorumluluk üstlenmesinin sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamı açısından kamusal aktörlerin sahip olduğu zafiyet ve eksikliklerin giderilmesi,
- Özel gereksinimli istihdamı açısından kamu otoritelerinin kapasitelerinin geliştirilmesi,
- Kamusal aktörlerin özel gereksinimli birey istihdamı açısından mental ve fiziksel değişimlerinin sağlanması gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli istihdamında kamusal aktörlere özgü olarak;

- Her kamu örgütünün özel gereksinimli birey istihdamına elverişli olmaması,
- Özel gereksinimli birey istihdamında kamusal aktörlere çok fazla sorumluluk tahsis edilmesi,
- Kamusal aktörlerin geleneksel yaklaşımları nedeniyle özel gereksinimli birey istihdamına yakın olmaması,
- Kamusal aktörlerin özel gereksinimli birey istihdamı açısından durumlarının objektif olarak belirlenememiş olması,
- Kamusal aktörleri dönüştürmedeki tutuculuk gibi engeller benzeri problemlerin tespit edildiği anlaşılmaktadır.

Bu problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Kamusal aktörlerin değişimlerinin doğaları gereği zor olması,
- Kamu kurum/kuruluşlarının yasal kısıtları,
- Özel gereksinimli birey istihdamında kamusal aktörlerdeki isteksizlik ve gönülsüzlük,
- Özel gereksinimli birey istihdamında kamusal aktörlerin potansiyellerinin yüksek ancak kapasitelerinin düşük olması gibi gerekçelere dayalı olarak ortaya çıktığı değerlendirilmiştir.

Bahsi geçen sorunları aşmak bakımından;

- Kamusal aktörleri yasal düzenlemeler yaparak motive etmenin mümkün olması,
- Özel gereksinimli bireyler bakımından bakanlık düzeyinde girişimlerin yapılabilmesi,
- İstihdam konusunda İŞKUR gibi kurumların özel sorumluluk üstlenecek durumda olması,
- Özel gereksinimli birey istihdamında yeni kamusal olanakların ve politik enstrümanların geliştirilmesi gibi kaynakların alanda mevcut olduğu düşünülmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdamında kamu kurumlarının rolü bakımından önerilen eylemler:

- Özel gereksinimli istihdamında bazı alanlarda kotalar %3 olmamalı. Örneğin çağrı merkezleri için kota oranı artmalıdır.
- Meslek edindirme teşvik edilmeli. Ayrıca özel gereksinimliler için alan tespiti yapılmalıdır. Böylece kişilerin özelliklerine uygun alanlara yönlendirilmeleri mümkün olabilecektir.
- İşe uyum için danışmanlık hizmetleri verilmelidir.
- İşe yerleştirilen veya yerleştirilmek üzere kaydı alınan kişiler için takip sistemi kurulmalıdır. Oryantasyon süreci geliştirilmelidir.
- USTAM projesi özel gereksinimli bireylerin eğitimi için uygun görünmektedir. Burada Büyükşehir Belediyesi'nin özel gereksinimli bireyleri de eğitimlere davet etmesi gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler özel gereksinimleri doğrultusunda kayıt altına alınmalıdır. Fizibilite çalışması yapılmalıdır. İl Sağlık Müdürlüğü'nden %40 altı ve üstünde engelli olan bireylerin kaç kişi olduğu, kaç kişinin istihdamda olduğu ve kaç kişinin İŞKUR'a ve

SGK'ya kayıtlı olduğu öğrenilmelidir. İşsiz olanlara ulaşp neden işsiz olduğu sorulabilir. Özel gereksinimleri de göz önünde bulundurularak istihdam edilmeleri düşünölmelidir.

- Yasal zorunluluklar katılaştırılarak sürdürölmeli ve bu yolla özel gereksinimli birey istihdamı desteklenmelidir.
- Gerçek bir özel gereksinimi olmasa da rapor alanlar yeya kendi durumlarından daha ağır engelli raporu almaya çalışanlar vardır. Onlar da ayıklanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin, kendileri için geliştirilen ve uygulanan uygulamalardan haberdar edilmeleri sağlanmalıdır.
- Sanatta Ben de Varım Projesi ile özel gereksinimli bireylere Edebiyat, Dijital Medya, Geleneksel El Sanatları, Resim, Sinema, Tiyatro, Müzik alanlarında eğitimler verilmelidir. Bu eğitimler kapsamında kişi almış olduğu eğitimlerini donatıp meslek edinme yolunda kendisini geliştirebilecektir. Özel gereksinimli bireyler için ulaşım konusunda da çok hassas olunmalıdır. Engelsiz taksi ve binek araçlar ile ulaşım hizmetleri mevcuttur. Yine de tabii ki kamunun yetişmediğı durumlar oluyor. Bu noktada dernek, vakıf ve muhtarlardan destek alınmalıdır. Bütün bunların yanı sıra özel gereksinimli bireylere danışmanlık, bilgilendirme, yönlendirme hizmeti verilmelidir, verilenler devam ettirilmelidir. Kamu kuruluşları, hastaneler ve diğerk kuruluşlarla aralarında köprü oluştıracak kurumlara/kuruluşlar oluşturulmalıdır.

Sağlık ve Spor

KOCAELİ
engelsiz şehir
SÜRASI

 **KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

6 NO'LU MASA

SAĞLIK VE SPOR

Moderatör

Prof. Dr. Ayten YAZICI

Raportörler

Arş. Gör. Müge SARPER KAHVECİ
Tansu ÖZBEK

Masa Koordinatörü

Sami TÖMÜÇ

Katılımcılar

Arş. Gör. Burcu SOYGÜZELOĞLU
Rümeysa YILMAZ
Esin BULUT
Vedat CAN
Sabri YILDIZ
Bekir KÖKSAL
Tahir TARIM
Bülent CENGİZHAN
Mevlüt ÖNERBAY
Erdoğan YILDIZ
Osman YÜKSEL
Murat ÖZ
Erkan ERTAN
Ayşe OLGUN
Tuğba ÖZTÜRK KARAASLAN
Aslıhan ÇİMGAR
Yusuf Gazi KAMBUR
Müge ÇINAR
Kamile KAYA
Hüseyin KÜÇÜK
Alihan TARHAN
Fusun ÇENGELKÖY
Yavuz ACAR
Şenol YILDIZ
Şerife DURAN
Burak Mert CAN
Binnaz SEVER
Mehmet DUMAN
Betül TEMEL
Ömer KARATAŞ
Funda ÖZCAN
Şaban Mut DOLAR
Kübra SİRKEÇİ
Figen DERİ
Dr. Öğr. Gör. Figen DUTUCU
Dr. Öğr. Üyesi Resmiye ÖZDİLEK
Öğr. Gör. Ünal ÖNSÜZ
Dr. Öğr. Üy. Züleyha ŞİMŞEK YABAN
Prof. Dr. Ayla ERGİN

Kurum/Unvan

Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Gebze Teknik Üniversitesi
KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri / Hemşire
KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri / Beden Eğitimi Öğretmeni
TÜİK / İstatistikçi
Bekirdere Spor Başkanı / KASKF Yönetim Kurulu Üyesi
KBB Kağıtspor Kulübü / Genel Sekreter
Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü / Uzman
Engelsiz Gençlik ve Spor Kulübü / Dernek Başkanı
Gölcük Engelliler Gençlik Ve Spor Kulübü / Dernek Başkanı
İSU / Büro Personeli
Konya Büyükşehir Belediyesi / Sosyal İşler Sorumlusu
Bağcılar Belediyesi / Özel Eğitimci/Milli Sporcu
Karamürsel Belediyesi / Spor Amiri
İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
Sakarya Büyükşehir Belediyesi / Sosyolog
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü / Öğretmen
İzmit Zihinsel Eng. Beceri Geliştirme Derneği / Fizyoterapist
İl Sağlık Müdürlüğü / Diyetisyen
İl Sağlık Müdürlüğü / Diyetisyen
Kocaeli Hürgör Spor Kulübü Derneği / Yönetim Kurulu Üyesi
ROMATEM / Fizyoterapist
Kocaeli Kent Konseyi / Kocaeli EKM Birimi
Kocaeli Kent Konseyi / Kartepe Engelsiz Yaşam Derneği Bşk.
İl Sağlık Müdürlüğü
Kağıtspor / Eng. Branşlar Koordinatörü
Kağıtspor / Milli Sporcu Olimpiyat Birincisi
Kağıtspor / Antrenör
Kocaeli Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
Kocaeli Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
Kocaeli Valiliği, Proje Ofisi / Mühendis
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Körfez Belediyesi / Spor Eğitmeni
KBB Spor Dairesi Başkanlığı / Özel Sporcu Eğitmeni
Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakım hizmetleri bakımından karşılaşılan zorluklar nelerdir?

- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakım hizmetlerinde karşılaştıkları zorluklar ile
- Bunların çözüm önerilerinin belirlenmesi ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Bahsi geçen amaçlar gerçekleştirildiğinde;

- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakımları açısından ortaya çıkan güçlüklerin aşılması,
- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakımlarının daha arzu edilir şekilde yapılması,
- Kendileri ve aileleri için konfor ve refah sunulması,
- Sosyal anlamda desteklenmeleri ve katılımlarının sağlanması,
- Kamusal aktörlerin bu konuda katlanmak durumunda kaldıkları maliyetlerin azaltılması gibi etkilerin ortaya çıkması beklenmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakımları noktasında;

- Özel gereksinimli bireylerin bakımlarının özel uzmanlık gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakımlarının ekstra maliyetlere katlanmayı gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin kronik ve tedavi edilmesi güç sağlık ve bakım sorunlarının olması,
- Özel gereksinimli bireylere mahsus sağlık kuruluşlarının mevcut olmaması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin özel gereksinimli bireylerin bakımında yeterli olmamaları gibi problemlerin mevcut olduğu değerlendirilmiştir.

Yukarıda sıralanan problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakımları için hususi uzmanların yetiştirilmesindeki güçlükler,
- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakımlarının ekstra bütçe ve yatırım gerektirmesi,
- Özel gereksinimli olmanın doğası,
- Özel gereksinimli birey popülasyonunun görece az olması nedeniyle bu alana çok fazla yatırım yapılması ve
- Özel gereksinimli birey ailelerinin ayrıca bir sağlık ve bakım eğitimi almamaları gibi başlıklar altında sıralanabileceği müzakere edilmiştir.

Bahsi geçen problemlerin çözülmesinde;

- Özel gereksinimli bireylerin bakımları için kamusal kaynakların aktarılması,
- Kentte her basamaktan sağlık kuruluşlarının mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakım sorunları ile ilgilenen sivil toplum örgütlerinin mevcut olması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve spor konusunda karşılaştıkları zorluklar:

- Özel gereksinimli bireylerin erişilebilirlik sorunları,
- Spor yapmada yeteri kadar alan ve araç-gerecin olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmasını sağlayacak yeteri kadar uzman personelin olmaması,
- Özel gereksinimliliğin çeşitlilik arz etmesi, her özel gereksinimli grubun farklı nitelikler taşıması,
- Hastanelerin özel gereksinimli bireylerden daha çok özel gereksinimi olmayan bireylere göre tasarlanması,
- Hastanelerin genel hasta profili doğrultusunda hizmet vermesi, özel gereksinimli bireylere mahsus hasta kabulü yapılmaması,
- İç mekanların özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları dikkate alınarak tasarlanmaması,
- Rampa/lift ve asansör gibi araçların özel gereksinimliler dikkate alınarak hazırlanmaması,
- Otopark alanlarının yetersiz olması,
- Özel gereksinimli bireylerin ulaşım sorunları.

Özel gereksinimli bireylerin ve ailelerinin sağlık hizmetlerine erişimi yeterli düzeyde sağlanabilmekte midir?

- Özel gereksinimli bireylerin ve ailelerinin sağlık hizmetlerine yeterli düzeyde erişip erişemediklerinin belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimli bireyler ve ailelerinin sağlık hizmetlerine erişim düzeylerinin belirlenmesi ile;

- Sağlık hizmetlerine erişimdeki aksaklık ve zafiyetlerin giderilmesi,
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanması ve sağlıklarının korunması,

- Olası sağlık sorunları nedeniyle oluşabilecek ekstra maliyetlerin önceden önlenmesi,
- Sağlık sistemine özgülünebilecek şikayetlerin ortadan kaldırılması gibi etkilerin oluşması beklenmektedir.

Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin sağlık hizmetlerine erişimleri ile ilgili;

- Özel gereksinimli bireyler ve aileleri için ayrıcalıklı hizmet sunulmaması,
- Sağlık hizmet kuruluşlarının yeterlilik sorunları,
- Özel gereksinimli birey olmadan kaynaklanan sorunlar,
- Özel gereksinimli olmanın aileler için ekstra bir yük oluşturması,
- Kamusal otoritelerin özel gereksinimli bireylere özgülüne sağlık hizmeti sunmadaki kısıtları gibi problemlerin mevcut olduğu değerlendirilmiştir.

Yukarıda ifade edilen sorunların nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireylerin sağlık hizmetleri için ayrıca bir yatırım gerekmesi,
- Sağlık hizmet kuruluşlarının genel hasta gruplarının talepleri doğrultusunda planlanması ve sunulması,
- Özel gereksinimli bireylerin sağlık hizmetlerine erişimde özel gereksinimliliklerine bağlı kısıtlar,
- Ailelerin özel gereksinimli bireyler dışında da sürdürmeleri gereken bir hayatlarının mevcut olması ve bunun için kaynak, zaman vd. ayırmak durumunda olmaları gibilerinin öne çıktığı düşünülmüştür.

Bahsi geçen problemlerin çözümü amacıyla kullanılabilecek;

- Kamu otoritelerinin giderek daha fazla olarak özel gereksinimli bireyler için kaynak ayırması,
- Yerel yönetimlerin özel gereksinimli bireyler ile aileleri için sunduğu özel hizmetler,
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Kentte ileri düzeyde sağlık hizmeti sunan kurum/kuruluşların mevcut olması,
- Kamusal otoriteler ile uluslararası kuruluşların özel gereksinimli bireyler için ayrı yatırım olanakları sunmaları gibi kaynakların alanda var olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireyler ve ailelerinin sağlık hizmetlerine erişimleri bakımından önerilen eylemler:

- Özel gereksinimli bireylere haklarını ve önceliklerini

öğreneceği bir bildiri yayınlanabilir ve bu bildirinin ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması sağlanabilir.

- Özel gereksinimli bireylere yönelik özel hastane birimleri kurulabilir veya özel gereksinimli bireyler için ayrı özel saatler, özel günler oluşturulabilir.
- Özel gereksinimli bireylerin fizik tedavi ihtiyacı için verilen raporun özel hastanelerde de verilebilmesi, fizik tedavi seanslarının kişilerin ihtiyaçlarına uygun verilmesi gerekmektedir. Fizyoterapistlerin uygun görmesi halinde seansların devamı için ailelere yeni rapor için kolaylık sağlanması gereklidir.
- Okuma yazması olmayan, fiziksel engeli olan bireyler için hastanelerde yardımcı destek personelinin bulunması gereklidir.
- Hastanelerde ağır özel gereksinimli bireyler için rapor, heyet raporu gibi belgelerin alınması için özel bir gün oluşturulması ve bu sayede ailelerin ağır iş yüklerinin azaltılmasına destek olunması gerekmektedir.
- ÇÖZGER raporunun 18 yaşına kadar süresiz olarak tanımlanması ve ailelerin her yıl hastanelerde bu durumla uğraşlarının azaltılması gerekmektedir. 18 yaşından sonra ise 2 yılda bir yenilenmesi için düzenlemenin getirilmesi gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin ilçelerde açılacak olan çözüm masası birimleri ile işlerinin kolaylaştırılması sağlanmalıdır.

Özel gereksinimli bireylerin ruh sağlığını korumaya yönelik ne tür destekler verilebilir?

- Özel gereksinimli bireylerin ruh sağlıklarını korumaya dönük sunulabilecek desteklerin belirlenmesi ana amaç olarak belirlenmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin ruh sağlığını korumaya dönük desteklerin belirlenmesi ile;

- Özel gereksinimli bireylerin sağlıklarının korunması,
- Özel gereksinimlilikleri dışında başkaca rahatsızlıklara yakalanmalarının engellenmesi,
- Oluşabilecek ruh sağlığı problemleri için ekstra bir külfete katlanılmasına ihtiyaç kalmaması,
- Özel gereksinimli bireyler için konfor oluşturulması, bu açıdan şikayetlerin önlenmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sosyal katılımlarının sağlanması, dışlanmalarının önlenmesi,

- Toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanması gibi etki-lerin meydana gelebileceği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin ruh sağlıklarının korunması bakımından;

- Özel gereksinimli bireylerin kendilerinden kaynaklı sorunlar,
- Sağlık sisteminin özel gereksinimli bireylerin ruh sağlığına özgülenmiş hizmet sunmadaki yetersizlikleri,
- Ruh sağlığı hizmetlerinin genel hasta gruplarına özgülenmesi,
- Özel gereksinimli bireyler için ayrı sağlık hizmeti sunan kurum/kuruluşların mevcut olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin ruh sağlıklarının korunması amacıyla özel gereksinimlilikleri dışında yatırım yapma gerekliliği olması gibi sorunlar tanımlanmıştır.

Bahsi edilen sorunların nedenleri ise;

- Özel gereksinimli birey popülasyonunun görece düşük olması,
- Özel gereksinimli bireylerin ikamet ettikleri yerlerin ruh sağlığı kuruluşlarına erişimi kısıtlaması,
- Sağlık hizmetlerinde özel gereksinimli kişilere özgüleme politikasının mevcut olmaması,
- Bu alana özgü teşvik ve desteklerin olmaması,
- Bu gibi özel sağlık hizmet sunumlarının özel yatırım ve bütçe gerektirmesi gibi nedenlere bağlı olarak geliştiği değerlendirilmiştir.
- Kentte ileri düzeyde sağlık hizmeti sunan akademik örgütleri ile bunların ruh sağlığı hizmeti sunan birimlerinin olması,
- Kamu otoritelerinin özel gereksinimli bireylerin ruh sağlığı sorunlarına özgü yatırımlar yapması,
- Özel gereksinimli bireylerin talep ve ihtiyaçlarını karşılamak için faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Uluslararası kuruluşların özel gereksinimli bireylerin ruh sağlığı sorunlarına özgü proje ve bütçe olanakları sunması gibi kaynakların mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Özel gereksinimli bireylerin ruh sağlığının korunması bakımından önerilen eylemler:

- Yarışmalarda rehabilite ve performans sporcularının ayrımlarının yapılması gerekir. Bu durum ruh sağlıklarının olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. Sporcuların ruh sağlığı açısından bazı uzman destekleri verebilir.
- Ailelere psikolojik destek verilmelidir. Ailelerin çok

yıprandıkları ve özel gereksinimli bireylerin de ailelere muhtaç oldukları düşünüldüğünde, ailelere mutlaka özel psikolojik destekler sunulmalıdır.

- Özel gereksinimli bireyler için ilçelerde gündüz bakım evleri açılarak ailelerin günde 2 saat kadar onları oraya bırakıp kendilerini vakit ayırıp sosyal etkinliklere katılacak ortamların oluşturulmalıdır.
- Aileler özel gereksinimli bireylerde nasıl sorularının cevabını çok iyi bilmelidir. Nasıl davranılmalı? Nasıl iletişime geçilmeli? Sorunlar ile karşılaştığında nasıl tepki verilmeli? gibi. Çünkü özel gereksinimli bireyler ile aileler daha sıklıkla karşı karşıya kalmakta ve daha yoğun olarak onların taleplerine çözüm bulmaya uğraşmaktadır.
- Ailelerin özel gereksinimli çocuğunu kabul etmesi ve çocuğunda aileyi kabul etmesi için psikolog yardımlarının alınması gereklidir.
- Psikologların özel gereksinimli bireyler için ulaşılabilirliğinin artırılması gereklidir.
- Özel gereksinimli bireyler lokasyona göre gruplandırılarak kendilerine birer sosyal danışman tayin edilmeli ve iş-işlemleri bu görevli üzerinden takip edilmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler için özel sağlık hizmetleri sunulmalı ve genel hastanelerde gereksiz bekleme ve diğer mağduriyetlerin önüne geçilmelidir.

Özel gereksinimli bireylere spor alışkanlığının kazandırılması için ne tür çalışmalar yapılabilir?

- Özel gereksinimli bireylere spor alışkanlığının kazandırılması için yapılabilecek çalışmaların belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimli bireylere spor alışkanlığı kazandırılması durumunda;

- Daha anlamlı, konforlu ve etkin bir yaşam olanağının özel gereksinimli bireylere sunulması,
- Özel gereksinimli bireylerin ruh ve beden sağlığının korunması,
- Özel gereksinimli birey ailelerine spor yoluyla yardımcı olunması,
- Sosyal katılım açısından özel gereksinimli bireylere olanak sunulması,

- Özel gereksinimlilikten kaynaklanabilecek bazı sağlık sorunlarının önüne spor yoluyla geçilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimlerinin giderilmesi veya hafifletilmesi noktasında spordan yararlanılması gibi etkilerin oluşması beklenmektedir.

Özel gereksinimli bireylere spor alışkanlığı kazandırılması bakımından;

- Özel gereksinimli bireylere spor olanağı sunmanın ekstra bir maliyet gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireylere özgülenmiş spor alet, alan vd.nin mevcut olmaması, bunları geliştirmede birtakım güçlüklerin olması,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmaya dönük isteksiz ve gönülsüzlüğü,
- Özel gereksinimli bireylerin spor alanlarının ve spor yapmalarının özel bir uzmanlık gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmalarına özgü geleneksel algılar,
- Toplumun genel olarak spor yapma eğilimlerinin düşük olması gibi problemlerin öne çıktığı belirlenmiştir.

Özel gereksinimli bireylere spor alışkanlığı kazandırılması bakımından;

- Spor alan ve araçları ile diğer olanakların sağlanmasının özel bütçe ve yatırım gerektirmesi,
- Özel gereksinimli birey popülasyonunun görece düşük olması nedeniyle bu alandaki gelişimlerin ve yeniliklerin yavaş seyretmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapması bakımından özel uzmanların yetişmemesi,
- Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimliliklerinden kaynaklanan kısıtlar,
- Özel gereksinimli bireylere özgü toplumsal algı gibi nedenlerin öne çıktığı belirlenmiştir.
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için çaba sarf eden sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireyler için uluslararası kuruluşların sunduğu imkan ve finans olanakları,
- Kamusal otoritelerin özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için giderek daha fazla kaynak ayırması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin sahip olduğu ve sunduğu spora ilişkin olanaklar,
- Kentteki akademik örgütlerin özel gereksinimli bireyler dönük çalışmaları gibi kaynakların mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireyler spor alışkanlığının kazandırılması amacıyla önerilen eylemler:

- Özel gereksinimli bireylerde tek bir hocadan ziyade, kulüplerde fizyoterapist, psikolog ve antrenör eşliğinde bireylerin hangi branşları yapmak istediğinin öğrenilmesi gereklidir. Bireyin bu branş için uygunluğunun tespitinin yapılması gereklidir. Buna göre uygun branşlara yönlendirilmelerin yapılması gerekmektedir.
- Engelsiz bireyler adı altında oluşturulmuş bir web sitesinin oluşturulması ve bu web sitesinde yıllık sporla ilgili faaliyet takviminin önceden planlanıp yayınlanması gereklidir.
- Bu web sitenin duyurulabilmesi sosyal medyada reklamının yapılması düşünülmelidir.
- Engelsiz bireylere yönelik spor alışkanlığının kazandırılması için ilçe belediyeler ve benzeri kurumların yarış faaliyetleri sadece özel günlerde değil yıl içerisinde sayısı artırılarak teşvik edilebilir.
- Özel gereksinimli bireyler için özel spor sahaları ve merkezleri oluşturulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere özgü spor aletleri geliştirilmeli ve satın alınmalıdır.

Sporda özel gereksinimli bireyler için fiziksel mekânlar ve ekipman tercihleri nasıl olmalıdır?

- Özel gereksinimli bireyler için spor bakımından fiziksel mekan ve ekipman tercihlerinin belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Yukarıdaki amacın gerçekleştirilmesi durumunda;

- Özel gereksinimli bireyler için fiziksel mekanların üretilmesi,
- Özel gereksinimli bireylere özgülenmiş ekipmanların üretilmesi veya tedarik edilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin spora yönlendirilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerde oluşabilecek birtakım rahatsızlıkların önüne spor yoluyla geçilmesi,
- Bu açıdan özel gereksinimli bireyler ile ailelerine katkı yapılması,
- Özel gereksinimli bireyler için konfor üretilmesi ve toplumsal katılımlarının sağlanması gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin spor yapabilmeleri için fiziksel mekanlar ile ekipmanların belirlenmesiyle ilgili;

- Önceki dönemlerde üretilen spora özgü fiziksel mekanlarda özel gereksinimli bireylerin düşünülmemesi,
- Kamu otoritelerinin özel gereksinimli bireyler için spor olanağı sunmadaki yetersizlik ve isteksizlikleri,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmalarını sağlayacak ekipmanların yeterli olmaması ve yenilerinin geliştirilmiyor olması,
- Hızlı kentleşme ve göçün ürettiği birtakım sorunlar,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmaya istekli ve gönüllü olmaması,
- Özel gereksinimli bireyler için spor olanakları geliştirmenin ayrı bir maliyet kalemi olması gibi sorunların mevcut olduğu düşünülmüştür.

Bahsi geçen sorunların nedenlerine bakılacak olursa;

- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmalarına özgü geleneksel algılar,
- Özel gereksinimli bireyler için spor hizmeti üretip sunmaya dönük ayrı bir bütçenin olmaması,
- Kamu otoritelerinin popülasyon yüksek olan özel gereksinimli olmayan bireylere daha fazla hizmet üretme eğiliminde olması,
- Bu alana özgü teşvik ve desteklerin olmaması,
- Özel gereksinimli birey popülasyonunun görece düşük olması nedeniyle bunlara dönük ekipmanların üretilmesinde maliyet sorunlarının düşünülmesi,
- Özel gereksinimli bireyleri kişisel durumlarından kaynaklanan kısıtları gibilerinin öne çıktığı anlaşılmaktadır.
- Özel gereksinimli bireyler için kamusal otoritelerin giderek daha fazla kaynak ayırması,
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç ve talepleri ile ilgili çalışmakta olan sivil toplum örgütlerinin olması,
- Kentte özel gereksinimli bireyler için müşterek spor yapabilecekleri alanların üretilmesini sağlayacak uygun fiziksel alanların mevcut olması,
- Bu alanda maddi olanak sağlayan uluslararası kuruluşların mevcut olması gibi kaynakların sorunların çözümü için mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Sporda özel gereksinimli bireylerin fiziksel mekan ve ekipman tercihlerine dair öneriler:

- Özel gereksinimli bireylerde kullanılacak tesislerin acil çıkış noktalarının antrenörler tarafından önce-

den bilinmesi ve özel gereksinimli tüm bireylere uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına ve sporcuların yaptıkları branşlara uygun malzemelerin temin edilmesi ve bunun için belirli bütçenin ayrılması gerekmektedir.
- Spor kulüplerinde özel gereksinimli sporcuların ihtiyaçlarını bilecek sporcu asistanları mutlaka olmalıdır. Bu asistanların düzenli ve güncel eğitimlerin zorunlu hale getirilmelidir.
- Her özel gereksinim grubuna özgü spor alet ve edevatının geliştirilmesi ve tedariği sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler için spor sahaları ile tesislerinin oluşturulması sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmaları amacıyla sadece kapalı yer değil açık alanlarda da olanaklar üretilmelidir.

Özel gereksinimli bireylerin spor danışmanlığını yapacak uzman personelin hazırlanması ve yetiştirilmesi konusunda neler yapılabilir?

- Özel gereksinimli bireylerin spor danışmanlığını yapacak uzman personelin hazırlanması ve yetiştirilmesi konusunda neler yapılabileceğinin belirlenmesi ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Yukarıdaki amaçlara erişilmesi durumunda;

- Özel gereksinimli bireylerin spor yapma olanağına kavuşması,
- Uzmanlar gözetiminde spor yapmak yoluyla özel gereksinimli bireylere konfor ve oluşabilecek sağlık sorunları bakımından destek sağlanması,
- Özel gereksinimli bireyler spor uzmanlığı gibi bir uzmanlık alanının açılması ve bu alanda uzman personelin yetiştirilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yaparken karşılaştıkları olumsuzlukların önüne geçilmesi,
- Özel gereksinimli bireyler için spor uzmanlığı özel kurum veya birimlerin oluşturulması,
- Özel gereksinimli bireylerin spor yapmaları yoluyla toplumsal katılımlarının sağlanması gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin spor yapmalarını sağlayacak uzmanların yetiştirilmesi konusunda;

- Bu alana mahsus uzmanlık kurum veya birimlerinin olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin spor uzmanlarının yetiştirilmesinin ayrı bir maliyet kalemi oluşturması,
- Alanın kendilerine özgü özellikleri nedeniyle bu alana ilgi duyan uzman veya uzmanlaşmak isteyen kişilerin çok olmaması,
- Özel gereksinimli bireyler için spor uzmanları yetiştirmeye dönük kamusal otoritelerin gönüllü ve istekli olmaması gibi problemlerin mevcut olduğu değerlendirilmektedir.

Yukarıda sıralanan sorunların nedenlerine bakıldığında;

- Özel gereksinimli birey spor uzmanlığının meşakkatli ve maliyetli olması,
- Bahsi geçen uzmanlık alanına yatırım yapmanın çekici olmaması,
- Bu alana özgü kamusal teşvik ve özendiricilerin olmaması,
- Özel gereksinimli bireyler spor uzmanlığının özel beceri, dayanıklılık ve yatırım gerektirmesi bireyler tarafından tercih edilmemesi,
- Akademik örgüt ve bireylerin alana ilgi duymamaları,
- Özel gereksinimli birey popülasyonunun görece düşük olması alanın tercih edilmesine özgü kısıt oluşturması gibi nedenlere bağlı olarak geliştiği düşünülmektedir.

Bahsi edilen sorunların çözümüne dönük olarak;

- Kentte kurulu spor bilimlerine özgü akademik birimlerin olması,
- Özel gereksinimli bireyler için çalışan sivil toplum örgütlerinin olması,
- Ulusal ve uluslararası kuruluşların özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için proje ve fon olanakları sunması,
- Kamu otoritelerinin özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için giderek daha fazla kaynak aktarması ve ilgi göstermesi gibi kaynakların mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin spor danışmanlığını yapacak uzman personelle ilgili öneriler:

- Özel gereksinimli sporcuların antrenör veya uzman personelin yetiştirilmesi için düzenli uygulanan eğitim ve seminer programlarına katılması gerekmektedir.

- Antrenörlere sporcuların davranış bozukluğu ve öz bakım becerilerinin nasıl yapılması gerektiği hakkındaki eğitimin verilmesi gerekmektedir.
- Bu eğitimler sonrası antrenörlerin sahada kazanımlarını görmek ve deneyimlerini arttırmak için uygun staj ortamının oluşturulması önerilmektedir.
- Antrenörlerin yaşam koçluğu belgelerine sahip olmaları gerekmektedir.
- Eğitimlerin uzman eğitmenler tarafından verilmesi gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylere yaklaşımlar için ise eğitim esnasında psikolog ve fizyoterapistlerin bulunması gerekmektedir.

Kültür ve Sanat

KOCAELİ
engelsiz şehir
SÜRASI

 KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞÛRA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

7 NO'LU MASA KÜLTÜR VE SANAT

Moderatör

Doç. Dr. Hakan BAĞCI

Kurum/Unvan

Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

Raportörler

Arş. Gör. Ayşegül Funda ALP
Büşra GÜVEN

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi

Masa Koordinatörü

Aysun SABUR

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Arş. Gör. Şeyda Arslan ERCAN
Murat BİZEL
Selahattin GENLİ
Şebnem ACAR
Zafer AĞYAR
Miray ONUR
Rukiye CEYLAN
Mehmet EROL
Ali GÖLCÜ
Huri POLAT
Elif KOÇ
Dilan SÖYLEMEZ
Hüseyin CERRAHOĞLU
Evnur OĞUZ SANDAL
Hüseyin SERT
Merve KARAKOÇ
Gözde KARAAL
Hasan AKTÜRKÖĞLU
Seyfettin IŞIK
Cenk BAYRAKTAR
Merve TEKE
Doç. Dr. Arzu PARTEN

Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Öğretmen
Sanatçı
Cemil Meriç Engelsiz Yaşam Merkezi / El Sanatları Eğitmeni
TÜİK / Uzman
İzmit Belediyesi / Engelliler Birim Sor.
Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü / Tekniker
Konya Büyükşehir Belediyesi / İdari İşler Sorumlusu
Kültür Sanat Ve Konservatuar Şube Müdürlüğü / Memur
İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Öğretmen
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü/ Sosyal Çalışmacı
İzmit Zihinsel Eng. Beceri Geliş Derneği / Psikolog
Esenler Belediyesi / Kültür İşleri Müdürü
Kerem Zihinsel Engelliler Derneği / Başkan
Kent Konseyi / Engelli Meclisi Üyesi
KBB İstihdam Ofisi Şube Müdürlüğü
KOMEK / İşaret Dili Uzmanı
Ulaşım Park
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Karayolları Bakım İşletme Şefliği
Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci
Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal çalışmaları neden önemlidir?

- Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal çalışmalarının öneminin belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal çalışmalarının öneminin belirlenmesiyle;

- Özel gereksinimli bireylerin bu alanlara yönlendirilmeleri,
- Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal faaliyetleri kapsamında kamu ve özel sektör kurum/kuruluşlarının yatırım yapmalarının özendirilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin ailelerine özel gereksinimli bireylerin bakımı açısından sanat yoluyla destek verilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamsal tatminlerine katkı verilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sanat ve diğer kültürel faaliyetler yoluyla toplumsal katılımlarının sağlanması gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal çalışmaları konusunda;

- Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal çalışmaları konusunda çok fazla yatırım yapılmaması,
- Bu alanın özel finansal olanaklar gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin kültür ve sanat faaliyetlerine çok fazla taleplerinin olmaması,
- Özel gereksinimli bireyler için kültür ve sanat faaliyetlerinin özel uzmanlık ve özel araçlar, donanımlar gerektirmesi,
- Özel gereksinimli bireyler için enstrüman veya diğer araçların üretilmesindeki zorluklar,
- Ailelerin kültür ve sanat faaliyetlerini karşılama potansiyellerinin düşük olması gibi problemlerin mevcut olduğu düşünülmüştür.

Özel gereksinimli bireylerin kültüre ve sanat faaliyetlerinde karşılaşılan problemlerin;

- Özel gereksinimli bireylerin sahip oldukları özel koşullar,
- Özel gereksinimli bireylere uygun kültür ve sanat faaliyetleri üretmedeki zorluklar,
- Özel gereksinimli bireylerin kültür ve sanat faaliyetlerini karşılamada ekstra bütçe gerektirmesi,

- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin ilgisizliği gibi nedenlerin öne çıktığı değerlendirilmiştir.

Bahse konu sorunların çözümü için;

- Kentte özel gereksinimli bireylerin kültür ve sanat faaliyetlerine karşılık verebilecek konservatuar, özel kurs gibi kuruluşların mevcut olması,
- Kültür ve sanat bakımında kentin oldukça hareketli olması, organizasyonların sürekli düzenleniyor olması,
- Kentte kültür ve sanat geçmişi ile bu alanda uzmanların, profesyonellerin bulunması kaynakların mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal çalışmalarının önemi bakımından geliştirilen öneriler:

- Doğuştan retardasyon ve sonradan retardasyon olan bireylerin arasında bir fark oluyor. Kültür sanat etkinlikleri hem travmatik bireylerde hem de çocuk ve yetişkinlerde olumlu katkı sağlıyor. Retardasyonlu bireylerde; içe kapanma, depresyon, intihara eğilim vb. gibi şeyler gözlemledik. Perküsyon, drama, tiyatro çalışmaları ve daha fazlasıyla bunların önüne geçilebilmektedir. Dünyada da müzik terapi çok kullanılmaktadır.
- Üniversitelerin özel gereksinimli bireylerin kültür ve sanat faaliyetlerini desteklemesi gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler kültür ve sanat etkinliklerine katıldıklarında diğerleri gibi hem icra eden hem de izleyen olarak kendilerini ifade etme şansı bulacaklardır.
- Kültür ve sanatın iyileştirici bir gücü vardır. Bu anlamda özel gereksinimli bireyler kültürel ve sanatsal faaliyetlere yönlendirilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin içindeki yeteneği keşfetmek gerekir. Bu anlamda herkesin birer yetenek avcısı olması elzemdir.
- Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal faaliyetleri için özel uzmanların istihdam edilmesi ve harekete geçirilmesi gereklidir.

Özel gereksinimli bireyler hangi tür sanatsal aktivitelerde bulunabilirler?

- Özel gereksinimli bireyler için düzenlenecek sanatsal faaliyetlerin belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimli bireyler için düzenlenecek sanatsal faaliyetlerin belirlenmesi ile;

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlere yönlendirilmesinin sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal etkinliklerle yaşamsal tatmin oranlarının artırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamsal tatminlerine katkı verilmesi,
- Özel gereksinimli birey ailelerine ilgili bireyin sanatsal faaliyetlerle meşgul edilmesiyle katkı verilmesi,
- Özel gereksinimli bireyin sosyal katılımının sağlanması gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin gerçekleştirebileceği sanatsal faaliyetler konusunda;

- Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimleri nedeniyle her türlü sanatsal faaliyete uygun olmaması,
- Sanatsal faaliyetlerin bir hazırlık ve maliyete katlanmayı gerektirmesi,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin sanatsal faaliyetlere karşı ilgisiz olması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlere sempati duymaması,
- Özel gereksinimli bireyler için sanatsal faaliyetler planlanmaması, uygulanmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetleri için ayrı alanlar (salonlar) açılmaması,
- Özel gereksinimli bireyler için uygun enstrümanların bulunamaması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetleri için özel uzmanların mevcut olmaması,
- Özel gereksinimli bireyler için gerekli sanatsal araçların kamusal otoritelerce sağlanmaması gibi birtakım problemlerin mevcut olduğu düşünülmüştür.

Bu problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimliliklerinden kaynaklanan kısıtları,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetler için maddi olanaklarının yeterli olmaması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin kendi yaşamsal koşullarına daha fazla odaklanması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetleri için kamusal otoritelerin bütçe olanaklarının elverişli olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerinin

kamusal otoriteler ile diğer otoritelerin ilgisini çekmemesi,

- Sanatsal faaliyetler ve bunlar için gereken donanım, alan ve araçların özel gereksinimli bireylere mahsus üretilmemesi gibi nedenlere dayalı olarak geliştiği değerlendirilmiştir.
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya dönük faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Kentte konservatuar ve özel kursların mevcut olması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerini karşılamaya yardımcı olacak gönüllülerin mevcut olması,
- Kamu ve uluslararası otoritelerin özel gereksinimli bireyler için tahsis ettiği kaynakların mevcut olması,
- Kentte sanatsal faaliyetlere tahsis edilen alanların mevcut olması, gibi kaynakların bu anlamda mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin aktif olabilecekleri kültürel ve sanatsal faaliyetlere ilişkin öneriler:

- Özel gereksinimli bireyler normal gelişim gösterenlere göre daha zor öğrenmektedirler. Fakat dans ve tiyatrodan başarı elde edilebilmektedir. Aile desteği de bu konuda çok önemli. Basit ve uygun içerikli faaliyetlerde başarılı olacakları düşünülebilir.
- Ailelerin tutumu genelde çocuğun yapabileceği şeyleri de elinden almaktadır. Makası tutma, yapıştırma vb. gibi. Bu sefer çok geriden başlamak durumunda kalmaktadır. Çünkü aile geri planda kalmalarına sebep olmaktadır. Bu nedenle kültür ve sanat faaliyetlerine geçmeden evvel aileyi eğitmek, ailenin bireyi yönlendirmesini sağlamak gerekir.
- Heykeltıraşlık, görsel sanat gibi her şey olabilir.
- Aktivitelerin yapıldığı yerlerin fiziksel yapısı çok önemli. Özellikle mental retardasyonlu bireylerde duvarın rengi, fiziksel materyaller bile önemli. Mesela tefler, darbukalar kenarları keskin olduğu için tehlike oluşturur. Ucuz maliyetten dolayı da en çok onlar kullanılmaktadır. Bu doğru değildir. Rahmani-nov ile Bach klasik müziği bile farklı. Birinde sakinleşip birinde agresyon oluşabilir. Sadece klasik müzik dinletiyoruz diye olaya bakmamak lazım.
- Performanslarda seçme yapılması da doğru görülmemektedir. Bu gibi seçme yarışmalarında özel gereksinimli bireyler travmatize olabilmektedir.
- Üniversitede özel gereksinimli bireyler için müzik

gibi sanatsal eğitim verebilecek programlar açılması gerekir.

- Özel gereksinimli bireylerle ilgili belgeler yapılmamıştır. Ancak bu belgelerde duygusal veya acıklı müzikler kullanılmamalıdır. Belki bunların müziklerini özel gereksinimli bireylere yaptırmak gerekebilir.
- Özel gereksinimli bireyler için düzenlenen kültür ve sanat faaliyetlerini önceden duyurmak gerekir. Bu kişilerin özel nitelikleri olduğu unutulmamalı. Sıradan insanlar gibi hareket etmeleri zor olabilir.
- Ailelerde diğer bireylere de kültür ve sanat faaliyeti fırsatı verilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin kültürel ve sanatsal faaliyetleri için uzmanlardan yardım almak, bilinçsiz program ve faaliyet yapmamak gerekir.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal aktiviteleri için yaşadıkları sorunlar nelerdir?

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetler bakımından yaşadıkları sorunların belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Yukarıda sayılan amaca erişilmesi durumunda;

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal alanlara yönlendirilmesi,
- Sanatsal alanların özel gereksinimli bireyleri kazanması ve buna göre kendini yapılandırması,
- Sanat alanlarına özel gereksinimli bireyler için yatırım yapılması,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamsal tatminlerine katkı verilmesi,
- Özel gereksinimli birey ailelerine sanat yoluyla konfor sağlanması,
- Kamusal otoriteler ile diğer yatırımcılar ve ilgililerin özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerini desteklemek üzere özendirilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetler yoluyla toplumsal katılımlarının sağlanması gibi sonuçların ortaya çıkabileceği müzakere edilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetleri kapsamında;

- Sanatsal faaliyetlere özel gereksinimli bireylerin ilgisinin belirlenememesi,

- Sanatsal faaliyetlerin özel gereksinimli bireylere çok açık olmaması,
- Sanatsal faaliyetler gerçekleştiren özel gereksinimli bireylerin bireysel hareket etmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal alanda yaşadıkları sorunların ilgili otoritelerin dikkatini çekmemesi,
- Sanat alanının kendine özgü kısıtları ve bunların özel gereksinimli bireyler için düzenlenmesindeki güçlükler,
- Özel gereksinimli bireylere özgü geleneksel algılar gibi problemlerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmiştir.

Bu gibi problemlerin kaynaklarına bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireylerin sanat gibi özel alanlara göre daha genel ve önemli görülen sorunları,
- Sanatsal alanların kendine özgü yapısı,
- Özel gereksinimli bireylerin sanat alanlarına kişisel bir hobi olarak ilgi göstermeleri, bu nedenle ilgilerinin kamusallaşmaması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin sanatsal faaliyetlerden daha öncelikli ve önemli gördükleri problemlere odaklanması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatla uğraşmadıkları veya uğraşamayacaklarına dönük değerlendirmeler gibi gerekçelere bağlı olarak geliştiği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerde karşılaştıkları sorunlara ilişkin olarak;

- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç ve taleplerini karşılamak üzere faaliyet gösterene sivil toplum örgütlerinin varlığı,
- Kamusal otoriteler ve benzeri aktörlerin özel gereksinimli bireylerin taleplerine dönük giderek artan yatırım arayışları,
- Kentte akademik olarak faaliyet gösteren araştırma kurum/kuruluşlarının varlığı gibi kaynakların mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin öneriler:

- Kültür merkezlerinin erişilebilirliğinin olmaması,
- Engellilerin sanat yapmasının sanat olarak değerlendirilmemesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerine katılımlarda onlara iyilik yapılmış gibi izlenim verilmesi,
- Ailelerin de özel gereksinimli birey ile kültür ve sanat faaliyetlerini organize eden uzmanlar arasında bir set oluşturması,

- Müzik ekipmanlarının ve diğer sanatsal araç-gerecin özel gereksinimli olmayan bireylere göre ayarlanması,
- Kişiye özel uyarlama yapılmaması,
- Özel gereksinimli bireylere özgü sanat alanlarının olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerinin maliyetini karşılayan kişi veya kurumların olmaması.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal çalışmaları için nasıl ortamlara ihtiyaç duyulmaktadır?

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetler için ihtiyaç duydukları ortamların belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal çalışmalar için ihtiyaç duydukları ortamların belirlenmesi ile;

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal alanlara yönlendirilmeleri,
- Özel gereksinimli bireylerin toplumsal katılımlarının sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamsal tatminlerine katkı verilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin talep ve beklentilerine kamu otoritelerinin karşılık vermesi,
- Toplumsal memnuniyet ve nitelikli hizmet algısının güçlenmesi,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin ekstra külfetlerden kurtarılması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerde bulunabilecekleri alanların tahsis edilmesi,
- Toplumda oluşabilecek birtakım rahatsızlıkların giderilmesi gibi etkilerinin olabileceği düşünülmüştür.

Bu amaçlarla ilgili problemlerin ise;

- Özel gereksinimli bireyler için yeteri kadar sanatsal faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri alanların üretilmemesi,
- Kamu otoriteleri ile diğer ilgililerin özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlere ilgileri konusundaki bilgi ve ilgi eksikleri ve dolayısıyla yeteri kadar yatırım yapmaması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin ilgili bireylerin sanata olan meraklarını belirleyememesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerine dö-

nük olarak yerleşmiş algı ve değerlendirmeler,

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetler gerçekleştirebilecekleri alanların hususi düzenlemeler gerektirmesi gibi başlıklar altında sıralanabilmesi mümkündür.

Yukarıda ifade edilen problemlerin nedenlerine bakıldığında;

- Özel gereksinimli bireylere mahsus alan bırakılmasına ihtiyaç duyulmaması ve bu alandaki ihtiyacın farkına varılmaması,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin sanatsal faaliyetlerden daha öncelikli ve önemli gördükleri problemlere odaklanması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyet gerçekleştirebilecekleri alanlar için yatırım yapmanın çekici veya elzem görülmemesi,
- İlgili alanların üretilebilmesi için ayrı bir bütçeye ihtiyaç olması gibi hususların öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda ifade edilen problemlerin çözümünde ise;

- Kamu otoritelerinin özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerine giderek daha fazla ilgi göstermeye başlaması,
- Ailelerin bu yönlü baskı ve talepleri,
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç ve talepleri konusunda faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Ticaret Odası gibi kuruluşların coğrafi işaretleme konusunda çalışmalar yapması,
- Kentte konservatuarlar ve sanatsal faaliyetler için mekan sağlayan kurum/kuruluşların mevcut olması gibi kaynakların alanda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal çalışmaları için ihtiyaç duyulan ortamlara özgü geliştirilen öneriler:

- Özel gereksinimli bireyler, özel gereksinimli olmayan bireyler ile birlikte değerlendirilerek aynı programlarda eğitilmeleri sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin can güvenliği ve sağlıkları açısından risk oluşturabilecek her türlü unsurdan ayrıştırılmış mekanlar oluşturulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler için erişilebilirliği kolay mekanlar olmalıdır.
- Mekânsal standartlar oluşturulmalıdır.
- Mekânda burada engelli bireyler için ders verilebilir ibaresi eklenmelidir.

- Uyarıların minimize edildiği mekanlar oluşturulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere destek olan veya eğitim verenlerin durumları objektif olarak değerlendirilmelidir. Diğerlerine göre tahfif edilmemeleri gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimlerine uygun mekanlar oluşturulmalıdır. Bir bedensel özel gereksinime sahip kişi ile görme veya duyma bakımından özel gereksinimi olan birey aynı standartlardan sanatsal faaliyet gerçekleştiremez.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal çalışmalarını nasıl destekleyebiliriz?

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal çalışmalarının desteklenmesinin yol ve yöntemlerinin belirlenmesi ana amaç olarak belirlenmiştir.

Bu amaca erişilmesi durumunda ortaya çıkması muhtemel etkilerin;

- İlgili otoritelerin dikkatlerinin çekilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal alanlara daha fazla olarak yönlendirilmesi,
- Gönüllü kuruluşlar ile bireylerin daha fazla sorumluluk üstlenmeleri ve girişimler gerçekleştirmelerinin sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşam tatminlerinin artırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetleri için projeler üretilmesi,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin sanatsal alana ilgilerinin oluşturulması gibi etkilerinin olabileceği değerlendirilmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerine destek olunması bakımından;

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerinin çok yoğun olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetler gerçekleştirmekten daha farklı ve önemli görülen problemlerinin olması,
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin sanatsal faaliyetlere ilgi göstermemesi,

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerini desteklemeye gönüllü ve istekli kurum/kuruluş ile bireylerin fazla olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetleri kapsamındaki ihtiyaç ve taleplerinin belirlenmemiş olması,
- Özel gereksinimliliğin her açıdan olduğu gibi sanatsal açıdan da özel uzmanlık ve yatırım gerektirmesi,
- Kamusal otoritelerin özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerine göre daha öncelikli gördükleri toplumsal sorunlara odaklanması gibi problemler tanımlanmıştır.

Bahsi edilen problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlere zaman ayırmadaki kısıtları,
- Özel gereksinimli birey ailelerinin kendilerine özgü yaşamsal sorunları,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerle ilgilenmeyeceğine ilişkin geleneksel algılar,
- Özel gereksinimli bireylerin görece düşük popülasyona sahip olmaları nedeniyle bu alana yatırım yapmanın çekici bulunmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyet gerçekleştirebilecekleri fiziksel mekanların oluşturulmasındaki güçlükler, yetersizlikler,
- Toplumun daha öncelikli sorunlarının mevcut olması gibi başlıklar altında sıralanması mümkündür.
- Kentte özel gereksinimli bireyler konusunda çalışma yapabilecek akademik örgütlerin varlığı,
- Özel gereksinimli bireylerin talep ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin varlığı,
- Özel gereksinimli bireylerin talep ve ihtiyaçlarına kamusal otoritelerin artan ilgileri,
- Özel gereksinimli bireylerin talep ve ihtiyaçlarının karşılanması için faaliyet gösteren gönüllülerin varlığı gibi kaynakların mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlerinin desteklenmesi için önerilen eylemler:

- Ödüllendirme: Kıyafet veya gezme gibi ödüller özen- dirilebilir. Bu tarz etkinlikler hem aileleri hem çocukları daha çok çekmektedir. Klasik müzik için de kullanılabilir bu. Tiyatro izlenip sonrasında pikniğe gidilebilir. Konsere götürülebilir ödül olarak. Heykel sergisine götürülebilir.

- Pedagojik anlamda ödülle rüşvet arasında ince bir çizgi var. Özendirmede buna çok dikkat edilmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler için düzenlenen veya ayrılan alanların başkaları tarafından kullanılmaması gerekir. Sanatsal faaliyetlerin desteklenmesinde özel gereksinimli bireyin özel gereksinimliliğinden ötürü desteklendiği unutulmamalıdır.
- Erken yaşlarda özel gereksinimli bireyler sanatsal faaliyetlere yönlendirilmelidir. Kore’de örneğin, 4 yaşına kadar gelen çocuğa başlatılan etkinlik kategorileri;
 - Sanat
 - Spor
 - Ekran okuryazarlığı
 - Yabancı dil
- Teknolojik olanaklar özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetleri için kullanılabilir.
- Okullarda sanat atölyesi bulundurma zorunluluğu olmalıdır.
- Çalışmalarını daha istekli bir şekilde sürdürebilmeleri için özel gereksinimli bireylerce yapılan ürünler sergilenmelidir.
- Ebru, takı tasarımı vb. kurslar açılarak özel gereksinimli bireylere katkı verilebilir.
- Bu anlamda gönüllülerin de inisiyatif almaları gerekir.
- Verilen derslere ve kurslara uzmanla birlikte özel eğitimcilerin girmesi önerilmektedir. Örneğin üniversiteden gelen gönüllülerin artması, bu gibi etkinliklerin artması faydalı olacaktır.
- Moral timi gibi özel gereksinimli bireylerin ailelerinin talepleri doğrultusunda etkinlikler yapılabilir. Bu etkinliklerin bir kazanımı da özel gereksinimli bireylerin sanatsal faaliyetlere aşına kılınmasıdır.
- Rehabilitasyon merkezleri, belediyelerin destekleriyle sanat ve kültür alanında da merkezlerde kurslar açabilmelidir. Yetişkin hayatında da özel gereksinimli bireyler bu kurslardan faydalanabilir. Çünkü örgün eğitim bitince genelde eve kapanma durumları olabilir. Özel gereksinimli bireyler, bu şekilde sosyal açıdan da desteklenebilirler.
- Kütüphanelerin erişilebilirlikleri arttırılmalıdır.
- Sanatsal faaliyetlerle ilgili kamu otoritelerinin takibi olmalıdır. Özel gereksinimli bireylerin durumları tetkik edilmeli ve ailelerden etkilenmeleri önlenmelidir.

Teknoloji ve Akıllı Uygulamalar

KOCAELİ
engelsiz şehir
SÜRASI

 **KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

8 NO'LU MASA

TEKNOLOJİ VE AKILLI UYGULAMALAR

Moderatör

Prof. Dr. Oğuzhan URHAN

Kurum/Unvan

Kocaeli Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi

Raportörler

Arş. Gör. Gökhan ÇAKMAK
Şirin TORPİL

Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Masa Koordinatörü

Naciye Nur MAKARACI
Hediye KIZILKAYA

ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi
ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Öğr.Gör.Dr.Levent AYDIN

Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Sağlık Hizmetleri MYO

Arş. Gör. Rana UZUN

Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık

Mustafa Ali ÖZGÖNÜL

Blindar Arge / Yüksek Lisans Öğrencisi

İsa ÇAĞMAN

Türkiye İstatistik Kurumu / Memur

Betül TONYALIOĞLU

KBB Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri / İşaret Dili Eğitmeni

İlker DUMAN

Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Md. / Makine Mühendisi

Samet KESKİN

Marmara Belediyeler Birliği / Şehir Politikaları Uzmanı

Gülnur ÖZ

Türkiye Belediyeler Birliği / Proje Ve Finansman Uzmanı

Tümay AKSAN

Gebze Belediyesi / Bilgi İşlem Müdür V.

Murat Bülent KAPLANOĞLU

İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Okul Müdürü

Ebru Nur AŞMA

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü/ Sosyolog

Melek Ertuğ YILDIRIM

Ulaşım Park / Bilişim Sistemleri Mühendisi

Hakan ŞİMŞEK

Metis Smart Technology / CEO

Can TAMER

Kent Konseyi / Kocaeli Kanserler Mücadele Derneği Başkanı

Onur YILMAZ

TÜBİTAK TÜSSİDE / Uzman Araştırmacı

Hakan EĞİLMEZ

Arma Kontrol Sistemleri / Yurtiçi Satış Müdürü

Çiğdem AKDEMİR

İstanbul Teknik Üniversitesi / Yüksek Lisans Öğrencisi

Hacı Veli ARSLAN

Kocaeli İl Müftülüğü / Tekniker

Nebahat KAŞIKÇI

KOMEK / İşaret Dili Uzmanı

Burak UYANIK

Bilgisayar Mühendisi

Mehmet ŞAHİN

Blindar Arge / Öğrenci

Ece Nur KARADUMAN

Blindar Arge / Mekatronik Mühendisi

Ömer Faruk KURT

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi / Şube Müdürü

Bülent AKARSU

Kocaeli Üniversitesi / Öğrenci

Kübra Ayduvan

Körfez Belediyesi

Mehmet Akif HATİPOĞLU

Körfez Belediyesi

Ayla ERTOP

Gebze Teknik Üniversitesi, Harita Mühendisliği

Arş. Gör. Süleyman ŞİŞMAN

Kent erişilebilirliği bağlamında teknoloji ve akıllı/mobil uygulamalar özel gereksinimli bireylerce etkin biçimde kullanılabilir mi?

- Kent erişilebilirliği bağlamında teknoloji ve akıllı/mobil uygulamaların etkin bir biçimde kullanılıp kullanılmadığını belirlemek ana amaç olarak düşünülmüştür.

Yukarıda sayılan amaca erişildiğinde;

- Kent erişilebilirliğinin teknolojik olanaklarla artırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamlarının kolaylaştırılması,
- Teknolojik olanaklar ile uygulamalarda meydana gelen veya gelmesi olası sorunların giderilmesi,
- Özel ve kamusal aktörlerin bu alanlarda ilgilerinin çekilmesi,
- Erişilebilirlik sağlayacak projeler ile uygulamaların üretilmesi, bu alanlara daha fazla yatırım yapılması gibi etkilerin meydana gelmesi değerlendirilmektedir.

Kent erişilebilirliğini sağlayacak teknolojik olanaklar ile uygulamalar konusunda;

- Erişilebilirliği sağlayacak çok fazla teknolojik olanak ve uygulamanın mevcut olmaması,
- Erişilebilirlik sağlayacak olanak ve uygulamanın geliştirilmesinin özel uzmanlık gerektirmesi,
- Erişilebilirlik sağlayacak teknolojik olanaklar ile uygulamaların ilgililerince bilinmemesi, tecrübe edilmemesi,
- Özel girişimciler ile kamusal otoritelerin kent erişilebilirliğine yatırım yapma konusundaki yetersizlikleri, gibi problemler tanımlanmıştır.

Yukarıda ifade edilen problemlerin nedenleri ise;

- Kent erişilebilirliğini sağlayacak uygulama ve teknolojik olanaklara talebin düşük olması veya bu talebin dikkat çekici nitelikte olmaması,
- Kent erişilebilirliği konusuna uzmanların düşük ilgi düzeyleri,
- Teknolojik olanaklar ile uygulamaların geliştirilmesinin zaman alması,
- İlgililerin bu alana yatırım yapmalarını sağlayacak sermaye birikimine sahip olmaması veya yatırımı karlı görmemeleri gibi başlıklar altında sıralanabilir.

- Özel gereksinimli bireylerin aileleri ile bu alanda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ve gönüllülerin kamusal otoritelere yaptığı baskı ve yönlendirmeler,
- Kamusal otoritelerin erişilebilirlik olanak ve uygulamalarının geliştirilmesi için tahsis ettikleri maddi olanaklar,
- Kentte bulunan akademik örgütlerde teknolojik olanaklar ile uygulamaları konusunda uzmanların mevcut olması gibi kaynakların bulunduğu değerlendirilmektedir.

Kent erişilebilirliği bağlamında teknoloji ve akıllı/mobil uygulamaların özel gereksinimli bireylerce kullanımı kapsamında geliştirilen öneriler:

- Bazı noktalarda kablosuz şarj/Wi-Fi özelliklerinin sunulması bir avantaj ancak bunların çoğaltılması gereklidir.
- Akıllı durak sistemlerinin kurulmuş olması bir avantaj ancak bunlar çoğaltılmalıdır.
- Kullanılacak yeni tip uygulamalar gerekli testlere tabi tutulmadan kullanıma sunulmamalıdır. Ayrıca bu uygulamalarda veri eksikliği çok fazla. Uygulama rota önerisi verirken dümdüz ve erişilebilir olarak gösteriliyor ama aslında öyle değil. Bu eksikliklerin giderilmesi elzemdir.
- Kentte bir yerden bir yere erişirken mobil uygulamalar açısından nasıl kolayca erişilebilir? Google Haritalar'ın yön bulma özelliğini aktif olarak nasıl kullanabiliriz? Bunlar öğretilmelidir.
- Binalar inşa edilirken sadece zemin katın erişilebilir olarak tasarlanması sorun oluyor. Üst katlar erişilebilir olarak tasarlanmıyor. Bu durumun herkes tarafından ciddiye alınması ve denetimlerin yapılması gerekiyor. Asansör, rampa ve lift vb. sistemler pahalı olduğu için müteahhitler bu durumu göz ardı ediyor. Özel gereksinimli bireyler için lift veya rampaların olduğu yerlere örneğin iskân verilirse bu araçlar her yerde kurulmuş olur. Dolayısıyla böyle zorunluluklar getirilerek özel gereksinimli bireylerin erişilebilirlikleri sağlanabilir. Engelli rampaları için mevcut lokasyona uygulanabilir, portatif hidrolik sistemler yapılabilir. Mobil uygulamalarla bu sistemler entegre hale getirilebilir.
- PinGoin gibi uygulamalar ile mekânlar işaretlenebiliyor ve gitmek isteyen kişi mekânlar hakkında bilgi alabiliyor. Bu nedenle bu gibi uygulamaların sıklıkla kullanılması ve kamusal otoriteler tarafından sahiplenilerek özel gereksinimli bireylerin kullandılarının sağlanması gerekir.

- Kamusal otoritelere talep iletme anlamında eksiklikler bulunmaktadır. Yerel idarelerin ürettiği uygulamalar ulaşım haricinde kentte yaşayan nüfusa oranla tabana yayılmamaktadır. Uygulamalara yapılan yatırımlar amaca ulaşmıyor. Telefonlarda hafızalar dolunca ilk vazgeçilen belediyelerin ürettiği uygulamalar oluyor. Yine belediyelerin, kamu kuruluşlarının teknolojik uygulamaları yetersiz durumdadır. Örneğin E-komobil vb. uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu uygulamalar çeşitlendirilmelidir.
- Mevcut uygulamaların reklamının yapılması, yaygınlaştırılması noktasında eksiklikler bulunmaktadır. Devlet desteği ve tanıtım filmleriyle bu uygulamalar yaygınlaştırılabilir, genel kullanım daha sağlıklı sağlanabilir.
- Web sitelerinin uyumluluk kısmı bir türlü arzu edilen hale gelmemiştir. Bu konuda talepler olsa da kamuda kullanıcı ve cihaz dostu web siteleri halen tam anlamıyla üretilememiştir.
- Dijital Kapı örnekliğinde dijital uygulamalar ile özel gereksinimli bireylerin evlerinden ayrılmadan her türlü iş ve işlemlerini yapmaları sağlanmalıdır.
- Teknolojik uygulamalar farklı engel gruplarına hizmet verecek şekilde yapılandırılmalı ve geliştirilmelidir.
- E-Belediye projesi oluşturulmuştur. Ancak Türkiye’de yaygın hale gelememiştir. Bunun geliştirilip tamamlanması gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere dönük veriler tam olarak tedarik edilemediği için belediyeler hizmet noktasında sorunlar yaşayabilmektedir.
- Bir yazılım aracılığıyla özel gereksinimli bireylerin hangi durakta olduğu, nereye gideceği gibi bilgiler şoföre iletilebilirse ulaşım noktasında çözümler üretilebilir.
- Otobüs duraklarına veya otobüs içindeki sesli sistemlere hat numaraları eklenebilir. Özellikle durak yerine otobüse sesli sistemler yerleştirilmesi çok daha uygun olur. Gelen otobüsün hangi hatla ait olduğunu öğrenebilirsek erişilebilirlik açısından çok daha başarılı bir uygulama olur.
- Özel gereksinimli bireylerin geçişine mani olacak şekilde kaldırılma araç park edilmektedir. Otoparklarda engelli park yerlerine parklanma yapılmaktadır. Şikâyetler oluşturulmakta ama geri dönüş yapılmamaktadır. Ceza vb. durumlar geri bildirimle ilgisine bildirilebilir.
- Engelli araç şarj istasyonlarının sayısı artırılmalıdır. Bu anlamda tek nokta hizmet merkezi şeklinde bir

uygulama yapılabilir. Tüm işlemler için ilgili kurumda tek bir noktaya başvuru yapıp tüm işlemlerin o noktadan gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

- İşaretlemelerin de erişilebilir olması gerekiyor. Kurum kuruluşlarda yapılan işaretlemeler de ilgili bireyler tarafından erişilebilir olmalıdır.
- Kentsel erişilebilirlik yalnızca özel gereksinimlilikle alakalı olmamalı. Kurum/kuruluşların doğru yerlere konumlandırılması gerekmektedir. Özel gereksinimli vatandaşların gün içinde nerelerde zaman geçirdikleri bilinmemektedir. Bunun tespit edilip binaların buna göre yapılması gerekiyor. Veriler toplanıp coğrafi bilgi sistemlerine entegre ederek engelli vatandaşların yaşam alışkanlıkları elde edilebilir. Bu sayede nerelere ne yapılması gerektiğine dair politika oluşturulabilir. Ayrıca erişilebilirlik puanlaması yapılabilir.
- Coğrafi bilgi sistemlerinde katmanlar olabilir. Bu katmanlar özel gereksinimli bireylere katkı verecek şekilde yapılandırılabilir.
- İletişimle alakalı problem oluştuğunda özel gereksinimli bireylerin bir görüntülü çağrı merkezine ihtiyaçları olabilmektedir. Burayı arayarak iletişim desteği alınabilmelidir. İşaret dili tercümanları aracılığıyla sorunların aktarılması mümkün olabilir. Bu anlamda özel gereksinimli bireylerin istedikleri zaman arama yapabilecekleri mobil uygulamalar geliştirilebilir. Bunun bir örneği; Benim Gözüm Ol programıdır.

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde teknoloji ve akıllı/mobil uygulamalar ne gibi katkılar sağlayabilir?

- Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde teknoloji ve akıllı/mobil uygulamaların sağlayabileceği katkıları belirlemek ana amaç olarak düşünülmüştür.

Yukarıda bahsedilen amacın üreteceği etkilerin;

- Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin kolaylaştırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin daha etkin ve sonuç odaklı olması,
- Özel gereksinimli birey eğitimcilerine yardımcı olanaqlar sağlanması,

- Teknoloji ve akıllı/mobil uygulama üreticilerine özel gereksinimli birey eğitimi altında alan açılması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitimine dönük teknolojik olanaklar ile uygulamalara yatırımcıların özendirilmesi,
- Kamusal otoritelerin bu alana ilgilerinin çekilmesi,
- Özel gereksinimli birey ailelerine eğitim açısından yardımcı olunması gibi başlıklar altında sıralanabileceği ifade edilebilir.

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde teknoloji ve akıllı/mobil uygulamaların sağlayacağı katkılar bakımından;

- Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde teknolojinin görece yeni kullanılmaya başlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitimi için oluşturulacak uygulama ve teknolojik olanakların geliştirebilecek uzmanların kısıtları,
- Bu alana yatırım yapacak kamusal veya özel sektör kuruluşlarının çok fazla olmaması veya alanla çok fazla ilgili olmamaları,
- Teknolojik olanaklar ile akıllı uygulamaların sağlayacağı katkılarının tam olarak bilinmemesi,
- Özel gereksinimli bireylerin akıllı uygulamalar ile teknolojik olanaklardan tam olarak nasıl yararlanabileceği hususunda görüş birliği olmaması,
- Bazı özel gereksinimli bireylerin teknoloji veya akıllı uygulamaları kullanabilme kapasitelerinin oldukça düşük olması,
- Akıllı uygulamalar ile teknolojik uygulamaların kullanılmasının belirli bir maliyet gerektirmesi gibi başlıklar altında oluşabilecek problemlerin toplandığı ifade edilebilir.

Yukarıda bahsi geçen problemlerin oluşmasındaki nedenler ise;

- Özel gereksinimli bireylerin bütün ihtiyaçları için bütçe oluşturma olanağının olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimliliklerinin farklılık arz etmesi nedeniyle uygulamaların da farklılaşması zaruretinin olması, bunun ise ekstra maliyetlere katlanmayı gerektirmesi,
- Bu alanın yatırımcılarca karlı görülmemesi,
- Kamusal aktörlerin daha genel ve kapsamlı amaçlar için daha farklı alanlara yatırım yapma arayışında olması,
- Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin başlı başına zor olması, bu anlamda teknoloji kullanma ihtimalinin oldukça düşük olması,

- Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine odaklanan uzmanlık örgütlerinin ve uzmanların mevcut olması gibi başlıklar altında toplandığı değerlendirilmektedir.

Bahse konu problemlerin çözümünde;

- Kentte bulunan akademik örgütlerin mühendislik alanında güçlü alt yapılarının ve uzmanlarının olması,
- Alanda özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç ve taleplerini karşılamak üzere faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması,
- Kamusal aktörlerin özel gereksinimli bireyler için giderek daha fazla kaynak ayırması ve taleplerine karşılık vermeye çalışması gibi kaynakların mevcut olduğu düşünülmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde teknoloji ve akıllı/mobil uygulamaların sağlayacağı katkılara ilişkin geliştirilen öneriler:

- Görme gereksinimi olan bireyler için web sitelerinin fotoğraf içeriklerinin betimlenebilir nitelikte olması gereklidir. Fotoğrafların açıklaması olmayan web siteleri erişilebilir nitelikte değildir.
- Eğitim teknolojileri açısından bakıldığında açık kodlu yazılımların kullanıldığı bilinmektedir. Ancak bunlarda da güvenlik fotoğrafı tanımlama gibi bir sorun olmaktadır. O nedenle fotoğrafların betimlenebilir nitelikte olması gereklidir.
- Eğitimde, eğitmenin anlattığını yazıya çeviren programlar kullanılabilir. Diğer ülkelerde böyle uygulamalar kullanılmaktadır. Özel gereksinimli bireylerle ilgili bir toplantı yapıldığında alt yazı eklenmektedir. Böylece engeller kaldırılabilir. Veya bir yardımcı yahut tercüman yoluyla iletişimdeki aksaklıklar ortadan kaldırılabilir.
- Okullarda erişilebilirliği sürdürmek oldukça güç olmaktadır. Sınıflara alınan tabletler eğitimde kolaylık sağlamaktadır. Örneğin; özel eğitime hitap eden oyunlar, programlar ve eğitici programlar bu tabletlerle kullanılabilir. Öğretmen kontrolünde tablet kullanımı olduğu için olumlu geri dönüş alınma ihtimali yüksektir.
- Görme engelliler için üretilmiş programlar var. Örneğin; ORCAM. Gözlük çerçevesine takılabilir. Metinleri sese çevirip, fotoğrafları betimleyebilir. Sesi metne çeviren gözlükler var. Ses, gözlüğün camına yazı olarak düşüyor. Telefona takılan cihazlar var. Ses dalgalarıyla karşıdaki cismin uzaklığı hak-

kinda bilgiler veriyor. Özel gereksinimli bireylerin özgülleşmesi açısından bu tarz uygulamalar oldukça kıymetli olmaktadır. Veliler çok zorlanıyorlar çocuklarına yetebilme noktasında. Otizmlili çocuklar için Otsimo adında bir uygulama var. Bu uygulama 25'e yakın farklı uygulama barındırıyor. Bu uygulamalar eğitime entegre edildiğinde çok verimli olabilir.

- Özel gereksinimli bireylere yönelik üretilen ürünlerin çoğu bir PR çalışması gibi görünüyor. Belediyeler veya diğer sivil toplum kuruluşları aldıkları ödeneklerle bazı aktiviteler yapıyor bu cihazlarla. Ancak sürdürülebilir olmuyor. Alınan teknolojilerin verimi ve gerçekten işe yarayıp yaramadığı incelenmeli. Daha sonrasında belki de bir anket çalışması yapılmalı ve bu cihazların alınıp alınmaması gerektiğine özel gereksinimli bireyler karar vermeli.
- Özel gereksinimli bireyin bir danışmanı olması lazım. Özel gereksinimli bireylerin bu insanlarla doğrudan iletişim kurması sağlanabilir.
- Mobil öğrenme teknolojileri mekân kısıtlarını ortadan kaldırmaya niteliktedir. Kişiyeye özel öğrenme algoritmaları söz konusudur. Bir kişinin öğrenme hızını, tarzını fark edip içeriği ona göre sunan uygulamalar eğitimde kullanılabilir.

Yeni teknolojilerin kullanımı özel gereksinimli birey istihdamına katkı sağlamakta mıdır?

- Özel gereksinimli bireylerin istihdamı açısından yeni teknolojilerin kullanılmasının olası katkılarının belirlenmesi ana amaç olarak düşünülmüştür.

Yeni teknolojilerin özel gereksinimli bireylerin istihdamına yapacağı katkıların belirlenmesi;

- Özel gereksinimli bireylerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması,
- Özel gereksinimli bireylere daha konforlu ve topluma katılabilir bir alan açılması,
- Özel gereksinimli bireylerin emeklerinin ekonomiye kazandırılması,
- Özel gereksinimli bireyler ile bunları istihdam edecek kurum/kuruluşların buluşturulması,
- Özel gereksinimli bireyler için teknolojik olanaklar sunabilecek yatırımcıların harekete geçirilmesi,
- Bu alanda çalışan diğer uzmanlara proje yapma, fon

bulma gibi olanakların sağlanması gibi etkilerin oluşabileceği değerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin istihdamında yeni teknolojilerin etkileri konusunda;

- Özel gereksinimli bireylerin istihdamlarının güç olması,
- Yeteri kadar istihdam olanağının olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin teknoloji kullanma kapasitelerinin düşük olması,
- Yeni teknolojilerin taşıdığı riskler,
- Yeni teknolojileri özel gereksinimli bireyler ile buluşturma girişimlerinin olmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamına dönük geleneksel algılar gibi problemlerin mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Özel gereksinimli bireylerin istihdam amacıyla yeni teknolojilerle buluşturulması bakımından;

- Bahse konu teknolojik olanakların geliştirilmesinin önemi maddi imkan ve bütçe gerektirmesi,
- Bunlarının kullanımının zor ve etkinliklerinin düşük olması,
- Teknolojik olanaklara toplumsal olarak sempatik bakılmaması ve bu olanakların güvensiz bulunması,
- Teknolojik olanaklar geliştirecek uzmanların fazla olmaması,
- Geliştirilen teknolojilerin belirli bir zaman ve ciddi çaba gerektirmesi gibi nedenlere dayalı olarak geliştiği ifade edilmektedir.
- Kentte bulunan akademik örgütlerin akıllı uygulama ve teknolojik olanakların geliştirilmesine katkı verecek uzmanlık birimleri ile uzmanlara sahip olması,
- Teknolojik olanakların etkilerini ölçebilecek akademik birim ve uzmanların mevcut olması,
- Uygulama çıktılarının takip edebilecek sivil toplum örgütleri ve kamu otoritelerinin mevcut olması,
- İş gücüne katılma arayışında olan özel gereksinimli birey sayısının her geçen gün artması benzeri kaynakların alanda mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli birey istihdamına yeni teknolojilerin katkısına dair öneriler:

- Yeni teknolojileri öğrenen bireyler bilgisayarla ilgili işleri başarabilmektedir. Bu anlamda teknolojiyle alakalı alanlarda istihdam olanağı elde edilebilir.
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamında davranışsal yaklaşımların düzenlenmesi gerekiyor. Dinlenilmeye

ihtiyacı var bu bireylerin. Özel bireyleri topluma entegre edip özel durumlarını avantaja dönüştürmelerine yönelik fırsatlar verildiğinde çok daha başarılı sonuçlar elde edilecektir.

- Özel gereksinimli bireylerde özellikle işitme gereksinimi olan bireylerle iş için görüşmeye gidildiğinde iletişim noktasında sorun oluşmaktadır. Ses işaret çevirisi uygulamaları olunca bu görüşmeler rahatlıkla yapılabilir. İşitme gereksinimi olan bireylerin %70-80'i işsiz. Bu uygulamalar iş bulmalarını daha da kolaylaştırabilir.
- İşe erişilebilir noktasında engeller kaldırıldığında yeni teknolojiler istihdama katkı sağlayacaktır.
- Fiziksel engelli bir insan beden işi yapamaz elbette ancak yazılım sektörüyle ilgili işlerde çok güzel işler yapılabilir. Burada da asosyalleşmenin önüne geçilebilecek neler yapılabilir sorusu üzerine düşünülmalıdır.
- Yeni teknolojilerle iş arama ve işe yerleşme olanağı özel gereksinimli bireyler için de söz konusu olabilmektedir. Bu teknolojilerin daha yoğun kullanılması gerekir.
- Yeni teknolojiler vasıtasıyla özel gereksinimli bireylere uzaktan eğitim verilerek bunların belli becerileri elde etmeleri sağlanabilir. Bu şekilde de iş bulmalarına yardımcı olunabilir.

Mobil teknolojilerin özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırma açısından katkıları ne düzeydedir?

- Mobil teknolojilerin özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırmaya dönük katkılarının belirlenmesi ana amaç olarak belirlenmiştir.

Bu amaca erişildiğinde;

- Mobil teknolojiler vasıtasıyla özel gereksinimli bireylerin yaşam kalite ve memnuniyetlerinin artırılması,
- Özel gereksinimli birey aileleri ile eğitimcilerinin yüklerinin azaltılması,
- Özel gereksinimli bireylerin toplumsal katılımlarının sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylere teknolojiye dayanmayan yollarla sunulan hizmetlerin azaltılması ve böylece kaynakların korunması,

- Teknolojik olanaklarının özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç ve taleplerini doğrultusunda geliştirilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin kullanabileceği teknolojik olanakların geliştirilmesi gibi etkilerin ortaya çıkması mümkün olabilecektir.

Yukarıdaki amaca erişmeye mani olabilecek faktörler ise;

- Özel gereksinimli bireylerin teknolojik cihaz ve donanımlara erişimdeki olanaksızlıkları,
- Özel gereksinimli bireylerin teknolojik olanakları kullanmadaki bireysel kısıtları,
- Mobil teknolojilerin özel gereksinimli bireylerin özelliklerine göre üretilmemesi,
- Özel gereksinimli bireylerin görece düşük popülasyonları nedeniyle bu alana özgü teknolojilere yatırım yapılmaması,
- Özel gereksinimli bireylerin mobil teknoloji ihtiyaçlarının objektif olarak belirlenmemesi,
- Mobil teknolojilerin daha çok genel ihtiyaca göre üretilmesi,
- Mobil teknolojilerin üretim ve geliştirme maliyetlerinin yüksek olması gibi başlıklar altında toplanabileceği ifade edilmektedir.

Bahsi geçen problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Mobil teknolojilerin edinme maliyetlerinin yüksek olması,
- Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimliliklerinin mobil teknolojileri kullanmada oluşturduğu kısıtlar,
- Mobil teknolojileri özel gereksinimli olmayan nüfusa uygun üretilmesi,
- Mobil teknolojilerin üretilmesi ve geliştirilmesinin önemli finansal kaynaklara erişmeyi gerektirmesi,
- Mobil teknoloji alanının görece yeni olması nedeniyle özel gereksinimli bireylerin tam olarak bunlardan nasıl yararlanabileceklerinin belirlenememesi gibi başlıklar altında değerlendirildikleri anlaşılmaktadır.

Bahsi geçen sorunların çözümünde;

- Kentte bulunan akademik örgütlerde mobil teknolojilerin geliştirilme olanaklarının mevcut olması,
- Kamusal otoritelerin özel gereksinimli bireylerin kullanabileceği mobil teknolojilere yatırım yapma arayışları ve bu amaçla bütçe ayırmaları,
- Özel gereksinimli bireylerin talep ve ihtiyaçları için faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin alanda faaliyet göstermesi gibi kaynakların hazır olduğu düşünülmektedir.

Mobil teknolojilerin özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırma açısından katkılarına dair öneriler:

- Resmi metne çevirme veya “Benim gözüm olur mu-sun?” gibi uygulamalar ve mobil teknolojiler iyi kul-lanıldıklarında özel gereksinimli bireylerin hayatları kolaylaşmaktadır.
- Yurtdışında geliştirilen uygulamaların Türkçe dil desteğine kavuşturulması sağlanabilirse bunların özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını kolaylaştır-ma açısından katkıları olacaktır.
- “Kulağım olur musun?” gibi bir uygulama geliştirile-bilir. Bu program ile birlikte gönüllü sesli tercümana ulaşılabilir. Aksi halde özel gereksinimli birey, sürekli 183’ü aramak zorunda kalacaktır.
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırma açısından engel türleri, engellerin boyutları önemlidir. Bunlar çoğu kere görünür değildir. Özel gereksinimli bireyler dinlenerek engel türleri ve boyutlarıyla ilgili bir rehber hazırlanabilir. Bu şekilde bürokratik işlemler için zaman kaybetmenin de önüne geçilebilir.

Özel gereksinimli bireylerin teknolojiye erişimlerinin ve kullanımlarının desteklenmesi için neler yapılabilir?

- Özel gereksinimli bireylerin teknolojiye erişimleri ile teknolojiyi kullanmaları için yapılabileceklerin belir-lenmesi ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Özel gereksinimli bireylerin teknolojiye erişimleri ve kul-lanımlarının desteklenmesiyle;

- Özel gereksinimli bireyler için konfor ve yaşamlarını daha kolay idame ettirmelerinin sağlanması,
- Özel gereksinimli bireylerin yaşam memnuniyetleri-nin artırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin aileleri için bakım ve yardımlaşma desteği sağlanması,
- İlgili kamusal, özel veya sivil toplum örgütlerine mahsus aktörlerin harekete geçirilmesi,
- Alana daha fazla yatırım çekilmesi,
- Özel gereksinimli bireylerin sağlık ve bakım sorunla-rına katkı verilmesi gibi etkiler üretilebilecektir.

Bahse konu amaca erilmesine mani olabilecek muhtemel

sorunların ise;

- Teknolojik olanakların maliyetlerinin yüksek olması,
- Özel gereksinimli bireylerin teknolojik olanakları kullanmada sahip oldukları kısıtlar,
- Alana yatırımcı ilgisinin düşük olması,
- Özel gereksinimli bireylerin teknolojiyle buluşturul-masına kamusal aktörlerin ilgisinin düşük olması,
- Gönüllü ve hayırseverlerin teknolojik olanaklardan daha çok geleneksel alanlarda destek sunmaya yö-nelmiş olması gibi başlıklar altında ortaya çıkabile-ceği değerlendirilmiştir.

Bu sorunların nedenleri ise;

- Teknolojik olanakları edinmenin önemli bütçe gerek-tirmesi,
- Teknolojik olanakları sürekli gelişme ve yenilenmesi nedeniyle kullanıma dönük yatırımın işlevsel görül-memesi,
- Doğrudan özel gereksinimli bireylere hitap eden tek-nolojik olanakların yoğun olarak geliştirilmemesi,
- Özel gereksinimli birey popülasyonunun görece dü-şük olması,
- Teknolojik olanaklar dışındaki desteklerin daha kolay erişilebilir ve kullanılabilir olması gibi nedenlere da-yalı olabileceği düşünülmüştür.
- Her ne kadar yüksek maliyetli olsa da- teknolojik olanakları tahsis etmeye yönelen gönüllü ve hayırse-verler,
- Kamu idarelerinin özel gereksinimli bireylerin ihti-yaçları için kaynak ayırması ve aktarması,
- Alanda özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları için faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin mevcut olması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu de-ğerlendirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin teknolojiye erişimlerinin ve kullanımlarının desteklenmesine dair öneriler:

- Bu toplantıda konuşulanlar diğer şehirlere de yay-gınlaştırılmalıdır. Buradan çıkacak bilgiler bir sistem aracılığıyla ülke geneline yaygınlaştırılabilir.
- E-devlet benzeri bir platform aracılığıyla özel gerek-sinimli bireyler için yararlı olabilecek uygulamalar yaygınlaştırılabilir.
- Temel sorunlar çözüldükten sonra teknolojiyle ilgili kısımlar inşa edilirse çok daha sağlıklı olacaktır. Te-mel sorunlar çözülmeden teknoloji entegrasyonu da çok uygun olmamaktadır. Özellikle de sürdürülebilir

olmamaktadır.

- Özel gereksinimli bireylerin teknolojiye erişimleri ile ilgili ciddi bir yatırım yapılması ve bu yatırımların denetleniyor olması gerekir. Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerekir. Lokal bazda değil de ulusal bazda çözümler üretilebilir.
- Yerel idarelerde işaret diliyle ilgili hizmet verecek bir çağrı merkezi oluşturulabilir.
- Teknoloji çözüm noktasında bir araç olarak kullanılmalıdır. Sorunların iletilmesi, geri bildirim alınması, birtakım iş ve işlemlerin yapılmasında teknolojinin çok faydası olmaktadır.
- Teknoloji kullanımıyla ilgili sosyal kampanyalar, politikalar yapılabilir. Teknoloji okuryazarlığı ile ilgili kampanyalar yapılabilir. Ücretsiz internet noktaları yaygınlaştırılabilir. Özel gereksinimli bireylere teknolojik cihazları edinmede avantaj sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler için çok güzel çalışmalar yapılmaktadır. İngiltere’de televizyonda işitme engelliler için 1990 yılından beri özel kanal var. Ülkemizde de bunlar yapılmalı. Alt yazılı içerikler üretilmeli. Anket yapıp, problemlerin bulunup, bunların aşılması için çalışılması lazım.
- Bağımsız hareket edebilecek fiziksel düzenlemelerin yapılması gerekir.

Aktif Yaşlılık

KOCAELİ
engelsiz şehir
SÜRASI

 KOCAELİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ÇALIŞINCA OLUYOR

ŞURA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

9 NO'LU MASA

AKTİF YAŞLILIK

Moderatör

Prof. Dr. Çiğdem ÇAĞLAYAN Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Kurum/Unvan

Raportörler

Arş.Gör.Dr. Ayşe Şeyma TURGUT Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tuğba BAŞKAYA KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Masa Koordinatörü

Fahriye BİÇER ŞÜRA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi

Katılımcılar

Prof. Dr. Ayten YAZICI	Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Doç. Dr. Murat ŞENTÜRK	Şehir Düşünce Merkezi, 65+ Yaşlı Hakları Derneği
Doç. Dr. Selime Ilgın SADE	Kocaeli Üniversitesi - Tıp Fakültesi
Doç. Dr. Aybala Neslihan ALAGÖZ	Kocaeli Üniversitesi - Tıp Fakültesi
Arş. Gör. Hatice Nur GÜMÜŞ	Gebze Teknik Üniversitesi
Çiğdem CUMBUR ÖZTÜRK	TÜİK / Sosyolog
Yasemin ÇELTİKÇİ	Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü / Sosyal Çalışmacı
Merve GÖKDUMAN	İzmit Belediyesi / Sosyal Hizmet Uzmanı
Serap KILIÇ	KBB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müd. / Yaşlı Hizmetleri Şefi
Büşra YILMAZ	Marmara Belediyeler Birliği / Şehir Politikaları Uzmanı
Hüseyin ÇAKIRCA	AFAD / Teknisyen
Bahar KAPLAN YAVUZ	Karamürsel Halk Eğitim Merkezi Müdürü
Rümeysa Zeynep ŞEHİT	Sakarya Büyükşehir Belediyesi / Sosyolog
Gamze UZUN	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü / Çocuk Gelişimci
Nermin KOÇOĞLU ALIM	İl Sağlık Müdürlüğü / Psikolog
Nurcan KAYA	Engelliler, Yaşlılar Ve Kimsesizler Derneği / Başkan
Bedia ERCİVAN	Kent Konseyi / Engelli Meclisi Üye
Nurhan ATILLA	Darıca Yaş-Der
Adem ÖZATA	Türkiye Emekliler Derneği / Başkan
Bekir TÜLÜ	Türkiye Emekli Astsubaylar Derneği / Başkan
Bilge SARAL	Gölcük Muhtarlar Dayanışma Derneği / Başkan
Yetgin KUNTER	Kocaeli Müzisyenleri Sahne ve Set Çalışanları Derneği / Başkan
Faruk ERTOK	Kocaeli Müzisyenleri Sahne ve Set Çalışanları Derneği
Hamza SEÇGİN	İl Müftülüğü / Şube Müdürü
Oğuz GÜCİN	Su Akademi Sağlıklı Yaşam ve Spor Merkezi / Fizyoterapist

Güncel veriler ışığında Kocaeli’nde yaşlı nüfusun sosyo-demografik (sayısı, eğitim ve medeni durum, çalışma durumu, özel gereksinimlilik, bakıma muhtaçlık, kurumsal olarak barınanlar, yalnız yaşayanlar gibi) özellikleri nelerdir?

- Kentte yaşayan yaşlı nüfusun demografik özelliklerinin belirlenmesi ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Kentte yaşamakta olan yaşlı nüfusun demografik özelliklerinin belirlenmesiyle;

- Yaşlı nüfusun istek, ihtiyaç ve taleplerinin belirlenerek karşılanması,
- Bunlara dönük politikaların daha kolaylıkla ve işlevsel olarak gerçekleştirilmesi,
- Yaşlı nüfus için yatırım yapılması gereken alanların belirlenmesi,
- Yaşlı nüfusa sunulan (sunulması gereken) hizmetlerin daha nitelikli ve işlevsel olarak sunulması,
- Yaşlı bireylerin kendileri ve aileleri için konfor ve yaşam memnuniyeti sağlanması gibi etkilerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmiştir.

Yaşlı nüfusun demografik niteliklerinin belirlenmesindeki problemlerin;

- Yaşlı nüfusa erişim güçlüğünün olması,
- Şimdiye kadar bir “yaşlı nüfus haritasının” çıkartılmamış olması,
- Yaşlı nüfus ile çalışmadaki güçlükler,
- Özel bilgilerin elde edilmesinde yasal kısıtlar gibi başlıklar altında toplanabileceği belirlenmiştir.

Bu problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Yaşlı nüfusun yaşadıkları alanların bilinmemesi,
- Yaşlı nüfusun yaşam alanlarının dağılık olması,
- Yasal düzenlemelerin özel bilgilerin toplanmasına izin vermemesi,
- Yaşlı nüfusun demografik bilgilerine ihtiyaç duyulmamış olması gibi başlıkların öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Yaşlı nüfusun demografik niteliklerinin belirlenmesi bakımından;

- Özellikle yerel yönetimlerin yaşlı nüfusla ilgili projeler üretmesi ve bu anlamda kaynak aktarması,

- Kentte kamuya ait yaşlı bakımevi mevcut olması,
- Akademik örgütlerde yaşlılara özel birimlerin kurulu olması,
- Uluslararası kuruluşların yaşlılarla ilgili sağlamış olduğu destek ve olanaklar gibi kaynakların mevcut olduğu belirlenmiştir.

Güncel veriler doğrultusunda Kocaeli’ndeki yaşlı nüfusun demografik özellikleri ile ilgili öneriler:

- Kocaeli’nde toplam 160592 kişilik 65 yaş üstü insan vardır. Bunun 72598’i erkek, 87994’ü kadındır. Eğitim durumu dair il bazlı bir bilgi bulunmamaktadır.
- İlimizde 4 resmi huzurevi vardır. 2021 Eylül ayında bir huzurevi açılmıştır. Gölcük huzurevi, kadın-erkek hizmet veriyor. 89 kişilik kapasitesi vardır. Başiskele huzurevi 89 kapasiteli ve 48 kişilik kısmı özel bakımevi. Kocaeli huzurevinin yeni binası yapılmaktadır. 100 kapasite ile yeniden hizmete başlayacaktır. Gebze’deki huzurevi, 59 kişilik kapasiteli ve karımadır. Eşler bu huzurevinden birlikte yararlanabilmektedirler. Şu anda 189 yaşlı birey buralarda kalmaktadır. Özel bakım gerektiren yaşlıların talepleri daha fazla oluyor. Kocaeli huzurevimizin içinde 7 kadın 6 erkek özel bakım birimi mevcut olup bunlar maalesef yeterli değildir. Türkiye genelindeki tüm huzurevleri dolu. Pandeminin inişe geçmesi ile kurumlar açılmış ve bir miktar rahatlatma olmuştur. Ama Türkiye’deki huzurevi yetersizdir.
- Mevzuatta resmi huzurevleri için yaş 60, özeller için 65 yaş sınırı vardır. 60 yaşını dolduran her birey huzurevlerine başvurabilmektedir. Kişinin bulaşıcı hastalığının olmaması gerekir. Hatta varsa da tedavisinin yapılmış olması gerekiyor. Bakanlık, kurumda bakım yerine yaşadığı ortamda yaşlıların bakılmasını destekliyor.
- Kocaeli’nde 72000 yalnız yaşayan birey olduğu belirlenmiştir. Belediye tarafından bunların çok azı kurum bakımına alınmıştır. Bu kapsamında belediyelelerin de büyük işlevi olduğu bilinmektedir.
- Evde bakım birimi 2900 yaşlıya hizmet vermektedir. Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Müdürlüğü olarak evde tek başına yaşayan, kimsesi olmayan veya ilgileneni olmayanlara refakatçi hizmeti sağlanmaktadır.

Kocaeli’nde yaşlılar ile ilgili kurumsal bazda hangi hizmetler verilmektedir? Sorunlar (özellikle, bakıma muhtaç, yalnız yaşayan, sağlık sorunları olan yaşlılar için) nelerdir?

- Kocaeli ilinde yaşlılar ile ilgili sunulan kurumsal hizmetler kapsamında ortaya çıkan sorunların belirlenmesi ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Yaşlılara sunulan kurumsal hizmetler ile bu hizmetlere özgü sorunların belirlenmesinde;

- Yaşlılara ilişkin hizmetlerin iyileştirilmesi ve çeşitlenmesi,
- Kurumsal iyileştirme ve yenileşmenin sağlanması,
- Yaşlıların yaşam memnuniyetlerinin artırılması,
- Yaşlılara bakım hizmeti sunan aile veya yakınlarının faaliyetlerine destek olunması gibi etkiler oluşturabileceği değerlendirilmiştir.

Yaşlılara sunulan kurumsal hizmetlerle ilgili sorunların;

- Farklı hizmetleri farklı birimlerin sunması,
- Gönüllüler ile bu alanda çalışan sivil toplum örgütlerinin kayıt altına alınmasındaki güçlükler,
- Ailelerin işbirliği yapmadaki isteksizlikleri,
- Kurumların yaşlılara özgü problemli faaliyetleri örtme/gizleme eğilimi,
- Yaşlı bireylere erişimdeki güçlükler,
- Kentin nüfus haritasının yaşlılar örnekliğinde çıkarılmamış olması gibi başlıklar altında toplandığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsi edilen sorunların nedenlerine bakıldığında;

- Yaşlılara özgü hizmetlerin Türk aile yapısı gereği görece geç zamanlarda başlaması,
- Yaşlılara hizmet sunanları tespit etmedeki sorunlar ile yasal kısıtlar,
- Yaşlı bakımı yapan ailelerin korumacı davranışları,
- Kurumların kapalı ve korumacı yapısı,
- Yaşlı bireylerin hareket kabiliyetleri ile iletişim kurmadaki yetersizlikleri / imkansızlıkları,
- Yerel yönetimlerin yeni hizmet tiplerine intibak etmedeki yetersizlikleri gibi başlıklar altında bu nedenlerin toplandığı anlaşılmıştır.

Yaşlılara sunulan kurumsal hizmetlerle ilgili olarak;

- Kentte yaşlı bakımevlerinin mevcut olması,
- Yerel ve merkezi idarelerin yaşlı bakımı için kaynak ayırması ve aktarması,
- Yaşlı bakımı konusunda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile gönüllülerin mevcut olması,
- Akademik örgütlerde yaşlılara özgü birimlerin ve uzmanların mevcut olması gibi kaynakların alanda mevcut olduğu belirlenmiştir.

Kurumsal bazda verilen hizmetler ile bunlara özgü sorunlara ilişkin önerilen eylemler:

- Finansal okur-yazarlık ciddi bir gündem. Yaşlıların finansal varlıklarını nasıl yönetebilecekleri üzerine çalışılmaktadır. Yaşlı bireyler birçok şeyi yönetebilse de finansal varlıklarını yönetmekte zorlanmaktadır.
- Yaşlı dostu şehirler ağı oluşturulmaya çalışılmaktadır.
- Yaşlı hakları konusunda yasal çerçevenin oluşumu ile ilgili çalışma yürütülmektedir. Kentsel dönüşümün yaşlılara etkileri konusunda çalışmalar yapılmaktadır.
- Sağlık kuruluna başvurulardan biri de bakım ihtiyacıdır. Sağlık raporları ile ilgili desteklerde raporlarda aranan kriterlere ilişkin bir düzenleme yapılmalıdır.
- Destek kitapçığı, yaşlı üzerinden hazırlanmalıdır. Genel olarak hep hastalık üzerinden hazırlanmaktadır.
- Kocaeli’nde üniversitenin palyatif birimi aktif değildir. Şu anda fizik tedavi merkezi olarak çalışmaktadır. Fizik tedavi ünitesinin 28 yatağı vardır. Palyatif bakım evde bakımı olmayan, tıbbi bakıma ihtiyacı olan bireyler için verilen bir hizmettir. Dahiliye uzmanı, yoğun bakım uzmanı gibi bu alanda çalışacak sağlık personeli ihtiyaç vardır.
- Kocaeli’nde şu anda palyatif bakım hizmeti verebilecek bir birim bulunmamaktadır. Palyatif bakım altyapısının bir ihtiyaç olduğu ve ilde açılması gerektiğini bir öneri olarak sunulabilir.
- Yaşlılarda hastalıktan ziyade ilgiye ihtiyaç vardır. Bu anlamda psikolojik destek olarak hastaneyi görmektedir. Yaşlı birey, hastaneyi kendisi ile ilgilenebilen bir yer olarak görmektedir. Yaşlı bireyler, ilgiye muhtaçlığı hastanede gidermeye çalışmaktadırlar. İstanbul’da yapılmış bir çalışmada insanların çay-kahve içmek için çoğunlukla banka ve eczanelere gittikleri belirlenmiştir. Yaşlılara kurumsal hizmet vermek adına böyle mekanlara ihtiyaç vardır.
- 153 üzerinden yaşlı bireyler Büyükşehir Belediyesi’ne ulaşmaktadırlar. Yaşlı bireyin yerinde tespiti

ve sonra kişinin ihtiyaçlarına yönelik değerlendirme yapılıyor. Kişinin gelir durumu ve kendisine bakabilecek bir kişi olup olmadığı kara alınırken göz önünde bulunduruluyor. Aile bütünlüğü bu anlamda önemli. Aile bütünlüğünün bozulmaması için ciddi bir araştırma yapmak gerekir. Zira bakımevleri ve personeli çocuğu gibi olamaz veya mahremini rahatça onlara açamaz. Özbakım, bakımevlerinin bir hizmeti. 15 günde bir olmak üzere saç tıraşına kadar birçok hizmet yapılmaktadır. İlgili yaşlı kişinin durumuna göre yeteri kadar personel gerekli yardımı sağlamaktadır. Bu açıdan cinsiyet de önemsenmektedir. Evde temizlik hizmeti de belediyeler sunmaktadır. Bu sadece yaşlılara özel değildir, engelli olup ihtiyaç sahibi kişilere de bu hizmet verilmektedir. Bunun için evde bakım birimi mevcuttur. 65 yaş üzeri veya engellilere karyola hizmeti de vardır. Kişi vefat ettiği veya ihtiyacı kalmadığı zaman geri alınmaktadır. Kimsesi olmayan kişilere, sağlık ve sosyal alanlarda refakatçilik ve danışmanlık yapılmaktadır. 810 kişiye bu anlamda hizmet verilmektedir. Bunların örneğin hastane randevuları alınmaktadır. Evde bakım olarak da 2900 kişiye hizmet verilmektedir. Yatalak hastalara da imkanlar ölçüsünde refakat hizmeti verilmektedir. Bunlar dışında başka projeler de mevcuttur. Mesela usta-çırak projesi. Yetkin bireylerle yapılan bu proje 65 yaş üstü ve gençlerden oluşan bir projedir. Buna her yaş grubundan insan katılabilir. YDES (yaşlı destek programı) vasıtasıyla yapılan projeler var. Mesela hayata tutun projesi. Yaşlılar hareket kısıtlılıklarından dolayı düşmeye meyilli oluyor. YDES'ten destek alınarak kaydırmaz paspas, sensörlü lamba, oturma taburesi gibi uygulamalar yapılmıştır. 600 haneye bu şekilde uygulama yapılmıştır. Toplamda belediye kendi imkanlarıyla 1500 haneye uygulama yapmıştır. Bu seneki projede engelliler de dahil edilmiştir. Şu anki hedef, 2022'nin sonuna kadar 1000 haneye daha bu şekilde uygulama yapılmasıdır. Bir başka proje, şifalı balkonlar isimli bir projedir. Bu proje, pandemide evde kalmış olmanın, mutsuzluğun etkilerini gidermeye yöneliktir. 4700 kasa içinde aromatik bitkilerden oluşan kasa dağıtımı yapılmıştır. Buradaki temel amaç; kişilerin bu bitkilerle balkonlarında ilgilenerek pandemi döneminde sıkılmalarını önlemektir. Ayrıca kişilerin evlerine giderek güvenli internet kullanma eğitimi verilmiştir. Yine Parkinson ve Alzheimer ile alakalı söyleşiler gerçekleştirilmiştir. Yine 2022 YDES'e başvuru yapılmış olup, Karamürsel'de gündüz bakımevleri açılacaktır. Burada aktif yaşlanmaya yönelik birçok çalışma ya-

pılması planlanmaktadır

- İzmit Belediyesi'nin yaşlı hizmetleri birimi bulunmaktadır. Açılması planlanmaktadır. Ancak evde bakım hizmeti uygulamaktadırlar. Yaşlı ve engelli olanlara dönük hizmet verilmektedir. 2021 tarihinde ilk Alzheimer yaşam evini açılmıştır. Kişiler, 3 saatlik pe-yiyotlarla buraya gelerek bakım hizmeti almaktadırlar. Hasta yakınlarına da eğitimler verilmiştir. Bunların yanı sıra emekli evleri konsepti değiştirilerek "Asırlık Çınar Evi" olarak her mahallede açılacaktır.
- Gençler ve yaşlılarla yapılan projeler var. Fidanlar Ağaçlarla Buluşuyor projesi ile genç ve yaşlılar bir araya getiriliyor. Yalnız Değilsin projesi ile yaşlılar tespit edilip, evleri temizlenerek vb. destek olunmaya çalışılmaktadır. 16 yurtta, 16000'e yakın öğrenci vardır. Bu faaliyetler, yurtlardaki öğrenciler için zorunlu tutulmaktadır. Tecrübeye Kulak Ver projesi de var. Aktif yaşlanan yaşlılarımızı yurtlara davet ederek gençlerle yaşlılar bir araya getirilmektedir.
- Marmara belediyeler birliği olarak yaşlılara yönelik doğrudan hizmetimiz yok. Ancak yaşlılar özelinde tez yazan lisansüstü araştırmacılara destek verilmektedir. Altın Karınca ödülü de verilmektedir. Bu projelerin desteklendiği ve duyurulduğu bir ödül programıdır. Bu programda sosyal hizmet kategorisinde yaşlılara yönelik projeler desteklenmektedir.
- Genellikle büyükşehirlerde yaşlılık alanlarında çalışma yürütülmekte ama bazı ilçelerde bu konuda çalışmalar yok. Bunlara özen gösterilmeli ve çalışmalar teşvik edilmelidir.
- Halk eğitim merkezinde 9600 öğrenci var, Yaşlı öğrenci sayısı 300-400 arasındadır. 65 yaşlı üstü eğitici mevcut değildir. Bu mevzuatla ilgili bir durum. 65 yaş üstü yaşlı insanlar eğitici olamıyorlar. Burada yaş engelinin kaldırılması gerekiyor. Müzik ve sanat eğitimi olduğu için yaş sınırı da kaldırılmalıdır.
- Yaşlı evde bakım, evde sağlık hizmeti var. 14200 hastaya evde sağlık hizmeti sunuluyor. Yaşlı bireye sahip ailelerin yaşlılığa bakış açısını değiştirmek gerekiyor.

Yaşlılarda özel gereksinimlilik oluşturabilecek durumlar nelerdir? Bu durumların önlenmesine yönelik ne tür düzenlemeler yapılabilir?

- Yaşlılarda özel gereksinimlilik oluşturacak durumları ve
- Bu durumların önlenmesine dönük yapılabilecek düzenlemeleri belirlemek ana amaçlar olarak düşünülmüştür.

Yukarıda ifade edilen amaca erişilmesi durumunda;

- Yaşlılarda özel gereksinim oluşturabilecek durumların belirlenmesi ve bunların ortadan kaldırılması,
- Yaşlıların sağlık ve bakım olanaklarının arzu edilen düzey ve şartlarda sağlanması,
- İlgili kurum ve aktörlerin işbirliklerinin sağlanması,
- Yaşlılarda özel gereksinimlilik oluşturmaya muhtemel durumlarda karşı sorumluların ve rollerinin belirlenmesi, bunlar doğrultusunda çalışmalarının sağlanması olabileceği değerlendirilmiştir.

Yaşlılar için özel gereksinimlilik oluşturabilecek durumlar ile bunların önlenmesi bahsinde;

- Yaşlılara erişim zorluğu nedeniyle bahsi geçen durumların objektif olarak belirlenememesi,
- Bahsi geçen durumlar karşısında kurumsal rol ve sorumlulukların belirlenmesindeki güçlükler,
- Yatırım gerektirebilecek durumlara karşı gereken olanakların üretilmemesi,
- Yaşlılar ile ailelerinin işbirliğine açık olmaması gibi sorunların olabileceği değerlendirilmiştir.

Bahsi geçen sorunların nedenleri ise;

- Yaşlılara ilişkin bir haritalama yapılmamış olması,
- Yaşlı bakım ve destekleme hizmetlerine ilişkin kurumsal karmaşıklık,
- Kamusal aktörlerin yatırım kapasitelerinin düşük olması,
- Yaşlılar ile ailelerinin kaygıları gibi başlıklar altında toplanmıştır.

Bu sorunların çözümünde;

- Yaşlılara özgü hizmetler veren gönüllüler ile sivil toplum örgütlerinin varlığı,
- Kentte bulunan akademik örgütlerde yaşlılar ile ilgili birimlerin ve uzmanların mevcut olması,

- Merkezi idare ve yerel yönetimlerin yaşlı bakım ve destek hizmetlerine giderek daha fazla kaynak aktarması, bu anlamda sunduğu destekler gibi kaynakların kullanılabileceği değerlendirilmiştir.

Yaşlılarda özel gereksinimlilik oluşturabilecek durumlar ile bunlara karşı yapılacak düzenlemelere dair önerilen eylemler:

- Sınıfta çocuklarla yaşlılar bir araya getirilip çocukların onlara soru sorması sağlanabilir. Çocuklar, ailelerinden ziyade dışarıdaki insanların sözünden etkileniyor. Hem böylece yaşlılar da kendilerini işe yaramış hissedebilir.
- Alzheimer ve demans yaşlılığının dışında sorunlar ve özel gereksinimliliğe neden olmaktadır. Türk Alzheimer Derneği ile bu anlamda işbirliği yapılmaktadır. Bunlara dönük yapılacak çalışmalarda uygunluk raporları KOÜ'den gelmektedir. Yani diğer birimler ve özel sektör kuruluşları ile koordinasyon yapılmaktadır.
- Yaşlıların özel gereksinimlilik durumuna düşmemesi için kuşaklar arası projeler yapılabilir. Yaşlılara çocukların samimiyeti çok iyi gelmektedir. Özel günlerde yaşlılara muhtarlıklar aracılığıyla seminerler verilmektedir.
- Özel gereksinimlilik durumlarına dair internet ortamı eğitimler mevcuttur. Bu eğitimler hem teorik hem uygulamalı olmaktadır. Anadolu Üniversitesi ile yapılan bir proje, farklı engel türlerine göre deprem ve sel esnasında yapılması gerekenler hakkındadır. Bazen yaşlı bakım evlerine gidilmektedir. Bazen de teorik eğitimden sonra birlikte bir tatbikat yapılmaktadır. Özel eğitim okullarına gidilmektedir. Farklı engelli türlerine göre eğitimler verilmektedir. Bunların hepsi özel gereksinimli olabilecek yaşlılara ve yaşlılığa karşı yapılabilecek faaliyetlerdir.
- Yaşlılarla ilgili bir diğer konu afet müdahalesidir. Her ilde afet müdahale planı vardır. Ancak afet durumunda yapılması gerekenler yaşlılık özelinde yok. Tahliye planı, yaşlı evleri de nereye nasıl tahliye edilecek, bunlar bugünden belirlenmiştir.
- Yaşlılarla ilgili bir diğer sorun ise, muhtarların çoğu yaşlıların vaziyetinden haberdar değildir. Yaşlıların kontrolü ve bakımı için evlerine gidildiğinde görevliler tarafından kendilerine ulaşılmamaktadır. Yerelde mahalle muhtarlarının yaşlılara ulaşmada yetkilerinin artırılması istenebilir.
- Özel gereksinimlilik kapsamında yaşlılarla ilgili bir

başka konu ise kurumlar arası koordinasyon sağlanmasıdır. Bu anlamda veri akışı ve paylaşımı sorunludur. Bunun düzene sokulması gereklidir.

- Emekli olan insanlar kendi rutinlerinin bozulması nedeniyle artık emeklilik için bir şeyler yapmaya çalışıyorlar. Boşluklarını halk eğitim gibi kurslara giderek doldurmaya çalışıyorlar. Diğer bir grup 65 yaş üstü, sürekli eğitime geliyorlar. Bu kurslar yaşlı kişilerin evde tek başlarına bunalmalarını, sıkılmalarını ve izole olmalarını engelliyor. Bu kurslar bir çeşit psikolojik tedavi gibi görülmektedir.
- Emekliliğe hazırlık kursları planlama aşamasında. Önümüzdeki günlerde bunlar başlayacak. Psikolojik destek anlamında birçok şeye ihtiyaçları var. Tebdili Mekan isimli proje vardı. Deprem ile ilgili. 65 yaş üstü yaşayan kişilere evdeki eşyaların sabitlenmesi konusunda çalışma yapıldı. Daha sonrasında ilkyardım çantaları hediye edildi.
- Özel gereksinimli olmasa bile hangi evde kaç yaşlı, kaç özel gereksinimli birey olduğu ile ilgili çalışma yapılabilir. Mahalle bazlı yaşlı sayısının belirlenmesi gibi bir çalışma yapılabilir. Aile yanından veya kurumlarda kalan yaşlılara ve özel gereksinimli bireylere bir şekilde ulaşılmış gibi görünmektedir. Ancak esas sorun, evde yalnız yaşayan yaşlılar ile ilgilidir.
- Yaşlılar pandemide de en çok mağdur olan grupların başında geldi. Herkes internette alışveriş yapabilirken yaşlılar bu konuda zorlandılar. Bugün internet kullanamıyorsanız, banka kartınız yoksa birçok şeyden geri kalıyorsunuz. Daha hızlı bir yaşlanma oluyor. Yaşlılarımız ve yaşlanacak olanlarımız için yapabilecek şeylerimiz var. Sağlık konusunda daha çok kaygıları oldu. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bunların topyekûn belirlenmesi lazım. Hem ruh sağlıkları hem de üretkenlikleri ile ilgili çalışmalar yapılmalı. Düşmelerin önlenmesi konusunda ilçe sağlık müdürlüklerine afiş gönderilmektedir. Beslenme ile ilgili diyetisyenler çok fazla eğitim vermeye çalışmaktadır. Kuruluşlarda gidip eğitim verilebilse de sorun ailelerinin yanında evde olan yaşlılar. Onlara ulaşmak zor.
- 1+0 şeklinde evler gibi bir yaşam merkezi planlanmalı. Özellikle maddi imkânları yeterli olanlar için böyle yaşam merkezleri oluşturulabilir. Sosyal yaşam merkezi gibi ama kişinin evi olacak. Yaşlı köyleri gibi yerler de uygulamada mevcuttur.
- Yaşlıların özel gereksinimli hale gelmemesi için el yeteneklerinin gelişmesi, kendilerine güvenmelerinin sağlanması amacıyla boyama, ahşap işçiliği gibi

kurslar açılabilir. Mavi kapak projesine çocukların yanı sıra yaşlılar da dahil edilebilir. Evlerde yaşlıların çoklukla konuşmaya ihtiyaçları mevcuttur.

Yaşlıların topluma katılımını artırmak için neler yapılabilir? Aktif yaşlanma için uygun kamusal alanlar mevcut mu? Ne tür düzenlemeler yapılabilir?

- Yaşlıların topluma katılımını artırmak için yapılabilirler ile
- Aktif yaşlanma için uygun kamusal alanların mevcut olup olmadığı ve bunlarla ilgili yapılabilecek düzenlemeler ana amaçlar olarak belirlenmiştir.

Bahsi geçen amaçlara erişilmesi durumunda;

- Yaşlıların toplumsal katılımlarının sağlanması ve bu anlamda desteklenmeleri,
- Yaşlıların katılımlarının sağlanmasında rol üstlenecek kurum ve aktörlerin belirlenmesi ve hareket geçirilmesi,
- Yaşlılar ile aile bireylerinin yaşam kalite ve memnuniyetlerinin artırılması,
- Aktif yaşlanmaya uygun kamusal alanların belirlenmesi, oluşturulması, mevcutların düzenlenmesi ve aktif kullanımının sağlanması,
- Yaşlı bakım ve sağlık hizmetlerinde iyileştirmelerin yapılması gibi etkilerin oluşabileceği değerlendirilmiştir.

Yaşlıların toplumsal katılımları ve aktif yaşlanma kapsamında;

- Yaşlıların toplumsal katılımlarının verili olarak kabul edilmesi,
- Yaşlıların toplumsal katılımlarına sağlık, aile ve diğer kısıtlar nedeniyle imkan bulunamaması,
- Yaşlı katılımı için gereken alanların üretilmemesi,
- Bunların ne olabileceği konusunda berraklık olmaması,
- Yaşlı katılımının bir ihtiyaç olarak görülmemiş olması,
- Yaşlıların toplumsal katılımlarına özgü politikaların geliştirilmemiş olması
- Bu alana kamusal aktörlerin gereken yatırımların yapmadaki kısıtları,
- Yaşlı ailelerinin toplumsal katılım konusunda istekli

ve gönüllü olmaması gibi problemlerin mevcut olduğu değerlendirilmiştir.

Bu problemlerin nedenlerine bakıldığında ise;

- Kamu otoritelerinin yaşlıların katılımı konusunda duyarlı olmaması ve inisiyatif almaması,
- Yaşlıların katılım taleplerinin anlaşılamaması,
- Toplumda yaşlılara dönük olarak mevcut olan geleneksel yaklaşım ve anlayışlar,
- Yaşlıların katılımının sağlanması ve aktif yaşlanma için üretilecek imkanların bir mali yüke katlanmayı gerektirmesi,
- Yaşlı katılımı ve aktif yaşlanmadan daha önemli sorunların mevcut olduğunu düşünülmesi, dolayısıyla bu alana yatırım yapmada isteksizliklerin mevcut olması,
- Yaşlı katılımı ve aktif yaşlanma konusunda yeterli kadar bilgi sahibi olunmaması ve araştırmaların yapılmaması gibi başlıklar altında sıralanmıştır.

Yaşlıların toplumsal katılımları ile aktif yaşlanma konusunda;

- Bu alanda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri,
- Bu alanda faaliyet gösteren akademik örgütlerdeki birimler ve uzmanlar,
- Yerel yönetimler ile merkezi aktörlerin sağlamış oldukları maddi katkılar ve tahsisatlar,
- Kentin yaşlı katılımını sağlayacak fiziksel alanları üretme kapasitesi,
- Bu anlamda uluslararası örgütlerin sunmuş olduğu finansal olanaklar gibi kaynakların hazır olduğu değerlendirilmiştir.

Yaşlıların topluma katılımını artırmak ve aktif yaşlanma için yapılabilecek düzenlemeler konusunda önerilen eylemler:

- Sahipsiz insanların bakılabileceği hiçbir yer yok. Huzurevi sayıları yetersizdir. Huzurevine girebilmek için birinin ölmesini beklemek gerekmemeli. Yer olmadığı için yaşlıları farkı illere göndermek gerekebiliyor. Ancak yaşlı gitmek istemiyor. Kendi evinde kalmak istiyor. Burada çok eksiklikler var. Bazı aileler evde bakım parasını sadece alıyor. Kurallar var ama denetim yok.
- Ayrıca eğitimlere hep aynı kişiler geliyor. Muhtarlarla bir saha çalışması yapılarak katılım çeşitlendirilebilir. Saha çalışmaları üniversite-kent konseyi işbirliğinde yapılabilir.
- İstatistiki bilgi tutulmuyor. Bu tür bilgilere ihtiyaç

olacağından istatistiki bilgilerin tutulması önemsenmelidir.

- Bir risk haritası çıkartılarak ulaşılamayan yaşlı insanlara da ulaşmak gerekir.
- Kamu kurumlarında yaşlılara öncelik verilebilir.
- Yaşlı insanlara yardım yapılması çok güzel ama asıl olan onları topluma katmak. Trafikte uzun süre kalmak Alzheimer riskini artırıyor bunun bile düzenlenmesi gerekiyor. Aile ve yaşlı bireylerin, yaşlı adayı bireylerin eğitilmesi çok önemli eğitimlerin yaygın hale getirilmesi gerekiyor. Yaşlılar ile gençleri daha çok bir araya getirmek gerekiyor. Birbirleri arasında tecrübeleri paylaşmaları gerekiyor. Evde bakımda ergonomi ve fizyoterapi desteği gerekiyor. Japonların ikigai felsefesi var yani her sabah güne uyanma sebebi. Bu bizim kültürümüzde yok. Bu insanlara uğraşabilecekleri bir şey sunulması gerekiyor. Her gün sebzelerini kontrol etmesi için yataktan kalkma sebebi olması lazım. Yeni şeyler öğrenmeleri teşvik edilebilir. Düzenli kan tahlillerinin de yapılması gerekir. Belediyelerin havuzlarında yaşlıların egzersiz yapması sağlanmalı. Öncelikle yaşlılar ne istiyor bu konuşulmalı, yaşlılara sorulmalı. Belki diyecek ki pişmanlıklarımı konuşmak veya hayallerimi yaşamak istiyorum. Onların içinde uykuda kalan faaliyetleri yapmaları projeleştirilebilir.
- Yaşlı bireyleri evden çıkarmak, yapabileceklerini hissettirmek çok önemli. Yaşlılar ilgilenilmediği süreçte hastalık hastası olurlar.
- Aile hekimleri yaşlı nüfusa yönelik sağlık taramalarını etkinleştirmesi gerekir. Sağlık kurumlarının yılda bir kez kişiye ulaşması genel sağlık değerlendirmesi yapması sağlanmalı. Kentin yaşlı profilinin ortaya çıkartılması gerekir. Böylece hizmete ulaşamayanların tespiti daha kolay olacaktır. Mahalle muhtarlıkları aracılığıyla durum saptama çalışması yapılabilir. Kronik hastalıklarda artış beklenmektedir. Rehabilitatif faaliyetler artırılabilir. Sağlıklı yaşlanmaya vurgu yapılması gerekir. İnsanlar, gençliklerini sağlıklı geçiremedikleri için yaşlılıkları da sağlıklı olmuyor. İşyerlerine işyeri sağlık hizmetleri var, emekliliğe yakın kişilere emeklilik planlarının yapılması lazım. İçine düşülen boşluğu engelleme anlamında bir destek sağlanabilir.
- Kamusal tuvaletler meselesi yaşlıların dışarı çıkmasını engelliyor. Tuvalet ihtiyacı gibi sebeplerle yaşlı bireyler toplumsal yaşantıya katılmıyorlar. Kent kartlarla tuvaletlere girilmesi 65 yaş üstüne bedava olmalı. Yolda yürüme yapıldığında, dinlenilebilecek

mekânlar yok. Bank sayısının artırılması çok önemli. Kırsal mahalle profilleri biraz farklı, ayrıca ele alınmalı. Sakin kalarak yaşanmak demek daha doğru olabilir. Aktif yaşlanma da hala o ekonomik düzenin bir parçası olunması gerekiyor. Yaşlı meclisleri yapılmalı. Yaşlıların gönüllü olabilecekleri çok şey var veya yaşlılarla ilgili yapılacak çalışmalarda gençler de gönüllü olabilir.

- Kimin neye ihtiyacı olduğunun saptanması çok önemli. Sürekli krizler yaşıyor. Bu tür dönemlerde yaşlı, özel gereksinimli ve çocuk gibi dezavantajlı gruplara sahip çıkılması çok önemli. Risk haritalarının çıkartılması gerekiyor. Olası kriz durumunda o kişilerin ne durumda olduğu tespit edilmeli.
- Mahallelerdeki boş alanların hobi alanları olarak değerlendirilmesi iyi olabilir.
- Kurumlararası veri akışının daha esnek ve kolay olması gerekir.
- Yaşlıların ihmal ve istismar edilmesinin önüne geçilmedir. Yaşlılara ihmal ve istismarı uygulayanlar da çoğunlukla bakım verenleri. Bakım verenlerin sık sık eğitimden geçirilmesi önemli.
- Yaşlılara yönelik bir kart olmalı ve bu kart her yerde geçerli olmalıdır.
- İstanbul'da 65 yaş üstü her şeyden faydalanabiliyor. Şehrin çeşitli yerlerinde 3 çeşit yemek de yenebiliyor. Bu Kocaeli de de olmalı.
- Hizmetlerin sürekliliği önemli.
- Asansörlerin bakımının düzenli yapılması gerekli. Bunlarla ilgili nereye şikayet edilebileceği veya bildirilebileceği ile ilgili bilgiler sağlanmalıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Kocaeli’de yaşayan özel gereksinimli bireylerin beklenti ve taleplerini, toplumun bakış açısını, kurum ve kuruluşların özel gereksinimli bireylere yaklaşımını değerlendirmek için 02/03/2022 - 20/03/2022 tarihleri arasında bir ön araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında; özel gereksinimli bireyleri temsil etmek üzere 500, diğer vatandaşları temsil etmek üzere 1506, kurum/kuruluşları temsil etmek üzere ise 300 kişilik 3 farklı örneklem grubuna 3 farklı anket türü yüz yüze uygulanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan özel gereksinimli bireyleri temsil eden örneklem grubunun ilçelere göre dağılımı; Başiskele (%5), Çayırova (%5), Darıca (%9), Derince (%8), Dilovası (%3), Gebze (%20), Gölcük (%9), İzmit (%20), Kandıra (%3); Karamürsel (%4), Kartepe (%6), Körfez (%8)’dir.

Vatandaşların özel gereksinimli bireylere bakış açısını değerlendirmek üzere görüşülen örneklem grubunun ilçeler bazında dağılımı ise; Başiskele (%5), Çayırova (%5), Darıca (%9), Derince (%8), Dilovası (%3), Gebze (%20), Gölcük (%9), İzmit (%20), Kandıra (%3); Karamürsel (%4), Kartepe (%6), Körfez (%8)’dir.

Kurum/kuruluşların özel gereksinimli bireylere yaklaşımını değerlendirmek adına seçilen örneklem grubunun ise ilçelere göre dağılımı şu şekildedir:

Başiskele (%5), Çayırova (%5), Darıca (%9), Derince (%8), Dilovası (%3), Gebze (%20), Gölcük (%9), İzmit (%20), Kandıra (%3); Karamürsel (%4), Kartepe (%6), Körfez (%8)’dir.

Her üç araştırma için seçilen örneklem miktarının, ilçenin nüfusu ile orantılı olmasına ve her bir örneklem grubu için yaş, cinsiyet, eğitim, meslek gibi demografik faktörler açısından homojen bir dağılım olmasına özen gösterilmiştir. Araştırma bulguları elde edilen verilerin istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmesiyle üretilmiştir. Bu çerçevede elde edilen bulgular, raporun ilerleyen sayfalarında örneklem gruplarına göre ayrıntılı olarak paylaşılmıştır.

Araştırmaya katılan özel gereksinimli bireylerin daha çok; sosyal güvenliğe sahip, STK üyeliği olmayan, ortopedik ve zihinsel engeli sahip, yüksek düzeyde ve doğuştan engeli olmakla birlikte öz bakımını da yapabilecek nitelikte kişilerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Bu bireyler aynı zamanda, orta düzeyde ekonomik statüye sahip, geçinebilmek için çalışmak zorunda olduklarını ve giderlerini şu veya bu düzeyde karşılayabilme kudretine sahip olduklarını da beyan etmişlerdir. Öte yandan yine bu bireyler, iş sahibi olmak istemekle birlikte masa başı işleri daha fazlaca tercih eder nitelikte olduklarını da ifade etmişlerdir. Zira bunların, kendilerine ait bir iş yerleri yoktur ve maddi yardım ve destek alan kişiler, bunlar içinde önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Ancak bu maddi yardımların, çoklukla kamu kurum/kuruluşlarından alındığını, özel sektörün bu anlamda yeteri ilgiyi göstermediğini de bu çerçevede ifade etmek gerekir. Bu yardımlar, çalışmaya katılan özel gereksinimli bireylerce yeterli görülmemektedir. Bu kapsamda daha çok aynı ve nakdi yardım almak arzusunda oldukları da ifade edilmektedir. İlgililer herhangi bir tasarruf/birikim yapacak güce sahip olmadığı izlenimi vermektedir. Çalışmaya katılan özel gereksinimli bireylerin ikametlerinde kendilerine özel alanlarının mevcut olduğu, bununla birlikte ailede bir araç (otomobil, vb) bulunduğu da belirlenmiştir. Ancak ilgililerin engelli araçlarına sahip olma konusunda zafiyet yaşadıkları ifade edilmektedir.

Bunlara ek olarak, engellilere mahsus özel olanakların da (asansör, rampa gibi) mevcut olmadığı belirtilmelidir. Tüm bu sorunlara rağmen bu kişiler kendi başlarına evden çıkabilmekte, kendi kararlarını alabilmekte, alış-verişe gidebilmekte ve kamusal alanda rahat davranabilmektedirler. Sosyal ortamlara çok rahat uyum sağlayabilseler de daha çok engelli gruplarıyla birlikte olmayı tercih etmekte, diğerleri ile sıklıkla bir araya gelme fırsatı yakalayamamaktadırlar. Kültürel olarak bakıldığında, kitap okuma alışkanlıklarının mevcut olmadığı veya çok az olduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte internet kullanım düzeyleri tatmin edici boyuttadır. Yine sosyal mecraları kullanma bakımından avantajlı durumda oldukları da belirtilmelidir. Bu bireyler, sosyo-kültürel etkinliklere, turistik gezilere katılma arayışında olup bu amaçla kaynağa da ihtiyaç duymaktadırlar. Bu anlamda sürekli devam ettirdikleri sosyo-kültürel aktivitelerin de mevcut olmadığı belirtilmelidir. Yine bu kişilerin bir ens-trüman çalamadıkları, ancak çalmak istedikleri de ifade edilmiştir. Şimdiye kadar kişiye özel bir eğitim almamış olan bu bireylerin, daha çok mesleki eğitim, dil eğitimi, kültür-sanat eğitimi, akademik eğitim, dini eğitimler ve spor eğitimi almak istedikleri özellikle vurgulanmalıdır.

Zira aldıkları eğitimleri yeterli bulmayan bu bireyler, eğitim kurumlarındaki öğretmenlerini nispeten yeterli görmelerine rağmen, kurumları yer yer eleştirmektedirler.

Ayrıca ilgilendikleri spor dalları (su sporları, masa tenisi ve futbol gibi) olsa da genelde spor yapmadıkları tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan engelli bireyler, sosyal politikaları yeterli ancak geliştirilebilir nitelikte görmektedir. Bu bakımdan yerel yönetimler başta olmak üzere merkezi otorite aktörlerine de bakiş olumludur. Ancak yerel yönetimlerin engelli hizmetlerini biraz daha geliştirilmesi beklenmektedir. Yine bu kapsamda yasal düzenlemelerin yeterli görülmediği, çeşitlendirilerek geliştirilmesi gerektiği de tespit edilmiştir.

Engelli bireyler bir bütün olarak genellikle “ulaşım, hizmetlere erişebilirlik, maddi destek, sağlık, dışlanma (kapsanma), kamu görevlilerinin ilgisizliği, STK’lar, duyarsızlık, politik ilgisizlik, yasal yeterlik, engelli yaşam alanlarının yetersizliği, toplumsal bilinç ve bilgi eksikliği, engellilere dönük sosyal politikalar, spor ve rekreasyon alanları, yerel yönetimlerin yaklaşımları” gibi konularda sorunlar yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Bunların aksine, “eğitim, istihdam, adalet, güvenlik, acınma/merhamet, muhatap alınma ve yerel yönetim hizmetleri” konusunda genellikle sorun yaşamadıklarını da eklemişlerdir. Engelli bireylere vatandaşların genel yaklaşım ve değerlendirmesi bakımından bir değerlendirme yapılacak olursa, her ne kadar büyük çoğunluğunun ailesinde engelli bir birey olmasa da katılımcılar örneğinde genel olarak toplumda engelli bireylere dönük bir farkındalık ve duyarlılık mevcut olduğu belirlenmiştir.

Ailesinde engelli birey olan görece az bir katılımcı grubun bireydeki engeli; öncelikle fiziksel, hemen ardından zihinsel olarak tanımladığı ve nispeten çok daha az bir grubun ise hem zihinsel hem de fiziksel olarak tanımladığı anlaşılmaktadır. Aile dışında tanıdıklarında engelli birey olan katılımcılar da mevcuttur. Her ne kadar böyle ise de yatalak/alzheimer veya ağır hasta biriyle aynı evde yaşama durumunun nadiren görüldüğünü ifade etmek mümkündür. Bu noktada engelli bireylerin “sevgi, saygı, yardım ve merhamet” gibi kavramları öncelikle tanımlanmakta olduğu, engelliliği tanımlamada etkili olan faktörlerin ise sırasıyla “genetik, sağlık ve din” olduğu da belirlenmiştir.

Genel olarak toplum; engelli bireylere kamusal hak ve imkanlar ile imtiyaz ve istisnalar sağlanmasına ve kamusal kaynakların onlar için kullanılmasına olumlu yaklaşmakta, engelli bireylere kamu otoritelerince maddi olanaklar sağlanmasını desteklemekte ve yine engelli bi-

reylere özel hizmetler sunulmasını arzu etmekte, ancak yer yer bu olanak ve hakların geliştirilmesini de beklemektedir. Aynı zamanda kamu otoritelerinin engelli bireylere yaklaşımlarını yeterli ancak geliştirilecek yönleri de olan bir statüde tanımlamaktadırlar. Bu bakımdan yerel yönetimlerin sunduğu engelli hizmetlerinin de olumlu ve yeterli görüldüğü ifade edilmektedir.

Bir başka açıdan toplumun; engelli bireylerin sosyal ortamlara dahil olmasına açık, çocuklarını engelli bireylerle aynı okullara gönderme konusunda genel olarak arzulu, engelli bireylere günlük yaşamlarında yardım etme arayış ve isteğinde, engelli bireylerle ilgili yapılan çalışmalara katılmaya gönüllü, sahip oldukları iş yerlerinde engelli bireyleri istihdam etme, onlarla birlikte çalışmanın yanı sıra yine ev ve iş yerlerini engelli bireylere kiraya verme konusunda genel olarak çekincesi olmayan, engellilere pozitif ayrımcılık yapılmasını hoş gören bir anlayışta, ancak engelli bireylerin toplum içinde kendilerini temsil ve ifade etme bakımından zafiyetlere sahip olduğunu da düşünmekte olduğu belirlenmiştir.

Engelli bireylerin toplu ulaşım araçlarıyla seyahat etmesi konusunda genel olarak olumlu bir değerlendirmenin mevcut olduğu, ancak toplum ulaşım bakımından bazı zafiyetlerin mevcut olduğu ve toplu ulaşım araçlarının bazı yönlerden yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca engelli bireyler için sosyal donatı ve rekreasyon alanlarının, araç-gereç ve donanımların yeterliliğinin de tartışma konusu olduğu ifade edilebilir.

Engellilere sağlanan eğitim olanakları yeterli görülse de geliştirilmeye muhtaç alanların mevcut olduğu da bu bahiste ileri sürülebilir. Bütün bunlar karşısında engelli bireyler için hazırlanmış olan teknolojik uygulamalardan, engelli bireylere dönük çıkartılan yasal düzenlemeler ile politikalardan haberdar olmadıkları ve yine engellilerle ilgili daha evvelce yapılan herhangi bir çalışmaya da katılmadıkları belirlenmiştir.

Bu durum özellikle bu gibi alanlarda daha fazla bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu gibi beklentiler bahsinde genel olarak engelli bireyler için ulaşım olanaklarının, sosyal donatı ve rekreasyon alanlarının, maddi imkan ve desteklerin, iş yaşamına ve sosyal yaşama ilişkin imkanların, sağlık ve medikal hizmetlerin, psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi ve artırılması gerektiği de anlaşılmaktadır.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen “engelsiz taksi, hasta nakil ambulansı, farkındalık

eğitimleri, hasta refakatçi eğitimi, engelsiz iletişim için işaret dili eğitimi, otizm sınıfı, engelsiz yaşam merkezleri ve yürüyüş yolları” gibi projelerin çoklukla bilinir olduğu değerlendirilmektedir. Bu ve benzeri hizmetlerin daha fazla kitleye erişmesi bakımından reklam ve tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmesi ve sadece engelli bireyler ile yakınlarına değil toplumun tamamına eriştirilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Kurum ve kuruluşlarda engelli bireyler için fiziksel yapı itibarıyla gerekli olanakların henüz sağlanamamış olduğu tespit edilmiştir. Buna benzer olarak engelli bireylere dönük olarak iş yerlerinde özel bir hizmet ve/veya uygulama yapılmadığı veya bulunmadığı da anlaşılmaktadır.

İş yerlerinde gelecek 5 yıl içerisinde engelli birey istihdamı konusunda herhangi bir planın olmadığı, engelli birey istihdam eden iş yerlerinin de bu bireylerin nitelikli performans sergilemeleri amacıyla farklı imkanlar sağladıkları anlaşılmıştır.

Ayrıca engelli bireylerle ilgili yapılan çalışmalara genellikle kurum ve kuruluşlarca bugüne kadar destek verilmediği de ileri sürülebilir. Dikkat edilecek olursa iş dünyasında genellikle engelli bireylere dönük katkı ve destek konusunda üst düzeyde olumlu bir yaklaşım ve muameleye denk gelmek zor görünmektedir.

Ancak bu duruma, özellikle Türkiye’nin engelli istihdamı bakımından henüz çok bakir bir alan olması ve yine örnekleme dahil edilen iş yerlerinin engelli birey istihdamı konusunda deneyimsiz olmaları gibi daha özel hususlar neden olmuş gibi görünmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşama aktif olarak katılması, sağlıklı ve kapsayıcı bir toplumsal yapının oluşturulması ve sürdürülmesi bakımından çok önemlidir. Toplumdaki herhangi bir ferdin, toplumdan dışlanmış olması elbette kabul edilemez bir husustur.

Bir bireyin herhangi bir engele sahip olmasına binaen toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olmaktan ayrı düşünülmesi ya da dışlanması başta Anayasa olmak üzere yasal düzenlemeler ve yazılı olmayan sosyal normlara göre aykırıdır. Bu durumda özel gereksinimli bireylerin de sosyal yapının bir parçası olarak kabul edilmesi, kaybedilmemesi, ötekileştirilmekten uzak tutulması amacıyla birtakım çalışmaların yapılması elzemdir.

Bu çalışmaların kendi içinde temel iki fonksiyon üstlenmesi beklenir. İlk olarak bu tip çalışmalar yoluyla engelli bireylerin talep ve beklentileri ile istek ve ihtiyaçları net olarak ve doğrudan belirlenebilir.

Yine bunlara doğrudan ve nesnel olarak karşılık verilmesi olanağı yaratılabilir. İkinci ise bu gibi çalışmalar, toplumun diğer kesimlerinde farkındalık ve bilinç oluşturarak nihayet engelli bireylere toplumun geniş bir spektrumundan bakabilmesinin de bir anahtarı olabilir.

Bu nedenle engelli bireylere dönük olarak gerçekleştirilen hemen bütün çalışmaların aslında kendilerinden umulan faydanın mahir ellerde çok daha fazlasını üretme potansiyeline sahip olduğunu ileri sürmek olasıdır. Mevcut çalışma kendi ölçeği ve kapsamında özel olarak engelli bireylere ve genel olarak da bir bütün olarak topluma katkı vermeyi amaçlamaktadır.

Ürettiği bulgularla çalışma; gerek merkezi idare gerekse yerel idareler için politik bir enstrüman ve bir program alt yapısı sunmaya namzettir. Elde edilen verilerin ve bunlara bağlı olarak üretilen sonuçların sağlıklılığı, tutarlılığı ve güvenilirliği çalışmaya böyle kritik bir fonksiyon yüklemektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın politik aktörler, kamu otoriteleri ve sivil toplum örgütleri tarafından uygulanması ve güncellenerek takip edilmesi önemlidir.

Özel Gereksinimli Bireyler Araştırması:

1. Özel Gereksinimli Birey Yanıtlarının Değerlendirmesi

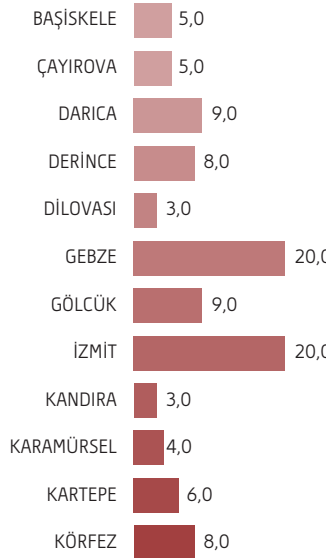
Özel gereksinimli bireylerin sorun, talep, beklenti ve değerlendirmelerini almak için kendileriyle mahallinde ve yüz yüze olarak geliştirilen anket formu vasıtasıyla veri toplanmıştır. Anket uygulamasına ilişkin olarak şunu da belirtmek gerekir ki, engel durumuna göre uygulama doğrudan engelli birey ile değil aile ferdiyle yapılmış, aile ferdinin engelli adına mevcut durumu nesnel olarak ifade etmesi anketörler marifetiyle sağlanmıştır. Toplanan veriler tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular aşağıda takdim edilmiştir. Anket çalışması yapılan örneklem her ilçenin nüfusuna oranla belirlenmiştir. Buna göre nüfusu fazla olan ilçeden fazla, az olan ilçeden görece daha az örneklem çekilmiştir.

Örneklemin ilçelere göre oransal dağılımını gösteren veri aşağıda sunulmuştur.

Başıskele (%5), Çayırova (%5), Darıca (%9), Derince (%8), Dilovası (%3), Gebze (%20), Gölcük (%9), İzmit (%20), Kandıra (%3); Karamürsel (%4), Kartepe (%6), Körfez (%8).

İlçe Dağılımı

İlçeler	Frekans	Yüzde
BAŞISKELE	24	5,0
ÇAYIROVA	27	5,0
DARICA	46	9,0
DERİNCE	40	8,0
DİLOVASI	15	3,0
GEBZE	101	20,0
GÖLCÜK	45	9,0
İZMİT	98	20,0
KANDIRA	16	3,0
KARAMÜRSEL	18	4,0
KARTEPE	29	6,0
KÖRFEZ	41	8,0
Toplam	500	100,0

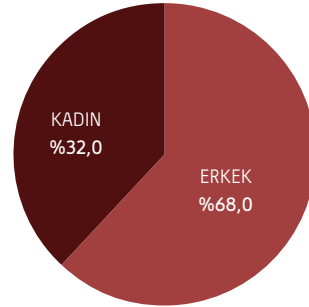

Araştırmadan elde edilen bulgular ise şu şekildedir:

1. Katılımcılar, "cinsiyetlerine" göre değerlendirildiklerinde %68'i kadın %32'si ise erkeklerden oluşmaktadır.

Cinsiyet Dağılımı

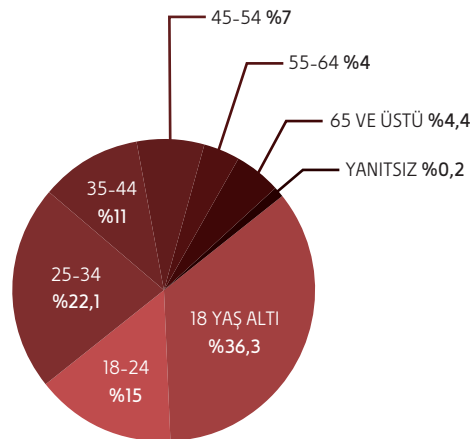
Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	160	32,0
Erkek	340	68,0
Toplam	500	100,0

2. "Yaş" dağılımına bakıldığında katılımcı grubun çoğunluğunun 18 yaş altında olduğu (%36), bunun hemen ardından 25-34 yaş aralığındaki bireylerin geldiği (%22) ve diğer yaş gruplarının da sırasıyla 18-24 yaş aralığında (%15), 35-44 yaş aralığında (%11), 45-54 yaş aralığında (%7), 55-64 yaş aralığında (%4) ve 65 yaş ve üstü (%4) olarak oluştuğu belirlenmiştir. Burada çok az sayıda katılımcının yaş beyan etmediğini de ifade etmek gereklidir. 18 yaş altında olan katılımcılarla anket yapılırken mutlaka velilerinin rızaları alınarak hareket edilmiştir.

Yaş Dağılımı

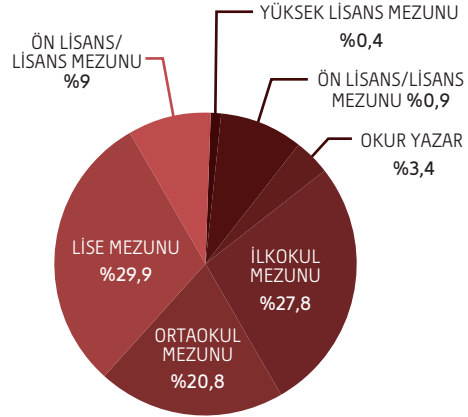
Yaş Grupları	Frekans	Yüzde
18 Yaş Altı	182	36,3
18-24	74	15,0
25-34	110	22,1
35-44	56	11,0
45-54	34	7,0
55-64	20	4,0
65 ve üstü	22	4,4
Yanıtız	2	0,2
Toplam	500	100,0

3. “Öğrenim durumuna” göre katılımcılar değerlendirildiğinde, ilkokul mezunları ile lise ve dengi okul mezunlarının ilk sırada yer aldıkları anlaşılmaktadır (%28). Bunlara yakın olmak üzere ilköğretim mezunları ikinci sırada yer almışlardır (%19). Eğitim durumuna göre daha sonraki sırada yer alan katılımcılar üniversite mezunları ve okur-yazar olmayan katılımcılardır (%8). Diğer eğitim düzeylerinde oldukça az sayıda katılımcının mevcut olduğu ifade edilmektedir.

Eğitim Dağılımı

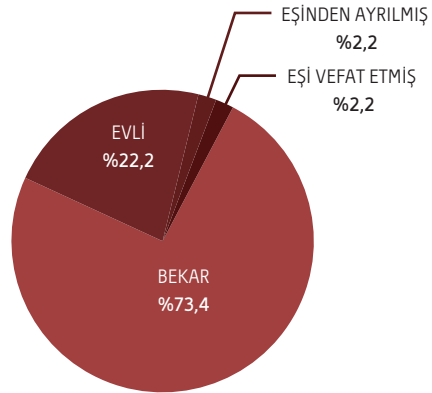
Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde
Okuryazar değil	42	9,0
Okur yazar	20	3,4
İlkokul mezunu	130	27,8
Ortaokul mezunu	96	20,5
Lise mezunu	29,9	14,0
Önlisans/Lisans Mezunu	42	9,0
Yüksek Lisans Mezunu	2	0,4
Toplam	500	100,0

4. “Medeni durumlarına” göre katılımcılar değerlendirildiğinde, bekar olan katılımcıların büyük çoğunluğu oluşturduğu anlaşılmaktadır (%71). Evli katılımcıların oranı ise görece daha düşüktür (%21). Eşinden boşanmış durumda olan katılımcılar ise (%2) çok daha azdır. Ayrıca bu soruda yanıt vermeyen katılımcı sayısı ihmal edilebilecek düzeydedir.

Medeni Durum Dağılımı

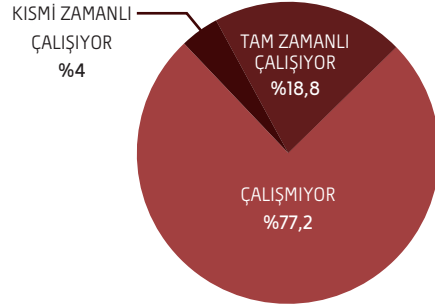
Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Bekar	367	73,4
Evli	111	22,2
Eşinden Ayrılmış	11	2,2
Eşi Vefat Etmiş	11	2,2
Toplam	500	100,0

5. Katılımcıların "gelir getiren bir işe sahip olup olmadıkları" yönünde kendilerine yöneltilen soruya büyük çoğunluğun "çalışmadığı" yönünde yanıt verdiği belirlenmiştir (%75). Halen çalışmakta olanlar ise görece daha az bir gruptur (%18). Ancak bu çalışmakta olan grubun da kendi içinde "tam zamanlı ve kısmi zamanlı" olmak üzere ikiye ayrıldığını ifade etmek gereklidir. Şu halde kısmi zamanlı olarak çalışanlar (%2), tam zamanlı olarak çalışanlardan daha azdır (%16). Bu soruda herhangi bir yanıt vermeyen katılımcıların da mevcut olduğu ifade edilmelidir (%7).

Çalışma Durumları Dağılımı

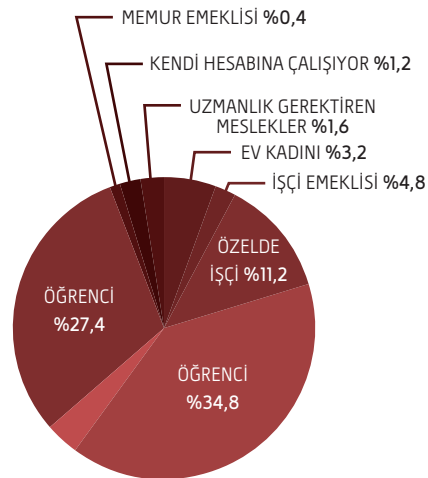
Çalışma Durumları	Frekans	Yüzde
Çalışıyor (Kısmi Zamanlı)	20	4,0
Çalışıyor (Tam Zamanlı)	94	18,8
Çalışmıyor	386	77,2
Toplam	500	100,0

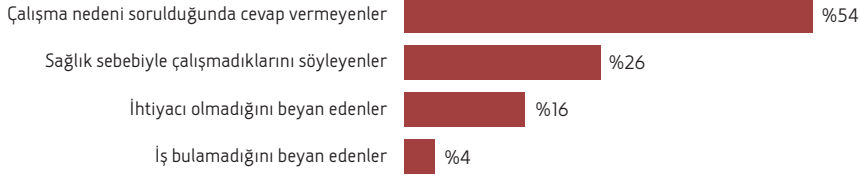
6. "Meslek" itibarıyla katılımcıların tasnif edilmesi murat edilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde çoğunluğun "öğrenci" olduğu belirlenmiştir (%35). Bunlara yakın bir grup olarak "işsiz" olduğunu beyan edenler ikinci sırada yer almışlardır (%28). Daha sonra ise "özelde işçi" (%11), "işçi emeklisi" (%5), "ev hanımı" (%3), devlet memuru (%3), uzmanlık gerektiren meslekler (%2), kamuda işçi (%2) ve kendi hesabına çalışanlar (%1) gelmektedir. Bu soruda bir kısım katılımcı da yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Meslek Durumları Dağılımı

İlçeler	Frekans	Yüzde
1.İşçi emeklisi	24	4,8
10.Kamuda işçi	10	2,0
13. Özelde işçi	56	11,2
2.Öğrenci	174	34,8
3.Devlet memuru	14	2,8
4.İşsiz	137	27,4
5.Memur emeklisi	2	0,4
6.Kendi hesabına çalışıyor	6	1,2
7.Uzmanlık getiren meslekler	8	1,6
9.Ev kadını	16	3,2
Toplam	500	100,0

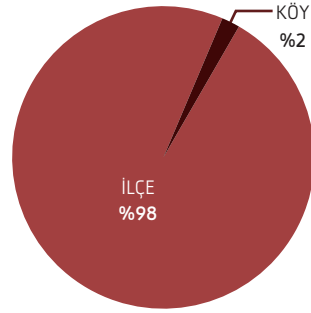

7. Katılımcıların “çalışmıyorlar ise bunun nedeni” sorulduğunda verdikleri yanıtlar incelendiğinde önemli bir kısım katılımcının yanıt vermemeyi tercih ettiği (%54) ancak bunların hemen ardından dikkate değer bir miktar katılımcının da “sağlık” nedenine dayalı olarak çalışmamakta olduğu belirlenmiştir (%26). Burada ilginç olan ve dikkat çeken bir tespit de “işe ihtiyacı olmadığını beyan eden katılımcılardır (%16). Bu önemli bir bulgu gibi görünmektedir. Bunlarla birlikte görece çok daha az olarak “iş bulamadığını” beyan eden katılımcılar da (%4) mevcuttur. Aşağıdaki çalışmamakta olan katılımcıların gerekçelerini göstermektedir.

8. Katılımcılar, “ikamet ettikleri mahalle” göre değerlendirildiklerinde büyük çoğunluğun ilçelerde ikamet ettiği (%98), çok az sayıda bir katılımcının (%2) ise köylerde ikamet ettiği belirlenmiştir.

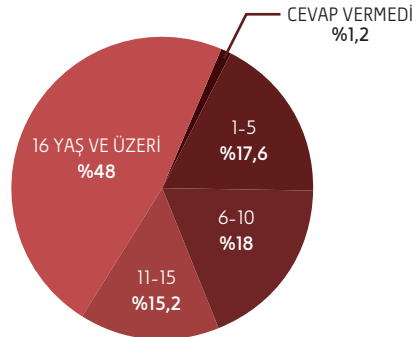
İkamet	Frekans	Yüzde
İlçe	490	98,0
Köy	10	2,0
Toplam	500	100,0

9. Katılımcıların, halen ikamet ettikleri mahalde “ne kadar süredir ikamet ettiklerine” dair sorulan soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%48) 16 yıl ve üzeri süredir aynı yerde ikamet ettiği belirlenmiştir. Bunun ardından ise 6-10 yıldır aynı yerde ikamet edenler gelmektedir (%18). 1-5 yıldır aynı yerde ikamet edenlerin de dikkate değer miktarda olduğu ifade edilebilir (%18). Yine dikkate değer miktarda bir katılımcı grubunun aynı yerde 11-15 yıldır oturmakta olduğu da ifade edilebilir (%15). İhmal edilebilecek düzeyde katılımcının ise bu soruda yanıt vermemeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır.

İkamet Yılı Dağılımı

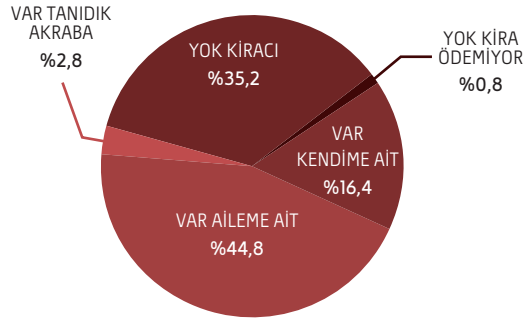
İkamet Yılı	Frekans	Yüzde
1. 1-5	88	17,6
2. 6-10	90	18,0
3. 11-15	76	15,2
4. 16 ve üstü	240	48,0
Cevap vermedi	6	1,2
Toplam	500	100,0

10. Katılımcılara yöneltilen, “ikamet ettiğiniz ev kendinize veya aile bireylerinden birine mi aittir?” sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde çoğunluğun kendilerine ait bir evde ikamet ettikleri belirlenmiştir (%61). Kendi evinde ikamet ettiğini beyan eden katılımcılar kendi aralarında tasnif edildiğinde önemli bir miktar katılımcının “aile evinde” ikamet ettiği (%45), görece çok daha az katılımcının (%16) ise kendi evinde ikamet ettiği anlaşılmaktadır. Bunlara çok az miktarda olan “akraba evinde ikamet etmekte” olan katılımcıları da eklemek mümkündür (%2). Kirada oturmakta olduğunu beyan eden katılımcıların oranı da dikkate değerdir (%35). Kendine ait ikamet olmamakla birlikte kira da ödemeyen katılımcılar ise çok düşük bir orandadır (%1).

İkametgah Kime Ait Dağılımı

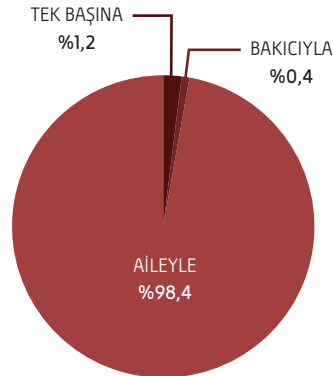
İkamet Kime Ait	Frekans	Yüzde
1. Var kendime ait	82	16,4
2. Var aileme ait	224	44,8
3. Var tanıdık akraba	14	2,8
4. Yok kiracı	176	35,2
5. Yok kira ödemiyor	4	0,8
Toplam	500	100,0

11. “Yaşadıkları ikametle kiminle birlikte kaldıkları” yönündeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde oldukça büyük bir çoğunluğun (%98) aileleriyle birlikte yaşamakta olduklarını beyan ettikleri belirlenmiştir. Bundan belki daha dikkat çekici olanı ise oransal olarak küçük de olsa bazı katılımcıların (%1) tek başlarına yaşadıklarını beyan etmiş olmalarıdır. Ve yine minimal düzeyde bir katılımcı grubunun da “bakıcıyla” birlikte yaşamakta oldukları anlaşılmaktadır.

Çalışma Durumu Dağılımı

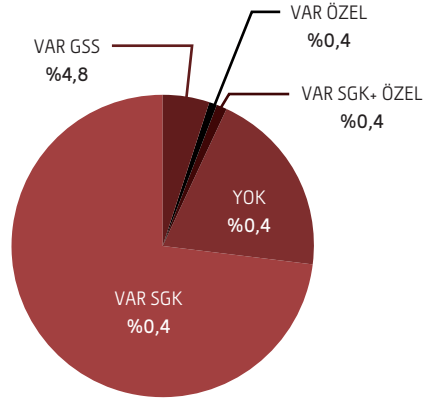
Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
1. Tek başına	6	1,2
2. Aileyle	492	98,4
3. Bakıcıyla	2	0,4
Toplam	500	100,0

12. "Sosyal güvenliklerinin olup olmadığı" yönündeki soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde büyük bir çoğunluğun (%76) SGK kapsamında sosyal güvenliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte GSS kapsamında sosyal güvenceye sahip olduğunu beyan edenlerin oranı (%5) görece daha düşük düzeydedir. Ancak burada hepsinden daha dikkat çekici olan ise herhangi bir sosyal güvenceye sahip olmayan katılımcı oranıdır (%17). Özel bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olan ve özelle birlikte SGK kapsamında sosyal güvenceye de sahip olanların oranı oldukça düşüktür (%1).

Sosyal Güvence Dağılımı

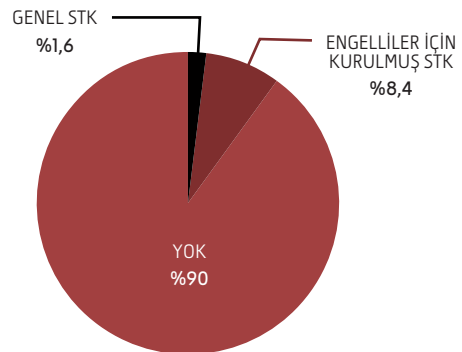
Sosyal Güvence	Frekans	Yüzde
1. Var SGK	378	75,6
2. Var Özel	2	0,4
3. Var SGK+Özel	2	0,4
4. Var GSS	24	4,8
5. Yok	94	18,8
Toplam	500	100,0

13. "Sivil Toplum Örgütlerine üyelikleri" bakımından katılımcılar değerlendirildiklerinde daha çoklukla katılımcıların STK üyeliklerinin bulunmadığı belirlenmiştir (%86). STK üyesi olan katılımcılar ise genelde engelliler için kurulmuş STK'lara üye olmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (%8). Bununla birlikte genel STK'lara üye olduğunu beyan eden katılımcıların da mevcut olduğunu ifade etmek gereklidir (%2). Bu soruda bir miktar katılımcının da görüş belirtmediği anlaşılmaktadır. r.

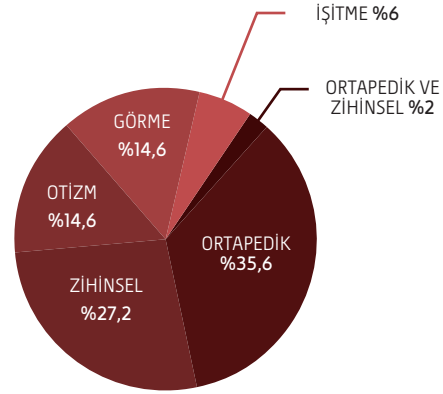
STK Üyeliği Dağılımı

STK Üyeliği	Frekans	Yüzde
1. Var engelliler için kurulmuş STK	42	8,4
2. Var genel STK	8	1,6
3. Yok	440	90,0
Toplam	500	100,0

14. Katılımcıların engellilikleri kapsamında kendilerine tevcih edilen “engeliniz nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%34) “ortopedik bir engele” sahip oldukları ifade edilebilir. Bunun ardından ise (%26) “zihinsel engelin” işaret edildiği anlaşılmaktadır. Daha sonrasında “otizm” (%14), “görme” (%12), “işitme” (%6), “ortopedik ve zihinsel birlikte olmak üzere engelli” (%2) ve “down sendromlu” (%1) olarak engele sahip olduğu katılımcılarca beyan edilmiştir. Bunlarla birlikte minimal düzeyde farklı engel gruplarına sahip katılımcıların da mevcut olduğu ifade edilebilir.

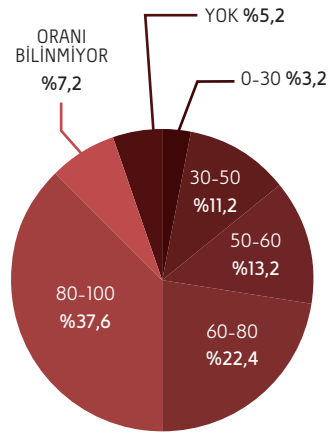
Engeliniz Nedir?	Frekans	Yüzde
Ortopedik	178	35,6
Zihinsel	136	27,2
Otizm	73	14,6
Görme	73	14,6
İşitme	30	6,0
Ortopedik ve Zihinsel	8	2,0
Toplam	500	100,0

15. “Engel raporuna sahip olma” durumlarına göre katılımcılar değerlendirildiklerinde çoğunluğun (%38) 80-100 oranında engelli raporuna sahip olduğu belirlenmiştir. Bunun ardından ise 60-80 oranında engelli raporuna sahip olan katılımcılar gelmektedir (%22). Daha sonrasında ise 50-60 oranında (%13), 30-50 oranında (%11), 0-30 oranında (%3) engelli raporuna sahip olanlar sırasıyla yer almaktadır. Burada ilginç bir bulgu da rapora sahip olmasına karşın, raporunda engel oranı yazmayanlardır (%7). Görece daha düşük bir miktar engelli katılımcının ise hiç raporunun olmadığı anlaşılmaktadır (%3). İhmal edilebilecek düzeyde olarak bir miktar katılımcı da bu soruda yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Engelli Rapor Oranı Dağılımı

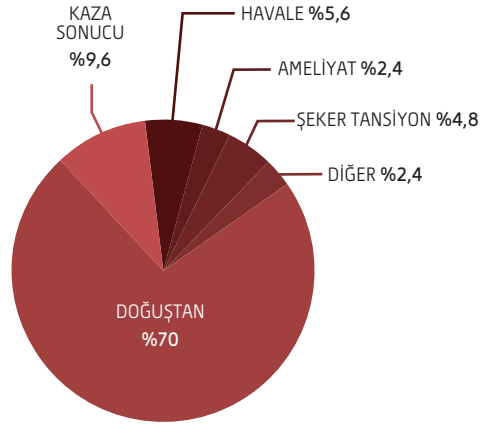
İlçeler	Frekans	Yüzde
0-30	16	3,2
30-50	56	11,2
50-60	66	13,2
60-80	112	22,4
80-100	188	37,6
Oranı Bilmiyor	36	7,2
Yok	26	5,2
Toplam	500	100,0

16. Katılımcıların "engel nedenlerini" belirtmeleri istenen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde "doğuştan" engelli olduklarını beyan edenlerin büyük bir oranı (%70) temsil ettiği anlaşılmaktadır. İkinci sırada "geçirdikleri kaza" sonrasında engelli kalanlar yer almaktadır (%10). Daha sonrasında ise sırasıyla "havaleye" bağlı olarak (%6), "ameliyat" neticesinde (%2), "şeker" (%2), tansiyona bağlı (%1), "felç" (%1), "doğum sırasında" (%1), "kansere bağlı olarak" (%1), "yanlış ilaç" (%1), "oksijensiz bırakılma" (1) neticesinde engelli hale geldiklerini beyan edenler yer almaktadır. Görece çok daha küçük grupların, kendilerine özel farklı nedenlerden ötürü engelli hale geldiklerini beyan ettikleri anlaşılmaktadır.

Engel Sebebi Dağılımı

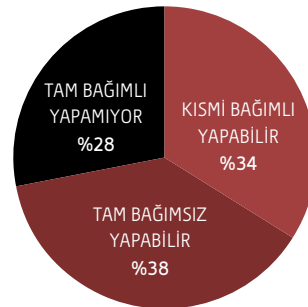
Engel Sebebi	Frekans	Yüzde
Doğuştan	350	70,0
Kaza Sonucu	48	9,6
Havale	28	5,6
Ameliyat	12	2,4
Şeker Tansiyon	24	4,8
Diğer	12	2,4
Toplam	500	100,0

17. Katılımcıların "öz bakımlarını yapıp yapamadıklarına" dair soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğunun (%72) kendi bakımlarını yapabilir durumda oldukları anlaşılmıştır. Ancak bu grup kendi arasında da tasnif edilmiş ve "tam bağımsız" olarak bakımını yapabileceklerin (%38), "kısmi bağımsız" olarak bakımını yapabileceklere (%34) nazaran az da olsa fazla olduğu belirlenmiştir. "Tam bağımlı olarak kendi bakımını yapamayacak" durumdaki katılımcılar ise bu iki gruba göre biraz daha az sayıdadır (%28).

Öz Bakım Dağılımı

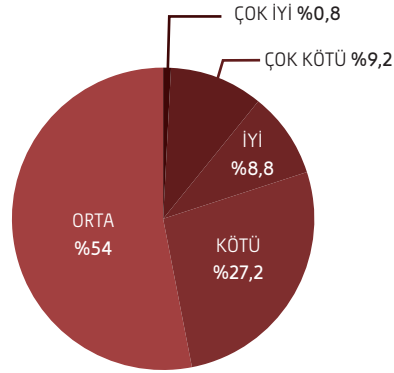
Öz Bakım	Frekans	Yüzde
Kısmi bağımlı yapabilir	170	34,0
Tam bağımlı yapamıyor	140	28,0
Tam bağımsız yapabilir	190	38,0
Toplam	500	100,0

18. "Bireysel ekonomik durumlarını değerlendirmeleri" istenen katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde yarısından biraz daha fazlasının (%53) "orta" düzeyde bir ekonomik statüye sahip olduklarını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Bunun ardından ise ekonomik durumunun "kötü" olduğunu beyan edenler gelmektedir (%27). Ekonomik durumunun "çok kötü" olduğunu beyan edenler de (%9) buna eklenirse dikkate değer bir orana erişme durumu ortaya çıkmaktadır. Bunlara karşın ekonomik durumlarının "iyi" (%9) ve "çok iyi" olduğunu beyan edenler (%1) birlikte değerlendirildiklerinde görece çok daha düşük bir kitlenin mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bu soruda yine oldukça küçük bir grup da yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Ekonomik Durum Dağılımı

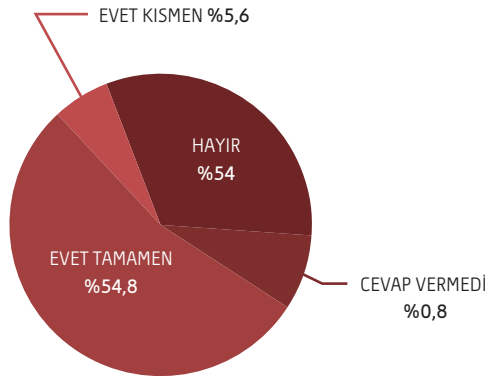
Ekonomik Durum	Frekans	Yüzde
Çok iyi	4	0,8
çok kötü	46	9,2
iyi	44	8,8
kötü	136	27,2
orta	270	54,0
Toplam	500	100,0

19. Katılımcılara "ekonomik nedenlere bağlı olarak çalışmak zorunda olup olmadıkları" yönünde tevcih edilen soruya alınan yanıtlar incelendiğinde katılımcıların yarısından fazlasının (%55) "ekonomik nedenlerle çalışmak" durumunda olduklarını beyan ettikleri belirlenmiştir. Nispeten daha az bir katılımcı grubunun ise (%32) "çalışma zorunda olmadıklarını" ifade etmiş oldukları anlaşılmaktadır. "Kısmen çalışmak zorunda" olduklarını beyan eden katılımcılar ise görece daha az sayıdadır (%6). Bu soruda bir kısım katılımcı da (%8) yanıt vermemeyi tercih etmişlerdir.

Çalışma Zorunluluğu Dağılımı

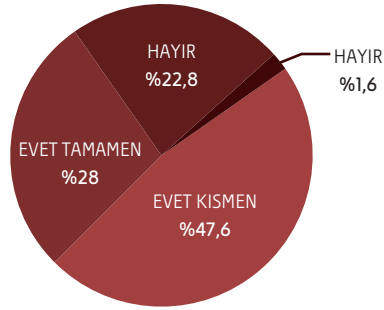
Çalışma Zorunluluğu	Frekans	Yüzde
Evet Tamamen	274	54,8
Evet Kısmen	28	5,6
Hayır	158	31,6
Cevap Vermedi	40	8,0
Toplam	500	100,0

20. "Bakım giderlerini kendilerinin karşılayıp karşılayamadığına" dair katılımcılara sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde "kısmen" giderlerini karşılayabilenlerin önemli bir yekûnu oluşturdıkları (%48) belirlenmiştir. Giderlerini "tamamen" kendilerinin karşılayabildiğini ifade eden katılımcılar ise görece daha az sayıdadır (%28). Giderlerini "karşılayamadıklarını" belirten katılımcıların sayısı da azımsanmayacak düzeydedir (%23). Bu soruda ihmal edilebilecek düzeyde küçük bir kitlenin de yanıt vermemeyi tercih ettikleri ifade edilebilir.

Bakım Giderlerini Karşılama Dağılımı

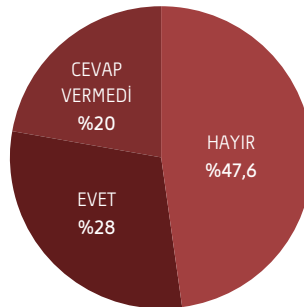
Bakım Giderlerini Karşılama	Frekans	Yüzde
Evet Tamamen	140	28,0
Evet kısmen	238	47,6
Hayır	114	22,8
Cevap Vermedi	8	1,6
Toplam	500	100,0

21. Katılımcılara tevcih edilen "bir iş sahibi olmak isteyip istemediklerine" dair soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde ilginç bir şekilde çoğunluğun (%40) iş sahibi "olmayı tercih etmedikleri" belirlenmiştir. Bu durumun olası nedeninin, katılımcıların engel durumu olduğu değerlendirilmektedir. İş sahibi "olmayı" tercih edenlerin sayısı ise buna göre çok az bir miktar düşüktür (%40). Bu soruda dikkate değer bir katılımcı grubu ise (%20) yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

İş Sahibi Olma Dağılımı

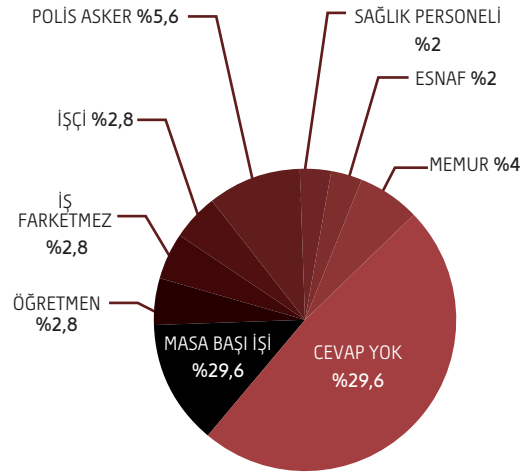
İş Sahibi Olma	Frekans	Yüzde
Evet	140	28,0
Hayır	238	47,6
Cevap Vermedi	100	20,0
Toplam	500	100,0

22. Katılımcılara “nasıl bir meslek sahibi olmayı istedikleri” yönünde tevcih edilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde yine önemli bir miktar katılımcının (%30) bu soruya yanıt vermemeyi tercih ettiği görülmektedir. Görece daha az bir katılımcı grubunun ise (%8) “masa başı” bir iş yapma arayışında oldukları belirlenmiştir. Diğer iş tercihleri ise şu şekilde sıralanmıştır: “Herhangi bir iş fark etmez” (%3), “işçi” (%3), “öğretmen” (%3), “polis/asker” (%2), “sağlık personeli” (%2), “esnaf” (%2), “bilişim” (%2), “memur” (%2), “şoför” (%2), “engele uygun bir iş” (%1). Bunlara ek olarak çok daha küçük katılımcı gruplarının farklı meslekleri tercih etme eğiliminde oldukları da anlaşılmıştır. Ayrıca bu soruda çalışmak/meslek sahibi olmak isteyenlerinde önemli bir miktarı (%30) temsil ettiğini ifade etmek gereklidir.

İş Sahibi Olma Dağılımı

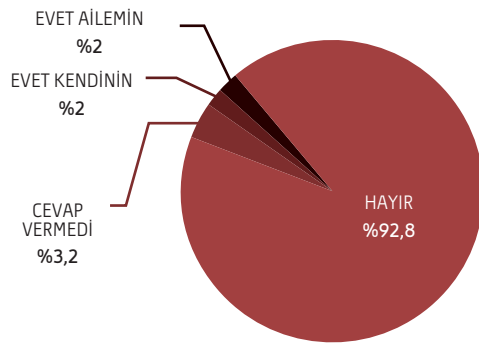
İş Sahibi Olma	Frekans	Yüzde
Cevap Yok	148	29,6
Masa Başı İş	42	8,4
İş Fark etmez	14	2,8
İşçi	14	2,8
Öğretmen	14	2,8
Polis Asker	28	5,6
Sağlık Personeli	10	2,0
Esnaf	10	2,0
Memur	20	4,0
Toplam	500	100,0

23. “Kendilerine ait bir iş yerinin” olup olmadığı sorusuna katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun kendilerine ait bir iş yerine “sahip olmadıkları” anlaşılmaktadır (%92). Kendisine veya ailesine ait bir iş yerine sahip olan katılımcıların sayısı ise oldukça düşüktür (%4). Bu grupta yer alanların yarısı kendisine (%2), diğer yarısı da (%2) ailesine ait bir iş yerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Soruya yanıt vermemeyi tercih edenlerin de mevcut olduğunu ifade etmek gereklidir.

İş Yeri Dağılımı

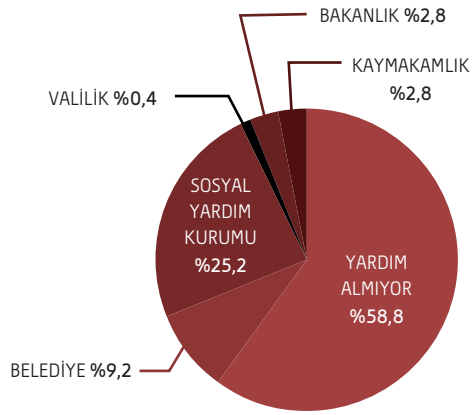
İş yeriniz var mı?	Frekans	Yüzde
Evet Ailemin	10	2,0
Evet Kendimin	10	2,0
Hayır	464	92,8
Cevap Vermedi	16	3,2
Toplam	500	100,0

24. "Kamu kurumlarından yardım" alıp almama durumlarına göre katılımcıların değerlendirilmesi yapıldığında herhangi bir yardım almadığını beyan edenlerin sayısının dikkate değer olduğunu (%59) ifade etmek gereklidir. Bununla birlikte, "sosyal yardım kuruluşlarından" yardım aldığını beyan edenlerin sayısının (%25), başkaca kurum/kuruluşlardan yardım alanlara nazaran daha fazla olduğu da belirlenmiştir. Diğer yardım alanlar ise belediye idaresi (%9), bakanlık (%3) ve kaymakamlık (%3) gibi kurum/kuruluşlarca desteklendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca ihmal edilecek düzeyde olsa da valilikten yardım aldığını beyan edenler de mevcuttur. Yine çok az bir miktar katılımcı bu soruya yanıt vermemeyi tercih etmişlerdir.

Kamudan Maddi Yardım Alıyor Musunuz? Dağılımı

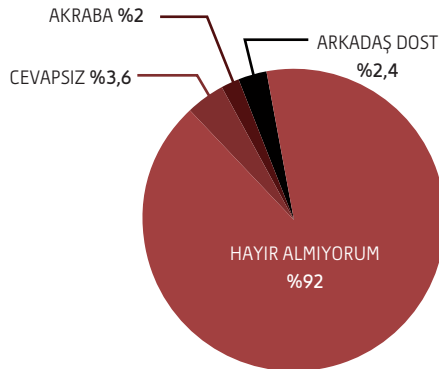
Kamudan Maddi Yardım Alıyor Musunuz?	Frekans	Yüzde
Belediye	46	9,2
Sosyal Yardım Kurumu	126	25,2
Valilik	2	0,4
Kaymakamlık	14	2,8
Bakanlık	14	2,8
Yardım Almıyor	294	58,8
Toplam	500	100,0

25. "Özel kişi veya kuruluşlardan maddi yardım alıp almadıklarına" göre katılımcılar tasnif edildiklerinde büyük çoğunluğun herhangi bir yardım almayanlardan oluştuğu anlaşılmaktadır (%92). Arkadaş/dost gibi yakınlarından yardım aldığını beyan edenler buna göre çok daha az (%2) bir miktarı temsil etmektedir. Yine akrabalarından yardım aldığını beyan edenlerin de (%1) mevcut olduğu ifade edilebilir. Bu soruya yanıt vermemeyi tercih edenler (%5) olduğu gibi rehabilitasyon aldığını beyan edenler de mevcuttur.

Özel Maddi Yardım Alıyor Musunuz? Dağılımı

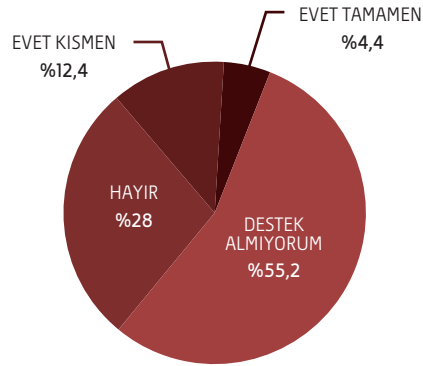
Özel Maddi Yardım Alıyor Musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır Almıyorum	460	92,0
Arkadaş / Dost	12	2,4
Akraba	10	2,0
Cevapsız	18	3,6
Toplam	500	100,0

26. Katılımcılara “kamu kurumlarından almakta oldukları yardımın yeterli gelip gelmediği” yönünde sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların yarısından biraz fazlasının (%55) bu soruda yanıt vermemeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır. Bunun temel nedeni, katılımcıların -daha önceki sorularla da test edildiği üzere- kamu kurum/kuruluşlarından yardım almıyor olmalarıdır. Yardım alanlar bakımından durum değerlendirildiğinde ise dikkate değer bir katılımcı grubunun (%28) almakta oldukları yardımın “yeterli gelmediği” yönünde görüş bildirdiği anlaşılmaktadır. Buna karşın, almakta oldukları yardımın yeterli geldiğini beyan edenler ise görece daha az sayıdadır (%17). Ancak bu gruba da iki parçaya değerlendirmek mümkündür. Buna göre almakta oldukları yardımı tamamen yeterli görenlerin sayısı oldukça düşük (%5), kısmen yeterli görenlerin sayısı ise (%12) buna göre biraz daha yüksektir.

Kurum Desteği Yeterli mi? Dağılımı

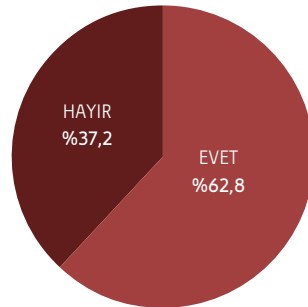
Kamu Desteği Yeterli mi?	Frekans	Yüzde
Evet Tamamen	22	4,4
Evet Kısmen	62	12,4
Hayır	140	28,0
Destek Almıyorum	276	55,2
Toplam	500	100,0

27. “İkametlerinde kendilerine ait özel bir alan (oda gibi) mevcut olup olmadığı” sorulan katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%63) böyle bir alana sahip olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Ancak yine de dikkate değer bir miktarda katılımcının (%37) ise böyle bir alana “sahip olmadığını” beyan ettiği de belirlenmiştir.

İş Yeri Dağılımı

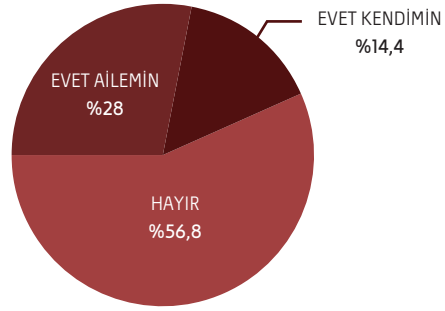
İş yeriniz var mı?	Frekans	Yüzde
Evet	314	62,8
Hayır	186	37,2
Toplam	500	100,0

28. Katılımcıların "kendilerine ait bir araç (otomobil) olup olmadığı yönündeki soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde örneklemin yarısından fazlasına denk gelecek miktarda bir katılımcı grubun (%57) böyle bir araca sahip olmadıklarını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Araca sahip olanların miktarı ise biraz daha azdır (%42). Araca sahip olduğunu beyan eden katılımcıları iki grupta tasnif etmek mümkündür. Buna göre kendine ait bir aracı olanlar (%14) daha az sayıdadır Ancak ailesine ait bir aracın olduğunu beyan edenler (%28) bundan çok daha fazladır.

Aracınız var mı? Dağılımı

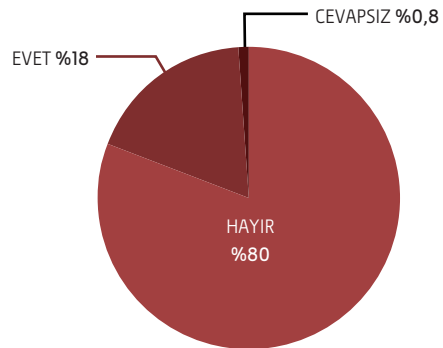
Aracınız Var mı?	Frekans	Yüzde
Evet Ailemin	140	28,0
Evet kendimin	72	14,4
Hayır	284	56,8
Toplam	500	100,0

29. Katılımcılara "engelli aracına sahip olup olmadıkları" yönünde sorulan soruya verile yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%81) bir engelli aracına sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Bu ilgi çekici bir bulgudur. Engelli aracına sahip olduğunu beyan eden katılımcı miktarı ise görece çok daha azdır (%18). Bu soruda ihmal edilebilecek düzeyde bir katılımcı grubu da yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Engelli Aracı Dağılımı

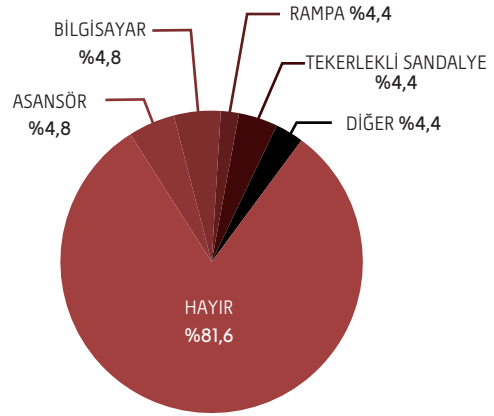
Engelli Aracınız var mı?	Frekans	Yüzde
Evet	90	18,0
Hayır	404	80,8
Cevapsız	6	0,8
Toplam	500	100,0

30. "Engellilere özel olanaklara (asansör gibi) sahip olup olmama" durumları sorulan katılımcıların vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%77) böyle bir araca "sahip olmadıklarını" beyan ettiği anlaşılmaktadır. Böyle bir araca "sahip olduğunu" beyan edenler ise sırasıyla "asansör" (%5), "bilgisayar" (%5), "engelli kartı" (%4), "rampa" (%2), "büyüteç" (%1), "tekerlekli sandalye" (%1) gibi araçları beyan etmişlerdir. Bu soruda daha farklı araçlara da sahip olduklarını işaret eden tekil katılımcıların mevcut olduğu da ifade edilmelidir.

Engellilere Ait Olanaklar Dağılımı

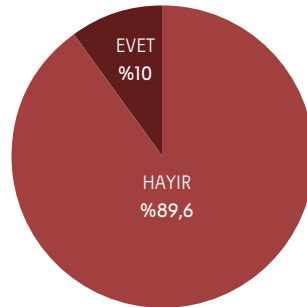
Özel Olanaklarınız var mı?	Frekans	Yüzde
Hayır	408	81,6
Asansör	24	4,8
Rampa	10	2,0
Bilgisayar	24	4,8
Tekerlekli Sandalye	20	4,0
Diğer	14	2,8
Toplam	500	100,0

31. "Birikim/tasarruf yapıp yapamadıkları" konusunda katılımcılara tevcih edilen soruya verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90) herhangi bir birikim "yapamadıklarını" beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların görece çok daha az bir miktarı (%10) birikim/tasarruf yapabildiklerini ifade etmişlerdir.

Birikim Tasarrufu Dağılımı

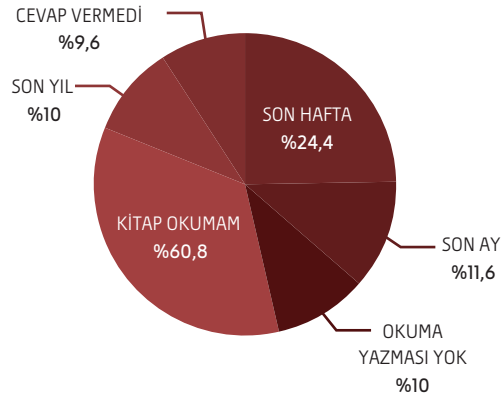
Birikim Yapıyorsunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	52	10,4
Hayır	448	89,6
Toplam	500	100,0

32. Katılımcıların “kitap okuma” yatkınlık ve alışkanlıklarını keşfetmek üzere kendilerine tevcih edilen “en son ne zaman kitap okudunuz” sorusuna verdikleri yanıtlar tetkik edildiğinde katılımcıların dikkat çekici bir miktarı (%34) “kitap okumadıklarını” beyan etmiştir. Buna göre az ancak yine dikkat çekici bir diğer sonuçta “son hafta” kitap okuduğunu beyan edenlerin sayısıdır (%24). Bunların ardından “son ay” (%12), “son yıl” (%10) kitap okuduğunu beyan edenler gelmektedir. Burada dikkat çekici bir bulgu da “okuma-yazması” olmayan katılımcı miktarıdır (%10). Dolayısıyla bunlar da kitap okuyamadıklarını beyan etmiş sayılabilirler.

Kitap Okuma Durumu Dağılımı

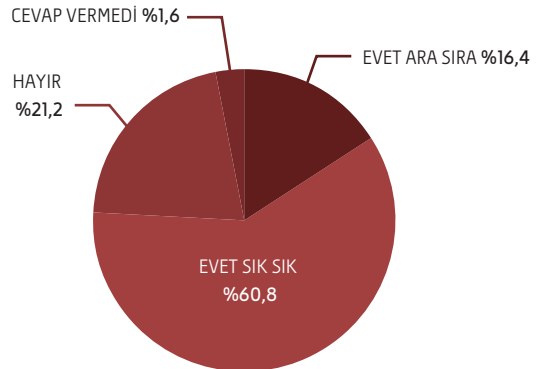
Kitap Okuma Durumu	Frekans	Yüzde
Son Hafta	122	24,4
Son Ay	58	11,6
Son Yıl	50	10,0
Kitap Okumam	172	34,4
Okuma Yazması Yok	50	10,0
Cevap vermedi	48	9,6
Toplam	500	100,0

33. Katılımcıların “internet kullanma” imkan ve alışkanlıklarını belirlemek üzere kendilerine tevcih edilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%77) internet kullanma imkanına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu grubu kendi içinde ikiye ayırmak da mümkündür. Buna göre “sık sık” internet kullandıklarını beyan edenlerin miktarı (%61), “ara sıra” internet kullandığını beyan edenlere göre(%16) oldukça fazladır. Burada yine dikkate değer olduğu ileri sürülebilecek bir katılımcı grubu (%21) ise internet “kullanmadığını” beyan etmişlerdir.

İnternet Kullanımı Dağılımı

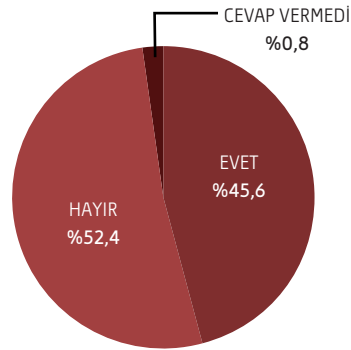
İnternet Kullanımı	Frekans	Yüzde
Evet Ara sıra	82	16,4
Evet Sık sık	304	60,8
Hayır	106	21,2
Cevap vermedi	8	1,6
Toplam	500	100,0

34. "Sosyal medya kullanımları" bakımından katılımcıları değerlendirmek üzere kendilerine yönlendirilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde örneklem grubunun yarısından biraz fazlasının (%52) sosyal medya hesabına "sahip olduklarını" beyan ettiği anlaşılmaktadır. Sosyal medya hesabına "sahip olduklarını" beyan eden katılımcıların sayısı ise buna göre biraz daha düşüktür (%46). Burada bir miktar katılımcı da yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Sosyal Medya Hesapları Dağılımı

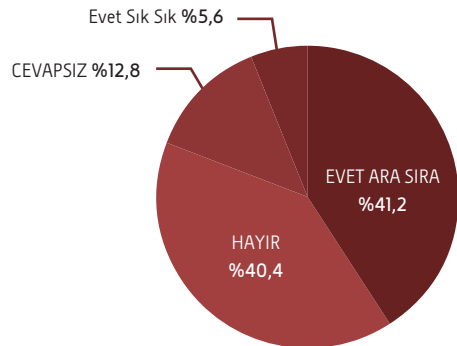
Sosyal Medya Hesaplarınız var mı?	Frekans	Yüzde
Evet	228	45,6
Hayır	262	52,4
Cevap Vermedi	10	2,0
Toplam	500	100,0

35. "Kültürel/sanatsal aktivitelere (sinema, tiyatro gibi)" katılımcıların iştirak etme durumlarını belirlemek üzere sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde önemli bir miktar katılımcının (%47) bu gibi etkinliklere katılmakta olduklarını belirttikleri ifade edilmektedir. Bu gruba kendi içinde iki farklı alt gruba ayırmak da mümkündür. Buna göre sosyal/kültürel aktivitelere "ara sıra" katılanlar çoğunluğu oluştururken (%41), "sık sık" katılanlar görece daha az sayıdadır (%6). Burada daha ilgi çekici olan bu tip aktivitelere katılmadığını beyan eden katılımcıların sayısıdır (%40). Dolayısıyla katılımcıların önemli görülebilecek bir miktarının sosyal /kültürel aktivitelere katılmadığını beyan ettiği vurgulanmalıdır.

Kültürel Aktivitelere Katılım Dağılımı

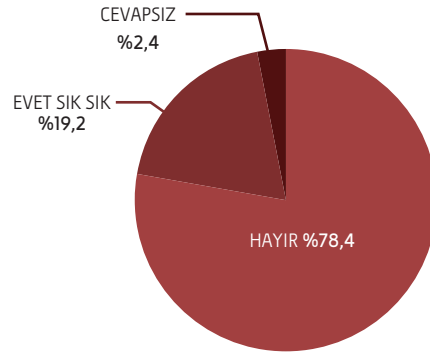
Kültürel Aktivitelere Katılım	Frekans	Yüzde
Evet Ara sıra	206	41,2
Evet Sık sık	28	5,6
Hayır	202	40,4
Cevapsız	64	12,8
Toplam	500	100,0

36. “Kültürel faaliyetler için maddi olanağa sahip olup olmadıkları” yönünde katılımcılara sorulan soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde dikkat çekici bir çoğunlukta (%78) katılımcıların böyle bir imkana “sahip olmadıklarını” beyan ettiği anlaşılmaktadır. Böyle bir imkana “sahip olduklarını” beyan edenler ise görece daha az sayıdadır (%19). Bu soruda ihmal edilebilecek düzeyde bir katılımcı grubunun da yanıt vermemeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Kültürel Faaliyetler Maddi Olanak Dağılımı

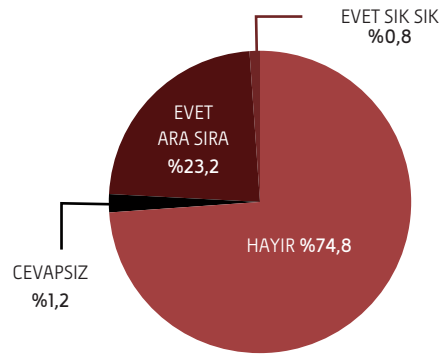
Kültürel Faaliyetler Maddi Olanak	Frekans	Yüzde
Evet sık sık	96	19,2
Hayır	392	78,4
Cevapsız	12	2,4
Toplam	500	100,0

37. Katılımcılara “turistik amaçla gezilere katılıp katılmadıkları” yönünde sorulan soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde örneklemin önemli bir miktarının (%75) böylesi gezilere “katılmadıklarını” beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Turistik amaçla gezilere katıldığını beyan eden katılımcılar ise görece daha azdır (%24). Bu grubu kendi içlerinde ikiye de ayırmak mümkündür. Buna göre “sık sık” gezilere katılanlar minimal düzeydedir (%1). “Ara sıra” katılanlar ise buna göre daha fazladır (%23). Bu soruda çok az da olsa bazı katılımcıların yanıt vermemeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Turistik Amaçla Gezilere Katılır Mısınız? Dağılımı

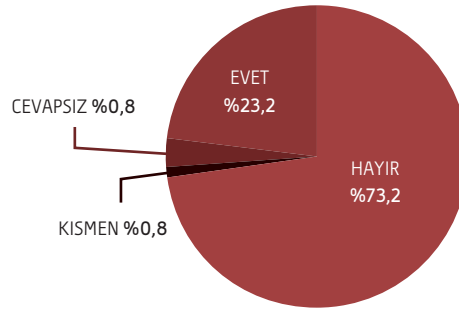
Turistik Amaçla Gezilere Katılır Mısınız?	Frekans	Yüzde
Evet Ara sıra	116	23,2
Evet Sık sık	4	0,8
Hayır	374	74,8
Cevapsız	6	1,2
Toplam	500	100,0

38. "Siyasete ilgi duyup duymadıklarınızı" belirlemek üzere katılımcılara sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük oranda katılımcının (%73) siyasete ilgi "duymadığını" beyan ettiği belirlenmiştir. Bunun karşısında siyaset ilgi "duyduğunu" beyan eden katılımcı miktarı ise görece düşüktür (%23). Bu soruya kısmen ilgi duyduğunu ifade eden ve yanıt vermemeyi tercih eden katılımcı miktarının da oldukça düşük olduğunu belirtmek gereklidir.

Siyasete İlgi Duyar Mısınız? Dağılımı

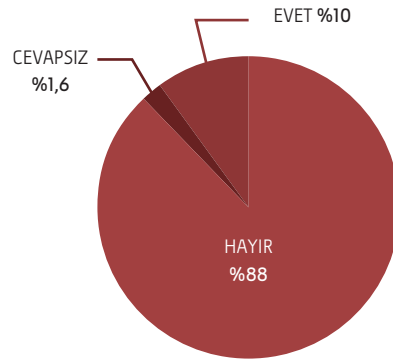
Siyasete İlgi Duyar Mısınız?	Frekans	Yüzde
Evet	116	23,2
Hayır	366	73,2
Kısmen	2	0,4
Cevapsız	16	3,2
Toplam	500	100,0

39. Katılımcılara "bir enstrüman çalıp çalmadıkları" konusunda tevcih edilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%88) bir enstrüman "çalamadığını" beyan ettiği anlaşılmaktadır. Buna karşın görece çok daha az bir katılımcı grubun (%10) bir enstrüman "çalabildiğini" beyan ettiği de belirlenmiştir. Ayrıca ihmal edilebilecek miktarda katılımcının da bu soruda yanıt vermemeyi tercih ettiği ifade edilmelidir.

Enstrüman Çalıyor Musunuz? Dağılımı

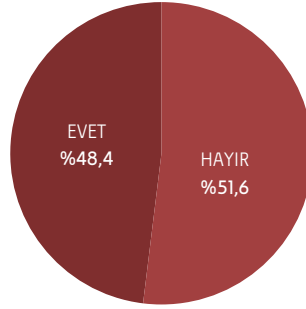
Enstrüman Çalıyor Musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	52	10,4
Hayır	440	88,0
Cevapsız	8	1,6
Toplam	500	100,0

40. Katılımcılara “kişisel bir eğitim alıp almadıkları” sorulduğunda verilen cevaplar incelendiğinde örneklemin yarısından biraz daha fazlasının (%52) kişisel bir eğitim “almadıklarını” beyan ettikleri belirlenmiştir. Buna yakın bir düzeyde katılımcı grubun (%48) ise kişisel bir eğitim “almış olduklarını” belirttikleri ifade edilmektedir.

Özel Eğitim Dağılımı

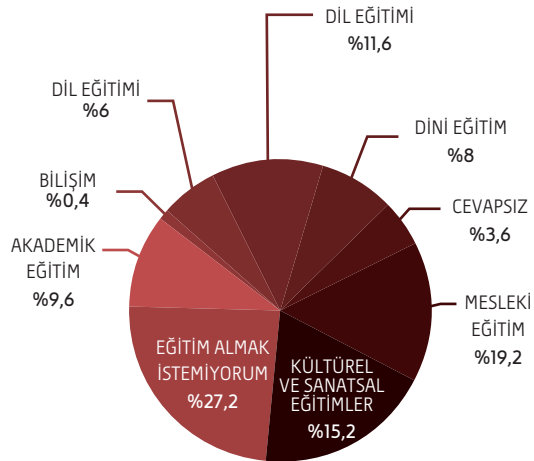
Özel Eğitim Aldınız mı?	Frekans	Yüzde
Evet	242	48,4
Hayır	258	51,6
Toplam	500	100,0

41. Katılımcıların, “almak istedikleri” eğitimleri belirlemek üzere kendilerine yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde dikkate değer bir katılımcı grubun (%27) eğitim almak istemedikleri yönünde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Buna karşın kişisel eğitim almak isteyenler ise sırasıyla “mesleki eğitim” (%19), “dil eğitimi” (%18), “kültürel ve sanatsal eğitim” (%15), “akademik eğitim” (%10), “dini eğitim” (%8), “spor eğitimi” (%3) ve oransal olarak oldukça düşük olsa da “bilişim eğitimi” şeklinde sıralanmaktadır.

Nasıl Bir Eğitim Almak İstediniz? Dağılımı

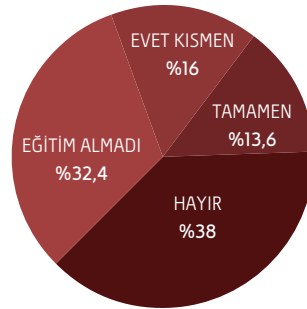
Nasıl Bir Eğitim Almak İstediniz?	Frekans	Yüzde
Akademik Eğitim	48	9,6
Bilişim	2	0,4
Dil eğitimi	30	6,0
Dil Eğitimi	58	11,6
Dini Eğitim	40	8,0
Eğitim Almak İstemiyor	136	27,2
Kültürel ve Sanatsal Eğitimler	76	15,2
Mesleki Eğitim	96	19,2
Toplam	500	100,0

42. "Aldıkları eğitimin yeterli olup olmadığı" yönündeki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde dikkate değer bir miktar katılımcının (%38) eğitimlerin "yeterli" olmadığını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Bunun ardından soruya yanıt vermeyen, ancak olasılıkla eğitim almamış olan katılımcılar gelmektedir (%32). Aldıkları eğitimi "yeterli" bulan katılımcıların sayısı ise bunlara göre biraz daha az miktardır (%30). Ancak bu grubu da kendi içinde iki ayrı alt gruba ayırabilmek olasıdır. Buna göre, aldıkları eğitimi "kısmen yeterli" bulanlar (%16) ilk sırada, "tamamen yeterli" bulanlar (%14) ise ikinci sırada yer almaktadırlar.

Aldığınız Eğitim Yeterli Mi? Dağılımı

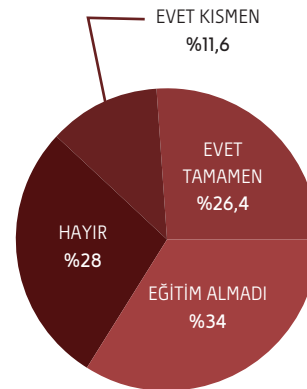
Aldığınız Eğitim Yeterli Mi?	Frekans	Yüzde
Evet Kısmen	80	16,0
Evet Tamamen	68	13,6
Hayır	190	38,0
Eğitim almadı	162	32,4
Toplam	500	100,0

43. Katılımcılardan "eğitim aldıkları kurumları" değerlendirmeleri istendiğinde elde edilen sonuçlar değerlendirilecek olursa, katılımcıların çokluk kesiminin (%38) eğitim kurumlarından memnun oldukları ileri sürülebilir. Bu grubu kendi içinde iki parçaya da ayırmak mümkün görünmektedir. Buna göre, eğitim aldıkları kurumu "kısmen yeterli" görenlerin sayısı (%26), "tamamen yeterli" görenlerden (%12) daha fazladır. Ancak burada da yine bir kısım katılımcının yanıt vermemeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır (%34). Bu durum, -daha evvelce de tespit edildiği üzere (bkz: 40)- olasılıkla katılımcıların eğitim almamış olmalarından kaynaklanmaktadır.

Enstrüman Çalışıyor Musunuz? Dağılımı

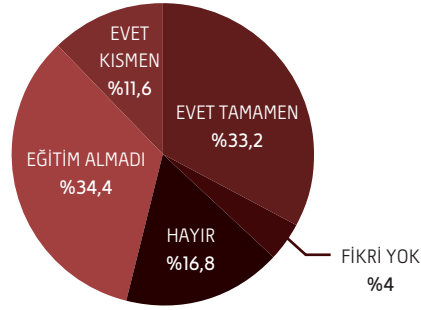
Enstrüman Çalışıyor Musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet Kısmen	58	11,6
Evet Tamamen	132	26,4
Hayır	140	28,0
Eğitim almadı	170	34,0
Toplam	500	100,0

44. “Eğitim aldıkları eğitmenleri değerlendirmeleri” istenen katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmının (%45) eğitmenlerinden memnun oldukları anlaşılmaktadır. Ancak bu grubu kendi içinde ikiye ayırmak da mümkündür. Buna göre, eğitmenlerini “tamamen yeterli” bulanların oranı (%32), “kısmen yeterli” bulanların oranına (%12) göre daha fazladır. Bunun ardından eğitim almamış olanlar gelmektedir (%38). Bu soruda eğitmenlerini “yetersiz” bulanların oranı ise diğer seçeneklere göre daha düşüktür (%17).

Eğitim Alınan Eğiticiler Yeterli Mi? Dağılımı

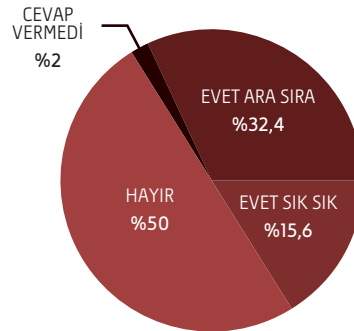
Eğitim Alınan Eğiticiler Yeterli Mi?	Frekans	Yüzde
Eğitim almadı	172	34,4
Evet Kısmen	58	11,6
Evet Tamamen	166	33,2
Fikri yok	20	4,0
Hayır	84	16,8
Toplam	500	100,0

45. Katılımcıların “spor yapıp yapmadıklarının” tespiti amacıyla kendilerine yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde örneklem grubunun yarısının (%50) spor “yapmadıklarını” beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Spor yapanlar ise kümülatif olarak bundan çok az bir miktar (%48) az görünmektedir. Spor yapanları da kendi içinde ikiye ayırmak mümkündür. “Ara sıra” spor yapanların oranı (%32), “sık sık” spor yapanların oranından (%16) daha fazladır. Burada ihmal edilebilecek bir miktar katılımcının da yanıt vermemeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Spor Yapar Mısınız? Dağılımı

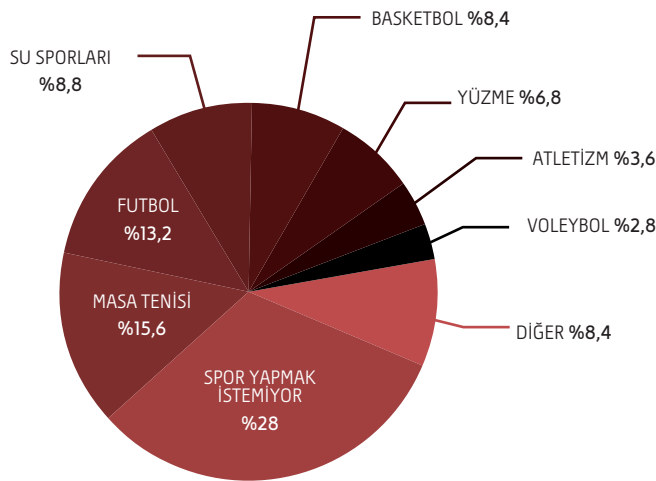
Spor Yapar Mısınız?	Frekans	Yüzde
Evet Ara Sıra	162	32,4
Evet Sık Sık	78	15,6
Hayır	250	50,0
Cevap Vermedi	10	2,0
Toplam	500	100,0

46. Spor yapan katılımcıların "hangi sporu yapmakta olduklarını" belirlemek adına kendilerine tevcih edilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde "su sporlarının" öne çıktığı anlaşılmaktadır (%16). Bunun hemen ardından, "masa tenisi" (%15) ve futbolun (%13) tercih edildiği belirlenmiştir. Daha sonrasında ise "basketbol" (8), "atletizm" (%4), "jimnastik" (%3), Judo/taekwondo (%3), "bisiklet" (%2), "boks" (%2), "okçuluk" (%2), "satranç" (%1), "tenis" (%1) gibi sporlar gelmektedir. Burada oldukça minimal düzeyde olsa da daha farklı spor dallarının katılımcılarca işaret edildiği de vurgulanmalıdır.

Hangi Spor Yaparsınız veya Yapmak İstersiniz? Dağılımı

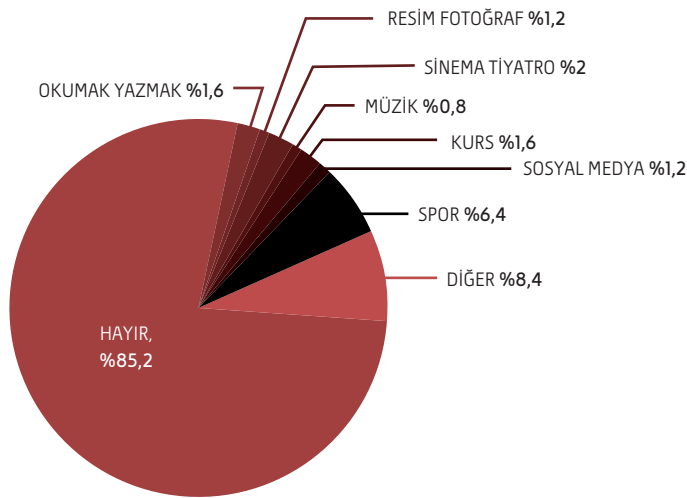
Hangi Spor Yaparsınız veya Yapmak İstersiniz?	Frekans	Yüzde
Spor Yapmak İstemiyor	162	32,4
Masa Tenisi	78	15,6
Futbol	66	13,2
Su Sporları	44	8,8
Basketbol	42	8,4
Yüzme	34	6,8
Atletizm	18	3,6
Voleybol	14	2,8
Diğer	42	8,4
Toplam	500	100,0

47. Katılımcıların "sürekli bir şekilde yapmakta oldukları sosyo-kültürel aktiviteleri" belirlemek adına kendilerine tevcih edilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%85) böyle bir kültürel aktivite takip etmedikleri anlaşılmaktadır. Görece çok daha az olsa da "spor" (%10), "sinema/tiyatro" (%2), "kurs" (%2), "okumak-yazmak" (%2), "resim-fotoğraf" (%1), "sosyal medya" (%1) ve "müzik" (%1) olarak sıralanmaktadır.

Sürekli Yapmakta Olduğunuz Sosyal Kültürel Etkinlik Var Mı? Dağılımı

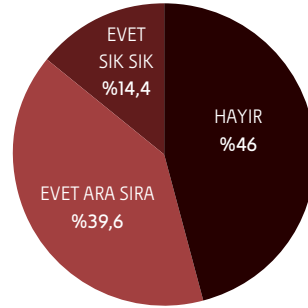
Sürekli Yapmakta Olduğunuz Sosyal Kültürel Etkinlik Var Mı?	Frekans	Yüzde
Hayır	426	85,2
Kurs	8	1,6
Müzik	4	0,8
Okumak ve yazmak	8	1,6
Resim Fotoğraf	6	1,2
Sinema tiyatro	10	2,0
sosyal medya	6	1,2
Spor	32	6,4
Diğer	42	8,4
Toplam	500	100,0

48. "Engelli grupları ile bir araya gelme" durumlarını belirlemek üzere katılımcılara tevcih edilen soruya verilen yanıtlara bakıldığında, katılımcıların yarısından biraz fazlasının (%54) "geldikleri" yönünde beyanda bulundukları anlaşılmaktadır. Bu grubu da kendi içinde iki parçaya ayırmak mümkündür. Buna göre, "ara sıra" engelli gruplarıyla birlikte olan katılımcıların oranı (%40), "sık sık" birlikte olanların oranından (%14) daha fazladır. Burada ilginç olanı ise, engelli gruplarıyla bir araya gelmediklerini beyan eden katılımcıların sayısının dikkat çekici düzeyde olmasıdır (%45). Çok az bir katılımcı grubu da bu soruya yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Engelli Gruplar İle Bir Araya Gelir Misiniz? Dağılımı

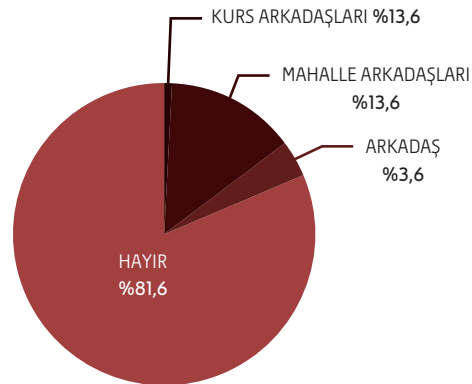
Engelli Gruplar İle Bir Araya Gelir Misiniz?	Frekans	Yüzde
Evet Ara sıra	198	39,6
Evet Sık sık	72	14,4
Hayır	230	46,0
Toplam	500	100,0

49. Katılımcılara "engelli grupları dışında birlikte oldukları gruplar olup olmadığı" yönünde sorulan soruya vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, önemli bir kısım katılımcının (%82) "olumsuz" yanıt verdiği anlaşılmaktadır. Şu halde katılımcı bireyler gerek engelli gerekse engelli olmayan bireylerle sıklıkla bir araya gelemiyor gibi de görünmektedirler. Diğerleri ile bir araya gelebilen katılımcıların ise sırasıyla "mahalle arkadaşları" (%14), "arkadaşları" (%4) ve "kurs arkadaşları" (%1) gibilerini öne çıkardıkları ifade edilmelidir.

Engelli Grupları Dışında Bir Araya Gelir Misiniz? Dağılımı

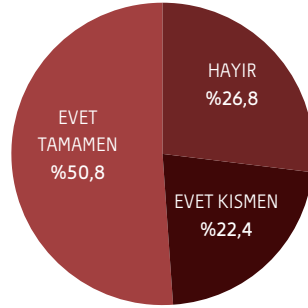
Engelli Grupları Dışında Bir Araya Gelir Misiniz?	Frekans	Yüzde
Arkadaş	18	3,6
Hayır	408	81,6
Kurs arkadaşları	6	1,2
Mahalle arkadaşları	68	13,6
Toplam	500	100,0

50. “Sosyal ortamlara kolayca karışıp karışamama” durumlarını belirlemek üzere katılımcılara tevcih edilen soruya katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara bakıldığında büyük çoğunluğun (%73) “olumlu” yanıt verdiği anlaşılmaktadır. Olumlu yanıt verenleri de kendi içlerinde iki farklı gruba ayırmanın mümkün olduğu ifade edilebilir. Buna göre “sosyal ortamlara tamamen karışabilenler” (%51), “kısmen karışabilenlerden” (%22) sayıca daha fazladır. Bu soruya “olumsuz” yanıt verenlerin de mevcut olduğu ifade edilebilir. Buna göre katılımcıların 1/4’ünün sosyal ortamlara karışma sorunu yaşadığı ifade edilmelidir. İhmal edilebilecek düzeyde bir katılımcı grubunun ise bu soruda yanıt vermemeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Sosyal Ortamlara Kolaylıkla Karışabilir Misiniz? Dağılımı

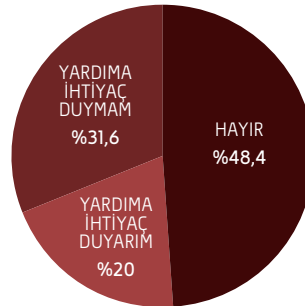
Sosyal Ortamlara Kolaylıkla Karışabilir Misiniz?	Frekans	Yüzde
Evet Kısmen	112	22,4
Evet Tamamen	254	50,8
Hayır	134	26,8
Toplam	500	100,0

51. Katılımcıların “kendi başlarına alış-verişe gidip gidemediklerini” belirlemek üzere kendilerine sorulan soruya vermiş oldukları yanıtlar tetkik edildiğinde örneklem grubunun yarısından biraz fazlasının (%52) “olumlu” yanıt verdikleri anlaşılmaktadır. Bu grubu kendi içinde ikiye ayırmak da mümkündür. Buna göre, “yardıma ihtiyaç duymadan” alış-verişe çıkabileceğini beyan eden katılımcıların oranı (%32), “yardıma ihtiyaç duyarak” alış-verişe ancak çıkabileceğini beyan edenlerin oranından (%20) daha fazladır. Kendi başına alış-verişe çıkamayacağını ifade eden katılımcıların sayısı ise azımsanmayacak kadardır (%46). Bu soruda küçük de olsa bir katılımcı grubu da yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Kendi Başınıza Alışverişe Gidebilir Misiniz? Dağılımı

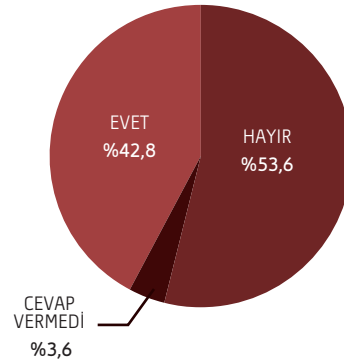
Kendi Başınıza Alışverişe Gidebilir Misiniz?	Frekans	Yüzde
Evet Yardıma İhtiyaç Duyarım	100	20,0
Evet Yardıma İhtiyaç Duymam	158	31,6
Hayır	242	48,4
Toplam	500	100,0

52. "Sosyalleşme için yeterli olanağa sahip olup olmadıkları" sorulan katılımcıların yarısından biraz fazlası (%53) bu olanağa sahip olmadıklarını beyan etmişlerdir. Sosyalleşme olanağına sahip olduklarını beyan eden katılımcılar ise bundan biraz daha azdır (%43). Bu soruda bir kısım katılımcı yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Sosyalleşme Olanakları Dağılımı

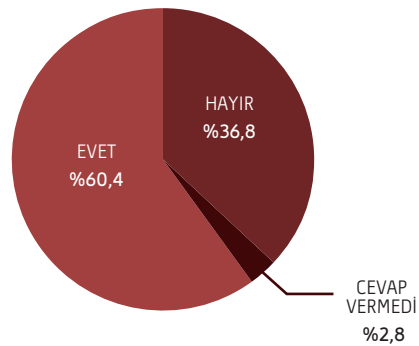
Sosyalleşme Olanakları	Frekans	Yüzde
Evet	214	42,8
Hayır	268	53,6
Cevap Vermedi	18	3,6
Toplam	500	100,0

53. Katılımcılara "toplum içinde yalnız hissedip hissetmedikleri" yönünde tevcih edilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun (%61) "yalnız hissettikleri" yönünde beyanda bulundukları anlaşılmaktadır. Buna karşın "yalnız hissetmediğini" beyan edenlerin sayısı çok daha azdır (%37). Bu soruda yanıt vermemeyi tercih eden küçük de olsa bir grubun mevcut olduğu da ifade edilmektedir.

Yalnız Hissetme Dağılımı

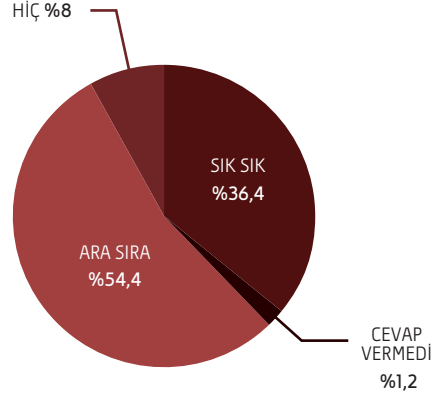
Yalnız Hissetme	Frekans	Yüzde
Evet	302	60,4
Hayır	184	36,8
Cevap Vermedi	14	2,8
Toplam	500	100,0

54. "Evden çıkma sıklıklarını" belirlemek üzere katılımcılara yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar tetkik edildiğinde katılımcıların yarısından fazlasının (%54) "ara sıra", buna göre daha az bir miktarının (%36) "sık sık" çıktıklarını ve çok daha az bir katılımcının ise "hiç" (%8) evlerinden çıkmadıklarını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Bu soruda ihmal edilebilecek düzeyde bir katılımcı kitlesi de yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Evden Dışarı Çıkma Sıklığı Dağılımı

Evden Dışarı Çıkma Sıklığı	Frekans	Yüzde
Ara sıra	272	54,4
Hiç	40	8,0
Sık sık	182	36,4
Cevap vermedi	6	1,2
Toplam	500	100,0

55. Kamusal alanlarda rahatlıkla hareket edip edemediklerine göre değerlendirilmek istenen katılımcılara sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde önemli bir miktardaki çoğunluğun (%61) "tamamen" ve çok daha az bir kısım katılımcının (%1) ise "kısmen" yanıtını verdik-

leri anlaşılmaktadır. Ancak dikkate değer bir miktardaki katılımcı grubunun (%36) ise kamusal alanlarda rahat hareket "edemediklerini" beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Bu soruya küçük bir miktar katılımcı grubunun ise yanıt vermeyerek mukabele ettiğini belirtmek gereklidir.

56. "Kendi kararlarını almaları bakımından katılımcılar" değerlendirildiklerinde büyük çoğunluğun (%73) kendi kararlarını alabildiklerini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Ancak bu kitleyi iki alt gruba da ayırmak mümkündür. Buna göre kendi kararlarını "tamamen" alabildiklerini beyan

edenler (%47), "kısmen" alabildiklerini (%26) beyan edenlerden daha fazladır. Kendi kararlarını alamadıklarını beyan edenler ise örneklemin yaklaşık ¼'ünü oluşturmaktadır. Bu soruda da yanıt vermekten kaçınan oldukça küçük bir grubun mevcut olduğu ifade edilmelidir.

57. Katılımcılara “engellilere dönük sosyal politikaları yeterli bulup bulmadıkları” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde sosyal politikaları yeterli bulan katılımcıların (%40), bulmayanlardan (%33) daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle “maddi destek, aile desteği, psikolojik danışman, engellilere özel yaşam alanları, fizi-

ki ve maddi şartların kötü olması, iş olanaklarının ve işte ayrıcalıkların geliştirilmesi, muhatap alınma ve bulma, ulaşım olanaklarının iyileştirilmesi, spor aktivitelerinin düzenlenmesi, otizm farkındalığı” gibi ekstra taleplerin de nispeten küçük oranlarda olmak üzere bildirildiği ifade edilebilir.

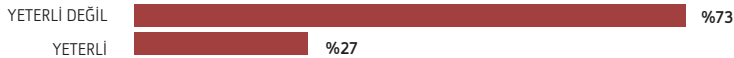
58. “Kamu kurumları nezdinde engelli çalışmalarında fikirlerinin alınıp alınmadığı” sorusuna katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%75) “fikirlerinin alınmadığı” yönünde görüş bildirdik-

leri anlaşılmaktadır. Görüşlerinin alındığını bildirenler (%23) ise çok daha azdır. Bu soruda yanıt vermemeyi tercih eden bir kısım katılımcı da mevcuttur.

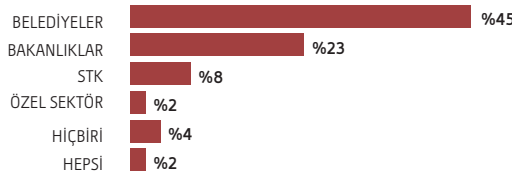
59. Katılımcılara “engellilere dönük yasal düzenlemeleri yeterli bulup bulmadıkları” sorulduğunda alınan yanıtlara göre, katılımcıların büyük bir kesiminin (%73) yasal düzenlemeleri yeterli bulmadıkları anlaşılmaktadır. Yasal düzenlemeleri yeterli bulmayanlar daha çok, “yasalar artırılmalı ve çeşitlendirilmeli, maddi olanakları düzenleyen yasalar çıkartılmalı, iş imkanlarını düzenleyen yasalar çıkartılmalı, ÖTV maliyetleri düşürülmeli, engelli STK’la-

rı için destekler yasalara bağlanmalı, emeklilik koşulları yeniden düzenlenmeli” gibi düzenlenmesi, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gereken bazı alanları işaret etmişlerdir. Yasal düzenlemeleri yeterli bulanların oranı ise (%27) buna göre çok daha azdır. Bu soruda fikir beyan etmek istemeyen cüzi de olsa bir kısım katılımcının mevcut olduğu da belirtilmelidir.

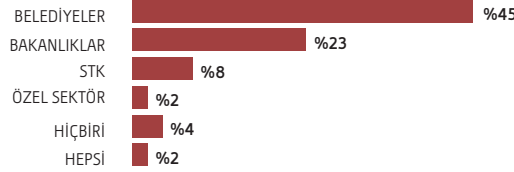

60. Katılımcılara “sosyal politikalarının etkinliği açısından hangi kamusal otoriteyi daha etkin buldukları” yönünde sorulan soruya alınan yanıtlar incelendiğinde ilk sırada (%45) yerel yönetim kuruluşlarının (belediyelerin) tercih edildiği belirlenmiştir. Bunun ardından merkezi idare kuruluşlarının (bakanlıklar vd.) (%23) gelmektedir.

Daha sonra ise STK’ların (%8) ve özel sektör kuruluşlarının (%2) geldiği anlaşılmaktadır. Bu soruda “hiçbiri” kuruluşunu etkin bulmadığını belirten katılımcıların olması da ilginçtir (%4). Ayrıca “hepsini” etkin bulan katılımcılar az da olsa mevcuttur (%2). Bu soruda fikir belirlemeyen katılımcıların mevcut olduğu da belirtilmelidir.

60. Katılımcılara “sosyal politikalarının etkinliği açısından hangi kamusal otoriteyi daha etkin buldıkları” yönünde sorulan soruya alınan yanıtlar incelendiğinde ilk sırada (%45) yerel yönetim kuruluşlarının (belediyelerin) tercih edildiği belirlenmiştir. Bunun ardından merkezi idare kuruluşlarının (bakanlıklar vd.) (%23) gelmektedir.

Daha sonra ise STK'ların (%8) ve özel sektör kuruluşlarının (%2) geldiği anlaşılmaktadır. Bu soruda “hiçbir” kuruluşunu etkin bulmadığını belirten katılımcıların olması da ilginçtir (%4). Ayrıca “hepsini” etkin bulan katılımcılar az da olsa mevcuttur (%2). Bu soruda fikir belirlemeyen katılımcıların mevcut olduğu da belirtilmelidir.

61. Katılımcılara “hangi tür desteklerden yararlanmak istedikleri” yönünde sorulan soruya alınan yanıtlar incelendiğinde sırasıyla “nakdi, aynı (Kılık-kıyafet, araç-gereç gibi), psikolojik sosyo-kültürel” destekleri birden fazlasından katılımcıların yararlanmak istediklerini beyan ettikleri anlaşılmaktadır.

62. “Yerel yönetimlerin engellilere dönük hizmetlerini” genel olarak değerlendirilmeleri istendiğinde katılımcıların yarısından fazla bir miktarının (%53) bu hizmetleri “yetersiz/geliştirilmeye muhtaç” bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada “daha fazla ilgi, daha fazla imkan, maddi destek ve olanakların artırılması, engelli ulaşımının iyileştirilmesi, istihdam olanaklarının geliştirilmesi, eğitim imkanlarının iyileştirilmesi, sosyal alan ve faaliyetlerin

artırılması” gibi beklentilerin ileri sürüldüğü belirlenmiştir. Buna karşın yerel yönetimlerin engelli hizmetlerini beğenen katılımcıların görece daha az (%41) olduğu da ifade edilmelidir. Ancak bunu iki kısma da ayırmak mümkündür. Buna göre “yeterli” görenlerin oranı (%33), “kısmen yeterli” görenlerin oranından (%8) daha fazladır. Ayrıca bu soruda vermemeyi tercih eden katılımcıların mevcut olduğu da ifade edilmelidir.

63. Katılımcılara “yerel yönetimlerin bazı özel hizmetleri kapsamındaki sorunlar ve genel olarak toplumda karşılaştıkları sorunları” değerlendirmeleri maksadıyla sorulan soruya verilen yanıtlardan üretilen bulgular, aşağıda özel hizmet birimlerine göre ayrıca tasnif edilerek sunulmuştur.

a. Ulaşım

Katılımcıların yarısından biraz fazlası (%51) ulaşım hizmetlerinin yeterli olmadığını beyan etmişlerdir. Buna yakın miktarda (%47) bir katılımcı grubu ise ulaşım hizmetlerinin yeterli olduğunu beyan etmiştir.

b. Hizmetlerin erişilebilir olması

Katılımcıların yarısından fazlası (%52) kendilerine dönük

hizmetlerin erişilebilirliğinin yeterli olmadığını ifade etmiştir. Buna karşın hizmetlere erişimde sorun yaşamadığını düşünenlerin oranı da azımsanmayacak düzeydedir (%45).

c. Maddi destek ve olanaklar

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%77), kendilerine sunulan maddi destek ve olanakları yeterli görmemektedirler. Görece daha az bir katılımcı grubu (%21) ise bu noktada yeterlik görmektedir.

d. Sağlık

Kendilerine dönük sunulan sağlık olanaklarını katılımcıların çoğunluğu (%59) yeterli görmemektedir. Sağlık olanaklarını yeterli gören katılımcılar ise görece daha azdır (%40).

e. Eğitim

Kendilerine sunulan eğitim hizmetlerini katılımcılar, hemen hemen aynı oranda yeterli veya yetersiz olarak tasnif ettikleri belirtilebilir. Buna göre yetersiz görenler (%51), yeterli görenlerden (%49) çok az bir miktar fazladır.

f. İstihdam

İstihdam açısından karşılaştıkları sorunları değerlendiren katılımcıların yarısından biraz fazlası, istihdam olanaklarını yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir (%52). Görece daha az bir miktar katılımcı (%42) ise istihdam açısından olanaklarını yeterli görmediklerini beyan etmişlerdir.

g. Adalet

Adalet sistemi bakımından katılımcıların değerlendirmelerinin toplandığı bu soruda katılımcıların yarısından biraz daha fazlası (%54) adalet hizmetlerini yeterli gördüklerini ileri sürmüşlerdir. Buna karşın yeterli görmeyenler görece daha az sayıdadırlar (%39).

h. Güvenlik

Aldıkları güvenlik hizmetlerini değerlendiren katılımcılar, güvenlik açısından büyük oranda (%68) yeterli mevcut olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların buna göre daha az bir miktarı (%30) ise güvenlik hizmetlerini yetersiz kabul etmiştir.

i. Dışlanma/Kabul

Engellilerin dışlanması, gerek toplum ve gerekse kamu kurum/kuruluşlarıncaya kabul edilmesi manasında katılımcıların değerlendirmelerine bakıldığında katılımcıların daha fazla olan kesimi (%47) kabul konusunda yeterli ilgiyi göremediklerini beyan etmiştir. Buna göre daha az bir kısım katılımcı ise (%42) engelli kabulü veya dışlanması konusunda sorun yaşamadığını dile getirmiştir.

k. Şefkat/merhamet

Kendilerine şefkatle muamele edilmesi konusunda katılımcıların çoğunluğunun sorun yaşamadıklarını (%56), bu bakımdan karşılaştıkları uygulamaları yeterli bulduklarını beyan etmişlerdir. Bu hususta yeterli ilgili görmeyen katılımcılar ise görece daha az sayıdadır (%40).

l. Kamu görevlilerinin ilgi düzeyi

Kamu görevlilerinin ilgi düzeyine göre kendi durumla-

rını değerlendiren katılımcıların yarısından biraz fazlası (%51), görevlileri ilgi sergileme bakımından yetersiz görmüşlerdir. Buna göre daha az bir katılımcı grubu (%45) ise görevlileri yeterli gördüklerini beyan etmişlerdir.

m.STK'lar

STK'ların yeterli düzeyiyle ilgili katılımcıların değerlendirmelerine bakıldığında STK'ları yetersiz gören katılımcıların oranının (%45) yeterli görenlerden (%31) daha fazla olduğu belirlenmiştir.

n.Kamuda muhatap alınma

Kamu kurum/kuruluşları nezdinde muhatap alınıp alınmadıkları yönüyle katılımcılar değerlendirme yaptıklarında yarısından biraz fazlasının (%51) olumlu yanıt verdikleri ve kamu kurum/kuruluşlarını bu açıdan yeterli gördüklerini belirlenmiştir. Yetersiz görenlerin oranı ise buna göre çok daha azdır (%37).

o. Toplumun duyarsızlığı

Toplumun kendilerine duyarlı davranıp davranmadığı konusunda katılımcıların çoğunluğu (%65) sorun yaşadığını belirtirken, sorun yaşamadığını belirtenlerin oranı (%32) buna göre daha azdır.

ö. Politik ilgisizlik

Politik ilgisizlik bakımından katılımcıların yapmış olduğu değerlendirmede katılımcıların çoğunluk kesiminin (%46) politik ilgisizlik sorunu yaşadığını belirlenmiştir. Buna göre daha az sayıda katılımcının (%41) ise politik ilgisizlik yaşamadığını beyan ettiği anlaşılmaktadır.

p. Yasal yeterlik

Kendilerine dönük yasaların yeterli olup olmadığı konusunda katılımcıların yapmış olduğu değerlendirmeye bakıldığında katılımcıların yarısına yakınının (%49) yasal düzenlemeleri yeterli göremediği, bundan görece daha az bir kesiminin (%38) ise yasal düzenlemeleri yeterli gördüğü belirlenmiştir.

r. Engelli yaşam alanları

Engelli yaşam alanlarının değerlendirilmesi noktasında katılımcıların büyük çoğunluğu (%68) mevcut durumu yeterli görmemekte olduklarını ileri sürmüşlerdir. Buna karşın az bir grup katılımcı ise bahse konu alanları yeterli görmüşlerdir (%26).

s. Toplumsal bilgisizlik

Toplumsal bilgisizlik sorunuyla karşılaşp karşılaşmadıkları yönündeki soruya katılımcıların çoğunluğu (%68) sorun yaşadığını ifade ederek karşılık vermiştir. Bu soruda sorun yaşamadığını belirten katılımcı oranı ise görece daha düşüktür (%29).

ş. Yerel yönetimlerin yaklaşımları

Yerel yönetimleri yaklaşımları açısından değerlendirdiklerinde katılımcıların yarısına yakını (%44) yeterli, yine bu oranda bir katılımcı (%44) ise yetersiz görmüşlerdir.

t. Engellilere dönük sosyal politikalar

Katılımcılar genel olarak engellilere dönük sosyal politikaları değerlendirdiklerinde bunlara dönük olarak ya-

rısına yakınının (%49) sorun yaşamış olduklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Buna yakın bir oranda katılımcının (%40) ise sorun yaşamadığını beyan ettiği anlaşılmaktadır.

u. Spor ve rekreasyon alanları

Katılımcıların spor ve rekreasyon alanları bakımından sorun yaşayıp yaşamadıklarını değerlendirmeleri istendiğinde alınan yanıtlara bakılacak olursa, çoğunluğun (%61) bu açıdan sorun yaşadığı anlaşılmaktadır. Buna göre çok daha az bir grubun (%31) sorun yaşamadığını beyan ettiği belirlenmiştir.

Beklenti, Talep Ve Öneriler

Son olarak özel gereksinimli bireylere açık uçlu soru halinde beklenti, talep ve önerileri sorulmuş elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir;

- Maddi destek ve yardımlar (%16)
- Özel gereksinimli bireylere dönük sosyo-kültürel faaliyetler (%12)
- Özel gereksinimli bireylerin eğitimine mahsus çalışmalar (%12)
- Spor ve rekreasyon alanları (%9)
- İstihdam olanaklarının geliştirilmesi (%8)
- Toplumsal bilinç ve farkındalık çalışmaları yapılması (%7)
- Araç-gereç, donanım desteği sağlanması (%3)
- Ulaşım olanaklarının iyileştirilmesi (%3)
- Bu soruda katılımcıların bir kısmı da (%20) fikir beyan etmek istememiştir.

2. Kurumsal Katılımcı Yanıtlarının Değerlendirmesi

Özel gereksinimli bireylere ilişkin kurumsal görüş, yaklaşım ve uygulamaları toplamak üzere, Kocaeli ilinde yer alan özel işletmeler ile ilçe bazında mahallinde yüz yüze anket çalışması yapılmış ve neticeleri ile değerlendirmeleri tanımlayıcı istatistikler kullanılarak aşağıda sunulmuştur. İlçelerden çekilerek örnekleme dahil edilen katılımcıların sayısı, ilçenin büyüklüğüne göre değişmektedir. Buna göre, nüfus açısından büyük ilçeden daha fazla, küçük ilçeden daha az örnek birey çekilmiştir.

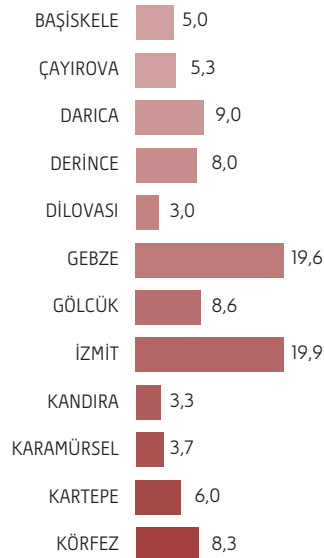
Bu şekilde oluşturulan örneklemin ilçelere göre dağılımı oransal olarak şu şekildedir:

Başıskele (%5), Çayırova (%5), Darıca (%9), Derince (%8), Dilovası (%3), Gebze (%20), Gölcük (%9), İzmit (%20), Kandıra (%3); Karamürsel (%4), Kartepe (%6), Körfez (%8)

Araştırmadan elde edilen bulgular ise aşağıda sunulmuştur.

1. İlçe büyüklüklerine göre değişen miktarlarda örnek bireylerden oluşan örneklem ile ilçe bazlı çalışmalar yapılmış ve böylece toplamda 300 kişilik bir örneklem ile yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bahse konu örneklemin ilçelere göre dağılımı aşağıda sunulmuştur. Buna göre İzmit ve Gebze ilçelerinden daha fazla katılımcının çalışmaya katıldıkları ifade edilebilir.

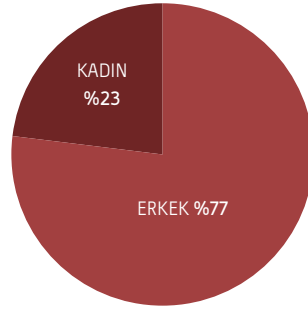
İlçeler	Frekans	Yüzde
BAŞISKELE	15	5,0
ÇAYIROVA	16	5,3
DARICA	27	9,0
DERİNCE	24	8,0
DİLOVASI	9	3,0
GEBZE	59	19,6
GÖLCÜK	26	8,6
İZMİT	60	19,9
KANDIRA	10	3,3
KARAMÜRSEL	11	3,7
KARTEPE	18	6,0
KÖRFEZ	25	8,3
Toplam	500	100,0

2. Örneklemde yer alan katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında önemli miktarda (%77) katılımcının erkek olduğu, kadın katılımcı sayısının ise daha az sayıda olduğu (%23) ifade edilebilir.

Cinsiyet Dağılımı

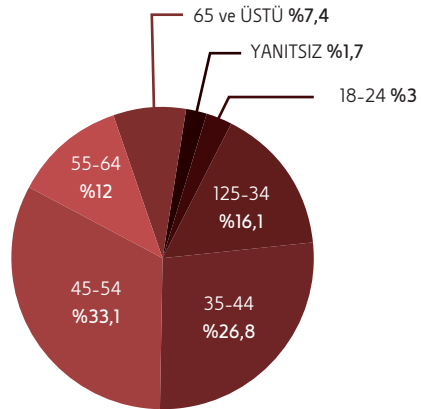
Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	69	23,0
Erkek	231	77,0
Toplam	300	100,0

3. Çalışmaya katılan örneklem yaşlarına göre dağılımlarına bakıldığında istihdam edilmeye elverişli hemen bütün yaş aralıklarından katılımcıya erişildiği anlaşılmaktadır. Yaş grupları itibarıyla en fazla katılımcının 45-54 yaş aralığında bireylerden oluştuğu; bunu 35-44 yaş aralığındaki bireylerin takip ettiği ifade edilebilir. 18-24 ile 65 ve üzeri yaş aralıklarından görece daha az sayıda bireyi çalışmaya katıldığı ifade edilebilir. Bu durum da katılımcıların kamu görevlisi olması münasebetiyle oldukça normaldir. Aşağıda katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımları sunulmuştur.

Yaş grupları Dağılımı

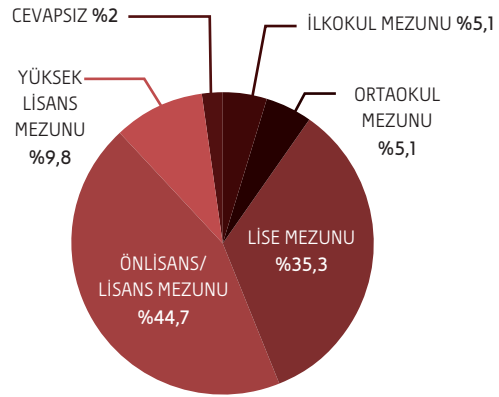
Yaş grupları	Frekans	Yüzde
18-24	9	3,0
25-34	48	16,1
35-44	80	26,8
45-54	99	33,1
55-64	36	12,0
65 ve üstü	22	7,4
Yanıtsız	6	1,7
Toplam	300	100,0

4. Katılımcı bireylerin öğrenim durumları itibarıyla analizleri yapıldığında üniversite mezunu katılımcıların (%44) en kalabalık grubu oluşturduğu, hemen ardından lise ve dengi okul mezunlarının (%35) geldiği anlaşılmaktadır. İlk ve ortaokul mezunlarının ise en düşük grubu oluşturdukları belirlenmiş olup dikkate değer bir başka bulgu ise lisansüstü programlardan mezun olan katılımcı oranının (%10) görece nitelikli bir değere erişmiş olmasıdır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımlarını gösteren şekil aşağıda sunulmuştur.

Eğitim Düzeyi Dağılımı

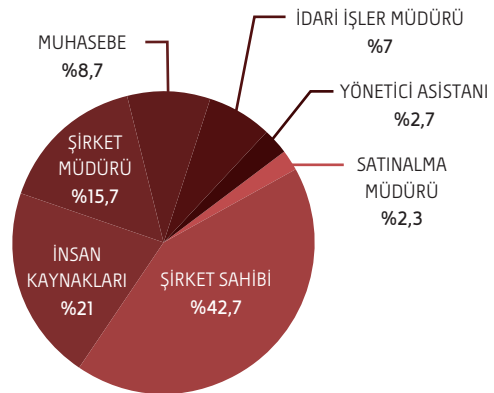
Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde
İlkokul mezunu	15	5,1
Ortaokul mezunu	15	5,1
Lise mezunu	104	35,3
Önlisans/Lisans Mezunu	132	44,7
Yüksek Lisans Mezunu	29	9,8
Cevapsız	6	2,0
Toplam	300	100,0

5. Kuruluştaki görevlerine göre katılımcılar analiz edildiklerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%43) şirket sahibi statüsünde olduğu, bunun ardından ise insan kaynakları birimlerinde çalışan görevlilerin geldiği (%21), en az katılımcı grubunun ise satın alma müdürü (%2) ve yönetici asistanı (%3) olanlardan oluştuğu belirlenmiştir. Katılımcıların kuruluştaki görevlerine göre oluşan dağılım, çalışmadan elde edilen bulguların sağlıklılığı açısından oldukça niteliklidir.

Kurumdaki Görevi

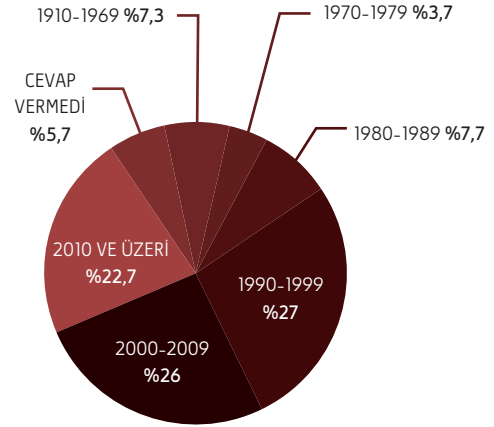
Kurumdaki Görevi	Frekans	Yüzde
Şirket Sahibi	128	42,7
İnsan Kaynakları	63	21,0
Şirket Müdürü	47	15,7
Muhasebe	26	8,7
İdari İşler Müdürü	21	7,0
Yönetici Asistanı	8	2,7
Satınalma Müdürü	7	2,3
Toplam	300	100,0

6. Katılımcıların mensup oldukları kuruluşların kuruluş yıllarına göre dağılımlarına bakıldığında görece yeni tarihlerde (1990 sonrası) kurulmuş olan kuruluşlarda çalışan katılımcı sayısının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, 1990-1999 yılları arasında kurulan kurumlar (%27) ilk sırada, 2000-2009 yılları arasında kurulanlar (%26) ikinci sırada ve 2010 sonrası kurulanlar ise üçüncü sırada yer almışlardır. En düşük katılımcı grubu ise (%4) 1970-1979 yılları arasında kurulmuş olan kuruluşlarda çalışanlardır.

Kuruluş Yılı Dağılımı

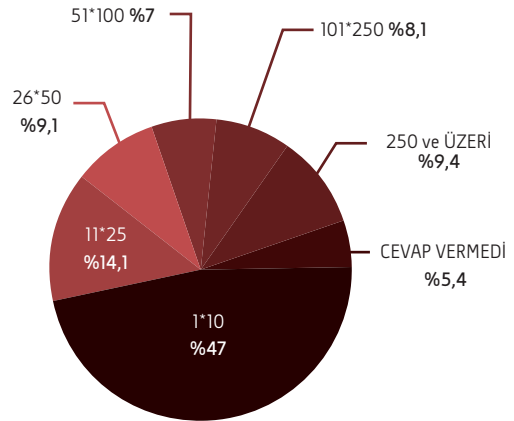
Kuruluş Yılı	Frekans	Yüzde
1910-1969	22	7,3
1970-1979	11	3,7
1980-1989	23	7,7
1990-1999	81	27,0
2000-2009	78	26,0
2010 ve üzeri	68	22,7
Cevap Vermedi	17	5,7
Toplam	300	100,0

7. Katılımcıların çalışmakta oldukları kuruluşlardaki çalışan sayılarına göre dağılımlarına bakıldığında ağırlıklı olarak (%47) mikro örgütlerin öne çıktığı anlaşılmaktadır. Bu örgütlerde 1-10 kişi aralığında çalışan bulunmaktadır. En az (%7) katılımcının ise 51-100 arasında çalışan bulunduran örgütlerden geldiği anlaşılmaktadır.

Çalışan Sayısı Dağılımı

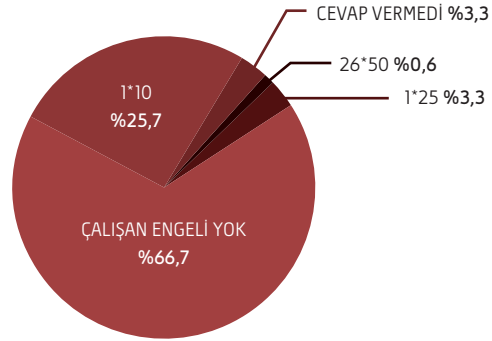
Çalışan Sayısı	Frekans	Yüzde
1*10	140	47,0
11*25	42	14,1
26*50	27	9,1
51*100	21	7,0
101*250	24	8,1
250 ve üzeri	28	9,4
Cevap Vermedi	16	5,4
Toplam	300	100,0

8. Çalışma örneklemine dahil edilen katılımcıların çalıştıkları kuruluşlarda istihdam edilen engelli bireylere göre elde edilen bulgular değerlendirildiğinde büyük oranda (%66) engelli birey istihdam etmeyen kuruluşların öne çıktığı anlaşılmaktadır. Bunun ardından ise 1-10 çalışan istihdam eden kuruluşların geldiği (%24) ve yine 11-25 aralığında engelli birey istihdam eden kuruluşların üçüncü sırada (%3) yer aldığı ifade edilebilir.

Çalışan Sayısı Dağılımı

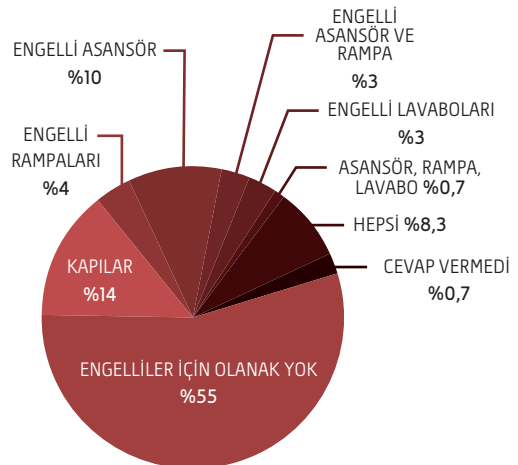
Çalışan Sayısı	Frekans	Yüzde
Çalışan Engelli Yok	200	66,7
1*10	78	25,7
11*25	10	3,3
26*50	2	0,6
Cevap Vermedi	11	3,3
Toplam	300	100,0

9. Örnekleme dahil edilen bireylerin, çalıştıkları kuruluşlarda fiziksel yapı itibarıyla engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak olanakların yer almadığına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde; büyük oranda katılımcının (%55) kuruluşta herhangi bir olanakın mevcut olmadığı yönünde yanıt verdiği anlaşılmaktadır. Engelli istihdam eden kuruluşlardan gelen katılımcıların sayısının az olması münasebetiyle bu sonuç şaşırtıcı değildir. Daha dikkat çekici sonuçlar ise, kuruluşlarda giriş-çıkış ve kapıların engelli bireylere göre ayarlanmış olduğunu belirten katılımcıların (%14) ikinci sırada yer alması ve asansörlerin mevcut olduğunu belirten katılımcıların (%10) bunun ardından gelmesiyle elde edilmiştir. Ancak bu gibi uygulamalar her ne kadar dikkate değer olarak ifade edilseler de artık sıradan hale gelmişlerdir. Burada daha az olmakla birlikte daha ilginç olan sonuç; rampa, asansör, giriş-çıkışlar/kapılar, tuvaletler, servis ve ulaşım, engelli yolları gibi olanakların tamamına sahip olan işletmelerden gelen katılımcıların (%8) dördüncü sırada yer almasıdır.

Kurum Fiziksel Yapı Dağılımı

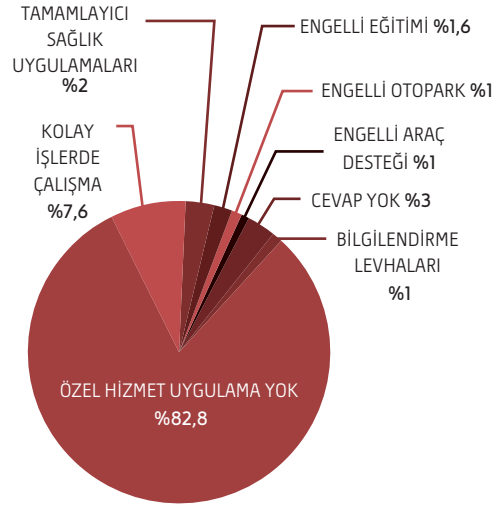
Kurum Fiziksel Yapı	Frekans	Yüzde
Engelliler için olanak yok	165	55,0
giriş çıkışlar/kapılar	42	14
Engelli Rampaları	12	4,0
Engelli Asansör	30	10,0
Engelli Asansör ve Rampa	9	3,0
Engelli Lavaboları	9	3,0
Asansör, Rampa, Lavabolar	2	0,7
Hepsi	25	8,3
Cevap Vermedi	6	2,0
Toplam	300	100,0

10. Katılımcıların, çalıştıkları kuruluşların engelli bireylere yönelik özel hizmet ve uygulamalar yürütüp yürütmediğine dair sorulan soruya verdikleri yanıtlara bakıldığında engelli bireylere hiçbir özel hizmet ve uygulama tatbik edilmediğine dair görüş bildirenlerin ilk sırada yer aldığı (%82) ifade edilebilir. Bu bulgu, daha evvelce de ifade edildiği üzere, engelli birey istihdam oranının düşük olmasına bağlanabilir. Görece oldukça düşük sayıda olsa da “daha kolay işlerde çalıştırma” uygulaması yapan kuruluşların ikinci sırada yer aldığı (%7) anlaşılmaktadır. Tamamlayıcı sağlık uygulamaları sunanlar (%2), engelli eğitimi verenler (%1), engelli yolları sunanlar (%1) ve engelli derneklerine yardım yapanlar (%1) özel uygulamaları sunma sırasına göre yer almaktadır.

Hizmet Uygulama Dağılımı

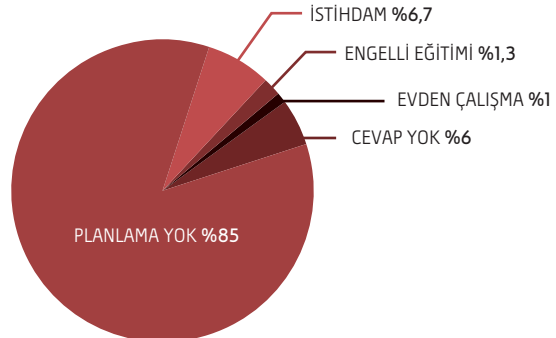
Hizmet Uygulama	Frekans	Yüzde
Özel hizmet uygulama yok	249	82,8
Daha Kolay İşlerde Çalıştırma	22	7,6
Tamamlayıcı Sağlık Uygulamaları	6	2,0
Engelli Eğitimi	5	1,6
Engelli Otopark	3	1,0
Engelli araç desteği	3	1
Cevap Vermedi	9	3,0
Bilgilendirme levhaları	3	1,0
Toplam	300	100,0

11. Katılımcıların, çalıştıkları kuruluşun gelecek 5 yıl içerisinde engelli bireylere dönük olarak yapılmasını planladıkları hizmet ve uygulamasının olup olmadığına dair verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde yine herhangi bir uygulama planlamayanların ağırlıklı olarak (%85) ilk sırada yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgunun da kuruluşlarda engelli birey istihdam edilme oranının düşüklüğü ile izah edilebileceği ileri sürülebilir. Ancak bunun ardından gelen “istihdam” etme seçeneğine katılımcılarca vurgu yapılması (%7) ümit vericidir. Oldukça düşük olsa da “engelli eğitimi” (%1) ve “evden çalışma imkanı” sağlanması (%1) gibi seçeneklerin de katılımcılarca işaret edildiği belirlenmiştir.

Hizmet Uygulama Dağılımı

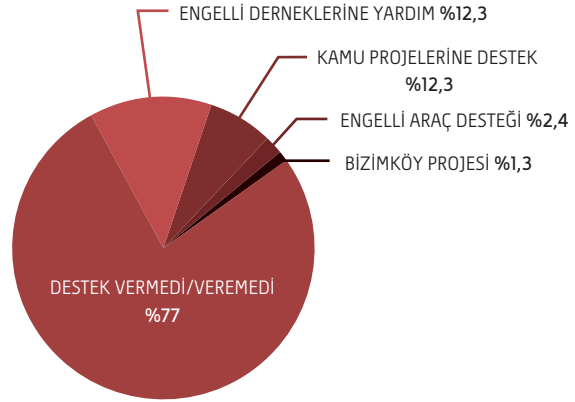
Hizmet Uygulama	Frekans	Yüzde
Planlama Yok	255	85,0
İstihdam	20	6,7
Engelli Eğitimi	4	1,3
Evden Çalışma	3	1,0
Cevap Yok	18	6,0
Toplam	300	100,0

12. Katılımcıların, çalıştıkları kuruluşların engelli bireyler ile yapılmış olan herhangi bir projeye destek verip vermediğine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde herhangi bir destek vermeyenlerin büyük çoğunluğu oluşturduğu (%77) belirlenmiştir. Bu durum, oldukça dikkate değerdir. Zira engelli bireylere istihdam olanağı sağlama noktasında gelişmiş olmadıkları anlaşılan kuruluşların, engelli bireylere dönük projelere destek vermede de zafiyete sahip oldukları ileri sürülebilir. Bu durum, belki de daha fazla duyarlılık ve farkındalık çalışması yapılarak aşılabilir. Bunun ardından "engelli derneklerine yardım" yapan kuruluşların geldiği (%12), "kamu kurumlarının yapmış oldukları projelere destek" veren kuruluşların ise bundan sonra kendisine yer bulduğu ifade edilebilir. Belki daha spesifik bir çalışma olarak "engelli bireylere araç desteği" sağlayan kuruluşların da (%1) örnekleme yer aldığı belirlenmiştir.

Projelere Destek Dağılımı

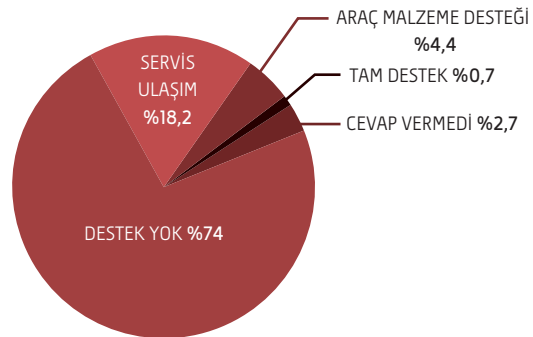
Projelere Destek	Frekans	Yüzde
Destek Vermedi/Veremedi	231	77,0
Engelli derneklerine Yardım	37	12,3
Kamu Projelerine Destek	21	7,0
Engellilere Araç desteği	7	2,4
Bizimköy projesi	4	1,3
Toplam	300	100,0

13. Katılımcıların, çalıştıkları kuruluşların istihdam ettiği engelli bireylerin verimliliklerini artırmaya dönük araç-gereç, donanım ve diğer olanakları sağlayıp sağlamadığına dair sorulan soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde yine büyük çoğunluğun (%74) herhangi bir araç-gereç ve donanım sağlamadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgunun da yine kuruluşlardaki engelli istihdamının az olması ile bağlantılı olduğu ileri sürülebilir. Ancak az da olsa engelli bireylere dönük tahsisat yapan kuruluşlardan gelen katılımcıların da örnekleme mevcut olduğu ifade edilmelidir. Herhangi bir tahsisat yapan kuruluşların ise daha çok "servise ve ulaşım" noktasında öne çıktığı (%18) anlaşılmaktadır. Ve yine "engelli bireylere araç desteği sağlayan" kuruluşların (%4) bunların ardından geldiği de belirlenmiştir.

Verimlilik Destek Dağılımı

Verimlilik Destek	Frekans	Yüzde
Destek Yok	223	74,0
Servis Ulaşım	55	18,2
Araç Malzeme desteği	13	4,4
Her türlü tam destek	2	0,7
Cevap Vermedi	7	2,7
Toplam	300	100,0

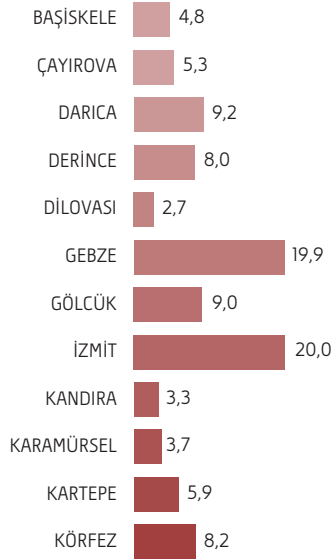
3. Vatandaş Yanıtlarının Değerlendirmesi

Bu araştırma, özel gereksinimli bireylere vatandaşların bakışları ve algılayışlarını anlamak ve çözümlemek üzere Ko-caeli ili genelinde gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan anket formu, yüz yüze ve mahallinde olarak 1506 katılımcıya tatbik edilmiştir. Mahallinde gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen veri, tanımlayıcı istatistikler kullanılarak değerlendirilmiş ve aşağıda takdim edilen bulgular elde edilmiştir.

Katılımcıların oransal olarak ilçelere dağılımı şu şekildedir:

Başiskele (%5), Çayırova (%5), Darıca (%9), Derince (%8), Dilovası (%3), Gebze (%20), Gölcük (%9), İzmit (%20), Kandıra (%3); Karamürsel (%4), Kartepe (%6), Körfez (%8).

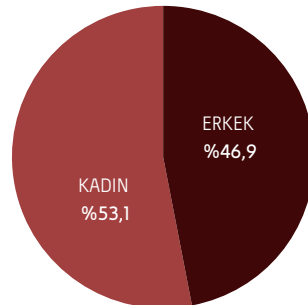
İlçeler	Frekans	Yüzde
BAŞİSKELE	72	4,8
ÇAYIROVA	80	5,3
DARICA	138	9,2
DERİNCE	120	8,0
DİLOVASI	41	2,7
GEBZE	300	19,9
GÖLCÜK	136	9,0
İZMİT	301	20,0
KANDIRA	50	3,3
KARAMÜRSEL	56	3,7
KARTEPE	89	5,9
KÖRFEZ	123	8,2
Toplam	1506	100

1. Çalışmaya katılanların genel olarak değerlendirilmesi yapıldığında kadın katılımcıların (%53), erkek katılımcılara (%47) nazaran daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Cinsiyet Dağılımı

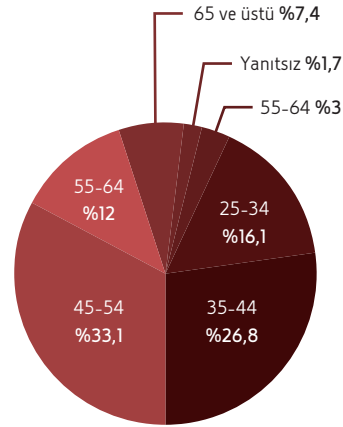
Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	799	53,1
Erkek	707	46,9
Toplam	1506	100,0

2. Katılımcıların yaşları itibarıyla değerlendirilmesi yapıldığında 35-44 yaş aralığında olan katılımcıların diğerlerine oranla daha fazla olduğu (%23), bunun ardından 25-34 yaş aralığında yer alan katılımcıların geldiği (%20) anlaşılmaktadır. Daha sonra, sırasıyla 55-64 yaş aralığında yer alan katılımcılar (%17) ile 45-54 yaş aralığında yer alan katılımcılar (%16) yer almaktadır. Örneklemin bu şekildeki kompozisyonu, engelli bireylerin değerlendirilmesi bakımından nitelikli bir kitleye erişildiğini göstermektedir. Zira genel olarak örneklemin ağırlıklı kısmı (%76) 25-65 yaş aralığında yer alan bireylerden oluşmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Yaş grupları Dağılımı

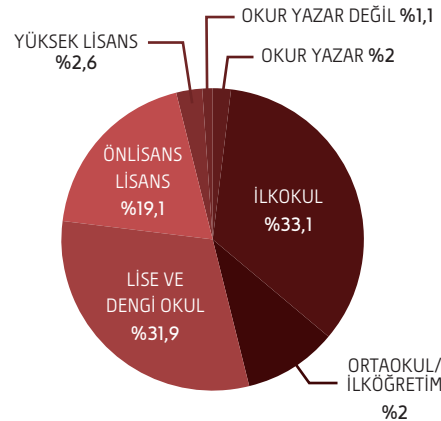
Yaş grupları	Frekans	Yüzde
1- 18-24	180	12,0
2- 25-34	300	19,9
3- 35-44	340	22,6
4- 45-54	245	16,3
5- 55-64	256	17,0
6- 65 ve üzeri	176	11,7
Yanıtız	9	0,6
Toplam	1506	100,0

3. Öğrenim durumlarına göre katılımcıların tasnif edilmesine bakıldığında ilkököl ile lise ve dengi okullardan mezun olanların sayısının birbirine yakın olarak çoğunluğu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu açıdan, ilkököl mezunları (%33) ilk sırada ve lise ve dengi okul mezunları ise (%32) ikinci sırada yer almıştır. Öğrenim durumlarına göre üçüncü sırada yer alan grup ise Üniversite mezunlarıdır (%19). Bu dağılım, katılımcı bireylerin öğrenim açısından nitelikli bir kitle olduğunu göstermekte ve çalışmadan umulan sonuçların elde edilmesinde yararlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Eğitim Düzeyi Dağılımı

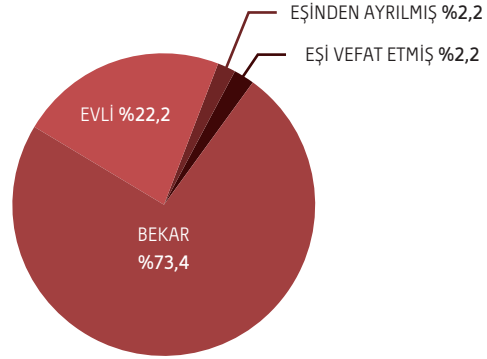
Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde
1- Okur yazar değil	16	1,1
2- Okur yazar	30	2,0
3- İlkokul	499	33,1
4- Ortaokul/İlköğretim	154	10,2
5- Lise veya dengi okul	480	31,9
6- Ön Lisans - Lisans	288	19,1
7- Yüksek Lisans	39	2,6
Toplam	1506	100,0

4. Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında ağırlıklı grubun evlilerden oluştuğu (%71) anlaşılmaktadır. Bekar olanlar ise görece çok daha azdır (%25).

Medeni Durum Dağılımı

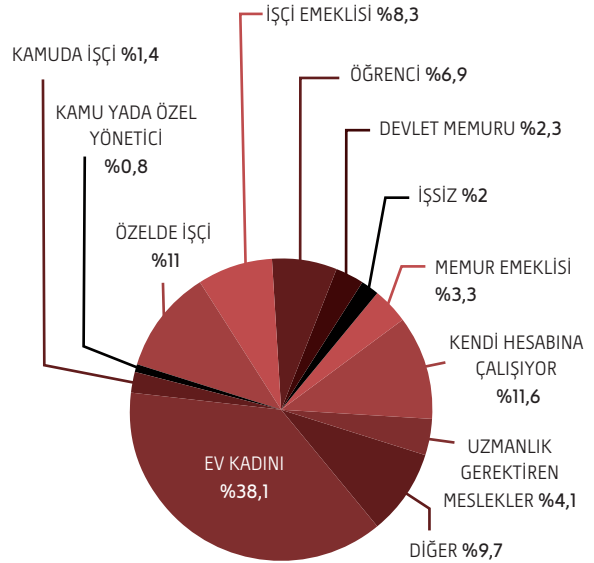
Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Bekar	1061	70,5
Evli	374	24,8
Eşinden Ayrılmış	37	2,4
Eşi Vefat etmiş	34	2,2
Toplam	1506	100,0

5. Mesleki durumlarına göre katılımcıları değerlendirmek üzere kendilerine tevcih edilen soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde ev hanımlarının yoğun olarak (%38) örnekleme yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu durum, cinsiyet ve medeni durumlarına göre karşılaştırılarak katılımcılar değerlendirildiğinde tutarlı görünmektedir. Bunun ardından kendi hesabına çalışanların (%12), özel sektörde işçi (%11) ve diğerlerinin geldiği anlaşılmaktadır.

Mesleki Durum Dağılımı

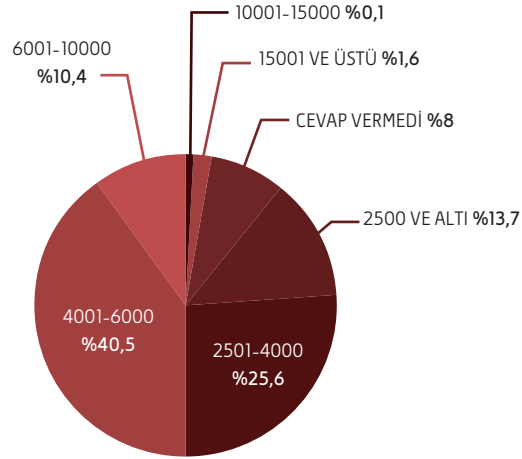
Mesleki Durum	Frekans	Yüzde
İşçi Emeklisi	125	8,3
Öğrenci	104	6,9
Devlet memuru	35	2,3
İşsiz	30	2,0
Memur Emeklisi	49	3,3
Kendi Hesabına çalışıyor	174	11,6
Uzmanlık Gerektiren Meslekler	61	4,1
Diğer	146	9,7
Ev Kadını	575	38,1
Kamuda İşçi	21	1,4
Kamu yada özel yönetici	12	0,8
Özelde İşçi	165	11,0
Cevapsız	9	0,1
Toplam	1506	100,0

6. Katılımcıların aylık gelirlerine göre dağılımlarına bakıldığında 4001-6000 TL arasında ortalama bir gelire sahip olan katılımcıların önemli bir çoğunluğu (%41) teşkil ettikleri anlaşılmaktadır. İkinci sırada ise, 2501-4000 TL aralığında olmak üzere görece daha düşük gelire sahip olanların (%26) yer aldığı belirlenmiştir. Üçüncü sırada yer alan katılımcılar ise 2000 TL'den daha az gelire sahip olanlardır (%14).

Gelir Durumu Dağılımı

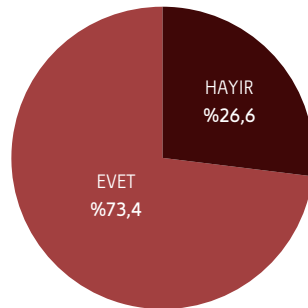
Gelir Durumu	Frekans	Yüzde
2500 ve altı	206	13,7
2501-4000	386	25,6
4001-6000	610	40,5
6001-10000	157	10,4
10001-15000	2	0,1
15001 ve üstü	24	1,6
Cevap Vermedi	121	8,0
Toplam	1506	100,0

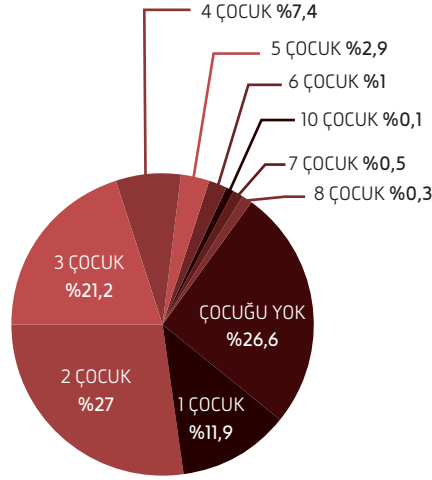
7. Katılımcılara çocuklarının olup olmadığına dair sorulan soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%73) çocuklu olduğu, çocuklu olanların da 2 çocuk (%27) ve 3 çocuk (%21) sahibi oldukları belirlenmiştir. Çocuksuz olanlar ise, çocuklu olanlara göre daha düşük bir orana (%26) sahiptir.

Çocuk Durumu Dağılımı

Çocuk Durumu	Frekans	Yüzde
Evet	1105	73,4
Hayır	401	26,6
Toplam	1506	100

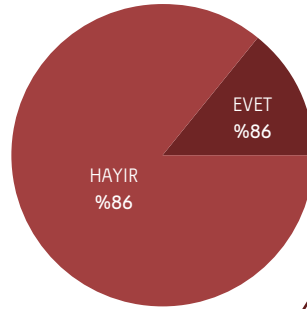
Medeni Durum	Frekans	Yüzde
1 çocuk	179	11,9
2 çocuk	406	27,0
3 çocuk	320	21,2
4 çocuk	112	7,4
5 çocuk	43	2,9
6 çocuk	15	1,0
7 çocuk	8	0,5
8 çocuk	4	0,3
10 çocuk	1	0,1
Toplam	1089	72,4

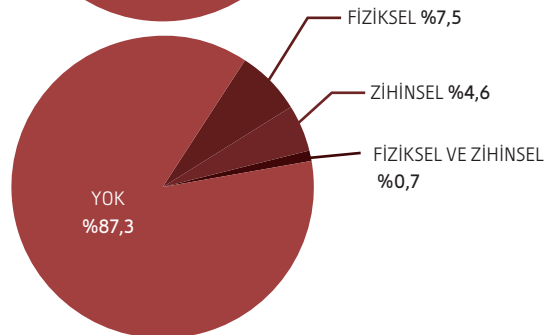
8. Ailede engelli birey olup olmama durumuna göre katılımcılara sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%86) ailesinde engelli birey olmadığını beyan ettiği anlaşılmaktadır. Ailede engelli birey olduğunu beyan edenler ise buna göre oldukça düşük bir düzeydedir (%14). Bu gruptan, ilgili bireyin engel durumunu beyan etmesi istendiğinde çoklukla fiziksel engeli sahip engelli aile ferdi olanların ilk sırada yer aldığı (%8), bunların ardından zihinsel engelli aile ferdine sahip olanların geldiği (%5) ve son olarak da her iki engel grubuna sahip aile ferdi olanların (%1) bulgulara yer aldığı anlaşılmaktadır.

Ailede Engelli Birey Dağılımı

Ailede Engelli Birey	Frekans	Yüzde
Evet	211	14,0
Hayır	1295	86,0
Toplam	1506	100

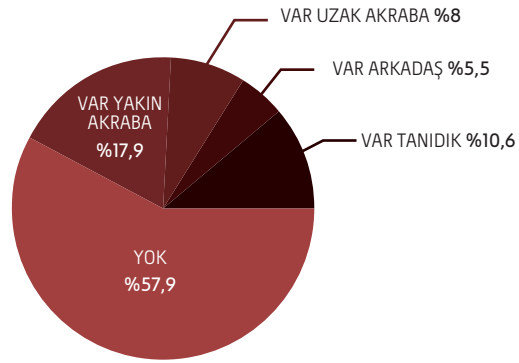
Ailede Engelli Birey	Frekans	Yüzde
Fiziksel	113	7,5
Zihinsel	69	4,6
Fiziksel ve Zihinsel	10	0,7
Yok	1314	87,3
Toplam	1506	100,0

9. Katılımcıların, tanıdıkları/akrabaları arasında engelli birey olup olmadığına dair verdikleri yanıtlar incelendiğinde çoğunluğun (%58) akrabaları/tanıdıkları arasında engelli birey olmadığını ve buna göre geri kalanların (%43) ise akrabaları/tanıdıkları arasında engelli birey olduğunu beyan ettiği anlaşılmaktadır. Akraba veya tanıdıkları arasında engelli birey olduğunu beyan edenlerin büyük kesimi (%18) yakın akrabada engel durumu olduğunu, bunun ardından tanıdıklarda engel durumu olduğunu beyan edenlerin geldiğini (%11) ve üçüncü sırada ise uzak akrabada engelli birey bulunduğunu beyan edenlerin geldiğini (%8) ifade etmek gereklidir.

Tanıdık Engelli Birey Dağılımı

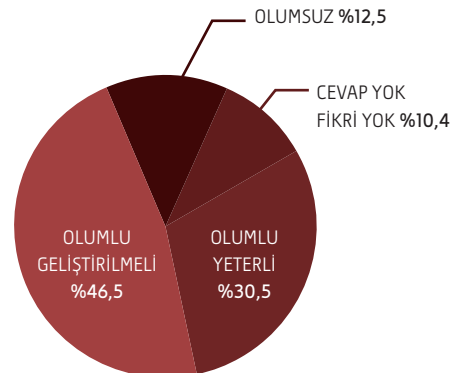
Tanıdık Engelli Birey	Frekans	Yüzde
1- Var, Yakın akraba	269	17,9
2- Var, Uzak Akraba	121	8,0
3- Var, Arkadaş	83	5,5
4- Var, Tanıdık	160	10,6
5- Yok	872	57,9
Toplam	1506	100,0

10. Katılımcılara, engelli bireylere sağlanan kamusal hak ve imkanlar hakkındaki düşüncelerini belirlemek üzere tevcih edilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%77) bu gibi kamu kesimi faaliyetlerine olumlu yaklaştığı anlaşılmaktadır. Ancak olumlu yaklaşımlar içinde yer alan "olumlu ve geliştirilmeli" seçeneğine yönelen katılımcıların da (%47) ciddi bir kısmını teşkil ettiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar arasında -her ne kadar azınlık olsa da (%13)- ilginç olanı, kamu kesimi tarafından engellilere sunulan hizmetlere olumsuz yaklaşımların mevcut olmasıdır.

Kamusal İmkanlara Bakış Dağılımı

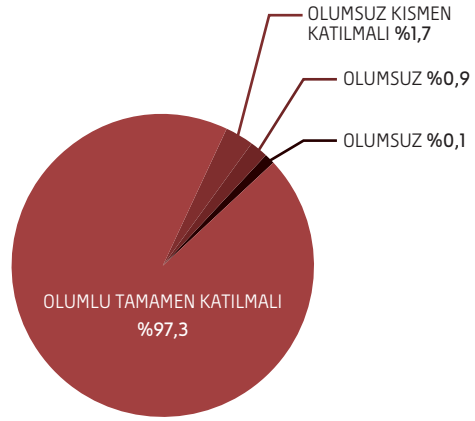
Kamusal İmkanlara Bakış	Frekans	Yüzde
0- Cevap Yok/Fikri Yok	157	10,4
1- Olumlu Yeterli	459	30,5
2- Olumlu Geliştirilmeli	701	46,5
3- Olumsuz	189	12,5
Toplam	1506	100,0

11. Engelli bireylerin sosyal ortamlara dahil olmasına katılımcıların yaklaşımlarını belirlemek üzere sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%97) “olumlu ve tamamen katılımı destekleyen” bir duruşa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak yine ilginç olanı, engelli bireylerin sosyal katılımlarına -şu veya bu nedenle- olumsuz bakanların katılımcılar arasında az da olsa (%3) yer almış olmasıdır. Olumsuz bakanlar, gerekçelerine göre tasnif edildiklerinde öncelikle “engel seviyesi/engel durumu” nedeniyle engellilerin sosyal katılımına olumlu yaklaşmadığı (%1), sonra “kendisine veya çevresine zarar verebilme” ihtimaline binaen olumlu bakılmadığı (%0,3) ve daha sonra ise “engellilerin sosyal ortamlarda başarılı olmayacağına” inananların (%1) geldiği anlaşılmaktadır.

Sosyal Ortamlara Katılım Bakışı Dağılımı

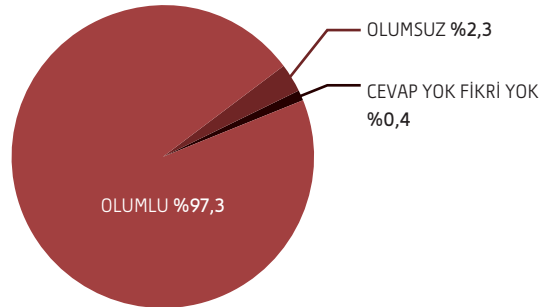
Sosyal Ortamlara Katılım Bakışı	Frekans	Yüzde
0-Cevap yok/Fikri Yok	2	0,1
1-Olumlu Tamamen Katılmalı	1465	97,3
2- Olumsuz Kısmen Katılmalı	26	1,7
3- Olumsuz	13	0,9
Toplam	1506	100,0

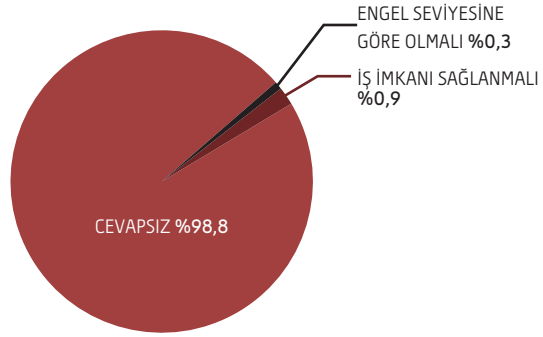
12. Engelli bireylere (kamusal taraflarca) maddi olanaklar sağlanması hususunda katılımcıların düşüncelerini belirlemeye dönük olarak hazırlanan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde oldukça büyük bir oranda (%97) bu hususa katılımcıların “olumlu” yaklaştıkları anlaşılmaktadır. Ancak çok küçük de olsa bir grubun da (%3) maddi olanak sağlanmasına sıcak bakmadığı belirlenmiştir. Sıcak bakmayan bu küçük grup kendi içinde değerlendirildiğinde, daha çoklukla kişinin durumuna göre maddi yardım yapılması, yardım yerine eğitim verilmesi, iş imkanı sağlanması, yardımların yetersizliğinden bahisle olumsuz olunduğu gibi birtakım gerekçelerin ileri sürüldüğü belirlenmiştir.

Maddi Olanak Bakış Dağılımı

Maddi Olanak Bakış	Frekans	Yüzde
Cevap Yok / Fikri yok	6	0,4
Olumlu	1466	97,3
Olumsuz	34	2,3
Toplam	1506	100,0

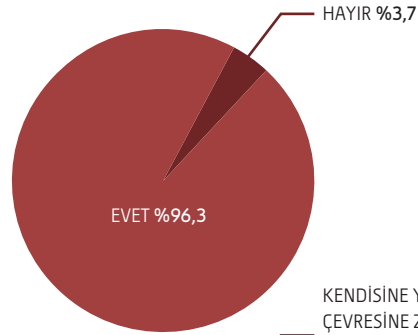
Maddi Olanak Bakış	Frekans	Yüzde
Engel Seviyesine Göre Olmalı	6	0,3
İş İmkani Sağlanmalı	12	0,9
Cevapsız	1488	98,8
Toplam	1506	100,0

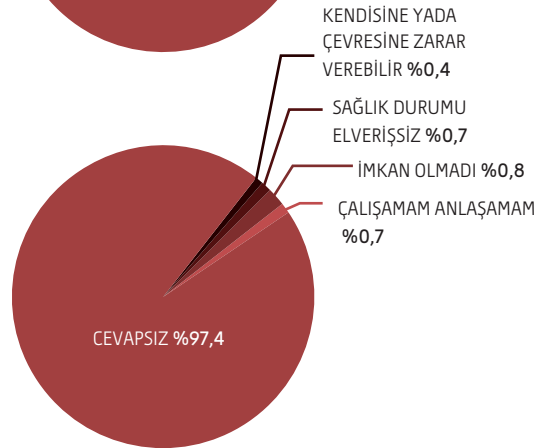
13. Katılımcıların engelli bireylerle birlikte çalışıp çalışmayacakları konusunda sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%96) engelli bireylerle çalışma konusunda çekinceye sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak az da olsa bir kesimin de (%4) engelli bireylerle çalışma konusunda sıcak olmadıkları belirlenmiştir. Engelli bireylerle çalışma konusunda sıcak olmayanlar kendi içlerinde değerlendirildiğinde kendi sağlık ve yaş durumlarının elverişsizliği, kişisel olarak böyle bir olanağa sahip olmamaları, engelli bireylerle anlaşamayacakları ve engelli bireylerin kendilerine veya çevrelerine zarar verme olasılıklarının olması gibi gerekçelerin daha çok öne sürdükleri anlaşılmaktadır.

Çalışma Durumu Dağılımı

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
Evet	1451	96,3
Hayır	55	3,7
Toplam	1506	100,0

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
Sağlık Durumu Elverişsiz	10	0,7
Öyle İmkan Olmadı	12	0,8
Çalışmam-Anlaşmam	10	0,7
Kendisi yada Çevresine Zarar Verebilir	7	0,4
Cevapsız	1467	97,4
Toplam	1506	100,0

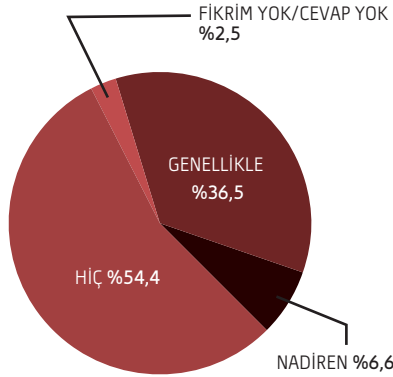

14. Katılımcılara, engelli bireylere bakışlarını temsil etmek üzere belirlenen toplam 11 kavramı dörtlü ölçekte sıralamaları yönünde sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde birinci sırada en çok tercih edilen kavram “sevgi” (%97) olmuştur. Bunun ardından ise sırasıyla “saygı” (%96), “yardım” (%95) ve “merhamet” (%94) kavramlarının sıralandığı anlaşılmaktadır. Bu bulgulara göre katılımcı kitle, büyük oranda engelli bireylere karşı duyarlık oluşturmuş görünmektedir. Dolayısıyla toplum nazarında engelli bireylerin, durumları kapsamında kabul edilirlilik ve benimsenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu ileri sürmek olasıdır. Bu bulguyu destekleyecek şekilde katılımcılara tevcih edilen ve negatif olarak isimlendirilebilecek birtakım kavramların, katılımcılar tarafından hiç benimsenmedikleri ve sıralamada sona

yerleştirildikleri belirlenmiştir. Buna göre, “hoşlanma” (%95), görmezden gelme (%94) ve sıra dışılık (%86) gibi kavramlar, katılımcılarca en az tercih edilmiştir. Bu durum ise toplumun geniş kesimlerince engelli bireylere olumsuz değerler atfedilmediği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla toplumun, engelli bireyleri içselleştirme ve kabul etme konusunda yeterli bir hazırlığa sahipmiş gibi görünmekte olduğu da ileri sürülebilir. Bunun bir başka kanıtı ise, seçenekler arasında yer alan engelli bireylerin “sıradan/olağan” (%56) olarak görüldükleri ve yine örneğin “acıma” gibi duygularla engelli bireylere yaklaşımın en az tercih edilen (%54) seçenekler arasında olduğu yönündeki bulgulardır. Bunlar da engelli bireylerin toplumsal kabul etme kapsama açısından avantajlı olduğunu göstermektedir.

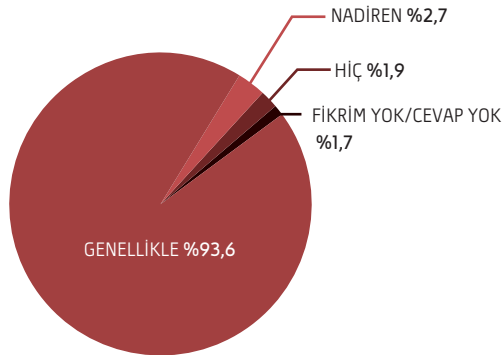
Acıma

Acıma	Frekans	Yüzde
Genellikle	549	36,5
Nadiren	100	6,6
Hiç	819	54,4
Fikrim Yok / Cevap Yok	38	2,5
Toplam	1506	100,0

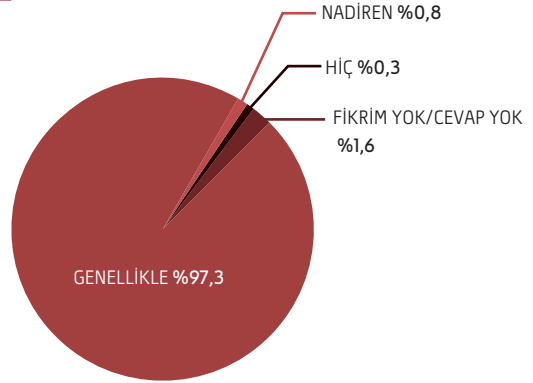
Merhamet

Merhamet	Frekans	Yüzde
Genellikle	1410	93,6
Nadiren	41	2,7
Hiç	29	1,9
Fikrim Yok / Cevap Yok	26	1,7
Toplam	1506	100,0

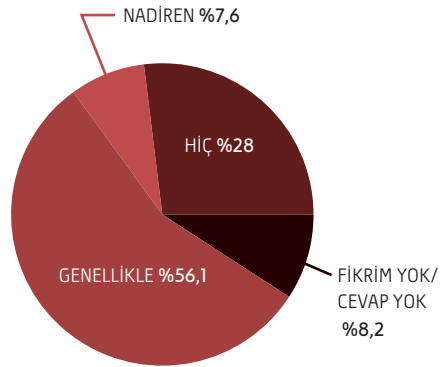
Sevgi

Sevgi	Frekans	Yüzde
Genellikle	1466	97,3
Nadiren	12	0,8
Hiç	4	0,3
Fikrim Yok / Cevap Yok	24	1,6
Toplam	1506	100,0

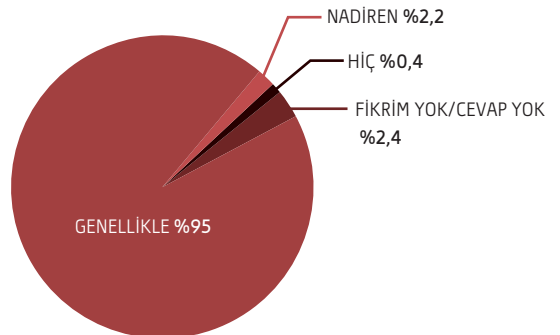
Sıradanlık

Sıradanlık	Frekans	Yüzde
Genellikle	845	56,1
Nadiren	115	7,6
Hiç	422	28,0
Fikrim Yok / Cevap Yok	124	8,2
Toplam	1506	100,0

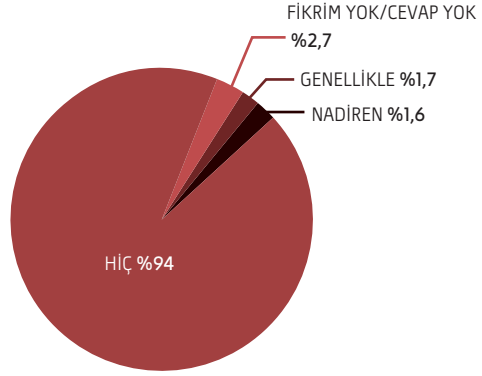
Yardım

Yardım	Frekans	Yüzde
Genellikle	1431	95,0
Nadiren	33	2,2
Hiç	6	0,4
Fikrim Yok / Cevap Yok	36	2,4
Toplam	1506	100,0

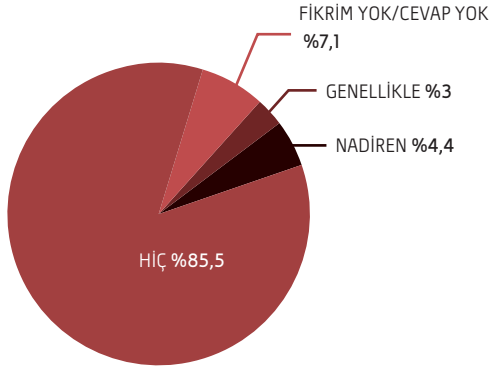
Görmezden Gelme

Görmezden Gelme	Frekans	Yüzde
Genellikle	26	1,7
Nadiren	24	1,6
Hiç	1416	94,0
Fikrim Yok / Cevap Yok	40	2,7
Toplam	1506	100,0

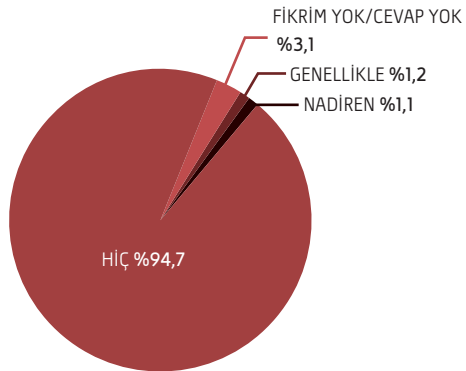
Sıradışılık

Sıradışılık	Frekans	Yüzde
Genellikle	46	3,0
Nadiren	66	4,4
Hiç	1287	85,5
Fikrim Yok / Cevap Yok	107	7,1
Toplam	1506	100,0

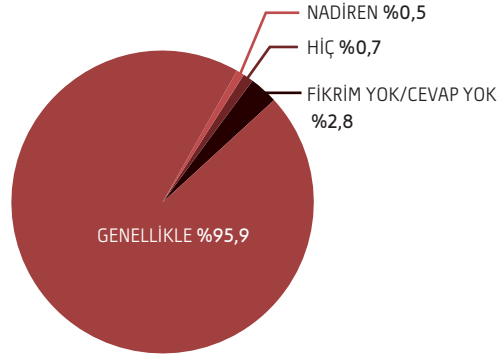
Hoşlanmama

Hoşlanmama	Frekans	Yüzde
Genellikle	18	1,2
Nadiren	16	1,1
Hiç	1426	94,7
Fikrim Yok / Cevap Yok	46	3,1
Toplam	1506	100,0

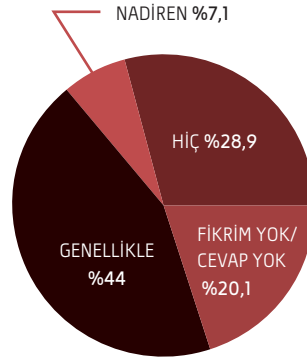
Saygı

Saygı	Frekans	Yüzde
Genellikle	1445	95,9
Nadiren	8	0,5
Hiç	11	0,7
Fikrim Yok / Cevap Yok	42	2,8
Toplam	1506	100,0

Nötr

Nötr	Frekans	Yüzde
Genellikle	662	44,0
Nadiren	107	7,1
Hiç	435	28,9
Fikrim Yok / Cevap Yok	302	20,1
Toplam	1506	100,0

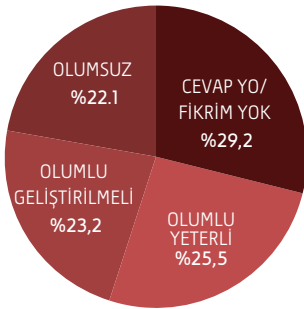

15. Katılımcılara politikacıların engelli bireylere bakışları ile ilgili tevcih edilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde olumlu bakanların çoğunluğu teşkil ettiği (%49) anlaşılmaktadır. Ancak bu orana “olumlu ancak geliştirilmesi gereken yönler var” diye katılımcılar da dahil edilmiştir. Buna karşın olumsuz bakanların oranı ise azımsanmayacak düzeyde (%22) ortaya çıkmıştır. Bunun temel nedeni sosyal politikalar açısından Türkiye’de engellilere dönük girişimlerin özellikle politik düzeyde yeterli görülmemesi olabilir. Kaldı ki sorunun devamında olumsuz değerlendirilenin gerekçesi sorulmuş ve özellikle “yaklaşımlarının

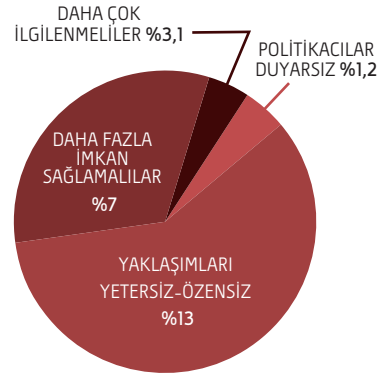
yetersiz ve özensiz olduğu” (%13), “engellilere daha fazla olanak sağlanması gerektiği” (%7), “daha çok ilgi gösterilmesi gerektiği” (%1), “maddi imkanların artırılması gerektiği” (%1) ve “politikacıların duyarlılığı, ilgisizliği yahut hor görmesi” (%1) gibi gerekçeler katılımcılarca ileri sürülmüştür. Bu durumda, politik alanda faaliyet gösteren bireylerin, engellilere dönük daha fazla çaba, zaman ve kaynak tahsis etmeleri gerektiği, daha fazla duyarlılık, girişimcilik ve öncülük gibi faaliyetler geliştirmelerinin beklendiği ileri sürülebilir.

Politikacıların Bakışı Dağılımı

Politikacıların Bakışı	Frekans	Yüzde
Olumlu Yeterli	384	25,5
Olumlu Geliştirilmeli	350	23,2
Olumsuz	333	22,1
Cevap Yok / Fikrim Yok	439	29,2
Toplam	1506	100,0

Politikacıların Bakışı

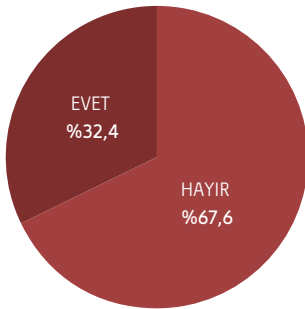
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

16. Katılımcılara ülkemizdeki engelli politikalarından haberdar olup olmadıkları sorulmuş ve alınan yanıtlar incelendiğinde büyük oranda (%67) katılımcıların bu tip politikalardan haberdar olmadıkları belirlenmiştir. Bunun temel nedenine ilişkin sorulan detaylandırma sorusuna ise katılımcılar, “kişisel olarak takip etmediklerini” (%84), “bu konuda yeteri kadar bilgilendirme olmadığı-

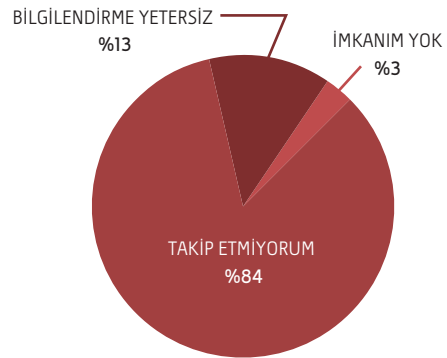
nı” (%13) ve “takip etme imkanına sahip olmadıklarını” (%2) gerekçe göstererek mukabele etmişlerdir. Dolayısıyla engelli politikalarından haberdar olmama konusunda katılımcıların, bizzat kendilerine dayanan eksikliklere gönderme yapmakta oldukları ifade edilebilir. Katılımcıların geri kalanı ise (%33) engellilere dönük politikalardan haberdar olduklarını ifade etmişlerdir.

Haberdarlık Dağılımı

Haberdarlık	Frekans	Yüzde
Evet	487	32,4
Hayır	1019	67,6
Toplam	1506	100,0

Engelli Politikalarından Haberdar mısınız?

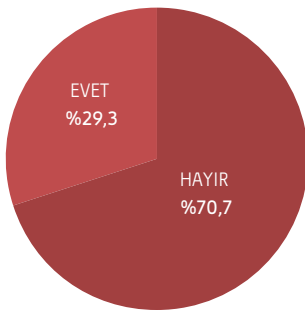
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

17. Engelli bireylere dönük olarak çıkartılan yasal düzenlemelerden katılımcıların haberdar olup olmadıklarını belirlemeye dönük soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%70) bahse konu düzenlemelerden haberdar olmadığı belirlenmiştir. Yasal düzenlemelerden haberdar olmama gerekçelerine bakıldığında ise yine başlıca gerekçelerin “kişisel olarak takip etmemiş olma”

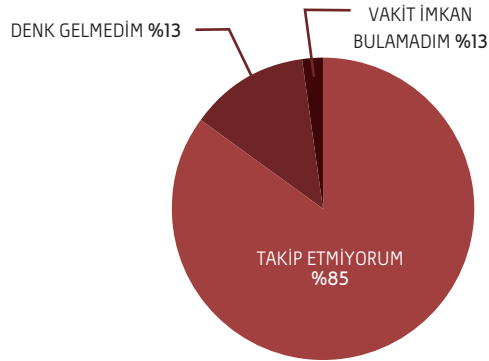
(%85), “bilgilendirme olmaması veya kişisel olarak ilgilinin denk gelmemesi” (%13), “vakit ve imkan olmaması” (%2) gibi daha çok kişisel nitelikli olduğu ifade edilebilir. Bunlara karşın daha ortalama bir miktar katılımcı grubunun (%30) ise yasal düzenlemelerden haberdar olduklarını ileri sürdükleri anlaşılmaktadır.

Yerel Yönetimler Dağılımı

Yasalardan Haberdarlık	Frekans	Yüzde
Evet	442	29,3
Hayır	1064	70,7
Toplam	1506	100,0

Engelli Politikalarından Haberdar mısınız?

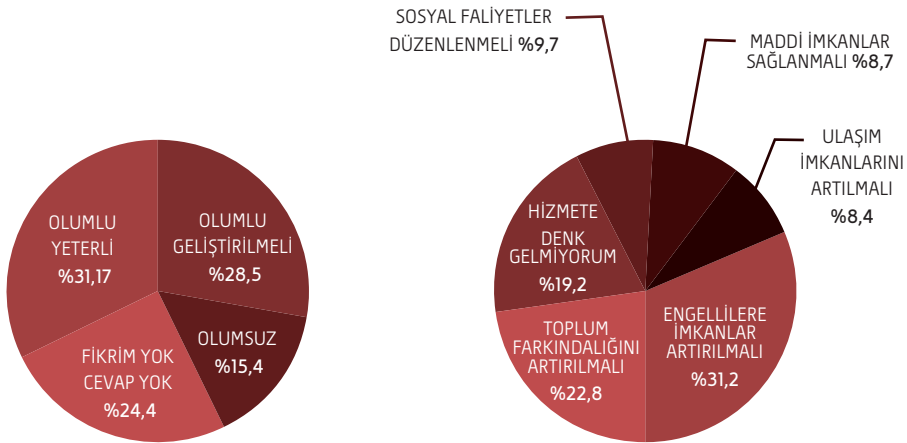
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

18. Katılımcılara sorulan yerel yönetimlerin engellilere dönük hizmetleri hakkındaki düşüncelerine verilen yanıtlara bakıldığında önemli bir çoğunluğun (%70) bu hizmetleri olumlu gördüğü, ancak bu grubun içinde, olumlu ancak geliştirilmesi gereken yönlerin olduğunu beyan edenlerin de (%29) olduğunu vurgulamak gereklidir. Gelişim olumsuz olarak yerel yönetim hizmetlerini engelli bireyler cihetiyle değerlendirenlerin de azımsanmayacak bir yekûn (%15) teşkil ettikleri ifade edilmelidir. Katılımcı grubun geri kalanları ise bu konu hakkında fikir beyan etmemişlerdir. Ancak olumsuz bakanlardan toplanan

gerekçeler değerlendirilmeye alındığında; daha çoklukla “imkanların artırılması gerektiği” (%26), “toplumsal farkındalık ve bilinçlendirme yapılması gerektiği” (%19) ve “engellilere dönük bir hizmete denk gelinmediği” (%16) gibi birtakım hususların ileri sürüldüğü anlaşılmaktadır. Bu durum yerel yönetimlerin hem hizmetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi bakımından hem de geliştirilen ve/veya mevcut hizmetlerin duyurulması bakımından daha fazla girişimsel faaliyette bulunması gerektiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Yerel Yönetimler Dağılımı

Yerel Yönetimler	Frekans	Yüzde
Olumlu Yeterli	477	31,7
Olumlu Geliştirilmeli	429	28,5
Olumsuz	232	15,4
Fikrim Yok / Cevap Yok	368	24,4
Toplam	1506	100,0

Yerel Yönetimlerin Engelli Hizmetlerinden Haberdar mısınız?

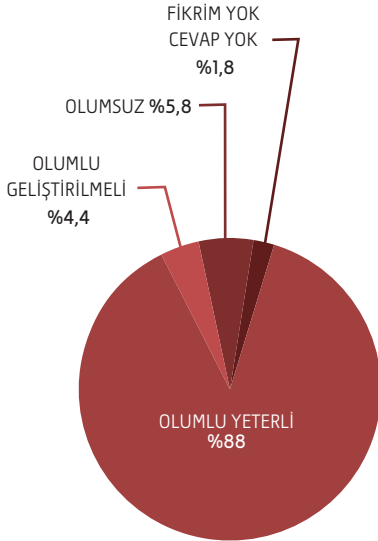
Olumsuz Cevabı Verenlerin Nedeni

19. Katılımcılara yöneltilen çocuklarının engelli bireylerle aynı okula gitmesini isteyip istemeyeceklerine dair soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%92) böyle bir konuya olumlu yaklaştığı belirlenmiştir. Ancak sayıca az bir grubun (%4) "geliştirilmeli" önerisiyle bu orana dahil edildiği belirtilmelidir. Yine çok sayıca çok küçük bir başka grubun da (%6) soruya "olumsuz" yanıt verdikleri anlaşılmaktadır. Bunların gerekçelerine bakıldığında "engelli bireylerin eğitimlerinin farklı olması ge-

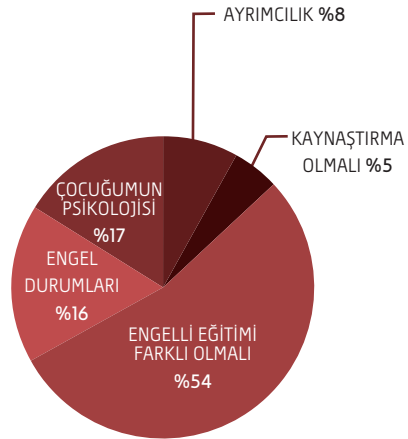
rektiğini" düşünenlerin (%54) öne çıktığı belirlenmiştir. Ve yine "kendi çocuklarının psikolojisi" (%17) ile "engel durumu" (%16) gibi daha özel hususları ile süren katılımcıların da mevcut olduğu ifade edilmelidir. Bu hususlar her ne kadar çok az kişinin ileri sürdüğü hususlar ise de toplumun belirli bir kesiminde oluşan bir kanaat olarak ortaya çıkması dikkate şayandır. Bu nedenle önemsenmelidir.

Engelli Öğrenciler

Engelli Öğrenciler	Frekans	Yüzde
Olumlu Yeterli	1325	88,0
Olumlu Geliştirilmeli	66	4,4
Olumsuz	88	5,8
Fikrim Yok / Cevap Yok	27	1,8
Toplam	1506	100,0

Çocuğunuzun Engelli Öğrencilerle Aynı Okula Gitmesi

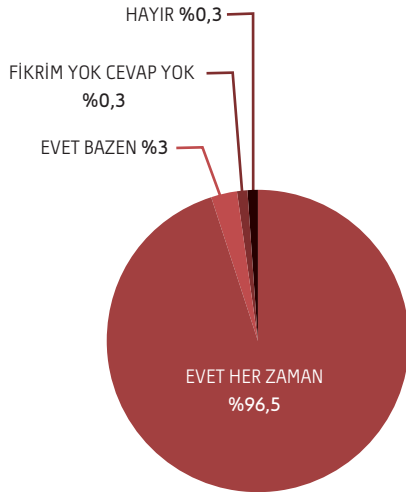
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

20. Karşılaştıkları engelli bireylere katılımcıların yardımcı olup olmayacaklarına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların hemen hemen tamamının (%99) karşılaştıkları engelli bireylere yardımcı olacaklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu hususa olumsuz

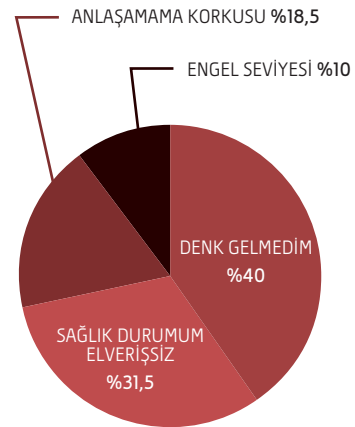
yaklaşan birkaç katılımcının ise daha çok kendi yetersizlikleri (yaş, derman gibi) veya kişisel olarak anlaşılamama endişesine sahip olma gibi gerekçeleri ileri sürdükleri anlaşılmaktadır.

Engellilere Yardım Dağılımı

Engellilere Yardım	Frekans	Yüzde
Evet Her Zaman	1453	96,5
Evet Bazen	45	3,0
Hayır	4	0,3
Fikrim Yok / Cevap Yok	4	0,3
Toplam	1506	100,0

Engellilere Yardım Eder misiniz?

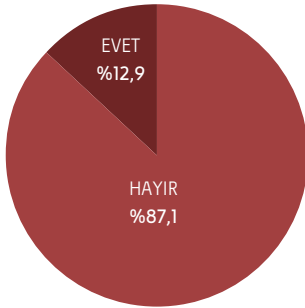
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

21. Engellilerle ilgili herhangi bir çalışmaya katılıp katılmadıkları yönüyle katılımcılara sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%87) böyle bir çalışmaya katılmadıklarını beyan ettikleri belirlenmiştir. Engellilerle ilgili bir çalışmaya katılanlar ise çok daha az bir sayıdadır (%13). Bu durum, katılımcılar örneğinde toplumun engellilere dönük olarak her ne kadar duyarlılık ve farkındalığa sahip olsalar

da engelli çalışmalarına ya kendilerine mahsus nedenler ya da engelli çalışmalarının fazlaca duyurulamaması gibi nedenlere binaen katılmadıklarını göstermesi bakımından önemlidir. Özellikle engelli çalışmalarına katılımcıların katılmamalarının gerekçesi sorulduğunda “bilgilendirme/duyuru eksikliğinin” (%55) öne çıktığı ve yine “vakit/imkan olmaması” (%41) gibi tali gerekçelerin de katılımcılarca ileri sürüldüğü anlaşılmaktadır.

Engelli Çalışmalarına Katılım

Engelli Çalışmalarına Katılım	Frekans	Yüzde
Evet	194	12,9
Hayır	1312	87,1
Toplam	1506	100,0

Engelli Hakları ile İlgili Çalışmalara Katılım

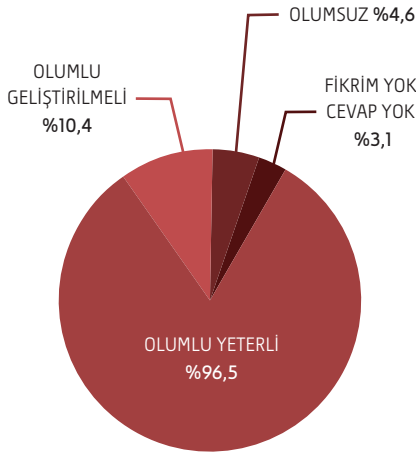
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

22. Katılımcıların, engelli bireylerin toplu ulaşım araçlarıyla seyahatleri konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlara bakıldığında büyük çoğunluğun (%92) olumlu görüş beyan ettiği anlaşılmaktadır. Ancak bu olumlu görüş beyan eden kitle içerisinde görece az da olsa (%10) geliştirilmesi gereken yönler olduğunu ifade edenler de mevcuttur. Bu soruda

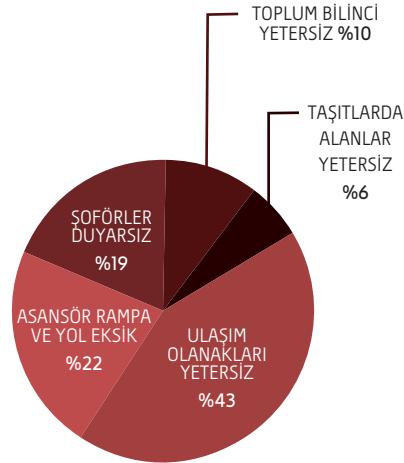
olumsuz düşünenlerin varlığı da ilginç bir bulgudur. Nispeten çok az da olsa (%5) engelli bireylerin toplum ulaşım araçlarıyla seyahat etmesini olumlu bulmayanlar; daha çok "ulaşım olanaklarının yetersizliğine" (%43), "asan-sör/rampa olmamasına" (%22) ve "şoförlerin duyarsız davranışlarına" (%9) gönderme yapmışlardır.

Engellilerin Toplu Taşıma Kullanımı

Engellilerin Toplu Taşıma Kullanımı	Frekans	Yüzde
Olumlu Yeterli	1232	81,8
Olumlu Geliştirilmeli	157	10,4
Olumsuz	70	4,6
Fikrim Yok / Cevap Yok	47	3,1
Toplam	1506	100,0

Engellilerin Toplu Taşıma Kullanması Hakkında Düşünceniz

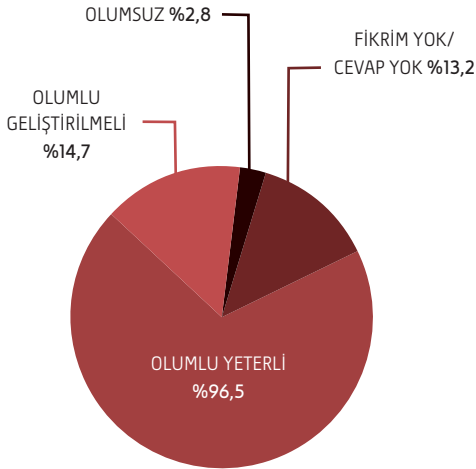
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

23. Engelli bireylere sunulan özel hizmetler konusunda katılımcıların düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%84) bu gibi hizmetleri olumlu gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak bu grubun içinde yine “geliştirilmesi gerektiğini” beyan edenler az da olsa (%15) mevcuttur.

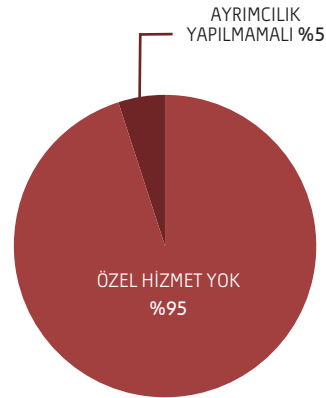
Bu soruya fikrim yok şeklinde yanıt verenler olduğu gibi (%13), olumsuz bakanlar da oldukça küçük bir oranda (%3) mevcuttur. Olumsuz bakanların gerekçelerine baktığında ise en belirgin olarak “bahse konu hizmetlerin mevcut olmadığı” yönünde bir görüşün öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Engellilere Özel Hizmet Sunumu

Engellilere Özel Hizmet Sunumu	Frekans	Yüzde
Olumlu Yeterli	1044	69,3
Olumlu Geliştirilmeli	221	14,7
Olumsuz	42	2,8
Fikrim Yok / Cevap Yok	199	13,2
Toplam	1506	100,0

Engellilere Özel Hizmetler Sunulması Hakkında Düşünceniz

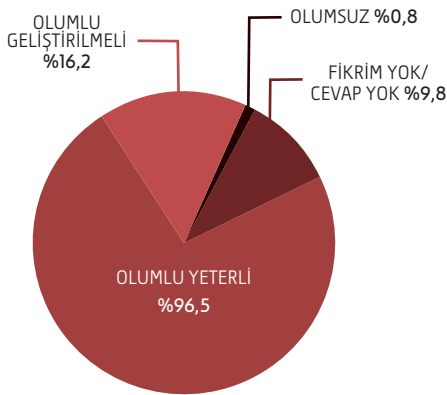
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

24. Katılımcılara, kamusal kaynakların engelli bireyler için kullanılması konusunda yöneltilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%89) olumlu yanıt verdiği anlaşılmaktadır. Olumlu yanıt verenler içinde bir grubun (%16) kaynakların "geliştirilmesi" yönünde

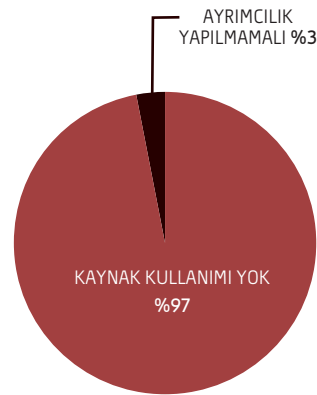
görüş bildirdiği de belirlenmiştir. Bu soruda, fikir beyan etmek istemeyenler (%10) ile çok az miktarda (%1) olumsuz görüş bildirenlerin de mevcut olduğu ifade edilmektedir. Olumsuz görüş beyan edenler, "kaynakların yetersizliğine" daha yoğun olarak vurgu yapmışlardır.

Kamu Kaynakları Kullanımı

Kamu Kaynakları Kullanımı	Frekans	Yüzde
Olumlu Yeterli	1102	73,2
Olumlu Geliştirilmeli	244	16,2
Olumsuz	12	0,8
Fikrim Yok / Cevap Yok	148	9,8
Toplam	1506	100,0

Kamu Kaynaklarının Engellilere Kullanılması Hakkında Düşünceniz

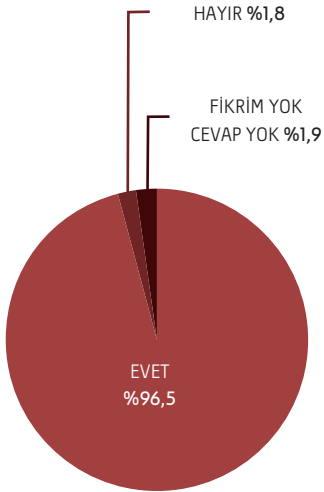
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

25. Katılımcılara, sahip oldukları evi/iş yerini engelli bireylere kiraya verip vermeyecekleri konusunda sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde büyük çoğunluğun (%96) olumlu yanıt verdikleri, minimal bir grubun ise (%2) olumsuz yanıt verdiği anlaşılmaktadır. Bu soruya fikir beyan etmeyenler ise oldukça düşüktür (%2).

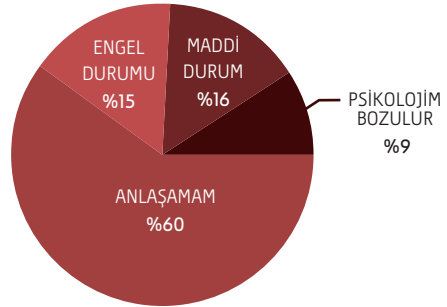
Bu kişilerin, daha çok “engel durumu” ve kişisel olarak “anlaşamama” gibi gerekçelerle kiralamaya olumsuz yaklaştıkları belirlenmiştir. Toplumun, engelli bireylere evlerini ve/veya iş yerlerini kiraya verme konusunda herhangi bir çekinceye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır.

Ev / İşyeri Kiralama

Ev / İşyeri Kiralama	Frekans	Yüzde
Evet	1451	96,3
Hayır	27	1,8
Fikrim Yok / Cevap Yok	28	1,9
Toplam	1506	100,0

Engellilere Ev/İşyeri Kiralama Hakkında Düşünceniz

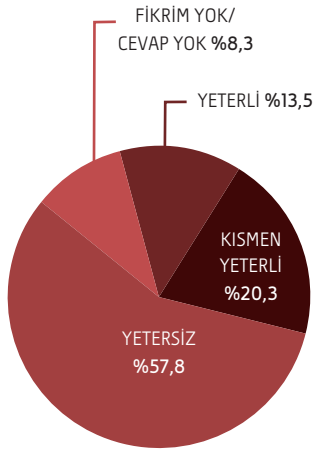
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

26. Toplu ulaşım araçlarının engelli bireyler için yeterli olup olmadığı konusunda katılımcıların düşüncelerini belirlemeye dönük olarak sorulan soruya verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların önemli bir kısmının (%58) toplu ulaşım araçlarının engelli ihtiyaçlarını karşılamaya elverişli olmadığını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Bunun gerekçelerine bakıldığında taşıtlarda engelli alan-

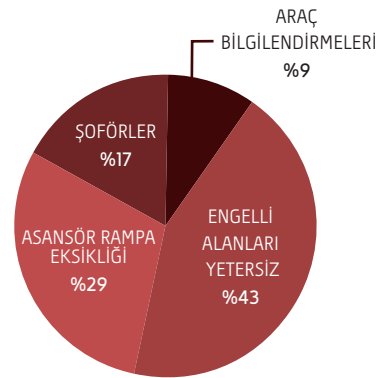
larının yetersizliğinin (%43), "asansör ve rampa olmasının" (%29) ve "şoförlerin duyarlılıklarının" (%17) öne çıktığı anlaşılmaktadır. Bu soruya olumlu yani toplu ulaşım araçlarının engelli bireyler açısından yeterli olduğu yönünde görüş beyan edenlerin oranı da azımsanmayacak miktardadır (%34). Çok az bir miktar katılımcının ise (%8) bu soruda fikir beyan etmediği anlaşılmaktadır.

Toplu Taşıma Araçları Yeterli Mi?

Toplu Taşıma Araçları Yeterli Mi?	Frekans	Yüzde
Yeterli	203	13,5
Kısmen yeterli	305	20,3
Yetersiz	871	57,8
Fikrim Yok / Cevap Yok	127	8,4
Toplam	1506	100,0

Engelli Bireyler İçin Toplu Taşıma Araçları Hakkında Düşünceniz

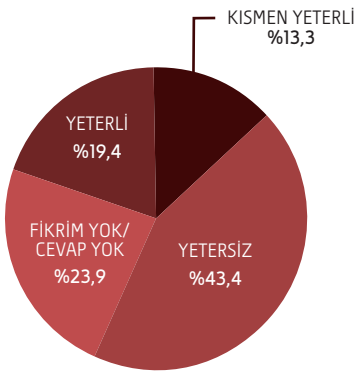
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

27. Katılımcılara, çevrelerindeki sosyal donatı/rekreasyon olanaklarının engelli bireyler için yeterli olup olmadığı hususundaki düşünceleriyle ilgili sorulan soruya verilen yanıtlara bakıldığında çok yoğun olmasa da (%33) bu gibi alanların (yer yer geliştirilmeye muhtaç olsalar da) yeterli oldukları yönünde fikir beyan edildiği anlaşılmaktadır. Bu gibi alanların yetersiz olduğunu beyan edenler

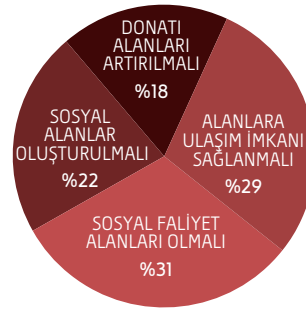
ise görece biraz daha fazladır (%43). Bu soruda bir miktar katılımcı da (%24) fikir beyan etmemiştir. Sosyal donatı alanlarının geliştirilmesi gerektiği yönünde fikir beyan edenlerin ise daha çoklukla “engelli bireyler için sosyal faaliyetler düzenlenmesi” (%31), “engelliler için sosyal alanlar oluşturulması” (%22) ve “bu gibi alanların artırılması” (%18) gibi hususları öne çıkarttıkları belirlenmiştir.

Sosyal Donatı Alanları

Sosyal Donatı Alanları	Frekans	Yüzde
Yeterli	292	19,4
Kısmen yeterli	200	13,3
Yetersiz	654	43,4
Fikrim Yok / Cevap Yok	360	23,9
Toplam	1506	100,0

Engelli Bireyler için Sosyal Donatı Alanları Hakkında Düşünceniz

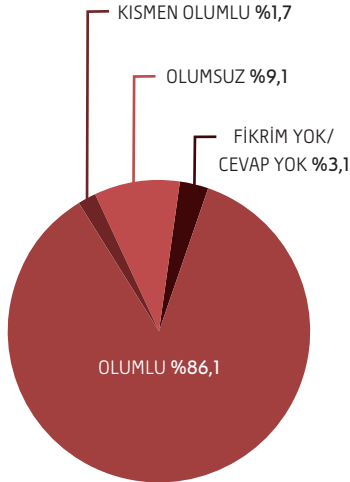
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

28. Engelli bireylere pozitif ayrımcılık yapılması konusunda katılımcılara tevcih edilen soruya verilen cevaplar incelendiğinde dikkate değer miktarda katılımcının (%88) bu konuda olumlu yaklaşım sergileyeceklerini beyan ettiği anlaşılmaktadır. Ancak bu katılımcıların çok az miktarı (%2), "pozitif ayrımcılık konusunda biraz daha

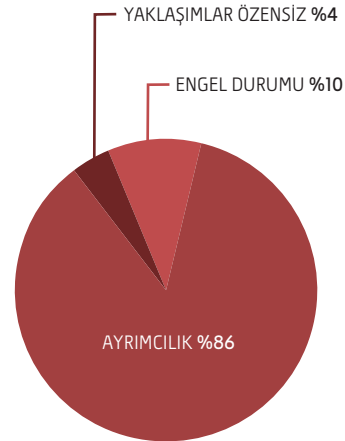
fazla imkan tanınması" gibi gerekçelerle kısmen olumlu olduğunu beyan etmiştir. Pozitif ayrımcılığa olumsuz bakanlar ise oldukça azdır (%9). Bunların ana gerekçeleri, "gereksiz ilgi ve ayrımcılık düşüncesi" gibi hususlarla ilgilidir.

Pozitif Ayrımcılık

Pozitif Ayrımcılık	Frekans	Yüzde
Olumlu	1296	86,1
Kısmen olumlu	26	1,7
Olumsuz	137	9,1
Fikrim Yok / Cevap Yok	47	3,1
Toplam	1506	100,0

Engelli Bireyler İçin Ayrımcılık Hakkında Düşünceniz

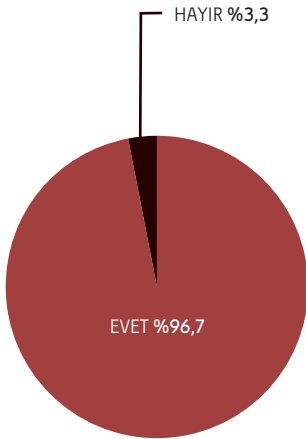
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

29. Katılımcılara, iş yerleri olması halinde engelli birey istihdam edip etmeyeceklerine dair sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde oldukça fazla miktarda katılımcının (%97) engelli birey istihdam etmek isteyeceği yönünde görüş bildirdiği belirlenmiştir. Bu durum, katılımcıların engellilere dönük duyarlılık ve farkındalıkları konusundaki diğer bulgularla örtüşmekte ve engelli

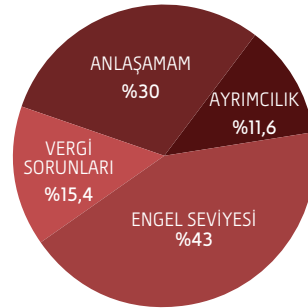
bireylerin iş yaşamına kazandırılması konusunda ümit vermektedir. Ancak oldukça küçük miktarda bir katılımcı grubun (%3) engelli istihdamına olumlu bakmadığı da belirlenmiştir. Olumsuz bakanların ana gerekçeleri, “kişisel olarak anlaşılamama ihtimali ve engelli bireyin engel durumu” olarak öne çıkmıştır.

Engelli Çalıştırma

Engelli Çalıştırma	Frekans	Yüzde
Evet	1456	96,7
Hayır	50	3,3
Toplam	1506	100,0

Engelli Bireyleri Çalıştırma Ayrımcılık Hakkında Düşünceniz

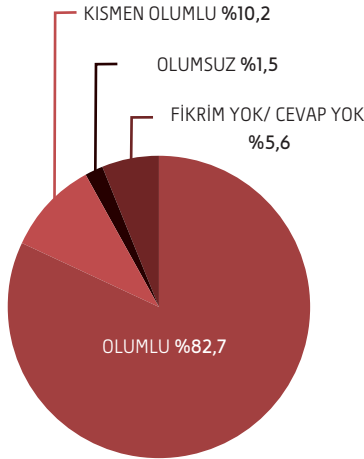
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

30. Engelli bireylerin vergi indirimi gibi ayrıcalık ve istisnalardan yararlanması konusunda görüşleri sorulan katılımcıların büyük çoğunluğu (%93) bu konuya olumlu baktıklarını beyan etmiştir. Ancak bahse konu katılımcılar içinde yer alan bir grup, olumlu olsalar da bir miktar geliştirme ihtiyacının da mevcut olduğunu ileri sürmüşlerdir. Dolayısıyla engelli bireylere sağlanan istisna ve imtiyazlar konusunda toplumda önemli bir farkındalığın

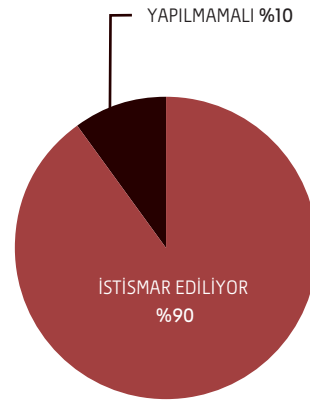
mevcut olduğu, ancak bu gibi hususlarda biraz daha geliştirme ihtiyacının söz konusu olduğu da ifade edilmiştir. Bunlar karşısında çok az bir katılımcı grubunun (%2) ise engelli bireylere sağlanan imtiyaz ve istisnalar konusuna olumsuz yaklaştıkları da belirlenmiştir. Bu gibi olumsuz yaklaşımların ana gerekçesi ise "istismar" edileceği yönündedir. Nihayet bir miktar katılımcının da (%6) bu soruda fikir beyan etmediği anlaşılmaktadır.

Vergi İndirimi

Vergi İndirimi	Frekans	Yüzde
Olumlu	1246	82,7
Kısmen olumlu	153	10,2
Olumsuz	22	1,5
Fikrim Yok / Cevap Yok	85	5,6
Toplam	1506	100,0

Engelli Bireylere Vergi İndirimi Hakkında Düşünceniz

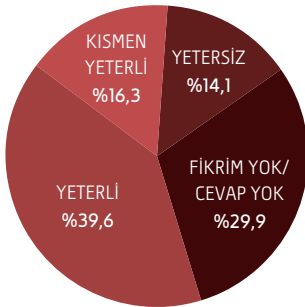
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

31. Engelli bireylere kamu kurum ve görevlilerinin yaklaşımlarını değerlendirmeleri istenen katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar değerlendirildiğinde katılımcıların yarısından biraz fazlasının (%56) bu konuda kamu kurumlarını yeterli gördükleri belirlenmiştir. Bu grup içinde yer alan bir miktar katılımcının ise (%16) yeterli görmekle birlikte, biraz daha geliştirme ihtiyacı mevcut olduğunu beyan ettikleri de anlaşılmaktadır. Zira katılımcılar, bazı kamu görevlilerinin “duyarsız, anlayışsız” olduklarını be-

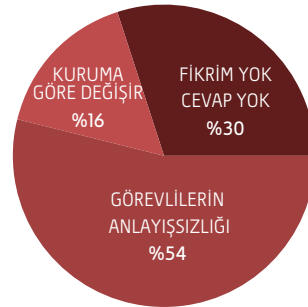
yan etmişlerdir. Görece daha az bir katılımcı grubunun (%14) ise bu konuda kamu kurum ve görevlilerinin yeterli olmadıkları yönünde bir düşünceye sahip oldukları belirlenmiştir. Kamu kurum ve görevlilerini yeterli görmeyen katılımcıların ana gerekçeleri ise kamu görevlilerinin “hoş görülmesi olmamaları” ve engelli bireyleri “hor görücü” olmalarıdır. Bunlara ek olarak bir miktar katılımcının da (%30) fikir beyan etmedikleri belirlenmiştir.

Kamu Görevlileri Yaklaşım

Kamu Görevlileri Yaklaşım	Frekans	Yüzde
Yeterli	597	39,6
Kısmen yeterli	246	16,3
Yetersiz	212	14,1
Fikrim Yok / Cevap Yok	451	29,9
Toplam	1506	100,0

Kamu Kurum ve Görevlilerinin Engelli Bireylere Yaklaşımı Hakkında Düşünceniz

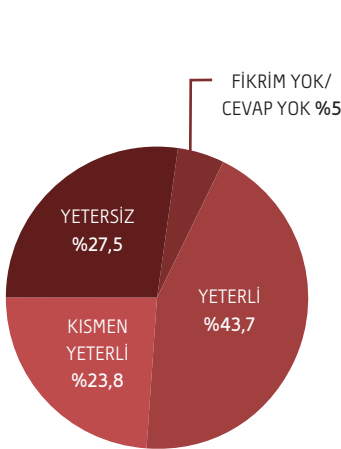
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

32. Katılımcılara genel olarak toplumun engelli bireylere bakışlarını değerlendirmelerine dönük olarak yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde önemli bir miktarda katılımcının (%67) toplumun genel yaklaşımını olumlu ve yeterli gördüğü anlaşılmıştır. Ancak bu grup içinde yer alan bir miktar katılımcının (%24) ise toplumsal yaklaşımın biraz daha olgunlaştırılması yönünde görüş bildirdiği de belirlenmiştir. Geliştirilmesi gereken alanlara bakıldığında ise daha çoklukla “farkındalık ve duyarlılık” noktasında katılımcıların beklentilerinin mev-

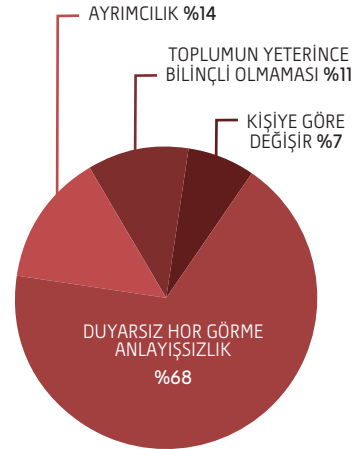
cut olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan dikkate değer olabilecek bir katılımcı grubunun da (%28) toplumun engelli bireylere yaklaşımını yetersiz/olumsuz olarak değerlendirdiği belirlenmiştir. Bu katılımcı grubunun ana gerekçelerine bakıldığında ise “ayrımcılık, hor görme ve anlayışsızlık” gibi tutumların öne çıktığı anlaşılmaktadır. Zikredilen tutumların geleneksel toplumsal tutumla tutarlı olduğu ifade edilebilir. Nihayet görece çok az bir katılımcı grubunun (%5) bu soruda fikir beyan etmedikleri de anlaşılmaktadır.

Engellilere Bakış

Engellilere Bakış	Frekans	Yüzde
Olumlu	658	43,7
Kısmen olumlu	358	23,8
Olumsuz	414	27,5
Fikrim Yok / Cevap Yok	76	5,0
Toplam	1506	100,0

Genel Olarak Toplumun Engelli Bireylere Bakışı Hakkında Düşünceniz

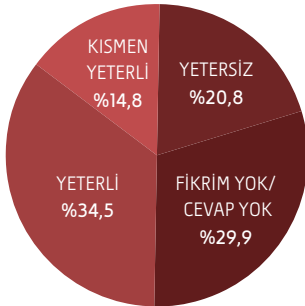
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

33. Engelli bireylere sağlanan eğitim olanakları konusunda katılımcıların görüşlerini belirlemek üzere hazırlanan soruya verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların yarısına yakınının (%49) bahse konu olanakları yeterli gördükleri belirlenmiştir. Ancak bu grup içinde yer alan bir miktar katılımcının (%15) ise engellilere sağlanan eğitim olanaklarının geliştirilmesi ve artırılması gerektiği yönünde görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Bunlar kar-

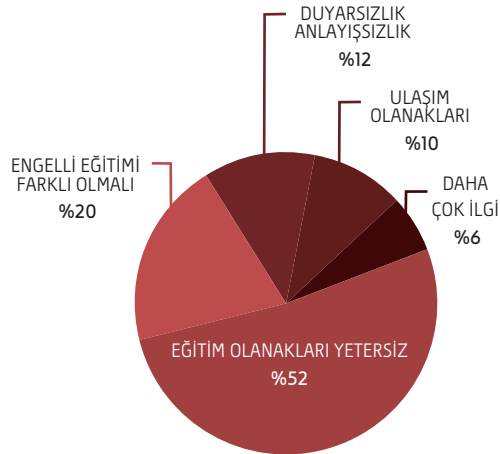
şınsından bir miktar katılımcı grubunun (%21) engelli bireylere sağlanan eğitim olanaklarını yeterli görmedikleri belirlenmiştir. Bu açıdan, "eğitim konusunda daha fazla duyarlılık oluşturulması, daha fazla eğitim-öğretim olanakları sağlanması ve engelli bireylerin eğitimlerinin farklı olması gerektiği" gibi gerekçeler öne çıkmıştır. Bu soruya bir miktar katılımcının da (%30) fikir beyan etmeyerek karşılık verdikleri belirlenmiştir.

Eğitim Olanakları

Eğitim Olanakları	Frekans	Yüzde
Yeterli	519	34,5
Kısmen yeterli	223	14,8
Yetersiz	314	20,8
Fikrim Yok / Cevap Yok	450	29,9
Toplam	1506	100,0

Engelli Bireylere Sağlanan Eğitim Hakkında
Düşünceniz

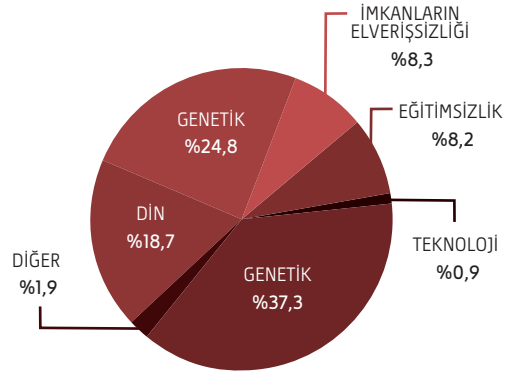
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

34. Katılımcıların engelliliği temelde nasıl algıladıklarını ve engelliliğin kaynağını tanımlamada birincil referanslarını belirlemeye dönük olarak oluşturulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde “genetik” (%38), “sağlık” (%25), “din” (%19), “imkanların elverişsizliği” (%8) ve “eğitimsizlik” (%8) gibi ölçütlerin katılımcılarca sırasıyla öne çıkartıldığı belirlenmiştir. Bu dağılım, doğrusu

katılımcıların engellilik konusunda bilinçli olduğunu da göstermesi bakımından önemsenmelidir. Bu soruda “teknoloji” kriterine çok fazla değer atfedilmemesi de ilginç bir bulgu gibi görünmektedir. Yine bir kısım katılımcının bütün ölçütleri engellilikte temel kaynak olarak gördükleri de ifade edilmelidir.

Engelliliği Tanımlama

Engelliliği Tanımlama	Frekans	Yüzde
Din	281	18,7
Sağlık	373	24,8
Eğitimsizlik	124	8,2
İmkanların Elverişsizliği	125	8,3
Teknoloji	13	0,9
Genetik	562	37,3
Diğer	28	1,9
Toplam	1506	100,0

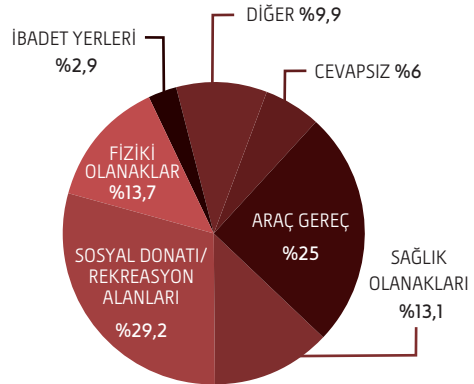
Engelliliği Tanımlamada Birincil Referansın

35. Katılımcıların, engelliler bakımından çevrelerinde gördükleri en önemli eksiklikleri belirlemek üzere hazırlanan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde en önemli eksiklik olarak sosyal donatı/rekreasyon alanlarının görüldüğü (%29) belirlenmiştir. Bunun ardından ise araç-gereç ve donanımların önemli bir eksiklik olarak görüldüğü (%25) anlaşılmaktadır. Daha sonra fiziki

olanaklar (%14), sağlık olanakları (%13) sırasıyla önemli eksiklikler olarak öne çıkmaktadır. Bu soruda ibadet yerleri bakımından eksiklik görüldüğüne ilişkin görüş beyan eden sayısının oldukça az olması (%3) dikkat çekicidir. Ayrıca soruya yanıt verenler, görece daha küçük gruplar halinde farklı eksikliklere de temas etmişlerdir.

Engelliler İçin Eksiklik

Engelliler İçin Eksiklik	Frekans	Yüzde
Araç-Gereç	377	25,0
Sağlık Olanakları	198	13,1
Sosyal Donatı / Rekreasyon Alanları	439	29,2
Fiziki Olanaklar	207	13,7
İbadet Yerleri	43	2,9
Diğer	149	9,9
Cevapsız	93	6,0
Toplam	1506	100,0

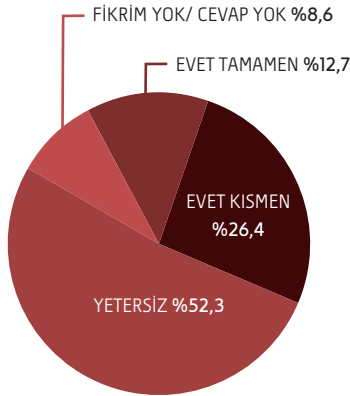
Engelliler İçin En Büyük Eksiklik Nedir?

36. Engelli bireylerin, toplum içinde kendilerini yeteri kadar anlatabildiği veya gösterebildiği konusunda katılımcıların düşüncelerini belirlemek üzere hazırlanan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde görece düşük bir miktar katılımcının (%39) bu soruya olumlu yanıt verdiği belirlenmiştir. Üstelik bu gruptan bir kısım katılımcının (%26) ise olumlu olmakla birlikte geliştirilmesi gereken yönler olduğu cihetinde kanaat bildirdiği de anlaşılmaktadır. Dolayısıyla engelli bireyleri toplum içinde daha fazla görünür hale getirilmesi, seslerinin daha fazla duyurulması yönünde bir ihtiyaca katılımcıların temas ettikleri ileri sürülebilir. Zira katılımcıların yarısından fazlası da (%52) engelli bireylerin toplum içindeki görünürlük ve ifade edilebilirlikleri açısından yetersizlik olduğunu ifade

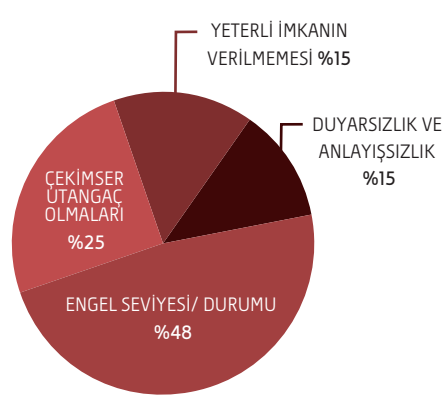
etmişlerdir. Ancak bu bulgunun detaylandırılması maksadıyla sorulan soruya verilen yanıtlar ise daha çok engelli bireylerin sahip oldukları zafiyetlere vurgu yapıldığı izlenimi vermektedir. Bu anlamda örneğin “engel seviyesi/engel durumu” nedeniyle engellilerin daha az kendilerini takdim ve ifade edebildiği (%38), yine engellilerin “çekimser, utangaç ve içe kapanık olmaları” nedeniyle bu durumun ortaya çıktığı (%25) ifade edilmiştir. Bunlar dışında, “yeteri kadar olanak sağlanmaması” (%15) ve “toplumsal duyarsızlık, hor görme ve anlayışsızlık” (%12) nedeniyle engelli bireylerin kendilerini toplum içinde yeteri kadar gösteremedikleri ve ifade edemedikleri konusunda görüşler bildirilmiştir.

Engellilerin Kendini Anlatması

Engellilerin Kendini Anlatması	Frekans	Yüzde
Evet Tamamen	191	12,7
Evet Kısım	397	26,4
Yetersiz	788	52,3
Fikrim Yok / Cevap Yok	130	8,6
Toplam	1506	100,0

Engellilerin Kendini Anlatması Hakkında Düşünceniz

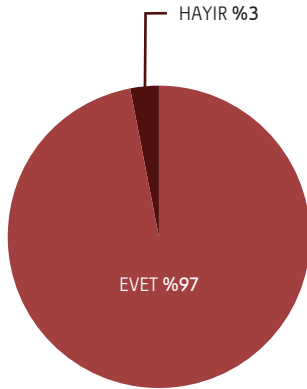
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

37. Katılımcıların, engelli bireylerin sorun yaşadığını görmeleri durumunda yetkilileri arayıp aramayacaklarına dönük düşüncelerini belirlemek üzere sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların oldukça büyük bir kısmının (%97) yetkilileri arayacaklarını beyan ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum, benzeri sorular çerçevesinde tutarlı görünmektedir. Ancak oldukça az olsa da bir kısım

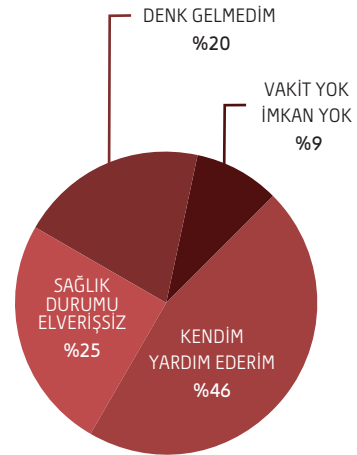
katılımcının (%3) yetkilileri aramayacaklarını belirtmesi şaşırtıcıdır. Bunun ana gerekçelerinden biri, öncelikle katılımcıların kendilerinin yardımcı olmak istemeleridir. Bu husus olumlu kabul edilebilir. Katılımcının kendi durumu da (yaş ve cinsiyet gibi) bir başka gerekçe olarak ileri sürülmüştür. Ancak bunlar, ihmal edilebilecek düzeyde çok küçük katılımcı gruplarıdır.

Yetkilileri Arama

Yetkilileri Arama	Frekans	Yüzde
Evet	1461	97,0
Hayır	45	3,0
Toplam	1506	100,0

Engelli Bireyler Sorun Yaşadığında Yetkilileri Arar mısınız?

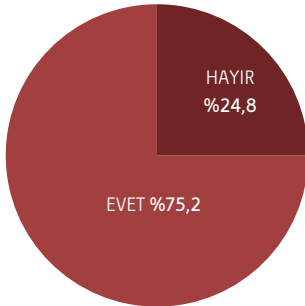
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

38. Katılımcılara tevcih edilen bir başka soru da engelli çalışmalarına katılma noktasında gönüllü olup olmaya-
caklarına dairdir. Bu soruya verilen yanıtlar incelendi-
ğinde katılımcıların büyük bir kesiminin (%75) olumlu
görüş beyan ettiği, yani gönüllü olabileceğini ifade ettiği
anlaşılmaktadır. Ancak ilginç olanı, katılımcıların bir ke-
siminin de (%25) bu soruda olumsuz görüş beyan etmiş

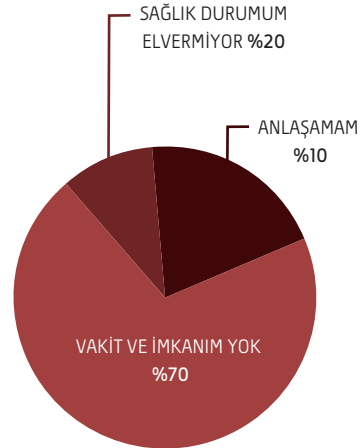
olmasıdır. Olumsuz yaklaşımın gerekçeleri ise daha çok
katılımcının kendisinden kaynaklanan faktörlere ilişkin-
dir. Örneğin katılımcının yaşı ve cinsiyeti ile vaktinin, im-
kanının olmaması gibi gerekçeler, engelli çalışmalarında
gönüllü olma bakımından olumsuz düşünen katılımcıla-
rın ileri sürdüğü faktörlerdir.

Engelli Çalışmalarında Gönüllülük

Engelli Çalışmalarında Gönüllülük	Frekans	Yüzde
Evet	1133	75,2
Hayır	373	24,8
Toplam	1506	100,0

Engelli Çalışmalarında Gönüllü Olmak İster misiniz?

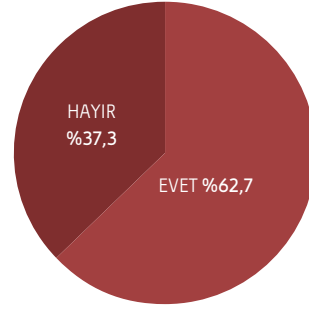
Olumsuz Cevap Verenlerin Nedeni

39. Katılımcılara, yataklak/alzheimer veya ağır hasta biriyle aynı evde yaşayıp yaşamadıklarına dair tevcih edilen soruya verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmının (%63) yaşamadığı yönünde tercih

beyan ettiği anlaşılmaktadır. Buna karşın katılımcıların görece daha az bir kısmı (%37) ise yataklak/alzheimer veya ağır hasta biriyle aynı evi paylaştığı da elde edilen bulgular çerçevesinde belirlenmiştir.

Hasta Biriiyle Yaşama

Hasta Biriiyle Yaşama	Frekans	Yüzde
Evet	562	37,3
Hayır	944	62,7
Toplam	1506	100,0

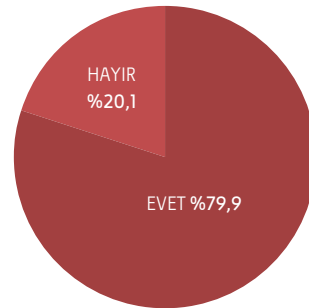
Ağır Hasta Biriiyle Aynı Evde Yaşadınız mı?

40. Engelli bireyler için hazırlanan teknolojik uygulamalardan katılımcıların haberdar olup olmadıklarına dair sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların ağırlıklı kesiminin (%80) bu uygulamalardan haberdar olmadıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla buradan, engelli bireylere dönük olarak hazırlanan uygulamaların

kamusal bilinirlik çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilir. Bu soruda katılımcıların az bir kısmı (%20) engelli bireyler için hazırlanmış olan teknolojik uygulamalardan haberdar görünmektedirler.

Teknolojik Uygulamalardan Haberdar Olma

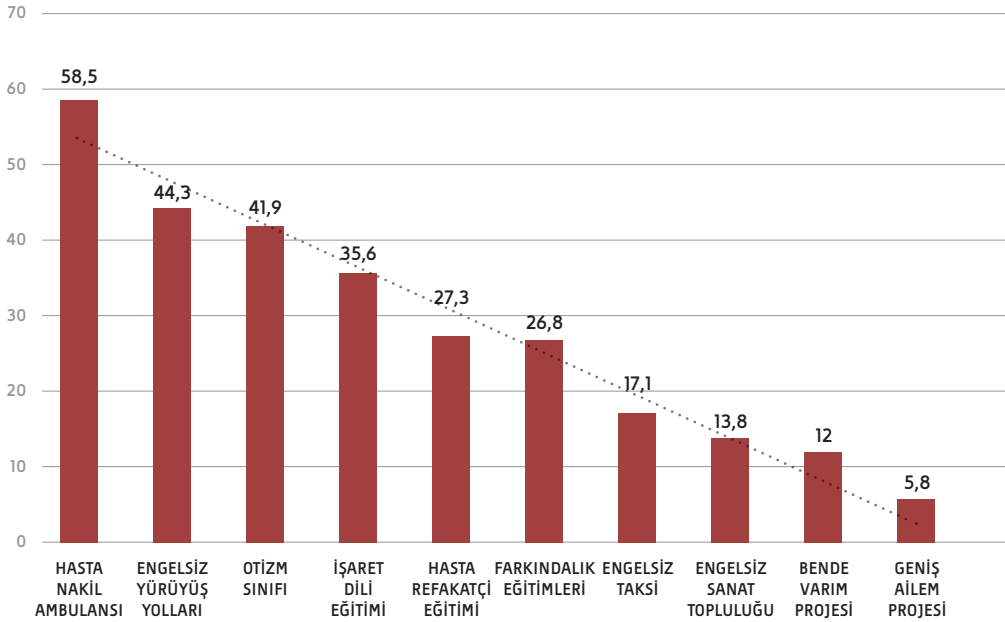
Teknolojik Uygulamalardan Haberdar Olma	Frekans	Yüzde
Evet	302	20,1
Hayır	1204	79,9
Toplam	1506	100,0

Engelliler İçin Üretilen Teknolojik Uygulamalardan Haberdarlık

41. Katılımcılara Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından engellilere dönük olarak gerçekleştirilen projelerden haberdar olup olmadıkları ve haberdar iseler hangilerini bildiklerini belirlemeye dönük olarak tevcih edilen soruya verilen yanıtlar incelendiğinde “engelsiz taksi, hasta nakil ambulansı, farkındalık eğitimleri, hasta refakatçi eğitimi” gibilerinin en çok bilinirliğe sahipmiş gibi görüldüğü

belirlenmiştir. “Engelsiz iletişim için işaret dili eğitimi, otizm sınıfı, engelsiz yaşam merkezleri ve yürüyüş yolları” gibi projelerden de katılımcıların haberdar oldukları anlaşılmaktadır. Ancak genel olarak bakıldığında burada hususan zikredilmeyen diğer hizmetlerin farkında olduğunu gösteren katılımcı görüşlerinin mevcut olduğu da ifade edilmelidir.

42. Katılımcılara engelli bireylere dönük olarak önerebilecekleri bir hizmet veya öneri olup olmadığı sorulduğunda, aşağıdaki önerilerin sunulduğu belirlenmiştir;

- Toplumsal farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları (%12)
- Engelli bireyler için ulaşım olanaklarının geliştirilmesi ve artırılması (%10)
- Engelli bireylere dönük hizmet ve faaliyetlerin çeşitlendirilip artırılması (%9)
- Engelli bireyler için yeterli kadar sosyal alan üretilmesi (%5)
- Engelli bireylere dönük maddi olanakların artırılması ve çeşitlendirilmesi (%5)
- Engelli bireyler için sosyal faaliyetler gerçekleştirilmesi (%4)
- Engelli bireyler için iş imkanlarının geliştirilmesi ve artırılması (%2)
- Engelli bireylere dönük olarak sunulabilecek sağlık ve medikal hizmetlerin artırılması (%2)
- Engelli bireylere dönük olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilmesi (%1)
- Yapılan hizmet ve faaliyetlerin gerçekten engelli bireylere ulaştırılması (%1)

Beklenti ve Öneriler

Örneklem gruplarından elde edilen veri ve genel değerlendirmeler kapsamında üretilen bulgular aşağıda müşteri-ken sunulmuştur. Bu önerilerin geliştirilmesinde, yer yer katılımcılardan gelen öneriler geldikleri şekliyle yer yer de işlenerek bir politika veya programda kullanılacak hale getirilmek suretiyle sunulmuştur. Bütün beklenti ve öneriler raporlama tekniğine uygun olarak 5 ana başlık altında paylaşılmıştır.

1. Farkındalık ve Bilinç Oluşturma

- Genel olarak toplumda özel gereksinimli bireyler, hakları ve sahip olmaları gereken imkanlar bakımından bir farkındalık mevcut gibi görünüyorsa da bazı sahalarda (maddi olanaklar, pozitif ayrımcılık, yardım ve destek gibi) halen eksikliklerin ve yanlış anlama, tanımlama ve değerlendirmelerin mevcut olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle özel gereksinimli bireylerin daha fazla görünür kılınması, engelli hakları, kapsayıcılık, katılım ve benimsenme noktasında toplum nezdinde algı çalışmaları yapılması gereklidir. Bu maksatla özel gereksinimli bireyler ve toplum buluşması başlıkları altında toplantılar düzenlenmelidir. Özel gereksinimli bireylere dönük olarak faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin bu amaçla desteklenmesi ve yüklenilmesi gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak yapılan çalışmalara gönüllü katılımının, gönüllülerin birtakım eylem ve faaliyetlerde bulunmalarının sağlanması noktasında kamu otoritelerince inisiyatif üstlenilmesi ve bu amaçla toplumda ilgi ve arzu uyandırılması ihtiyacı vardır.
- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak üretilen teknolojik uygulamalar konusunda genel olarak toplumun ve kamu görevlileri ile diğer görevlilerin farkındalıklarının artırılması gerekmektedir. Ayrıca bu teknolojilerin özel gereksinimli bireylere kazandırılması ve kullandırılması konusunda gerekli girişimlerin yapılması ihtiyacı da vardır.
- Özel gereksinimli bireyler için oluşturulan politikalar, çıkartılan yasal düzenlemeler ve diğer düzenlemelerin gerek özel gereksinimli bireyler ve gerekse toplumun genelince bilinirliğinin sağlanmasına dönük propaganda çalışmalarının yapılması, toplantılar düzenlenerek bunların geniş toplumsal kesimlere aktarılması gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin istihdamı konusunda kurum/kuruluş sahiplerinin daha duyarlı hale getirilmesi ve özel gereksinimli bireylerin istihdamına açık olmalarının sağlanması gereklidir. Bu anlamda özel gereksinimli bireyler ile iş verenleri bir araya getirecek "Özel Gereksinimli Birey İstihdam Ofisi" isimli bir online platform üretilmesi de gerekebilecektir. Bu platform ile bunun kullanılması konusunda farkındalık ve duyarlılık oluşturulmalıdır.

- Özel gereksinimli bireyleri istihdam eden kurum/kuruluşların, bu bireylerin iş yerlerindeki konforunun sağlanması ve kurum/kuruluşlara maksimum düzeyde katkı sağlamaları için gerekli alt yapı olanakları sağlamaları konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin toplu ulaşım olanaklarından yararlanmaları esnasında ulaşım teknikleri ve şoförlerinin özel gereksinimli bireylere gerekli kolaylıkları ve yardımı sağlamaları noktasında ikaz edilmeleri ve farkındalıklarının artırılması gereklidir.
- Ulaşım öncesinde, esnasında ve sonunda özel gereksinimli bireylerin aldıkları hizmetten memnun kalmaları ve toplumsal katılımlarının devam ettirilmesi konusunda yüklenilmesi bakımından kamu görevlilerinin gerekli girişimlerde bulunmaları sağlanmalıdır.
- Kamu görevlilerinin engelli bireylere muamelelerinde daha hassas ve farkındalık sahibi olarak hareket etmeleri beklenmektedir. Bu amaçla kamuya katılmış ve katılmakta olan görevlilere engelli bireylere muamele konusunda farkındalık eğitimleri verilmelidir. Ayrıca özel gereksinimli bireylerle iletişim konusunda gerek özel alfabelerin öğrenilmesi ve gerekse diğer muamele yöntemlerinin benimsenilmesi açısından kamu görevlileri yüklenilmelidir.
- Politik aktörler ile yerel otoritelerin özel gereksinimli bireylere bakışlarının farklılaştırılması ve iyileştirilmesi maksadıyla daha fazla özel gereksinimli bireyler için yapılmış ve özel gereksinimli bireyler ile ilgili çalışmalara katılmaları teşvik edilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerle yerel ve ulusal politikacıların belirli aralıklarla bir araya getirilmeleri sağlanarak hem toplumda dikkat çekilmesi hem de özel gereksinimli bireylere kıymet verildiğinin gösterilmesi gerekmektedir.
- Yerel idarelerin özel gereksinimli bireylere dönük olarak ürettikleri faaliyet ve eylemlerin, programların halkta ve özel gereksinimli birey gruplarında karşılık bulması maksadıyla gerekli tanıtım ve bilgilendirme toplantılarının yapılması beklenmektedir. Bu anlamda teknolojik olanaklardan da yararlanılması, ilgili faaliyetlerin daha kolay ve daha geniş kitlelere erişimi bakımından da yararlı olabilir.

- ÇÖLYAK gibi hastalıklarda kişilere özel menü veya restoranların oluşturulması yararlı olabilir. Bu konuda girişimciler özendirilebilir. Bir sosyal girişim olarak da bu mekanların açılması sağlanabilir.
- Özel gereksinimli bireylere hizmet vermek üzere sosyal girişimler oluşturulmalı ve desteklenmelidir. Bu açıdan gönüllülerin vazife üstlenmeleri teşvik edilmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların yararlanmasına açık olacak şekilde yerel ve ulusal sivil toplum kuruluşlarını bir çatı altında toplayacak yardımlaşma, dayanışma, danışma ve ortaklaşma platformları kurulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin kamu kurumlarında işlerini görebilmeleri için mutlaka bir görevliye işaret dili (Braille alfabesi) öğretilmelidir.

2) Sosyal-Kültürel Olanakların ve Rekreasyon Alanlarının Geliştirilmesi

- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak birtakım sosyo-kültürel, sportif olanaklar ile rekreasyon alanları oluşturulmuş ise de bunların daha aktif olarak kullanımı ve mevcut olanakların çeşitlendirilmesi beklenmektedir. Bu anlamda birkaç ilçeyi ve ayrıca özel olarak il merkezini içine alacak şekilde "Özel Gereksinimli Bireyler Spor Kompleksi" adı altında hususi spor merkezlerinin yapılması önerilir. Bunun temel gerekçesi, özel gereksinimli bireylerin spor faaliyetlerinde kendilerine mahsus aletlere ve uzman eğitimcilerle ihtiyaç duymasıdır.
- Hususi engel gruplarına mensup özel gereksinimli bireylerin mevcut sosyo-kültürel olanaklara ve rekreasyon alanlarına erişimlerinin zor veya mümkün olmaması nedeniyle bu gruplar için mahallinde (yerlerinde) birtakım olanakların -konunun uzmanlarının öneri ve katkıları çerçevesinde- sağlanması gerekmektedir.
- Mevcut olanakların alt yapısının iyileştirilmesi ve engelli bireyler için kolayda erişim niteliklerinin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.
- Bu kapsamda açık alan araç parkları ile buralarda özel gereksinimli bireylere mahsus erişilebilirliği sağlayacak alanlar üretilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin sosyo-kültürel gelişimini sağlamak üzere konserler, sinema ve tiyatro gibi etkinliklerin oluşturulması ihtiyacı mevcuttur.
- Bahse konu etkinliklerin gerçekleştirilmesi amacıyla özel gereksinimli bireylere mahsus konser, sinema ve tiyatro alanları gibi alanların yine belirli merkezler esas alınarak oluşturulması önerilebilir. Zira özel gereksinimli bireylerin sahip oldukları kısıtlar ve özel gereksinimleri

her ne kadar arzu edilse de özel gereksinimli olmayan bireyler için üretilmiş alanları kullanmalarına mani olmaktan veya bunu kısıtlamaktadır.

- Özel gereksinimli bireylere dönük olarak kitap okuma, yazarlarla buluşma, kitap fuarlarına katılma gibi hususi etkinlikler, toplumun diğer fertlerinin de destek ve katılımları ile gerçekleştirilmeli ve özendirilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin internet ve diğer teknolojik olanaklardan daha fazla ve etkin yararlanmaları noktasında gerekli destek ve teşviklerin sağlanması değerlendirilmelidir. Kendilerine, akrabaları ile müştereken bulunabilecekleri alanlarda bilgisayara, internete ve diğer teknolojik olanaklara erişim olanağı sağlayacak şekilde "özel gereksinimli bireyler dinlenme evi" çatısı altında gündüz bakım servislerine dönük gerekli olanak ve fırsatların sağlanması düşünülmelidir.
- Özel gereksinimli bireylere mahsus kütüphane ve kültürel etkinlik alanı (Örn: oyun grupları, bilimsel ve el becerisi atölyeleri gibilerinin mevcut olduğu alanlar) oluşturularak ilgili bireylerin bu alanlarda kendilerine özgü yapılandırılacak olan imkan ve faaliyetlerden rahatlıkla yararlanmaları sağlanmalıdır. Buna ek olarak ulaşım kabiliyeti kısıtlı olan bireylerin, kütüphane olanaklarından internet üzerinden ve/veya mahallinde ziyaret edilerek yararlandırılması sağlanmalıdır. Bu alanlarda sesli kitaplar ve özel bilgisayarların hizmete alınması önerilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere dönük eğitsel faaliyetler, atölye faaliyetleri ve meslek edindirme kursları gibi kurslar düzenlenmeli, bunlara dayalı olarak istihdam edilmelerine ön ayak olunmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler için enstrüman çalma kursları, olanağı olanlar için şan kursları gibi kurslar da düşünülmelidir.
- Bu kapsamda bir "Engelsiz Yaşam Merkezi" oluşturulmalıdır. Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların bu merkezlerde ihtiyaç duyabilecekleri teknoloji, beslenmeye veya diğer ihtiyaçlarına kadar hemen her kolaylaştırıcıya erişimleri sağlanmalıdır.
- Engelli bireyler için turistik ve kültürel geziler düzenlenmeli ve ilgililerinin bunlara katılması teşvik edilmelidir.
- Hidroterapi, müzik terapi ve oyun terapisi gibi çalışmaların özel gereksinimli bireylere yerel yönetimlerle sunulabilmesi için özel alanların oluşturulması önerilmektedir.
- Özel gereksinimli bireyler ile ailelerinin tatil yapabilmelerini sağlamak üzere Kocaeli'nde yer alan Kandıra,

Darıca ve Karamürsel gibi bölgelerde otellerle anlaşma yapılması önerilmektedir.

3) Özel Gereksinimli Bireylere Dönük Maddi ve Diğer Destekler ile İstisna ve İmtiyazların Sağlanması

- Özel gereksinimli bireylerin maddi olanaklarının iyileştirilmesi noktasında daha fazla katkı ve desteğin verilmesi yönünde çalışmalar yapılması değerlendirilmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlılar için bir gönüllü havuzu oluşturulmalı ve eğitildikten sonra resmi sertifikalı ve gönüllü kimliği verilecek yarı profesyonel kişilerin ilgililerine hizmet sunması, onlar için çabalaması ile kampanya ve programlar uygulaması değerlendirilmelidir.
- Şimdiye değin engelli bireyler için sağlanmış ve sağlanmakta olan maddi olanaklar, teşvik, imtiyaz ve istisnaların döneme özgülenmek kaydıyla yenilenmesi ve güncellenmesi cihetine gidilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin alış-veriş yapabilmeleleri, birtakım yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri ve diğer bütün faaliyetlerinde kullanabilmeleri ile hususan takip edilebilmeleri için özel bir kart üretilmelidir. Bu kartlara yeteri kadar kredi tanımlanarak ihtiyaç duyulan hizmetlerden ücretsiz yararlanmaları sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin mahallinde belirli aralıklarla ziyaret edilerek durumlarının tetkik edilmesi ve yaşamsal ihtiyaçlarının gereği gibi karşılanması değerlendirilmelidir. Bu anlamda engelli bireylerin fert fert olmasa da grup olarak idare tarafından tefrik edilen özel görevlilerin, sosyal hizmet uzmanlarının sorumluluğuna verilmeleri düşünülmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlı kimselerin her türlü istek, talep ve beklentilerini karşılamak üzere "Özel Gereksinimliler Çözüm Masası" başlığı altında yerel yönetimler bünyesinde birimler oluşturulmalıdır.
- Özel gereksinimliler ile ailelerinin kent kartlarını iki defa basmaları sağlanmalıdır.
- Engelsiz Şehir Master Planı'nın hazırlanması önerilmektedir.
- Özel gereksinimli olup evde eğitim alanlar için destek paketleri sunulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin iş ve meslek edinmeleleri bakımından "Meslek Atölyeleri" oluşturulmalı, USTAM projesi benzeri projeler devreye sokulmalıdır.
- Kamudaki özel gereksinimli bireyler için erişilebilirlik çalışmaları inkıtaa uğradığından bunların tamamına erdirilmesi gereklidir.

• Özel gereksinimli bireylere sunulan destek ve teşviklerin amacı doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığı değerlendirilmeli ve sıkı sıkıya takip edilmelidir.

• Büyükşehir Belediyesi önderliğinden bir GIDABANK oluşturularak özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duydukları ve kendi özel koşullarına uygun gıdalara erişimleri sağlanmalıdır.

4) Özel Gereksinimli Bireyler İçin Araç-Gereç ve Donanım Tahsis Edilmesi

- Engel gruplarına özel olarak üretilmiş olan araçların gerek hibe yoluyla gerekse ilgili engelli bireylerce bireysel olarak (satın) alınması durumunda katkıda bulunularak edinilmesine aracılık yapılması ve bu anlamda destek verilmesi değerlendirilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duyabilecekleri üst geçit, otopark vb. alanlarda lift, asansör veya rampa gibi hizmetlerden yararlanmaları sağlanmalı, eksiklikler bu çerçevede giderilmelidir. Ayrıca mevcut lift, asansör veya rampa gibi donanımın da sürekli bakımlarının yapılarak muhafaza edilmeleri ve kullanıma hazır halde bulundurulmaları düşünülmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların kent içinde kullanabilecekleri ve acil ihtiyaçlarını giderebilecekleri bedelsiz hizmet veren tuvalet ve yemekhane gibi alanlar oluşturulmalıdır. Bu alanlarda mümkünse ücretsiz, buna imkan edilememesi durumunda cüzi bir ücret karşılığı hizmet sunulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin ikametlerinde ve kendilerine mahsus olarak oluşturulan spor alanlarında kullanmak açısından ihtiyaç duyabilecekleri sportif malzemelerin kendilerine bedelsiz olarak tahsis edilmesi değerlendirilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin teknolojik alet ve cihaz (bilgisayar, tablet, tansiyon ölçüm cihazı, kan tetkik cihazı gibi) gereksinimleri belirlenerek bunların ilgili kurum/kuruluşlarca tedarik edilebilmesi ve bedelsiz olarak tahsis edilmesi noktasında aracılık edilmesi hususu değerlendirilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin toplu ulaşım araçları ve diğer kamusal alanlara erişimlerine sağlamak üzere bu araçlar ve alanlarda gerekli araç-gereç ve donanımın bulundurulmasına özen gösterilmesi ihtiyacı vardır. Özellikle binalara girişte engelli yollarının, rampaların ve asansörlerin yapılandırılması ile gerektiğinde tekerli sandalyelerin sağlanması ve ihtiyaten bulundurulması değerlendirilmelidir.

- Ayrıca ulaşım maksadıyla kullanılan durakların, özel gereksinimli bireyler dikkate alınarak yeniden tasarlanması ve düzenlenmesi gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylerin şoförlerin tarafından fark edilmesini sağlayacak teknolojik donanımın da bu duraklarda bulundurulması sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin ulaşım araçlarından tam olarak yararlanabilmeleri ve mağduriyetlerinin önlenmesi maksadıyla görsel ve işitsel anlamda desteklenmiş durak yeri bildirme, lokasyon bildirme gibi işlevleri yerine getirebilen donanımların ilgili araçlara eklenmesi sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların kamu binaları ile hizmetlerinden yararlanmaları noktasında betimleyici metinler ile sesli metinlerin hazırlanarak sunulması beklenmektedir.
- İzmit yürüyüş yolu bölgesi ile ilçelerde özel gereksinimli bireylerin yoğun olarak kullanabilecekleri alanlarda hususi yürüyüş bantları oluşturulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin elektrikli araçlarını şarj edebilecekleri şekilde kent merkezlerinde kendilerine özel şarj bölgeleri oluşturularak imkan sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin durumlarına uygun olarak özel bir elektronik takip sistemi kurulmalıdır. Bu sistem vasıtasıyla gıda ve diğer ihtiyaçlardan, acil durumlara ve diğer yardımlar ile destek faaliyetlerine varıncaya değin gerekli katkıların verilebileceği değerlendirilmelidir.

5) Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Diğer Tıbbi Desteklerin Sağlanması

- Özel gereksinimli bireylerin ile yaşlıların özellikle psikolojik ve manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden yararlanabilmeleri maksadıyla kendilerine mahsus danışmanlar tefrik ve tavzif edilmelidir. Bu hizmet başka kurumlarca şu veya bu düzeyde yerine getiriliyor olsa bile yerel düzeyde kendilerine tahsis edilecek özel bir görevli vasıtasıyla engelli bireylerin kişisel sorunlarına yerel yönetim görevlilerince de odaklanmak gerekliliği ortadadır. Elbette bu hizmeti ayrı ayrı her bireye sunmak zor olabileceğinden hizmet alacaklar gruplara bölünerek de danışmanlık hizmetinin sunulması mümkün olabilecektir.
- Yerel olanaklarla durumları değerlendirilen özel gereksinimli bireyler ile yaşlı bireylerin ileri tetkik ve değerlendirmelere ihtiyaç duymaları durumunda, ilgili sağlık kuruluşların destek vermeleri ve sorumluluk üstlenmeleri konusunda aracılık yapılmalıdır. Bu anlamda kurumlar

arasında mutlak bir koordinasyon oluşturulması gereklidir.

- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlı kimselerin tıbbi desteklerden yararlanmalarında oldukça ilerleme katedilmişse de bu hususun yerel idari birimlerce de değerlendirilmesi ve belirli aralıklarla engelli bireylerin ilgili alan ve sosyal uzmanlarınca ziyaret edilerek durumlarının sağlık açısından tetkik ve tahkik edilmesi sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların sahip oldukları özel koşullar münasebetiyle özel gereksinimi olmayan bireyler için oluşturulmuş sağlık kuruluşları yerine kendilerine mahsusen oluşturulacak "Özel Gereksinimler İhtisas Hastanelerinden" gerekli hizmeti alabilmeleri hususu değerlendirilmelidir. Elbette önemli bir bütçe gerektirebilecek bu proje yerine örneğin mevcut hastanelerde özel gereksinimli bireyler ile yaşlılar için özel olarak uzmanlaşmış polikliniklerin veya merkezlerin oluşturulması önerilebilir.
- Ayrıca özel gereksinimli bireyler ile yaşlılar için "Bakım Merkezleri" oluşturulmalıdır. Buralarda yardımcı sağlık personelinin sunabileceği basit tıbbi yardımlar ile bakım gibi hizmetlerin sunulması önemsenmelidir.
- Özel gereksinimli bireylere sağlanması önerilen psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin özel gereksinimli birey ailelerine de özellikle sağlanmalıdır.
- ÇÖZGER raporunun 18 yaşına kadar süresiz olarak tanımlanması ve ailelerin her yıl hastanelerde bu durumla uğraşlarının azaltılması gerekmektedir. 18 yaşından sonra ise 2 yılda bir yenilenmesi için düzenlemenin getirilmesi gerekmektedir.

Kocaeli Engelsiz Şehir Şûrası çalışmaları kapsamında 8 Haziran 2022 tarihinde 9 önemli başlık altında yapılan odak grup masa çalışmaları ve özel gereksinimli bireyler, işverenler ile yurttaşlar ile gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen ortak ve çarpıcı konular şu şekilde özetlenebilir:

- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlı nüfusun istek ve beklentileri giderek daha fazla şekilde kamu otoritelerini ve genel olarak toplumu ilgilendirmektedir. Bu nedenle ihtiyaç duyanların görünürlüklerini ve erişebilirliklerini artırmak adına gereken politika ve uygulamalar dikkat ve özenle yürürlüğe konmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların özel bakım, ilgi ve desteğe ihtiyaç duydukları bir gerçektir. Bu amaçla kendilerine mahsus sağlık hizmetinden, spor ve sosyal-kültürel çalışmalara varıncaya değin ihtiyaç duydukları hizmetler sunulmalıdır.

- Özel gereksinimli bireyler ve yaşlı kimselerin kamu kurum/kuruluşlarından aldıkları hizmetleri en iyi şekilde sunmak ve oluşabilecek şikayetleri engellemek adına kurumlarda "Özel Gereksinimli Bireyler Çözüm Masası" adı altında birimler oluşturulmalı ve her kurumda özel gereksinimli bireylerle iletişim ve ilişki kurabilecek niteliğe sahip iyi eğitim almış görevlilerin mutlaka istihdam edilmesi sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlı kimselerin hussan yararlanabilecekleri "Engelsiz Yaşam Merkezleri" kentin uygun bölgelerinde müştereken kullanılabilir ve toplu ulaşılabilecek şekilde oluşturulmalıdır.
- "Özel Gereksinimli Bireyler Spor Kompleksleri" kentin erişilebilir noktalarında olmalıdır. Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların spor ve kültür-sanat faaliyetleri bakımından özel araç-gerece ihtiyaç duyacakları ve ancak alanın uzmanı olan eğitmenlerce yönlendirilebilecekleri dikkate alınmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların sağlık hizmetlerine kendi kısıtlarını da göz önüne alarak erişebilmeleri bakımından "Özel Gereksinimli Bireyler İhtisas Hastanesi" veya daha basit düzeyde "Klinikler" ile "Uzmanlık Merkezleri" oluşturulmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların dijital olarak takip edilmelerini sağlayacak şekilde kendilerine "Özel Gereksinimli Birey Kartları" oluşturularak tahsis edilmelidir. Her türlü iş ve işlemleri ile destekler, teşvikler veya yardımlar gibilerinin de bu kartlar vasıtasıyla takip edilmesi olanağı vardır. Ayrıca özel gereksinimli bireylerle ilgili de önemli bir veri tabanı bu şekilde oluşturulması mümkün olabilecektir.
- Özel gereksinimli bireyler için sunulan desteklerin mutlaka aileleri kapsamında da değerlendirilmesi söz konusu olmalıdır. Bu anlamda ailelere özgü destek hizmetleri oluşturulmalıdır. Bir mola evi veya özel gereksinimli birey bakım merkezi veya yaşam merkezi gibi alanlar ile ailelerin bir yandan konfor ve refahlarına katkı yapılırken bir yandan da özel gereksinimli aile üyesinin hizmet alması sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere ihtiyaç duymaları olası teknolojik olanaklar ile araç-gereç ve donanımın ücretsiz olarak sağlanması cihetine gidilmelidir. Ancak bu araçların ücretsiz olarak sağlanamaması durumunda ise cüz'i bir ücret karşılığında bunların ilgililerince edinilmesi düşünülmelidir.
- Özel gereksinimli bireyler için özellikle sanatsal ve kültürel çalışmalarında kullanabilecekleri şekilde hususi olarak tasarlanmış enstrümanlar sağlanmalıdır. Yine ücretsiz veya çok az bir maddi külfete katlanılarak bu ens-

trümanların edinilmesi mümkün kılınmalıdır.

- Özel gereksinimli bireyler, yaşlılar ile ailelerine hizmet vermek üzere psikolojik danışmanlar ve sosyal hizmet uzmanları görevlendirilmelidir. Bu uzmanların kişisel hizmet vermesi olanağı olmadığında özel gereksinimi olan bireyler gruplar halinde ilgili uzmanların sorumluluğuna verilmelidir.
 - Özel gereksinimli bireyler ile yaşlılar konusunda hussu çalışmalar yapabilecek şekilde gönüllü havuzu oluşturulmalıdır. Bunlara gereken eğitimler verilerek sertifikalanmaları ve uzmanlık elde etmeleri sağlanmalıdır. Ve yine bu gönüllülere verilecek kartlar ile özel bir hizmet görme konusunda yetkilendirilmeleri söz konusu olabilmektedir.
 - Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların toplu ulaşımdan yararlanmaları söz konusu olduğunda konfor ve erişebilirlik sağlamak bakımından duraklarda, araç içlerinde ve ilgili araçlara erişilebilecek mekanlarda gerekli kolaylıklar ile olanakların sağlanması ve mümkün oldukça teknoloji destekli sesi ve görüntülü araçlar ile özel gereksinimli bireylerin erişebilirlik sorunlarının aşılması önerilmektedir.
 - Özel gereksinimli bireyler ile yaşlıların deprem veya diğer doğal afetlerde erişilebilmeleri ve tahliye edilebilmeleri için kendilerinin lokasyon bazlı işaretlenmeleri ve haritalanmaları sağlanmalıdır. Bu aynı zamanda olağan kurumsal hizmetlerin sunulması bakımından da yararlı olabilecektir.
 - Özel gereksinimli bireylerin her türlü talep, istek ve ihtiyaçlarını toplamak, acil durumlarda kendilerine erişmek ve yardım sunmak gibi amaçlara matuf olmak üzere ve kendi özel koşullarını da kapsayan bir elektronik takip programı geliştirilmeli ve kendilerine sunulmalıdır.
 - Engelsiz Şehir Master Planı hazırlanarak yürürlüğe sokulmalıdır.
- Genç, yaşlı, kadın, erkek, zengin veya fakir olduğuna bakılmaksızın özel gereksinimli kişilerin ve yaşlıların toplumun geri kalanına göre daha ayrıcalıklı hizmet elde edebilmesine ve bu hizmetlere erişimlerinin kolaylaştırmasına ihtiyaç vardır. Anayasa'nın 10. ve 61. maddelerinde bu konuda devletin gerekli tedbirleri alacağı açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle, kamu otoritelerinin de özel gereksinimli bireyler ile yaşlılar konusunda gereken hassasiyeti göstermesi beklenmektedir. Kocaeli Engelsiz Şehir Şûra'sının özel gereksinimli bireyler ve yaşlıların bahsi geçen ayrıcalıklara erişmesi bakımından önemli bir kilometre taşı olması beklenmektedir.

